

การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่งเกี่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

นางสาวศรัญญา ศรีทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY-BASED AGROTOURISM MANAGEMENT MODEL

Miss Saranya Srithong

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Sports Science

Faculty of Sports Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน
โดย	นางสาวศรัญญา ศรีทอง
สาขาวิชา	วิทยาศาสตร์การกีฬา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ศุทธิถกล

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย บุญรอด)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ทวีพรปฐมกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพรัตน์ ศุทธิถกล)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร.อรุณศรี อื้อศรีวงศ์)

ศรัญญา ศรีทอง : การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY-BASED AGROTOURISM MANAGEMENT MODEL) อ.ที่
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ. ดร.สมบัติ กาญจนกิจ, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ผศ. ดร.นพรัตน์
 ศุทธิถถล, 318 หน้า.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บริบท
 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
 โดยวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน กับกลุ่มชุมชนพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
 ต้นแบบ 4 แห่ง พบว่า ชุมชนทุกแห่งมีการจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และ
 ส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ แต่สิ่งที่ทำให้การท่องเที่ยว
 ของแต่ละชุมชนมีความโดดเด่นและแตกต่างกัน คือ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความเป็นอัต
 ลักษณะทางการเกษตรของแต่ละพื้นที่ จึงทำให้เกิดการสร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยวแตกต่างกันซึ่งเป็นจุดขาย
 ทางการท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวได้นำไปใช้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มชุมชนพื้นที่
 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและ
 ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และ
 การเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อ
 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทำให้เกิด 1)
 โครงการอบรมมัคคุเทศก์ 2) โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรโดยชุมชน 3) โครงการพัฒนาเส้นทาง
 ท่องเที่ยว 4) โครงการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และ 5) โครงการพัฒนาที่พักของชุมชน ผลการ
 พัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนได้รูปแบบ FARM STAY ซึ่งมี 8 องค์ประกอบ คือ 1)
 ทูทางสังคม (Fundamentals of Social Capital: F) 2) พื้นที่ (AREA: A) 3) ทรัพยากร (Resources: R) 4) การ
 จัดการ การตลาด และการติดตามผล (Managing, Marketing, and Monitoring: M) 5) ความยั่งยืน
 (Sustainability: S) 6) การท่องเที่ยว (Tourism: T) 7) กิจกรรมท่องเที่ยว (Activities: A) 8) การมีส่วนร่วม (Your
 participation and experience: Y) ซึ่งได้มีการตรวจสอบและประเมินผลโดยการจัดการท่องเที่ยวนำร่องและการ
 ถอดบทเรียน

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ผลสำเร็จของรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนมาจากการ
 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่า ตามบริบทของ
 ชุมชนและอัตลักษณ์ทางการเกษตรของชุมชน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน จนสามารถจัดการท่องเที่ยวด้วย
 ตนเองได้

สาขาวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬา

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม .....

5478612839 : MAJOR SPORTS SCIENCE

KEYWORDS: DEVELOPMENT / COMMUNITY-BASED AGROTOURISM / MANAGEMENT / MODEL

SARANYA SRITHONG: THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY-BASED AGROTOURISM MANAGEMENT MODEL. ADVISOR: PROF.SOMBAT KARNJANAKIT, Ph.D., CO-ADVISOR: ASST. PROF. NOPPARAT SUTHITAKON, Ph.D., 318 pp.

This research was participatory action research (PAR) and aimed at analyzing the contexts of agrotourism by community and developing a community-based agrotourism management model. The author analyzed the contexts of community-based agrotourism management with 4 places of agrotourism attraction and found that all the communities achieved the agrotourism emphasized on participative operation in the communities to ably manage tourist attractions. Also, it has encouraged tourist participation with their learning during the course of visiting. The remarkable features were witnessed from the differences of tourism resources by each of the communities: tourism resources and environment including the uniqueness in each area which make different tourism activities and selling points. The results from the research were used to develop community-based agrotourism management of Bangplakod sub-district, Ongkharak district, Nakhonnayok province. This was done by questionnaires and interviews of participants to develop the community-based agrotourism management model. The community fora, network-building and workshops enhanced the community participation towards achieving the community-based agrotourism management model. The process of development was managed through (1) guide training program, (2) community learning of agricultural fundamentals, (3) tourist route-mapping, (4) tourism promotion program and (5) homestay program. The result has been a FARM STAY MODEL which signifies the following: (1) Fundamentals of Social Capital: F, (2) AREA: A, (3) Resources: R, (4) Managing, Marketing, and Monitoring: M, (5) Sustainability: S, (6) Tourism: T, (7) Activities: A, and (8) Your participation and experience: Y. All of these have been checked and analyzed with pilot trips and lessons learned.

The results showed that the achievement of community-based agrotourism management was materialized through the community participation which consumed the resources reasonably in accordance with the communities and uniqueness contexts influencing the community learning towards the community-based agrotourism management.

Field of Study: Sports Science

Academic Year: 2016

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

Co-Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพรัตน์ ศุทธิถกอล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของการวิจัยและพัฒนาศักยภาพในการเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพของศิษย์มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ทวีพรปฐมกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และ รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย กรรมการภายในมหาวิทยาลัย และอาจารย์ ดร. อรุณศรี อ้อศรีวงศ์ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยในการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และอนุเคราะห์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการศึกษาเฉพาะค่าเล่าเรียน ประเภท 60/40 ทุนโครงการวิจัยเงินอุดหนุนวิทยาศาสตร์การกีฬา ประจำปีงบประมาณ 2558 และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัย ประเภทบัณฑิตศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2559 ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาและพัฒนางานวิจัยให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและวิชาการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เกษตรกร ประชาชน หน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ จังหวัดปราจีนบุรี โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า จังหวัดอำนาจเจริญ และชุมชนตำบลบางปลากด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยเฉพาะท่านเจ้าคุณพระราชสิทธิวรจารย์ เจ้าคณะอำเภอองครักษ์และเจ้าอาวาส วัดประสิทธิเวช กำนันกวี ยามเย็น กำนัน และผู้ใหญ่ชุมชนมะนูน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สารวัต แพทย์ ของตำบลบางปลากดทุกท่าน รวมทั้งศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลบางปลากด โรงเรียนวัดประสิทธิเวช และประชาชนตำบลบางปลากดทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดอย่างเต็มกำลังความสามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดขึ้นได้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดา คู่ชีวิต และญาติสนิททุกท่านที่เป็นกำลังใจสำคัญ สนับสนุนผู้วิจัยและช่วยผลักดันให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยประสบความสำเร็จ รวมทั้งเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมสถาบัน และลูกศิษย์ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล และให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่กล่าวมาแล้ว และมีได้กล่าวมาในที่นี้ จึงกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สุดท้ายนี้คุณประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ครู อาจารย์ที่ได้ให้ความรู้ บิดามารดาผู้ให้กำเนิด มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศาสตร์แห่งนันทนาการการท่องเที่ยว ที่ได้ให้วิชาความรู้และทำให้เกิดวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้น และอุทิศแก่นายปกาตีต พันธุ์เพ็ง เพื่อนรักผู้ร่วมอุดมการณ์การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ	ฑ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 คำจำกัดความของการวิจัย	5
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว.....	8
2.2 แนวคิดและประเภทด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน ประเทศไทย	11
2.3 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน	27
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	35
2.5 แนวคิดด้านพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว.....	43
2.6 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	47

2.7 แนวคิดด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว	49
2.8 แนวคิดด้านการถอดบทเรียน	52
2.9 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเทคนิควิจัยรูปแบบต่างๆ	54
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
กรอบแนวคิดการวิจัย	80
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัย (Diagnosing)	82
3.1.1 การศึกษาบริบทชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	82
3.1.2 การศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร	89
3.1.3 การสำรวจพื้นที่ปฏิบัติการ	94
3.2 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action).....	96
3.2.1 การเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agotourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียงและจัดการประชุม เชิงปฏิบัติการ	97
1. การเปิดเวทีชาวบ้าน.....	97
2. การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายกและ พื้นที่ใกล้เคียง (Agro Tourism Network)	98
3. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิง เกษตรโดยชุมชน.....	98
3.3 ขั้นตอนที่ 3 การวัดผล (Measurement).....	103
3.3.1 การศึกษาผลการจัดท่องเที่ยวนาร่อง ตามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว เชิง เกษตรโดยชุมชน.....	104
3.4 ขั้นตอนที่ 4 ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น(Reflection)	109

บทที่ 4 บริบทชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	113
4.1 บริบทชุมชนตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก	113
4.2 บริบทชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ	126
4.3 บริบทกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี	131
4.4 บริบทกลุ่มโครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	135
4.5 บริบทชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหม่อม ตำบลนาหม่อม อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	139
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	143
5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย ชุมชน	144
5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 ชั้นวินิจฉัย	144
5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลต่อการ จัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต้นแบบ 4 แห่ง.....	158
5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามพฤติกรรม ความต้องการ และความพึง พอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	161
5.1.4 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบล บางปลากรด อำเภอองครักษ์จังหวัดนครนายก	169
5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย ชุมชน	172
5.2.1.1 ผลการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	173

5.2.1.2 ผลการการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง	174
5.2.1.4 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน.....	180
5.2.1.5 ผลการจัดท่องเที่ยววันว่าง	186
5.2.1.6 ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น.....	208
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	214
สรุปผลการวิจัย.....	214
6.1 สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน.....	214
6.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้นำ ปราชญ์ชุมชน และเกษตรกร ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต้นแบบ 4 แห่ง พบว่า	214
6.1.2 ผลการวิเคราะห์เจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน.....	215
6.1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป	215
6.1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ	216
6.1.2.3 ด้านสังคม.....	216
6.1.2.4 ด้านวัฒนธรรม.....	216
6.1.2.5 ด้านสิ่งแวดล้อม	217
6.1.2.6 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....	217
6.1.3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 218	
6.1.4 ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลาผด อำเภองครักษ์จังหวัดนครนายก ได้แก่.....	225

6.2 สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการ การ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	226
6.2.1 ผลการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	226
6.2.2 ผลการการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง	227
6.2.3 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิง เกษตรโดยชุมชน	228
6.2.4 ผลการจัดท่องเที่ยววันว่าง	229
6.3 อภิปรายผลการวิจัย	232
6.3.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	232
6.3.2 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย ชุมชน	234
การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด	234
6.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	241
6.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	242
6.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	243
รายการอ้างอิง	244
ภาคผนวก	256
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	257
ภาคผนวก ข หนังสือของความอนุเคราะห์ (ตัวอย่าง)	259
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล	262
ภาคผนวก ง กำหนดการประชุม	294

ภาคผนวก จ กำหนดการจัดการท่องเที่ยววันรุ่ง 300

ภาคผนวก ฉ ใบรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย 306

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 318

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ลักษณะร่วมกันด้านแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	21
ตารางที่ 2 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น.....	30
ตารางที่ 3 แสดงประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	110
ตารางที่ 4 จำนวนประชากร ตำบลบางปลากด.....	114
ตารางที่ 5 ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทั้ง 4 แห่ง...	156
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว.....	198
ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	199
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการบริหารจัดการ.....	200
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการรองรับ.....	202
ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการให้บริการ.....	204
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการดึงดูดใจ.....	206
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยว.....	207

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 Appreciative Participatory Planning and Action: APPA	59
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	80
ภาพที่ 3 ชุมชนตำบลบางปลากด	114
ภาพที่ 4 แผนที่ภูมิประเทศตำบลบางปลากด	116
ภาพที่ 5 แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมตำบลบางปลากด.....	117
ภาพที่ 6 หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ	119
ภาพที่ 7 อาชีพท้องถิ่นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	120
ภาพที่ 8 กลุ่มเกษตรกรปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	120
ภาพที่ 9 หลวงพ่อใหญ่อุดมโชคมงคลลาภ และองค์พระมหาเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ	121
ภาพที่ 10 หลวงพ่อชัยมงคล ณ วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง	122
ภาพที่ 11 ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจและตราสัญลักษณ์ตลาด	123
ภาพที่ 12 เบสท์วัน เมล่อนฟาร์ม	123
ภาพที่ 13 อาศรมวงศ์สนิท	124
ภาพที่ 14 การเพาะพันธุ์และการเข้ากระโจม ไม้ดอกไม้ประดับ	125
ภาพที่ 15 ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม	128
ภาพที่ 16 โฮมสเตย์เรือนไทยและและการปั้นจักรยานชมสวน	130
ภาพที่ 17 การสอนทำผลไม้แช่อิ่ม	130
ภาพที่ 18 ไม้เค็ดโฮมสเตย์	132
ภาพที่ 19 สวนเกษตรแบบผสมผสาน ณ ไม้เค็ดโฮมสเตย์	132
ภาพที่ 20 ต้นเค็ด ต้นไม้ที่เป็นที่มาของชื่อตำบลไม้เค็ด.....	134
ภาพที่ 21 ห้องพัก ณ ไม้เค็ดโฮมสเตย์.....	134

ภาพที่ 22 กลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล	136
ภาพที่ 23 การทำกระดาษใบสับปะรด และภาพวาดนูนสูง	138
ภาพที่ 24 ผลิตภัณฑ์จากกระดาษใบสับปะรดและแยมสับปะรด.....	138
ภาพที่ 25 ชุมชนบ้านนาหม่อมมา	140
ภาพที่ 26 การทอเสื่อกก	141
ภาพที่ 27 กิจกรรมร่วางฝูงปลาร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว	142
ภาพที่ 28 การเปิดเวทีชาวบ้าน	174
ภาพที่ 29 เยี่ยมชมหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่ดี.....	177
ภาพที่ 30 การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฐานการเรียนรู้“ผลไม้กลับชาติ”.....	177
ภาพที่ 31 การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฐานการเรียนรู้ “คนเอาถ่าน” และ ถังอกมือถือ”	177
ภาพที่ 32 การบรรยายประวัติความเป็นมาและแนวทางการบริหารงานตลาดน้ำอัมพวา โดย วิทยากร ร้อยโทพัชโรดม อุนสุวรรณ.....	178
ภาพที่ 33 การเรียนรู้และทดลองทำน้ำตาลมะพร้าว ณ ฐานการเรียนรู้ “การทำน้ำตาล มะพร้าว”	178
ภาพที่ 34 การเรียนรู้และทดลองทำน้ำตาลมะพร้าว ณ ฐานการเรียนรู้ “การทำน้ำตาล มะพร้าว”	178
ภาพที่ 35 กิจกรรมเยี่ยมชมตลาดน้ำท่าคา	179
ภาพที่ 36 การบรรยายเรื่อง “การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวโน้มการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวใน อนาคต” วิทยากรทองถิ่น ครูสมทรง แสงตะวัน ปราชญ์ชุมชน	179
ภาพที่ 37 กิจกรรมระดมความคิดเห็น การนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงาน.....	179
ภาพที่ 38 กิจกรรมการเยี่ยมชมวัดบางกุ้ง และอาสนวิหารแม่พระบังเกิด	180
ภาพที่ 39 กิจกรรมต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree Technique).....	185
ภาพที่ 40 การวางแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด	185
ภาพที่ 41 การวางแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด	186

ภาพที่ 42 การต้อนรับนักท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบางปลากรดโดยผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	190
ภาพที่ 43 การต้อนรับนักท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบางปลากรด.....	190
ภาพที่ 44 รถรางนำเที่ยว	190
ภาพที่ 45 การนำชมแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน โดย ศูนย์ กศน. ตำบลบางปลากรด	191
ภาพที่ 46 แผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด	191
ภาพที่ 47 แผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด	192
ภาพที่ 48 แผนที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด	192
ภาพที่ 49 กิจกรรมไหว้พระทำบุญ ณ วัดประสิทธิ์วิเศษ.....	193
ภาพที่ 50 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ “ไม้ดอกไม้ประดับ”	193
ภาพที่ 51 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ “คนพันธุ์เพาะ” (ล่าง)	193
ภาพที่ 52 กิจกรรมไหว้พระทำบุญ วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง	194
ภาพที่ 53 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ “ตัดแต่งไม้พุ่ม”	194
ภาพที่ 54 กิจกรรมชมสวนแมล่อน.....	194
ภาพที่ 55 กิจกรรมสังสรรค์และรับประทานอาหารของนักท่องเที่ยวร่วมกันกับชุมชน	195
ภาพที่ 56 ที่พักและห้องน้ำ ณ อาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิ์วิเศษ.....	195
ภาพที่ 57 กิจกรรมตักบาตร ณ วัดประสิทธิ์วิเศษ	196
ภาพที่ 58 กิจกรรมเรียนรู้และทดลองทำผ้ามัดย้อม ณ อาศรมวงศ์สนิท	196
ภาพที่ 59 กิจกรรมเรียนรู้และทดลองทำผ้ามัดย้อม ณ อาศรมวงศ์สนิท	196
ภาพที่ 60 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน (AAR)	197
ภาพที่ 61 FARM STAY Model.....	210

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจของหลายประเทศทั่วโลก ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นรายได้หลักของประเทศอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล รัฐบาลไทย (2557) ที่กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในนโยบายระยะเร่งด่วนที่ต้องทำทันทีเพื่อเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจของประเทศโดยชักจูงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยประเทศไทยมีรายได้รวมจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 2.52 ล้านล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 2.23 ล้านล้านบาท (กระทรวงพาณิชย์, 2559) และปี พ.ศ. 2557 จำนวน 1.85 ล้านล้านบาท (ประชาชาติธุรกิจ, 2557) นอกจากนี้แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวในอาเซียน ปี 2016-2025 (The association of southeast asian nations, 2016) โดยเน้นให้อาเซียนเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งนำเสนอประสบการณ์อาเซียนที่มีเอกลักษณ์และมีความหลากหลายและมุ่งมั่นในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืน รวมถึงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างสมดุลเพื่อที่จะสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในอาเซียนเป็นสำคัญภายในปี 2025 ซึ่งต่อยอดจากแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวอาเซียนปี 2011-2015 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นด้านองค์รวมด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ความรู้เป็นฐานในการท่องเที่ยว

ประเทศไทยมีจำนวนประชากร ในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 65,931,550 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) และประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้วิถีชีวิตของประชากรในประเทศไทยมีความผูกพันกับการเกษตรกรรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากการที่ประเทศไทยนั้นอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ดังคำพังเพยที่ปรากฏในศิลาจารึก หลักที่ 1 ในสมัยสุโขทัย สมัยการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่การเกษตร 122.2 ล้านไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 38.2 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ (320.7 ล้านไร่) (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, ม.ป.ป) ก่อให้เกิดการนำเอาพื้นที่เกษตรกรรม

และทรัพยากรเกษตรที่หลากหลายในทุกภูมิภาคทั่วประเทศมาใช้เพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างสรรค้กิจกรรมท่องเที่ยวนอกเหนือจากการผลิตผลผลิตเพียงอย่างเดียว ได้แก่ การทำนา การทำสวนไม้ตัดดอก การทำสวนครัวสวนผัก การทำสวนสมุนไพร การทำฟาร์มปศุสัตว์ และงานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547) การริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยนั้น เริ่มมีความชัดเจนตั้งแต่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดโครงการท่องเที่ยวเกษตรต้อนรับปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2541-2542 (Amazing Thailand, 1998-1999) กิจกรรมนี้ได้อรวมเอาการเกษตรไทยเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหารว่างงานในชนบท อันเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ตกต่ำในขณะนั้น ทำให้เกิดการกระจายรายได้อีกทางหนึ่ง ลักษณะการท่องเที่ยวนี้อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งปรากฏว่าได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนานาชาติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเกษตรและการรวมเอากิจกรรมการไปพักผ่อนในบรรยากาศแบบชนบทศึกษาวิถีชีวิตแบบชนบท (วรพล วัฒนเหลืออรุณ, 2544) หลังจากนั้น ชุมชนเกษตรกรไทยจึงเริ่มเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้น โดยปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจำนวน 969 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2559) (กรมส่งเสริมการเกษตร, ม.ป.ป.) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบันนั้น เห็นได้จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนารท่องเที่ยวไทย ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการดำเนินการสร้างสรรค้กิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเพื่อเป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพสินค้าการท่องเที่ยวไทย (Quality Mark) ในการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยสู่การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและมีความยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ซึ่งพบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจำนวน 9 แห่ง ได้รับรางวัลประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งบนพื้นฐานแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยการนำเอาทรัพยากรทางการเกษตร รูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์และกิจกรรมการเกษตรมาผนวกกันทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างรายได้และอาชีพเสริมให้กับเกษตรกรในท้องถิ่นโดยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบท และการส่งเสริมความรู้อันักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็น

การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การสร้างสรรคกิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกรและการทำ การเกษตร การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปผลผลิต เป็นต้น นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2560) ได้เน้นถึงความสำคัญของคนในการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดย เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานราก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการ ทุนที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นนั้น หมู่บ้าน ไม้ดอกไม้ประดับ คลอง 15 ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองใหญ่และตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัด นครนายก เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชและจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับชนิดต่างๆ จำนวนมาก จนได้รับการ ขนานนามว่าเป็นเส้นทางสายดอกไม้ที่มีความยาวและมีขนาดใหญ่มากที่สุดในประเทศไทย ตลอดระยะทางกว่า 8 กิโลเมตร รวมเนื้อที่กว่า 900 ไร่ มีจำนวนครอบครัวเกษตรกรที่ปลูกไม้ ดอกไม้ประดับประมาณ 500 ครอบครัว (ประชาชาติธุรกิจ, 2558) เป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวตามโครงการ Unseen in Thailand สัมผัสจริงเมืองไทย พ.ศ. 2547 ซึ่งแสดงถึงการมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย ชุมชน แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน เท่าที่ควรในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในบทบาทของการเป็นผู้นำในการจัดการ การท่องเที่ยว การศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนนั้น จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้ ชุมชนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่น เกิดความรัก ความหวงแหน ความต้องการที่จะอนุรักษ์อาชีพและวิถีชีวิตเกษตรกรรม อีกทั้งเป็น การสร้างรายได้เสริมและความมั่นคงในอาชีพ และส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์สูงสุด จากการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ที่ตนเป็นเจ้าของจากการทำการเกษตรกรรมพร้อมกันกับการให้บริการ การท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มความรู้และ ความสนใจด้านการเกษตรแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย โดยเน้นส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวจากชุมชนเมือง ซึ่งมีข้อจำกัด ในเรื่องเวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกันน้อย จึงมีความต้องการแสวงหาจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางได้ในระยะใกล้ มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ สมาชิก

ในครอบครัวทุกวัยสามารถเข้าร่วมได้และเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้จากการท่องเที่ยว ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงต้องการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวและใช้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการวิจัยในขอบเขตของการวิจัย โดยมีพื้นที่ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

พื้นที่ศึกษาบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ได้รับรางวัลระดับชาติ “รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย” ครั้งที่ ประจำปี พ.ศ. 2545 ถึง ครั้งที่ 10 ประจำปี พ.ศ. 2558 ได้แก่

1. ชุมชนบ้านบางพลับ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
3. โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบล นางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

พื้นที่ปฏิบัติการวิจัย คือ ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism stakeholders) ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้นำ ราษฎรชุมชนและเกษตรกร ประชาชนและนักท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในพื้นที่ต้นแบบทั้ง 4 แห่ง

1.4 คำจำกัดความของการวิจัย

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน หมายถึง แบบแผน หรือขั้นตอน กระบวนการ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บนฐานการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่า ตามบริบทของชุมชนและอัตลักษณ์ทางการเกษตรของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นและความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์และความสนใจหลักไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพแวดล้อมทางการเกษตร และกิจกรรมการเกษตร โดยจะต้องมีการจัดการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ในการจัดการท่องเที่ยว เกษตรกรต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบหลักและได้รับรายได้จากการจัดการการท่องเที่ยว พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยว

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ยื่นเรื่องขอรับการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน โดยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับรองเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2558 และวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 โดยมีข้อตกลงดังนี้

1.5.1 ผู้วิจัยเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ทุกคน โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา บันทึกลงในหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

1.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศนั้น เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เปราะบาง ผู้วิจัยจึงได้ทำบันทึกขอยกเว้นหนังสือแสดงความยินยอมตามความเห็นชอบของคณะกรรมการฯ ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามให้แก่นักท่องเที่ยวที่เต็มใจและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

1.5.3 การเลือกพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ขอให้คณะบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกหนังสือราชการ ที่ ศธ. 0512.24/0240

ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาผก เรื่องขอเรียนเชิญเข้าร่วมทดสอบการจัดท่องเที่ยว
นำร่อง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการทำวิจัย

1.5.4 ผู้วิจัยจัดบริการอาหารว่าง เครื่องดื่มและอาหารกลางวันแก่กลุ่มตัวอย่าง หรือ
ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเมื่อมีการประชุมทุกครั้ง

1.5.5 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
ในคน โดยมีตราประทับของสถาบันฯ เท่านั้น

1.5.6 ผู้วิจัยจะทำลายเทปเสียงและการบันทึกภาพทั้งหมดหลังการวิจัยเสร็จสิ้น

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ประโยชน์ในเชิงวิชาการ (Academic Impact)

1.6.1.1 ทราบถึงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่มีความ
โดดเด่นในแต่ละพื้นที่

1.6.1.2 มีรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
สามารถเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้กับชุมชนอื่น

1.6.1.3 สามารถนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ส่งเสริม
การท่องเที่ยวทางเลือกทางการเกษตรแก่ชุมชน และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน
ทั่วประเทศ

1.6.2 ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Commercial Impact)

1.6.1.1 ชุมชนมีรายได้เสริมจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.6.1.2 เกิดการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

1.6.3 ประโยชน์ในเชิงสังคม (Social Impact)

1.6.3.1 ชุมชนตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของอาชีพเกษตรกร

1.6.3.2 ชุมชนเกิดความรักและหวงแหน ความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม
รับผิดชอบดูแลรักษาทรัพยากรท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและจัดการท่องเที่ยว

1.6.3.3 ชุมชนมีองค์ความรู้ในการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เป็น
ทรัพยากรในการจัดการท่องเที่ยว

1.6.3.4 ชุมชนมีความกระตือรือร้น และความสามัคคีในการมีส่วนร่วม
ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และเกิดเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรในพื้นที่ภาคกลาง

1.6.4 ประโยชน์ในเชิงวัฒนธรรม (Cultural Impact)

1.6.4.1 ชุมชนเกิดความรักและหวงแหน ความภาคภูมิใจ ในอาชีพเกษตรกร และอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรไว้ให้คงอยู่สืบไป

1.6.4.2 ชุมชนถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตร และวิถีชีวิตชนบทของชุมชน เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร

1.6.4.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ช่วยสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดี ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว

1.6.5 ประโยชน์ในด้านสิ่งแวดล้อม

1.6.5.1 ชุมชนเห็นความสำคัญของการทำเกษตรแบบอินทรีย์อันส่งผลดีต่อสุขภาพของคนในชุมชน และสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ดีขึ้น เป็นการช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

1.6.5.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ก่อให้เกิดการเพิ่มคุณค่าให้กับทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาที่นำรูปแบบการวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Blacka and et al., 2009) มาใช้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวผ่านกระบวนการตัดสินใจ มุ่งเน้นการประเมินตนเองและทรัพยากรภายในของเกษตรกรและการส่งเสริมความร่วมมือจากทรัพยากรภายนอก คือ หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว
- 2.2 แนวคิดและประเภทด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย
- 2.3 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2.5 แนวคิดด้านพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 2.6 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.7 แนวคิดด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว
- 2.8 แนวคิดด้านการถอดบทเรียน
- 2.9 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิควิจัยรูปแบบต่างๆ

2.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวและองค์ประกอบการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลก (The United Nations World Tourism Organization หรือ UNWTO) (2008) ได้อธิบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอันนำมาซึ่งการเคลื่อนที่ของผู้คนไปยังประเทศหรือสถานที่

ที่ต่างจากสภาพแวดล้อมปกติของพวกเขาเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนบุคคล หรือ ธุรกิจ หรือ อาชีพ ผู้คนเหล่านี้จะถูกเรียกว่าผู้มาเยือน (ซึ่งอาจจะเป็นนักท่องเที่ยว หรือ นักท่องเที่ยวระยะสั้น ประชาชนที่เป็นผู้อาศัยอยู่ในประเทศพำนัก และผู้ที่ไม่ใช่ประชาชนของประเทศพำนัก) ร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ และใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ องค์การการท่องเที่ยวโลก (The United Nations World Tourism Organization, 2008) ได้นิยามคำจำกัดความของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง กิจกรรมการเดินทางการท่องเที่ยวที่เป็นการเดินทางจากสภาพแวดล้อมปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ไม่เกิน 1 ปี โดยจะต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และการท่องเที่ยวจะต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ตามที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

ในพจนานุกรม Webster's Third New International Dictionary ให้ความหมายคำว่า Tourism หมายถึง การท่องเที่ยว การเดินทางเพื่อความสราญใจ และการบริหารงานธุรกิจเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ฉะนั้นในการเดินทางท่องเที่ยว นั้น ผู้เดินทางอาจจะมีเหตุผลในการเดินทางนั้นแตกต่างกันไป เช่น เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เดินทางเพื่อรักษาสุขภาพ เดินทางเพื่อเยี่ยมญาติ เดินทางเพื่อการศึกษา เป็นต้น ซึ่งการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว นั้นเป็นการผ่อนคลายความเครียดที่อาจจะเกิดขึ้นจากการงาน หรือเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันพร้อมๆ กับการได้รับรู้สัมผัสกับสิ่งแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากการดำเนินชีวิตอันเป็นปกติ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น ดังนั้น การท่องเที่ยว จึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสารซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งปัจจุบัน และอนาคต (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540)

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของการท่องเที่ยวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นการเดินทางสำหรับประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และไม่ได้เป็นการหารายได้ เพื่อการนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจซึ่งการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (สุนณี พิรกิจ, 2549) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ในอีกทัศนะหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคม และเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้านด้วยกัน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist) แต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน เช่น สภาพทางกายภาพ และระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจ และการลงทุน

สังคม วัฒนธรรม องค์กร และกฎหมาย เป็นต้น ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยว
จึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อย และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะเข้าเยี่ยมชมนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ
และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน การที่การท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับปัจจัย
3 ประการ หรือ 3 A's (Collier, 1997) ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน
 ฯลฯ เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
 ในการที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางไปเยี่ยมชมเยือน ถ้าไม่มีสิ่งดึงดูดใจแล้วนักท่องเที่ยวก็ไม่มีแรงจูงใจ
 มายังสถานที่นั้น

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง สิ่งที่จะบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามา
 ท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ เกิดความสะดวกสบาย อยากมาท่องเที่ยวอีก หรือพักอยู่นานขึ้น
 เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง การสื่อสาร ไฟฟ้า น้ำประปา ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และบริการ
 นำเที่ยว เป็นต้น

3. การเข้าถึงพื้นที่ (Accessibility) หมายถึง การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 ที่ต้องมีเส้นทาง หรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงพื้นที่นั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยง
 กันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง จะเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเข้าถึงได้
 โดยมีปัจจัยคมนาคมที่สะดวกก็จะมีนักท่องเที่ยวนิยมเข้าไปท่องเที่ยวมาก แต่ถ้าแหล่งท่องเที่ยว
 อยู่ไกล และไม่มีการคมนาคมเข้าถึงได้สะดวกเพียงพอ ก็จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นลด
 ความสำคัญลง

นอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว องค์ประกอบด้านการตลาดการท่องเที่ยว
 (Tourism Marketing) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะชักนำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว เพราะ
 การตลาดท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามา
 ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนแล้วใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก
 และการบริการ ซึ่งอาจทำได้ 2 วิธีคือ การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และ
 การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ เป็นต้น (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการ
 มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, 2543)

องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวซึ่งผู้เกี่ยวข้อง
 ต้องพิจารณาในปัจจัยต่างๆ ให้เหมาะสมกับรูปแบบ ลักษณะการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยว
 แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันไป เช่น การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงต้องมีการบริหารจัดการให้เหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว เพราะองค์ประกอบท่องเที่ยวนั้นบ่งบอกถึงศักยภาพในการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ว่ามีความพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวมากน้อยแค่ไหน ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอันจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

2.2 แนวคิดและประเภทด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

2.2.1 แนวคิดและประเภทด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวหลักเป็นกิจกรรมการเกษตร สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการไว้รองรับที่ได้มาตรฐานและสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร รวมทั้งมีระบบการป้องกัน และแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.2.1.1 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมการเกษตร หรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรเป็นหลัก
  2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักทางการเกษตร
  3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในการดำเนินงานหรือให้บริการ
  4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกลไกการกระจายรายได้ไปยังเกษตรกร
  5. เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ
- กรมการท่องเที่ยว (2552) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมว่าเป็น การท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมการเกษตร หรือ สภาพแวดล้อมทางการเกษตร

เป็นหลัก โดยต้องมีความพร้อมในการดำเนินการ สามารถควบคุม และดำเนินการปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งมีกลไกกระจายรายได้ไปยังเกษตรกร ก่อให้เกิดการพักผ่อน การได้รับความรู้ความเพลิดเพลินการสร้างเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร เช่น การส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ หรือ เกษตรธรรมชาติ มักจะไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเป็นการผลิตที่มีรายได้ไม่มากพอที่สามารถจูงใจเกษตรกรได้ จึงมีการส่งเสริมให้การเกษตรดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สามารถตอบสนองทั้งรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร (Ceballos, 1996)

จากความหมายและลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาพื้นที่เกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ต้องมีหลักการการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์และความสนใจหลักไปยังสภาพแวดล้อมทางการเกษตร และกิจกรรมการเกษตร โดยการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว การมีความรับผิดชอบต่อหลักและสร้างรายได้ของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่ และส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว

2.2.1.2 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2549) ได้ทำการจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน หรือ หมู่บ้านท่องเที่ยวการเกษตรเป็นการดำเนินการร่วมกันของชุมชน หรือสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน มีทั้งประเภทท่องเที่ยวระยะสั้นไม่เกินหนึ่งวัน และประเภทที่พักค้างแรมในหมู่บ้านได้ เช่น หมู่บ้านปลูกหม่อน หมู่บ้านเพาะเห็ด เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทรายบุคคล หรือรายกิจกรรม เป็นพื้นที่เกษตรส่วนบุคคล คือเป็นพื้นที่ของเกษตรกรรายใด รายหนึ่งโดยเฉพาะ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นพื้นที่เกษตรที่ประสบความสำเร็จในการเพาะปลูก เช่น สวนทุเรียน สวนส้ม สวนดอกดาวเรือง เป็นต้น ซึ่งทางกรมเกษตรจะมีมีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการจัดการ เช่น การอบรมวิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่ การจัดแสดงสินค้าเกษตรกรรมแปรรูป และสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ เป็นการจัดงานมหกรรมทางการเกษตร หรือ เทศกาลทางการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น งานวันเงาะโรงเรียน หรือ เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง เช่น พุดดอกบัวตองบาน เป็นต้น

2.2.2 มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เริ่มต้นจัด “โครงการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย” เป็นครั้งแรก ตั้งแต่ปี 2539 ซึ่งเป็นโครงการที่แสดงเจตนารมณ์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยอย่างยั่งยืน ซึ่งจะคัดสรรผลงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ในสาขาต่างๆ ที่ยึดหลักการบริหารจัดการสินค้าท่องเที่ยวที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้สังคมเว็บไซต์ออนไลน์ (Social Web) สร้างสรรค์นวัตกรรมการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งมาตรฐานคุณภาพที่สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ เพื่อนำมาเป็นสินค้าท่องเที่ยวหลักในการส่งเสริมการตลาด และสร้างความเข้มแข็งให้ผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการในทุกภาคส่วน

รางวัลประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นโดยมีเกณฑ์การตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วยเกณฑ์เฉพาะประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเกณฑ์มาตรฐาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ดังนี้

2.2.2.1 เกณฑ์เฉพาะประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่

1. การพิจารณาด้านผลผลิตที่ยั่งยืน
2. การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

2.2.2.2 เกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่

1. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
2. ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2.1 การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการควบคุมมลพิษอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และต่อเนื่อง

2.2 ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ มรดกทางวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น)

2.3 ด้านภูมิสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรม

3. เศรษฐกิจและสังคม
4. คุณภาพด้านการบริการ

4.1 การบริการด้านข้อมูล

4.2 การบริการนักท่องเที่ยว

4.3 ด้านการตลาด มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด

ประสิทธิผล

โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการรับสมัครและประกาศรางวัลตั้งแต่ “โครงการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย” ครั้งที่ 4 ประจำปี 2545 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน คือ ครั้งที่ 10 ประจำปี 2558 โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับรางวัลทั้งสิ้น จำนวน 20 แห่ง (ไม่นับซ้ำ) ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จำนวน 9 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรภาคเอกชน จำนวน 6 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวตามโครงการพระราชดำริ จำนวน 5 แห่ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560)ดังนี้

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 4/2545 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์ส่งเสริมท่องเที่ยวเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 5/2547 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา และรางวัลดีเด่น ได้แก่ สถานีเกษตรหลวงอ่างขางอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 6/2549 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และรางวัลดีเด่น ได้แก่ สวนสุภัทราแลนด์ จังหวัดระยอง

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 7/2551 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และรางวัลดีเด่น ได้แก่ ไร่รุ่งนกรานมอนด์ จังหวัดนครราชสีมา และพีบี วิลเลจย์ เขาใหญ่ ไวน์เนอรี่ จังหวัดนครราชสีมา

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 8/2553 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และสวนสุภัทราแลนด์ จังหวัดระยอง รางวัลดีเด่น ได้แก่ โครงการเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมเทศบาลตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี มูลนิธิชัยพัฒนา จังหวัดเพชรบุรี ท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตเกษตรท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม ไร่รุ่งนกรานมอนด์ จังหวัดนครราชสีมา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า จังหวัดอำนาจเจริญ

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 9/2556 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และชุมชนสีเขียว ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม รางวัลดีเด่น ได้แก่ โครงการเกษตรอินทรีย์สนามบินสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เขาค้อทะเลภู จังหวัดเพชรบูรณ์สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี มูลนิธิชัยพัฒนา จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยไร่คุณมน จังหวัดกาญจนบุรี สวนสุภัทราแลนด์ จังหวัดระยอง ไม่เค็ดไฮมสเตย์ จังหวัดปราจีนบุรี ไร่อู่ขนานมอนเต้ จังหวัดนครราชสีมา และพีบี วิลเลจเขาใหญ่ ไวน์เนอริ์ จังหวัดนครราชสีมา

รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 10/2558 รางวัลยอดเยี่ยม ได้แก่ สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ ไร่อู่ขนานมอนเต้ จังหวัดนครราชสีมา และพีบี วิลเลจเขาใหญ่ไวน์เนอริ์ จังหวัดนครราชสีมา รางวัลดีเด่น ได้แก่ สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์สนามบินสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี มูลนิธิชัยพัฒนา จังหวัดเพชรบุรี สวนสะละ ลุงถัน จังหวัดพัทลุง หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทอน-อม จังหวัดชุมพร และไม่เค็ดไฮมสเตย์ จังหวัดปราจีนบุรี

นอกจากนี้ สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2553) ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ การบริการและความปลอดภัย เพื่อการยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการ ศักยภาพการรองรับ ศักยภาพการให้บริการ และศักยภาพการดึงดูดใจ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.2.3 องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงาน วางแผน ควบคุม ดูแลและจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาจากการวางแผนบุคลากร งบประมาณ ผลิตผลทางการเกษตร แผนการตลาด เป็นต้น
2. การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เช่น กำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตร พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่อนุรักษ์ ถนนและลานจอดรถ เป็นต้น
3. การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว การเตรียมความพร้อมด้านการรักษา ความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุ หรือเจ็บป่วย

4. การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ขยะ สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย และมลพิษในอากาศที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การรักษาวัฒนธรรม การจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน

6. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ บริษัทท่องเที่ยว ความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

7. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว

9. การส่งเสริมการขาย เพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

10. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แผ่นพับ ป้าย โฆษณาการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น

2.2.2.4 องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดให้บริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เดินทางสะดวกและปลอดภัย (ความสะดวก พิจารณาจากช่วงเวลาที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อปี)

2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต

3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ การมี หรือ ไม่มีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ประเภทของที่พัก เช่น ที่พักแบบโฮมสเตย์ หรือ แบบกางเต็นท์นอน

4. ความพร้อมด้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น ไม่มีอาหารบริการ มีอาหารบริการเฉพาะเมื่อสั่งจองล่วงหน้า และมีร้านอาหารบริการในแหล่งท่องเที่ยว

5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ มีการกระจายหรือส่งต่อนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นหรือไม่ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเกินกว่าจำนวนที่กำหนด

6. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว และมีเพียงพอหรือไม่ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว

7. การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว มีการกำหนดช่วงฤดูกาลหรือระยะเวลาเปิด-ปิด ของแหล่งท่องเที่ยว ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวได้ตลอดปีหรือไม่

2.2.2.5 องค์ประกอบที่ 3 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มีการบรรยาย แนะนำสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว แจ้งให้ทราบถึงกติกาและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชม หรือ พักอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

2. มีมัคคุเทศก์ หรือ ผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน มัคคุเทศก์ หรือ ผู้นำชมสามารถพูดภาษาต่างชาติได้หรือไม่

3. ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวจับจ่าย ซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยว หรือ นำกลับบ้าน

4. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ การพักผ่อนและให้ความบันเทิง ภายในแหล่งท่องเที่ยวที่ประเภท

5. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เอกสารหรือแผ่นพับ บอร์ด หรือ บ้ายแสดงข้อมูลหรือความรู้ด้านการเกษตร และการสาธิตวิธีปฏิบัติ

6. การให้บริการด้านยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ บริการรถพ่วง รถจักรยาน หรือพาหนะต่างๆ สำหรับบริการนักท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ หรือส่วนบุคคล

7. การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว

8. การให้บริการการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้

9. การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ

2.2.2.6 องค์ประกอบที่ 4 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ ที่เป็นต้นแบบของการทำเกษตรกรรมที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอดความรู้ให้นักท่องเที่ยว

2. ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรกรรมแบบธรรมชาติหรือเกษตรอินทรีย์ การผลิตสารชีวภาพ เพื่อกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

3. สภาพธรรมชาติและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ หรือ ได้รับการและตกแต่งภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม และกลมกลืนกับธรรมชาติ

4. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท ภายในระยะรัศมี 20 กิโลเมตร มีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ หรือไม่

5. การได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากองค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น รางวัลกินรี รางวัลโลกสีเขียว ตราสัญลักษณ์ A (Agrotourism) ใบรับรองแหล่งผลิต (Good Agricultural Practices: GAP) จากกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

6. ความโดดเด่น และหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อจำหน่ายสำหรับนักท่องเที่ยว

7. ความโดดเด่นและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

8. การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร

จากเกณฑ์การตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีคุณภาพ โดยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน หรือหมู่บ้านท่องเที่ยวการเกษตรให้ประสบความสำเร็จนั้น ชุมชนต้องร่วมกันวางแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกัน เพื่อการรองรับและให้บริการอย่างมีมิตรไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยว โดยการนำทรัพยากรเกษตรและวิถีชีวิตเกษตรกรของชุมชน มาสรรค์สร้างเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายแต่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน เพื่อสร้างความพึงพอใจและความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว และคืนผลประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวทั้งการมีรายได้เสริม คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การอนุรักษ์วิถีชีวิตเกษตรกร ทรัพยากรเกษตร และการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวและมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาใช้เป็นแนวทางในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ศึกษาบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง และพื้นที่ปฏิบัติการ

2.2.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยพิจารณาจาก แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงเกษตรกรรม นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (ปองพล ธีวลหทัยกุล, 2550) ดังนี้

2.2.3.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรเป็นผู้รับผิดชอบหลักและมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรเกษตรในท้องถิ่นของตนโดยแท้จริง จากการเพิ่มมูลค่าแก่ทรัพยากรเกษตรและผลผลิตทางการเกษตรผ่านทางกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และมุ่งเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นถึงการมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การสร้างความรู้และประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ร่วมกับ องค์การสหประชาชาติ (The United Nations of Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) The united nations of educational scientific and cultural organization (1992) ได้ประกาศให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นเป็นนโยบายขององค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก จากการประชุม The Rio Earth Summit 1992 ณ เมือง ริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล ทำให้เกิดปฏิญญาสากลเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาการตามกฎบัตรที่ 21 (Agenda 21) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสดวงความคิดหลักของโลกในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมีการกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้ มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27, 2546) ดังนี้

1. จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลา ยาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
2. ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
3. มีการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว ตั้งอยู่เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
4. มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม
5. มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชน ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายและลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมที่สุุดอย่างยั่งยืนยาว

ลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง
2. เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยาว

6. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

อย่างไรก็ดี แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรม หรือ การบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมจะต้องไม่มี หรือ มีน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ (สมบัติ กาญจนิจ, 2557)

จากแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยสามารถสรุปลักษณะร่วมกันทางการท่องเที่ยวได้ ดังตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะร่วมกันด้านแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ลักษณะ	แนวคิดด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ด้านแหล่งท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง	การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพแวดล้อมทางการเกษตร และกิจกรรมเกษตร
ด้านการเน้นคุณค่าและอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและอัตลักษณ์ของเกษตรกรรม
ด้านการรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	การท่องเที่ยวที่ดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานถึงชั่วลูกชั่วหลาน	การส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติ ในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ด้านการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	การให้ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม	การให้ความรู้และประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชน

ลักษณะ	แนวคิด ด้านการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	แนวคิด ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
		เกษตรกรรม และภูมิปัญญา ทางการเกษตร การสาธิตและ การเรียนรู้จากการทำกิจกรรม การเกษตร
ด้านการสร้าง ผลประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น	การให้คนในท้องถิ่น มีส่วนร่วม และมีรายได้ในการจัดการและ บริการการท่องเที่ยว	การให้เกษตรกรท้องถิ่น มีส่วนร่วมและมีรายได้ ในการจัดการและบริการ การท่องเที่ยว

2.2.3.2 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ นโยบาย 4.0 ยุทธศาสตร์ประชารัฐ นโยบายยกกระดาศ A4 และแผนยุทธศาสตร์งานท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

1. **นโยบาย 4.0 ของรัฐบาลไทย** สถานการณ์ของโลกในปัจจุบันจากการเคลื่อนจากโลกในศตวรรษที่ 20 มาสู่โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ก่อให้เกิดชุดของโอกาส ภัยคุกคาม เงื่อนไขและข้อจำกัดชุดใหม่ จึงจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องมีการพัฒนาชุดของขีดความสามารถชุดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง จากการศึกษาประเทศไทยอยู่ในระยะ “เปลี่ยนผ่าน” วิฤตทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายต่อหลายครั้ง ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของโลกในศตวรรษที่ 21 หากประเทศไทยไม่มีการกำหนด วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตลอดจนไม่ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนประเทศผ่านการปฏิรูปและการปรับเปลี่ยนอย่างจริงจัง ประเทศไทยอาจจะประสบกับสถานะเสื่อมถอยจากประเทศในโลกที่สองในปัจจุบัน เป็นประเทศในโลกที่สามในอนาคตก็เป็นได้ แต่หากดำเนินการปฏิรูปสำเร็จจะทำให้ประเทศไทย สามารถก้าวไปสู่ “ประเทศในโลกที่หนึ่ง” (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560)

นโยบาย 4.0 เป็นนโยบายที่เกิดจากแนวคิดรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกราชมนตรี ที่เน้นสร้างคามเข้มแข็งจากภายในและการเชื่อมโยงไทยสู่ประชาคมโลก เป็นนโยบายวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว และเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่มั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน สำหรับโมเดล Thailand 4.0 รัฐบาลต้องการให้เกิดการขับเคลื่อนจาก ยุค 1.0 ซึ่งเป็นยุคของการทำการเกษตรและงานหัตถกรรม

ยุค 2.0 ซึ่งเป็นยุคที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมเบา และยุค 3.0 ซึ่งเป็นยุคอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนเน้นการส่งเสริมการส่งออกและสนับสนุนการลงทุน และการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ หลอมรวมกันเพื่อก้าวไปสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแนวคิดสำคัญคือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมโยงไทยสู่ประชาคมโลก เปลี่ยนกระบวนการพัฒนาประเทศ จากการค้า ไปสู่การสร้างรากแก้วโดยปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่เคยพึ่งพาเทคโนโลยี จากภายนอกเป็นหลักไปสู่การพึ่งพาตนเองโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยเริ่มจากรากฐาน ที่สำคัญคือการสร้างคนสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพเป็นสังคมอุดมปัญญา และเมื่อคนไทย มีคุณภาพก็จะนำไปสู่การสร้างวิสาหกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ยกกระตือรือร้นแบบดั้งเดิม สู่เกษตรกรรมสมัยใหม่ ยกกระตือรือร้น SMEs (Small and medium-sized enterprises) แบบดั้งเดิม สู่ SMEs ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สร้างธุรกิจบริการแบบดั้งเดิมสู่ธุรกิจบริการมูลค่าสูง เปลี่ยน คนที่มีความคิดสู่การเป็น start up ที่สร้างมูลค่าทางธุรกิจ ทั้งนี้ ไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นโมเดล ที่ตอบโจทย์ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ผ่านการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ภายใน 20 ปี ข้างหน้า (รัฐบาลไทย, 2560)

2. ยุทธศาสตร์ประชารัฐ ยุทธศาสตร์ “ประชารัฐ” เป็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น ในรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ ใช้เป็น แนวทางในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้เกิดความสงบเรียบร้อย เกิดความสามัคคี และสร้าง การพัฒนาประเทศไทยให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนได้จริง (สำนักงานโครงการสาน พลังประชารัฐ, 2559 : ออนไลน์)

ยุทธศาสตร์ประชารัฐสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยอาศัย 2 แนวคิด หลักผนวกกัน โดยแนวคิดการพัฒนาความเข้มแข็งของรากฐานประเทศ และ ผนวกกับแนวคิดเรื่อง ประชารัฐ หมายถึง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ซึ่งถ้าผนวก 3 ภาคนี้เข้ามาทำงานด้วยกันจะมีพลังที่สุด เพราะภาครัฐนั้นมีอำนาจรัฐ ภาคธุรกิจนั้น มีความสามารถในการจัดการมากกว่าภาคอื่นๆ ภาคประชาสังคมก็เข้าถึงความละเอียดอ่อน ของมนุษย์ ชุมชนต่างๆ จึงกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์ที่ก้าวหน้ามาก เป็นยุทธศาสตร์ ที่ก้าวเข้าสู่ยุคที่ 4 ของโลก นั่นคือการมองภาพทั้งหมดร่วมกัน เป็นความร่วมมือกันที่จะพัฒนา อย่างบูรณาการทุกเรื่องร่วมกัน ซึ่งการทอเกี่ยวโดยชุมชนเป็นจุดคานงัดการพัฒนาทุกด้านได้โดย ชุมชนต้องเป็นองค์กรชุมชนเข้มแข็ง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม-ภูมิสถาปัตยกรรม อนุรักษ์วัฒนธรรม-

ประวัติศาสตร์น่าสนใจ มีอาหารอร่อย ขนมอร่อย มีสินค้าน่าซื้อ-ตลาดชุมชน มีกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีโฮมสเตย์น่าพัก-การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม (ประเวศ วะสี, ม.ป.ป.)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวและ MICE (Meeting incentive convention and exhibition) เป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนของโครงสร้างการขับเคลื่อนประเทศตามแนวทางประชารัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การท่องเที่ยวไทยช่วยกระจายรายได้ไปยังภาคส่วนอื่น และเติบโตได้อย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มการกระจายรายได้ ยกตัวอย่างได้จากการท่องเที่ยว และเสริมสร้างความยั่งยืนของการท่องเที่ยว โดยมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ โครงการ Amazing Thai Tased เพื่อส่งเสริมการรับประทานอาหารไทย ผลไม้ไทยและข้าวไทย และโครงการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น คือ โครงการไทยแท้ เป็นการคัดสรรและประกวดการนำวัฒนธรรมท้องถิ่น มาผนวกกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจในพื้นที่แต่ละจังหวัด ร่วมกับกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงพาณิชย์ (สำนักงานโครงการสานพลังประชารัฐ, 2559)

3. นโยบายยกกระดาศ A4 ของรัฐบาลไทย นโยบายยกกระดาศ A4 เป็นนโยบายที่ตอบสนองการขับเคลื่อนโมเดล 4.0 ของรัฐบาลในด้านการพัฒนาการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นนโยบายที่เน้นพัฒนาให้เกษตรกรมีความภาคภูมิใจในอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีรายได้มั่นคง ประกอบด้วยแผนงานจำนวนทั้งสิ้น 13 แผนงาน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่ามีแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ แผนงานศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ซึ่งแต่เดิม ศพก. มีจำนวน 882 ศูนย์ทั่วประเทศ ปัจจุบันมีการสร้างเครือข่ายเพิ่มอีกจำนวน 1,221 ศูนย์เครือข่ายทั่วประเทศ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรเข้ามาเรียนรู้และมีความพร้อมในการให้บริการ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตรด้านต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกร เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

4. แผนยุทธศาสตร์งานท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวปฏิบัติในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543) ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านตลาดการท่องเที่ยว การส่งเสริม ควบคุม และป้องกันผลกระทบ การพัฒนาผสมผสานการท่องเที่ยว ด้านบริการการท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์งานท่องเที่ยวเชิงเกษตร พ.ศ. 2552-2556 (กรมส่งเสริมเกษตรกร, 2556) ได้แก่ การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้าง หรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการบริหารจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การส่งเสริมด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยววิถีเกษตร การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง ซึ่งให้มีการกระจายไปทุกภูมิภาคของประเทศตั้งแต่ปี 2558-2560

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ร่วมกับกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการท่องเที่ยววิถีเกษตร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีเกษตร กระตุ้นเศรษฐกิจ ยกระดับสินค้าคุณภาพ และมุ่งเน้นการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยโครงการดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะเริ่มต้น (ปี 2558) กำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำร่อง 4 จังหวัด ในพื้นที่ 12 เมืองต้องห้ามพลาด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอปากพะนังจังหวัดนครศรีธรรมราช แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านโคกเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในระยะกลาง (ปี 2559) กำหนดพื้นที่เพิ่มเติมอีก 9 จังหวัด (พื้นที่ 12 เมืองต้องห้ามพลาด) ได้แก่ จังหวัดลำปาง น่าน สมุทรสงคราม ราชบุรี จันทบุรี ตราด เลย ชุมพร และตรังและในระยะยาวขยายผล (ปี 2560) พื้นที่ 12 เมืองต้องห้ามพลาด เขตพัฒนาการท่องเที่ยว 8 คลัสเตอร์ (Cluster) และกระจายไปในทุกภูมิภาคของประเทศ

ซึ่งในกระบวนการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีการส่งเสริมให้ชุมชนเกษตรกรเกิดการพัฒนาทรัพยากรและพื้นที่การเกษตรของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างเครือข่ายและการบริหารจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนเป็นผู้มีส่วนหลักและประสานความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

2.2.4 สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในประเทศไทย

กรมวิชาการเกษตรได้จัดตั้งศูนย์วิจัยที่ปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตรรวม 18 แห่ง และกรมส่งเสริมการเกษตรมีโครงการท่องเที่ยวเกษตรชุมชนเกษตรที่ได้คัดเลือกหมู่บ้านเกษตรและจัดตั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรโดยพิจารณาหมู่บ้านเกษตรที่มีศักยภาพความพร้อม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนทั้งสิ้น 777 แห่ง นอกจากนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรได้รวบรวมสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนนักท่องเที่ยวไทย 631,252 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 31,848 คน รวม 663,100 คน มีรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวมูลค่า 8,911,850 บาท และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและผลผลิต 15,142,454 บาท รวมทั้งสิ้น 24,054,304 บาท (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2558) และในปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจำนวน 969 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2559) (กรมส่งเสริมการเกษตร, ม.ป.ป.)

ประเทศไทยมีความโดดเด่นของผลผลิตทางการเกษตร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้ด้านการเกษตร เทคโนโลยีการเกษตร รวมทั้งความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติและภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมผลผลิตทางการเกษตรได้ตลอดปี แตกต่างกันไป เช่น เดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์มีผลผลิตของผัก ผลไม้ และดอกไม้เมืองหนาว ในภาคเหนือ เดือนมีนาคม - เมษายน มีไม้ดอกและไม้ผลในภาคกลางและภาคตะวันตก เดือนพฤษภาคม - มิถุนายนมีผักผลไม้ในภาคตะวันออก เดือนกันยายน - ตุลาคมมีผลไม้ในภาคใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าส่วนมากแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรายใหญ่มีศักยภาพในการพัฒนา และจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสูง แต่แหล่งท่องเที่ยวขนาดเล็กของเกษตรกรรายย่อยและชุมชน ส่วนใหญ่ยังขาดการนำเสนอผลผลิตที่น่าสนใจและขาดการส่งเสริมที่ครบวงจร (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2558)

จากแนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในประเทศไทย ในประเทศไทยข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและประชาชนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน โดยเน้นพัฒนาให้เกษตรกรมีความภาคภูมิใจในอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีรายได้มั่นคงจากการนำทรัพยากรเกษตรของท้องถิ่นมาใช้ในการท่องเที่ยว

2.3 แนวคิดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระแสความต้องการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และความต้องการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้น ส่งผลให้เกิดการนำการจัดการท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาชุมชน แสวงหารายได้และโอกาสต่างๆ ให้แก่ชุมชน นักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ จึงได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไว้ดังนี้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง “ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปทบทวน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกรุ่นหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ” (โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546)

นอกจากนี้ โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555) กล่าวถึง ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่าเป็น “การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิ ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ ด้านการเรียนรู้

2.3.1 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ ด้านการเรียนรู้ โดยมีประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555) ดังนี้

2.3.1.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

1. ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน

2. ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2.3.1.2 ด้านองค์กรชุมชน

1. ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
2. ประชาชน หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
3. ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

2.3.1.3 ด้านการจัดการ

1. มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
2. มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้

3. มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
4. มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

2.3.1.4 ด้านการเรียนรู้

1. ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง
2. มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
3. สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

2.3.2 กระบวนการเรียนรู้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญ (วิระพล ทองมา, 2556) คือ

2.3.2.1 ศักยภาพของคน

คนในชุมชนจะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเองให้ดี เพื่อความพร้อมในการถ่ายทอดเรื่องราว บอกเล่าข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว และคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคีที่จะทำงานร่วมกัน

2.3.2.2 ศักยภาพของพื้นที่

ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมาเป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องรู้จัก รักและหวงแหน เห็นคุณค่าของทรัพยากรของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

2.3.2.3 การจัดการ

การจัดการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนให้กับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจาก เป็นการจัดการที่มีสมาชิกเป็นกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ ชุมชนที่จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องเป็นชุมชนที่มีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งยังต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการพูดคุยกำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมของชุมชนเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว และการกระจายจัดสรรรายได้ร่วมกัน

2.3.2.4 มีส่วนร่วม มีได้อย่างไร

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การสื่อสารพูดคุย ซึ่งเป็นการสื่อความคิดเห็น การถกปัญหา รวมถึงการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการระดมความคิด ชุมชนจัดให้มีเวทีพูดคุย ร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน สร้างกฎระเบียบของชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนรวมถึงผู้มาเยือนปฏิบัติตาม

2.3.3 หลักการที่สำคัญ 10 ประการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พจนา สวนศรี, 2546) คือ

- 2.3.3.1 ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2.3.3.2 ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
- 2.3.3.3 ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 2.3.3.4 ยกย่องคุณภาพชีวิต
- 2.3.3.5 มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 2.3.3.6 คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 2.3.3.7 ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 2.3.3.8 เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 2.3.3.9 เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
- 2.3.3.10 มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

2.3.4 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นขยายตัวอย่างรวดเร็ว และก่อผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งด้านผลบวกและผลลบอย่างหลีกเลี่ยง

ไม่ได้ ซึ่งผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น อาจจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบทางด้านบวก ของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น	ผลกระทบทางด้านลบ ของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น
ด้านเศรษฐกิจ	
1. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น	1. ก่อให้เกิดปัญหารายได้นอกฤดูกาลท่องเที่ยวแก่ชุมชนท้องถิ่น
2. ก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น	2. ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพของแรงงานแก่ชุมชนท้องถิ่น
3. ก่อให้เกิดการสร้างสรรคอาชีพและการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น	3. ก่อให้เกิดปัญหาค่าครองชีพสูงแก่ชุมชนท้องถิ่น
4. ก่อให้เกิดการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น	4. ก่อให้เกิดการสั่งซื้อสินค้าจากต่างชาติแก่ชุมชนท้องถิ่น
5. ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค	5. ก่อให้เกิดปัญหาแก่งแย่งผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น
6. ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ต่อหัวของชุมชนท้องถิ่น	6. ก่อให้เกิดปัญหาส่วนแบ่งผลประโยชน์อันควรได้ของชุมชนท้องถิ่น
7. ช่วยกระตุ้นการผลิตของชุมชนท้องถิ่น	7. ก่อให้เกิดปัญหาค่าใช้จ่ายการจัดการชุมชนท้องถิ่น
8. ช่วยแก้ไขปัญหาคุลการชำระเงินระหว่างประเทศ	8. ก่อให้เกิดปัญหาราคาที่ดินแก่ชุมชนท้องถิ่น
ด้านสังคม	
1. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น	1. ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมของสังคมชุมชนท้องถิ่น
2. ก่อให้เกิดการสร้างสรรคความเจริญทางสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่น	2. ก่อให้เกิดปัญหาความผูกพันของครอบครัวของชุมชนท้องถิ่น
3. ก่อให้เกิดการช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชนท้องถิ่น	3. ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคมของชุมชนท้องถิ่น
4. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวของชุมชนท้องถิ่น	4. ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยอันดีของชุมชนท้องถิ่น
5. ก่อให้เกิดการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น	5. ก่อให้เกิดปัญหาเพศพาณิชย์ในชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบทางด้านบวก ของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น	ผลกระทบทางด้านลบ ของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น
6. ช่วยสร้างความสามัคคีแก่ชุมชนท้องถิ่น	6. ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของ ของชุมชนท้องถิ่น
7. ช่วยป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น	7. ก่อให้เกิดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบ นักท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น
8. ก่อให้เกิดการเสริมสร้างการศึกษาแก่ชุมชนท้องถิ่น	8. ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้นในชุมชน ท้องถิ่น
9. เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น	9. ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่าง นักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น
ด้านวัฒนธรรม	
1. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้วัฒนธรรมของชุมชน ท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	1. ก่อให้เกิดปัญหาการขัดแย้งทางวัฒนธรรม ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจ แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น	2. ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น
3. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยฟื้นฟูศิลป วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น	3. ก่อให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วัฒนธรรมอย่างรวดเร็วแก่ชุมชนท้องถิ่น
4. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจของวัฒนธรรม ประเพณีแก่ชุมชนท้องถิ่น	4. ก่อให้เกิดปัญหาการลดคุณค่าของวัฒนธรรม ในชุมชนท้องถิ่น
5. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการร่วมมือร่วมใจช่วยกัน อนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น	5. ก่อให้เกิดปัญหาการลดคุณค่างาน ศิลปหัตถกรรมของชุมชนท้องถิ่น
6. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอัน ดีระหว่างชุมชนท้องถิ่น	6. ก่อให้เกิดปัญหาการทำลายศิลปวัตถุของชุมชน ท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการผลิตและ จำหน่ายงานศิลปวัฒนธรรมแก่ชุมชนท้องถิ่น	
ด้านสิ่งแวดล้อม	
1. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความตระหนักถึง คุณค่าสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น	1. ก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ของชุมชนท้องถิ่น
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ของชุมชนท้องถิ่น	2. ก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรน้ำของชุมชนท้องถิ่น
3. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการช่วยฟื้นฟูและเสริมคุณค่า ของสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น	3. ก่อให้เกิดปัญหาทำลายทรัพยากรชีวภาพของ ชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบทางด้านบวก ของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น	ผลกระทบทางด้านลบ ของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น
4. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุง สิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น	4. ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะในชุมชนท้องถิ่น
5. ก่อให้เกิดประโยชน์ในการค้นคว้าหาแนวทางรักษา สิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	5. ก่อให้เกิดปัญหาการหลุดตัวของทรัพยากรดิน ในชุมชนท้องถิ่น
	6. ก่อให้เกิดปัญหาทำลายภูมิทัศน์ของชุมชน ท้องถิ่น

2.3.5 การเตรียมความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นข้างต้น ส่งผลให้ชุมชนต้องรู้จักบทบาทของตนเอง ดังที่ สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การอยู่อย่างรู้เท่าทันเป็นการอยู่อย่างรักษาตัวรอด ซึ่งต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกอย่างมีวุฒิภาวะและสร้างสรรค์ หากเมื่อชุมชนตัดสินใจ “เลือก” ในการทำเรื่องการท่องเที่ยว ชุมชนควรวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวทั้งแง่บวกและลบ เมื่อชุมชนเลือกที่จะทำการท่องเที่ยวนั้นคือ ชุมชนได้จัดวางบทบาทของตนเองเป็นบทบาท “เชิงรุก” มากกว่า “เชิงรับ” อย่างน้อยก็ “ลุกขึ้นมาจัดการจากที่อาจเคยเป็นผู้ถูกท่องเที่ยว” สอดคล้องกับ พจนา สวนศรี (2546) ได้กล่าวว่า ชุมชนต้องมีการเตรียมความพร้อม หรือ มีภูมิคุ้มกันในการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ 2 สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอาคนที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ 3 ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้าน เพื่อการสำรวจทางกายภาพ การทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน) และแผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากรธรรมชาติ) การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว และการศึกษากลุ่มต่างๆ ในชุมชน ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาส และความเสี่ยงในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูล ในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ 5 ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน ได้แก่ การรวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ให้เห็นร่วมกันก่อนนำสู่การเผยแพร่ออกไปปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชนแต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ฝึกอบรมบุคลากร ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น นักสื่อความหมาย การสร้างเวทีเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเห็นความสามารถของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งความพร้อมจำนวนบุคลากร และขีดความสามารถในการรองรับทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติ และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

ขั้นที่ 6 วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์การที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดสรรผลประโยชน์ สู่ชาวบ้านและชุมชน และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 7 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้ที่สนใจ

ขั้นที่ 8 ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ 9 ประเมินผล ในขั้นตอนประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วงๆ ทุกๆ 3-6 เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ 10 พัฒนาองค์กร การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้าง การมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย เป็นต้น การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยวเพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่งนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

กล่าวโดยสรุป การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกระบวนการวางแผนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชน โดยการที่กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีความต้องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมหลักในการเตรียมการ วางแผน ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยมีการจัดการการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงและป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจได้รับจากการท่องเที่ยวที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนได้

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีกระบวนการในการเตรียมความพร้อมของชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้เกิดภาวะผู้นำและมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมสามารถริเริ่มจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ด้วยตนเอง โดยให้สมาชิกในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและบทบาทสำคัญตั้งแต่การให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยการสำรวจความต้องการและความเป็นไปได้ ผลประโยชน์และผลกระทบในการทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้าง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนโดยการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชนท้องถิ่นและผู้วิจัย ตั้งแต่การวางแผนงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของตำบลบางปลา การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวและบริการนักท่องเที่ยวผ่านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และพัฒนา ศักยภาพของพื้นที่เกษตรมาสร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยว โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทดลองจัดท่องเที่ยวนำร่อง และประเมินผลการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยที่ใช้รูปแบบเป็นการวิจัยที่ช่วยให้ได้ความรู้ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการวิจัยที่ช่วยพัฒนาความรู้ มีความชัดเจน เป็นระบบ นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามและกล่าวถึงการพัฒนารูปแบบการวิจัยโดยใช้รูปแบบ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2555) กล่าวว่า รูปแบบ (Model) หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือ ตัวแปรต่างๆ ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ การเสนอรูปแบบกระทำได้หลายลักษณะ เช่น ในรูปของสมการ ในรูปของ Flow Chart ที่นิยมใช้ในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และในรูปแบบของแผนภูมิธรรมดา

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2544) กล่าวว่า รูปแบบ คือ วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราว หรือประเด็นต่างๆ ได้อย่างกระชับ ภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

ทิตินา แชมมณี (2545) กล่าวว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรมซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ทำได้โดยการที่ผู้วิจัยสร้างหรือพัฒนารูปแบบ จากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต้นแบบทั้ง 4 แห่ง และการค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิด ผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากนั้นจึงพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกับชุมชนบางปลาแดด ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือ ตัวแปร และลำดับความสำคัญก่อนหลังได้หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรกแล้ว จึงทดสอบความเชื่อมั่นของรูปแบบด้วยการจัดท่องเที่ยว

นำร่องเพื่อตรวจสอบดูประสิทธิภาพ หรือ ความเหมาะสมของรูปแบบ และปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสม

2.4.1 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้แบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็น 2 ลักษณะ คือ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะของการจัดกิจกรรมและทรัพยากร และรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามความสนใจของนักท่องเที่ยว (ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2544)

2.4.1.1 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะของการจัดกิจกรรมและทรัพยากร โดยรูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จะแตกต่างกันไปตามสภาพของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการแสดงสินค้าหรือสาธิต ได้แก่ แปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงามและหลากหลาย แปลงรวบรวมพันธุ์พืชชนิดต่างๆ การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ทางด้านการเกษตร การแสดงประเพณีวัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา การแสดงอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้และวิถีทางการเกษตรของคนไทยในอดีต

2. รูปแบบการให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่ การเข้าชมสวนเกษตรโดยการให้นักท่องเที่ยวชมสวน เก็บเกี่ยวผลผลิตจากต้นด้วยตนเอง รวมทั้งการซื้อผลผลิตที่ตนได้เลือกเก็บ และการทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น การกรีดยาง การนั่งเกวียน และการพายเรือเก็บดอกบัว เป็นต้น

3. รูปแบบการให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวชนบทเกษตร

4. รูปแบบการอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ การฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการทำเกษตรสมัยใหม่ และการฝึกปฏิบัติเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน

5. รูปแบบการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตรพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์ อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่ายๆ สินค้า และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร และของใช้และของที่ระลึกต่างๆ

6. รูปแบบการให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่ การทำธุรกิจ หรือ ลงทุนร่วมกับเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิต หรือ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออก หรือ จำหน่ายภายในประเทศ และการร่วมผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่างๆ

2.4.1.2 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามความสนใจของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นหนึ่งในเก้ากิจกรรมของ “อเมซซิ่งไทยแลนด์” และได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวตามความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็น 7 กิจกรรม (จำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547) คือ

1. การทำนา ได้แก่ การทำนาประเภทต่างๆ และพิพิธภัณฑ์ข้าว ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่างๆ ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว และวัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ตัดดอก ได้แก่ การทำสวนดอกไม้มานานาชนิด เพื่อตัดดอกขาย

3. การทำสวนผลไม้ ได้แก่ การทำสวนผลไม้ทุกประเภท การทำวนเกษตร เกษตรแผนใหม่ สวนสมรม รวมถึงสวนยางพารา สวนไผ่ และสวนปาล์มน้ำมัน

4. การทำสวนครัวสวนผัก ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำไร่ผักไร่ข้าวโพดข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย ไร่สับปะรด ไร่อ้อย และไร่มันสำปะหลัง เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร ได้แก่ การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิดเพื่อใช้เป็นอาหารเสริม พืชผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เป็นอาหารเสริม เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด

7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้แก่ การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลผลิตทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่ผลผลิตเหล่านั้นออกซุก เช่น มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลิ้นจี่ และงานเทศกาลกินปลา เป็นต้น

จากรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กล่าวถึงในข้างต้น แสดงถึงลักษณะการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่เกษตร ทรัพยากรเกษตร วิถีเกษตรกรรมและวิถีชนบทซึ่งมีลักษณะเฉพาะในแต่ละพื้นที่ โดยเกษตรกรจะเป็นผู้ให้บริการและจัดกิจกรรมการอบรมให้ความรู้ สาธิต และฝึกปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งการจำหน่ายผลผลิต ผลผลิตแปรรูป และผลิตภัณฑ์ อื่นๆ ในพื้นที่ แต่รูปแบบดังกล่าวเป็นเพียงรูปแบบที่เน้นถึงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพียงอย่างเดียว ไม่ได้เน้นว่าเกษตรกรควรจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างไร จึงจะทำให้การท่องเที่ยวนั้นมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

2.4.1.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งตามลักษณะและขนาดของแหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2552) ได้แก่

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะกิจกรรมการเกษตรหลัก ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเกษตรและป่าไม้ และการเกษตรแบบผสมผสาน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะเจ้าของกิจการและการบริหารจัดการ ได้แก่ โครงการตามพระราชดำริ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน บริษัทเอกชน วิสาหกิจชุมชนและบุคคลทั่วไป

3. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามขนาดของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขนาดใหญ่ (51 ไร่ขึ้นไป) ขนาดกลาง (21-50 ไร่) และขนาดเล็ก (ไม่เกิน 20 ไร่)

สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น ให้ความสำคัญกับลักษณะของกิจกรรมการเกษตรหลัก ลักษณะความเป็นเจ้าของแหล่งเกษตร และขนาดของแหล่งเกษตร ซึ่งเป็นรูปแบบที่คำนึงถึงภาพรวมทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่ได้เจาะจงไปที่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะ

2.4.1.4 รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เทพกร ณ สงขลา, 2556) ได้แก่

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในลักษณะการแสดง หรือ สาธิตให้ความรู้ นักท่องเที่ยวรู้สึกตื่นเต้นเมื่อได้เห็นสิ่งที่ยังไม่เคยพบเห็นมาก่อน ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเยาวชนที่มาท่องเที่ยวในลักษณะศึกษาดูงาน และกลุ่มคนเมืองที่มีได้มีอาชีพเกษตรกร ซึ่งต้องการท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน หาคความแปลกใหม่ให้แก่ชีวิต ในขณะที่นักท่องเที่ยวประเภทกลุ่มเกษตรกรที่มาร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน ต้องการประสบการณ์ความรู้ไปพัฒนาอาชีพเกษตรของตนเอง

2. รูปแบบจำหน่ายสินค้าชุมชน และผลิตภัณฑ์เกษตร ซึ่งมีอยู่ในทุกแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สินค้าและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรต่างๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร ต้นพันธุ์พืชที่นักท่องเที่ยวจะซื้อไปปลูกเอง อาหารที่กลุ่มเกษตรกรในชุมชนผลิตเอง การดึงดูดการท่องเที่ยวของกิจกรรมรูปแบบนี้ตรงกับพฤติกรรมของคนไทยที่ชอบซื้อสิ่งของในแหล่งท่องเที่ยวเป็นที่ระลึกสำหรับตนเองหรือเป็นของฝาก

3. รูปแบบการให้รู้ทางด้านธุรกิจ ซึ่งถือเป็นจุดขายสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกษตรกร ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเกษตรกรจากพื้นที่ต่างๆ มาศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ไปพัฒนากิจกรรมการเกษตรของตนเอง

จากรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น แสดงถึงลักษณะของรูปแบบการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงถึงกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละกลุ่มเป็นหลัก แต่ไม่ได้เน้นถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติอื่นๆ เช่น การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว เป็นต้น

2.4.1.5 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากจุดเด่นของพื้นที่เกษตรกรรม ที่ตั้ง และโอกาสทางการตลาดไว้ 4 รูปแบบ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543) คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวประกอบ หรือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเสริมในแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยมีการจัดการท่องเที่ยวในช่วงสั้นๆ ลักษณะไปเช้า เย็นกลับ (Day Trip) เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจุดหมายหลัก และมีความพึงพอใจกับการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยประสานงานกับองค์กรท้องถิ่นและ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรกรรม เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักและจุดหมายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว ในกรณีนี้ต้องเป็นหมู่บ้าน หรือ ย่านการเกษตรที่มีขนาดใหญ่และเป็นการเกษตรที่มีความดึงดูดใจสูง การจัดการท่องเที่ยวควรจัดการแบบมีระบบครบวงจรถึงขั้นการมีที่พักแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานในการกำหนดให้มีการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรโดยวางแผนการพัฒนาให้สามารถควบคุมการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเป็นหลัก และจัดให้มีองค์กรในรูปคณะกรรมการเฉพาะพื้นที่เพื่อกำหนดนโยบายและควบคุม

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในโครงข่ายการท่องเที่ยว เป็นแนวทางในการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ที่มีศักยภาพและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดให้เป็นโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยการจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นจนเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเดียวกัน เหมาะกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเป้าหมายในการเดินทาง จึงกำหนดเป็นจุดแวะพักหรือจุดท่องเที่ยวในโครงข่ายการท่องเที่ยว โดยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่าน หรือ ต้องการเดินทางมาเที่ยวโดยจัดอยู่ในโปรแกรมการเดินทาง

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะ เป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะและมีความดึงดูดใจสูง หรือ

เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่หาได้ยาก โดยการจัดการท่องเที่ยวเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีแนวทางในการดำเนินงานในการกำหนดให้มีบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยประสานงานให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีส่วนช่วยในการดำเนินการ แนะนำและส่งเสริม

จากรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวข้างต้น แสดงถึงลักษณะการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงจุดเด่นของพื้นที่เกษตรกรรม ที่ตั้ง และโอกาสทางการตลาด แต่ไม่ได้เน้นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

2.4.1.6 แนวปฏิบัติที่ดีเลิศในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของศูนย์ทรัพยากรการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประเทศสหรัฐอเมริกา (Agricultural marketing resource center, n.d.) สำหรับการเริ่มทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดำเนินอยู่ ซึ่งประกอบด้วย

1. การจัดหาประสบการณ์ด้านการเกษตร ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นธุรกิจที่เปิดกว้างต่อบุคคลใดๆ ก็ตาม ไร่ หรือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องจัดหาประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้มาเยือนไม่ใช่เพียงแค่หวังผลในเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว ผู้ประกอบการควรพึงระลึกว่าธุรกิจของตนเป็นภาพลักษณ์ให้กับชุมชน ภูมิภาค และประเทศ ด้วยการมอบประสบการณ์ทางการเกษตร หรือ วิถีชีวิตเกษตร

2. การจัดหาประสบการณ์การเรียนรู้ แหล่งเกษตรกรรมสามารถจัดหาประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าที่มีช่วงวัยที่แตกต่างกันได้ เพราะนักท่องเที่ยวมักจะมี好奇心ที่จะเรียนรู้เหมือนกันในด้านการผลิตอาหาร การดูแลที่ดิน และประวัติศาสตร์ทางการเกษตร นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมนันทนาการให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้ เช่น การตกปลา การล่าสัตว์ การขี่ม้า และสกี เป็นต้น

3. การจัดหาบริการที่ดีเลิศให้กับลูกค้า เป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนธุรกิจ การฝึกอบรมพนักงานให้ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถมั่นใจได้ว่าลูกค้าจะได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพและมีความปลอดภัย นอกจากนี้ยังเพิ่มโอกาสในการท่องเที่ยวซ้ำและบอกต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการเพิ่มจำนวนลูกค้าที่เป็นไปได้ในอนาคต

4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ ทั้งในด้านจำนวนบุคลากรในการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคพื้นฐาน ผู้ประกอบการควรจัดหาบริการพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว เช่น สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ การคมนาคม บ้ายบอกทาง การให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

5. การรักษาสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและความสามารถในการเข้าถึงได้ ผู้ประกอบการ ต้องคำนึงถึงการให้บริการ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม และมีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ และควรคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงหรือใช้บริการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ผู้ทุพพลภาพ มีความต้องการการอำนวยความสะดวก ในเรื่องทางเข้าทางออก และห้องน้ำเป็นพิเศษ เป็นต้น

6. การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มคน องค์กร ต่างๆ ในละแวกชุมชนได้มีส่วนร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น โรงเรียน หรือ สมาคมธุรกิจต่างๆ เป็นต้น

7. การวางแผนด้านการเงินในอนาคต โดยการทบทวนแผนธุรกิจ และคิดหาทางเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า หรือ บริการจากทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อความยั่งยืนทางธุรกิจ

จากแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น แสดงถึงการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการให้บริการการท่องเที่ยว หรือ การประเมินตนเองของผู้ประกอบการเพื่อปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ แต่ไม่เน้นถึงการประเมินตนเองก่อนริเริ่มทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.4.1.7 รูปแบบการวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Blacka and et al., 2009) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน เพื่อที่เกษตรกรจะริเริ่มวางแผนทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรของตนให้ประสบผลสำเร็จนั้น มีดังนี้

1. การประเมินตนเองของเกษตรกร ก่อนที่จะเริ่มจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกษตรกรต้องประเมินศักยภาพในการเป็นเจ้าของบ้านและสำรวจทรัพยากรที่มีอยู่ก่อน โดยสำรวจว่าครอบครัวของตนเองมีความพร้อมและยินดีที่จะต้อนรับ ช่วยเหลือ เสียสละความเป็นส่วนตัวในการเปิดพื้นที่ของตนให้บริการนักท่องเที่ยวหรือไม่ รวมทั้งการชั่งน้ำหนักและคำนึงถึงข้อดีและข้อเสียจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ข้อดี เช่น การมีรายได้เพิ่มขึ้น การได้แบ่งปัน แลกเปลี่ยนวิถีชีวิตเกษตรกรให้กับผู้อื่น การได้พัฒนาทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและทักษะในการสื่อสาร และข้อเสีย เช่น การใช้เงินและเวลามากขึ้นเพื่อการลงทุนในการจัดการท่องเที่ยวและการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การที่แผนการที่กำหนดไว้อาจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย การที่สมาชิกครอบครัวบางคนอาจได้รับผลกระทบด้านลบ หรือแม้แต่การยินยอมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ อาจสร้างความเสี่ยงต่อทรัพย์สินของเกษตรกร เป็นต้น

2. การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมถึง การสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเกษตรกรควรคำนึงถึงความสอดคล้อง ของกิจกรรมท่องเที่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตน

3. ทรัพยากรภายนอก เมื่อเกษตรกรตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แล้ว ควรขอคำแนะนำและความช่วยเหลือในการจัดการท่องเที่ยวกับบุคคล หรือ หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สำนักงาน เกษตรในพื้นที่ องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวและการตลาด และสถาบันการศึกษาใน พื้นที่ เป็นต้น

4. การประเมินทรัพยากรภายใน ในขั้นตอนนี้เกษตรกรจะต้องค้นหาและใช้ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อที่จะใช้ทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่ของตน เช่น เงินทุน ลักษณะทาง กายภาพ ทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น มาสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว โดยจะต้องใช้มุมมองในฐานะที่ตนเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวต่างไปจากมุมมองเดิมที่เป็นเพียง เกษตรกร เช่น การนำพาหนะในการทำเกษตร เช่น เกวียน หรือ รถไถ มาสร้างสรรค์กิจกรรม นั่งรถชมไร่ หรือ การนำพื้นที่ว่างมาใช้เป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

5. แผนธุรกิจ ขั้นตอนสุดท้ายจากการรวบรวมข้อมูล ใน 4 ขั้นตอนแรกมาเขียน แผนธุรกิจ ซึ่งประกอบไปด้วย คำบรรยายธุรกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ทรัพยากรภายใน การ วิเคราะห์ตลาด โดยการตั้งกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การแข่งขันและความร่วมมือทางการตลาด แผนการพัฒนาสินค้า แผนการตลาด แผนการขาย แผนปฏิบัติการ การบริหารจัดการ องค์กร (หน้าที่ของแต่ละบุคคล) และแผนการเงิน

รูปแบบการวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึง กระบวนการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตั้งแต่การประเมินตนเองของเกษตรกรก่อน เพื่อชั่งน้ำหนักก่อนตัดสินใจทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายและ เชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย การประเมินทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ในพื้นที่เกษตร รวมทั้งการเขียนแผนธุรกิจซึ่งเป็นการตั้งแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการเกษตรทั่วไปในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงเกษตรของตนให้ประสบผลสำเร็จ หากแต่รูปแบบดังกล่าวไม่ได้เฉพาะเจาะจงถึงชุมชนท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีบริบทเฉพาะ ต้องมีความเห็นชอบและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน จึงจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนนั้นประสบความสำเร็จ

การพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวยุคใหม่ได้ก็ตามไม่อาจประสบความสำเร็จ หากปราศจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและกรอบของการจัดการที่นำมาเสนอจะเกิดผลได้เพียงเล็กน้อย ถ้าขาดความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพันธกรณีการบริหารอย่างเพียงพอ ดังนั้น ในระยะ 30 ปีที่ผ่านมาจึงมีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Nilsen and Tayler, 1977)

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน จึงมุ่งพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เน้นให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวหลัก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่า ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และอัตลักษณ์ทางการเกษตรของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและความยั่งยืนในการจัดการการท่องเที่ยว

2.5 แนวคิดด้านพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นสิ่งจำเป็นในการทำการตลาดให้ประสบความสำเร็จ โดยได้มีผู้สรุปนิยามของพฤติกรรมผู้บริโภค ไว้ดังนี้

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542) ได้สรุปว่า การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการ ความจำเป็นของผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมาย เพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองความต้องการบริโภคนั้นๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด

ธงชัย สันติวงษ์ (2545) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหามาได้ และการใช้ซึ่งสินค้าและบริการ ทั้งนี้หมายรวมถึงกระบวนการตัดสินใจซึ่งมีมาอยู่ก่อนแล้ว และมีส่วนร่วมในการกำหนดให้มีการกระทำดังกล่าว

Schiffman and Kanuk (1994) ได้สรุปว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริโภคทำการค้นหา การคิด การซื้อ การใช้ และการประเมินผลในสินค้าและบริการ ซึ่งคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของเขา

ดังนั้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นการค้นหาคำซื้อ การใช้ และการประเมินผลในสินค้าและบริการ ซึ่งผู้บริโภคคาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้

สุกัญญา เจริญศรี (2549) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวแต่ละคนอาจมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันทำให้นักท่องเที่ยวมีเป้าหมายของการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันไปด้วย เช่น ความชอบส่วนตัวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นพิเศษ หรือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (เรื่องชัย ฤทธิเดช, 2546) กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวสามารถแบ่งเป็นปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

1. รายได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ข้อจำกัดทางรายได้ของนักท่องเที่ยวจึงมีผลในการตัดสินใจในการท่องเที่ยว

2. อาชีพ ในแต่ละอาชีพมีข้อจำกัดด้านเวลาที่แตกต่างกัน ผู้บริหารหรือนักธุรกิจในระดับสูงอาจมีเวลาสำหรับการท่องเที่ยวน้อย ในขณะที่นักเรียน นักศึกษาหรือแม่บ้านอาจมีเวลาสำหรับการท่องเที่ยวมากกว่า

3. ระดับการศึกษา มีผลต่อความสนใจในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงรายได้ และโอกาสในการเดินทาง ความเกี่ยวพันระหว่างรายได้ อาชีพ และการศึกษาเป็นตัวบ่งบอกถึง หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความมั่นคงในชีวิต และอำนาจซื้อ

4. อายุ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่ออรรถนิยมและแบบแผนพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมักเลือกท่องเที่ยวในรูปแบบที่สะดวกสบาย และมีพฤติกรรมการใช้จ่ายสูงกว่า ส่วนนักท่องเที่ยววัยรุ่นที่มักชอบการท่องเที่ยวที่ทำหาย ผจญภัย และมีพฤติกรรมการใช้จ่ายต่ำ

5. เพศ นักท่องเที่ยวเพศชายและหญิงมักจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เนื่องจากเพศชาย และหญิงมักมีความชอบในมีลักษณะที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวเพศหญิงมักชอบท่องเที่ยวในรูปแบบที่สบาย และเน้นความปลอดภัย

6. ภูมิฐานะ เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิฐานะที่ต่างกัน ย่อมมีความต้องการท่องเที่ยวต่างกัน นอกจากนี้ ภูมิฐานะยังส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2.5.1 ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการค้นหาลักษณะความต้องการ และการวิจัยพฤติกรรมในการซื้อ และการใช้ของผู้บริโภค เพื่อนำผลที่ได้มาทำการตลาดที่สร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภค และเพื่อสำรวจเป้าหมายของการตลาด ทราบถึงลักษณะความต้องการ

และพฤติกรรมกรรมการซื้อ และการใช้ของกลุ่มเป้าหมาย การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคนั้น จำเป็นต้องอาศัยคำถามที่ช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค โดยคำตอบที่ได้จะช่วยให้สามารถจัดกลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing Strategic) ที่สามารถสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม คำถามที่ช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H โดย Schiffman and Kanuk (2000) ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who constitutes the market?) เป็นคำถามเพื่อศึกษาลักษณะของกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์

2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the market buy) เป็นคำถามเพื่อศึกษาสิ่งๆ ที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ คือ สิ่งๆ ที่ผู้บริโภคต้องการจากผลิตภัณฑ์ ทั้งด้านคุณสมบัติหรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ และความแตกต่างที่เหนือกว่าคู่แข่ง

3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the market buy?) เป็นคำถามเพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ในการซื้อ หรือการเลือกรับบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตวิทยา ซึ่งต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ คือ ปัจจัยภายใน หรือปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยเฉพาะบุคคล

4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?) เป็นคำถามเพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มต่างๆ ที่มีอิทธิพลหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ริเริ่ม ผู้มีอิทธิพล ผู้ตัดสินใจซื้อ ผู้ซื้อ และผู้ใช้

5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the market buy?) เป็นคำถามเพื่อศึกษาโอกาสในการมาใช้เลือกซื้อสินค้า หรือใช้บริการ เช่น ช่วงวันใด ช่วงเวลาใด หรือเทศกาลวันสำคัญต่างๆ

6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the market buy?) เป็นคำถามเพื่อศึกษาสถานที่ที่ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้า หรือใช้บริการซึ่งนักการตลาดจะต้องศึกษาเพื่อจัดช่องทาง การจำหน่ายให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย

7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the market buy?) เป็นคำถามเพื่อศึกษาขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อสินค้า หรือ บริการ ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผล การตัดสินใจซื้อ ความรู้สึกภายหลังการซื้อ

สำหรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น เป็นพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์และความสนใจหลักไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพแวดล้อมทางการเกษตร และกิจกรรม

การเกษตร โดยตลาดนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอาเซียน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตลาดนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ และตลาดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน (ราณี อธิชัยกุล และคณะ, 2558) ดังนี้

1. ตลาดนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่ต้องการความรู้อยู่ในแวดวงเกษตร เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรและทำการติดตามผล ซึ่งมักเดินทางเป็นกลุ่มศึกษาดูงาน หรือ กลุ่มทัศนศึกษาของนักเรียน นักศึกษา หรือนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

2. ตลาดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน ได้แก่ นักท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหรือซื้อผลผลิตทางการเกษตร อาจสนใจที่จะเรียนรู้น้อยกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มแรก อาจเป็นนักท่องเที่ยวที่มากับบริษัทนำเที่ยว หรือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวกันเอง ซึ่งกลุ่มนี้นิยมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชื่อเสียงและซื้อผลผลิตทางการเกษตร

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค และด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อทราบถึงข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

2.5.2 ด้านความพึงพอใจ

ผู้ประกอบการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญในการสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดความสนใจ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ” ไว้ดังนี้

ความพึงพอใจ คือ การประเมินสินค้า หรือบริการนั้นๆว่า ได้ตอบสนองความต้องการของตนได้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ถ้าได้ตามที่ตั้งความหวังไว้ ลูกค้านั้นมีความพึงพอใจ ถ้าไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้ในตอนแรก ลูกค้านั้นจะไม่พอใจ หรือ เรียกว่า Dissatisfaction คุณภาพบริการ คุณภาพสินค้า และราคา มีความสำคัญมากต่อความพึงพอใจของลูกค้า (สมวงศ์ พงศ์สถาพร, 2550)

Vroom (1964) กล่าวว่า ทัศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถชี้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ หมายถึง ผลที่จะได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้นโดยทัศนคติด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติด้านลบจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความไม่พึงพอใจ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกชอบใจ และเป็นสุขใจ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับในสิ่งที่ต้องการตามความคาดหวัง หรือมากกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว

दनัย เทียนพุด (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีความสำคัญ ในการช่วยส่งผลต่อกำไรกับธุรกิจ คือ เพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำ สร้างการส่งเสริมการขายเชิงบวกแบบปากต่อปากเพิ่มการจ่ายเพิ่มขึ้นในขณะที่ทำการซื้อของลูกค้า และมีผลต่อกระแสเงินสดหมุนเวียน

Swarbrooke (1999) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว มีความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดความประทับใจอยากหวนกลับมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง อันเป็นการนำมาซึ่งรายได้ที่แน่นอน โดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายทางการตลาดเพิ่ม ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดนักท่องเที่ยวรายใหม่ จากการแนะนำแบบปากต่อปากของนักท่องเที่ยวไปยังบุคคลอื่น ในทางตรงกันข้ามนั้น ความไม่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะมีต้นทุนที่สูง และยังส่งผลเสียต่อชื่อเสียงขององค์กร นอกจากนี้ยังรวมถึงต้นทุนโดยตรงที่จะเกิดขึ้นในรูปของเงินชดเชยค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหา และข้อบกพร่อง

จากแนวคิดด้านความพึงพอใจ ในการศึกษาครั้งนี้จึงต้องการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในพื้นที่ศึกษาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนาร่องในพื้นที่ปฏิบัติการ เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวต่อไป

2.6 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีนักวิชาการให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ต้องอยู่บน

พื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้นๆ (อรรถัย ก๊กผล, 2552)

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมด หรือ การกระทำทั้งหมดที่ทำโดยกลุ่ม หรือ ในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กรการ (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม, 2545)

การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล, 2548) ได้แก่

2.6.1 ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใดๆ

2.6.2 ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถาม ก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

2.6.3 ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

2.6.4 ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก

2.6.5 ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.6.6 ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสีย ของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์ และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติ จะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนโดยการเปิดเวทีชาวบ้านและใช้การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ระดับการปรึกษาหารือและระดับการวางแผนร่วมกันโดยการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการประชุมเชิงปฏิบัติการ และระดับการร่วมปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและการจัดท่องเที่ยวนำร่อง โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ประเมินตนเอง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการถอดบทเรียนจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

2.7 แนวคิดด้านการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว

แนวคิดด้านการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย ความหมาย หลักการทำงาน ประเภทของเครือข่าย องค์ประกอบในการสร้างเครือข่าย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

เครือข่าย (Network) คือ การประสานความร่วมมือระหว่างกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกันกว้างๆ ไม่มีลักษณะการบังคับบัญชา แต่เป็นไปในลักษณะพันธะสัญญา (Commitment) องค์กรสมาชิกสามารถดำเนินการได้โดยอิสระ หากแต่การรวมตัวกันเป็นเครือข่าย สามารถทำให้องค์กรเครือข่ายมีพลัง สร้างการยอมรับและสร้างการต่อรองกับหน่วยงานภายนอกได้ นอกจากนี้ระหว่างเครือข่ายด้วยกันยังสามารถพูดคุย-แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ทำงานได้ เครือข่ายจึงเป็นทั้งพลังใจของคนทำงาน และพลังต่อรองเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของมวลสมาชิกในเครือข่าย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

หลักการดำเนินงานของเครือข่าย (Network Principles) ประกอบด้วย

N (Natural)	เป็นไปตามธรรมชาติ อิสระและมีความยืดหยุ่น
E (Empower)	เสริมพลัง
T (Timing)	อยู่บนฐานข้อมูลที่เป็นจริง เป็นปัจจุบัน
W (Workable)	สามารถขับเคลื่อนได้
O (Organization)	มีรูปแบบการจัดการ
R (Right)	เคารพสิทธิของกันและกันและสิทธิของผู้อื่น
K (Knowledge)	สรุปทเรียนรวบรวมเป็นองค์ความรู้ได้

ประเภทของเครือข่าย สามารถแบ่งออกตามลักษณะงาน/การเชื่อมโยง ได้แก่ เครือข่ายความคิด/เครือข่ายการเรียนรู้ (เชื่อมโยงแนวนอน) เครือข่ายการทำงานในกิจกรรม/ประเด็นร่วมกัน (เชื่อมโยงแนวตั้ง: สายการผลิต-การตลาด) และเครือข่ายบูรณาการ (เชื่อมโยงหลายมิติ) และประเภทเครือข่ายแบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์/เขตการปกครอง ได้แก่ เครือข่ายในระดับชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชน และเครือข่ายระดับประเทศ

องค์ประกอบสำคัญของการสร้างเครือข่าย ได้แก่ การมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การมีความร่วมมือ สมาชิกในเครือข่ายจะร่วมมือกัน โดยมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งกลยุทธในการทำงาน และการเกิดประสิทธิภาพโดยรวม มีการเชื่อมโยงที่เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพโดยรวม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อสร้างเครือข่ายนั้นไม่มีสูตรสำเร็จว่าเครื่องมือใดดีและมีความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของเครือข่ายและความถนัดในการใช้เครื่องมือของผู้ดำเนินการประชุม เครื่องมือที่นำมาใช้ ได้แก่ เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT analysis) การสนทนากลุ่ม (Focus group) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เทคนิคการระดมความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ (AIC) การสัมมนาระดมความคิดเห็นเชิงเปรียบเทียบ (Brain storming) และการวิเคราะห์ระบบพฤษาแห่งปัญหา (Problem tree) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

2.7.1 แนวทางการทำงานเพื่อสร้างเครือข่าย

แนวทางการสร้างเครือข่ายในระดับชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชน เครือข่ายระดับประเทศ และเครือข่ายระหว่างประเทศ มีดังนี้ (พจนานุกรม, 2546)

2.7.1.1 แนวทางการสร้างเครือข่ายในระดับชุมชน

1. การเปิดเวทีแลกเปลี่ยนพูดคุยระหว่างกลุ่มต่างๆ เพื่อหาจุดร่วมในการทำงาน และสร้างการยอมรับว่า การท่องเที่ยวชุมชน คือ กิจกรรมส่วนหนึ่งของชุมชน ที่ชาวบ้านและกลุ่มต่างๆ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. มีกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือ เช่น การเปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การเป็นวิทยากรนำชมกลุ่มกิจกรรม การขายของที่ระลึก หรือผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. มีการสรุปบทเรียนและพัฒนาสู่กิจกรรมร่วมที่ยากขึ้น เช่น การจัดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในชุมชน การกระจายบทบาทผู้นำ การวางแผนกิจกรรมร่วมกัน การจัดสรรผลประโยชน์ และการสร้างความสามัคคีเพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมของชุมชน

2.7.1.2 แนวทางการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน โดยการจัดเวทีการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน การศึกษา-ดูงานระหว่างกัน การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรร่วมกัน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง และการสร้างกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เพื่อสร้างพลังของเครือข่าย และให้ผลประโยชน์ตกแก่กลุ่มสมาชิก

2.7.1.3 แนวทางการสร้างเครือข่ายระดับประเทศ ได้แก่ การศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน การจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการผลักดันเชิงนโยบาย

2.7.1.4 แนวทางการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ ได้แก่ การศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ การจัดสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์ การสร้างกิจกรรมร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การผลักดันนโยบายระหว่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กร หรือ หน่วยงานภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความช่วยเหลือและการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานระหว่างกัน และสร้างความเข้มแข็งให้กับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในระดับชุมชนในพื้นที่ปฏิบัติการ และในระดับเครือข่ายระหว่างชุมชน ระหว่างชุมชนในพื้นที่ปฏิบัติการ ชุมชนบางปลากด จังหวัดนครนายกและชุมชนในพื้นที่ศึกษาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนบ้านบางพลับ จังหวัด

สมุทรสงคราม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกัน

2.8 แนวคิดด้านการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน (Lesson Learned) เป็นทั้งแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้ โดยเป็นกระบวนการดึงเอาความรู้จากการทำงานออกมาใช้เป็นทุนในการทำงานเพื่อยกระดับให้ดียิ่งขึ้น การถอดบทเรียน จึงเป็นการสกัดความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาเป็นบทเรียน/ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งผลที่ได้จากการถอดบทเรียน ทำให้ได้บทเรียนในรูปแบบชุดความรู้ (ที่เป็นรูปธรรม) และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการ อันนำมาซึ่งการปรับวิธีคิดและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น หัวใจหลักของการถอดบทเรียนต้องมีการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) โดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit) มีความไว้วางใจทั้งตนเองและผู้อื่น (Trust) และมีการเรียนรู้ (Learning) (วรางคณา จันทรงค์, 2557)

“บทเรียน” หมายถึงความรู้ที่เป็น “ข้อค้นพบใหม่” เพราะหากเป็นความรู้ที่มีอยู่แล้วมาจากการเรียนรู้ หรือ ประสบการณ์จากการทำงานจริง บทเรียนเป็นการอธิบายเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เพียงการเล่าเรื่องในอดีตแต่ต้องมีการอธิบายที่มีคุณค่าที่จะนำไปปฏิบัติต่อบทเรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพื่อไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก การถอดบทเรียน สามารถกระทำได้ 3 ช่วง คือ การถอดบทเรียนก่อนดำเนินการ เป็นการเรียนรู้ก่อนที่จะเกิดข้อผิดพลาด การถอดบทเรียนระหว่างดำเนินการ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และการถอดบทเรียนหลังดำเนินการ เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินงานในครั้งต่อไป (วรางคณา จันทรงค์, 2557)

2.8.1 วิธีวิทยาการถอดบทเรียน ประกอบด้วย (มณฑา เก่งการพานิช, 2556)

2.8.1.1 การถอดบทเรียนด้วยการเรียนรู้จากเพื่อน (Peer Assist - PA) เป็นการเรียนรู้ก่อนการทำการกิจกรรม โดยเป็นการเรียนรู้จากเขา เขาเรียนรู้จากเรา ทั้งเราและเขาเรียนรู้ร่วมกัน และสิ่งที่เราร่วมกันสร้าง (เกิดความรู้ใหม่) โดยมีลักษณะเป็นการประชุม/ประชุมเชิงปฏิบัติ

2.8.1.2 การถอดบทเรียนแบบเล่าเรื่อง (Story Telling) เป็นการเรียนรู้ก่อนหรือระหว่างทำการกิจกรรม ด้วยการให้ผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ปลดปล่อยความรู้ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวออกมาแลกเปลี่ยนความรู้

2.8.1.3 การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) เป็นการจับความรู้ที่เกิดขึ้นสั้นๆ ภายหลังจากทำการกิจกรรม แล้วนำไปสู่การวางแผนในครั้งต่อไป ทำให้คน

ทำรู้สึกตื่นตัวและมีความรู้สึกผูกพันกับงาน โดยโครงการ/กิจกรรมที่ทำครั้งเดียวแล้วจบ ไม่จำเป็นต้องทำ AAR ซึ่งรูปแบบการทำ AAR สามารถดำเนินการได้ทั้งระหว่างการทำกิจกรรมเพื่อปรับปรุง/แก้ไขระหว่างการทำงาน หรือ “การทำไป คิดไป แก้ไขไป” และภายหลังสิ้นสุดแต่ละกิจกรรมเพื่อนำไปวางแผนกิจกรรมครั้งต่อไป ซึ่งโดยทั่วไป การถอดบทเรียน ARR เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะมีจุดเด่นทำให้เรารู้ว่าในการทำงานต่างๆ ไม่ควรชื่นชมความสำเร็จแต่เพียงด้านเดียวต้องยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วย เพราะปัญหาคือโอกาสในการพัฒนาคนเพื่อพัฒนางาน ARR เป็นการฝึกการรับฟังความคิดเห็นหรือคำแนะนำของเพื่อนร่วมงานที่อาจทำให้รู้ถึงวิธีการแก้ไขปัญหา ฝึกการทำงานเป็นทีม สามารถใช้เทคนิคนี้ได้กับงานทุกอย่าง ผู้ที่เข้าร่วม คือ เพื่อนร่วมงาน หรือ ทีมงาน

วิธีการทำ AAR ทำได้โดยการให้ผู้เข้าร่วม คือ เพื่อนร่วมงาน หรือ ทีมงาน ตอบคำถามการถอดบทเรียน ได้แก่ สิ่งที่เราคิดว่าจะได้รับจากการทำงานคืออะไร สิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่สูงกว่าที่คาดหวังคืออะไร สิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่ต่ำกว่าที่คาดหวังคืออะไร สิ่งที่เราได้เรียนรู้และเป็นประโยชน์คืออะไร คิดว่าควรปรับปรุงอะไร วิธีการลด/แก้ความแตกต่างคืออะไร หากต้องทำครั้งต่อไป จะปรับปรุงอะไรให้ดีขึ้น

จตุพร วิศิษฏ์โชติอังกูร (2553) กล่าวว่า “สิ่งที่นักวิจัยแต่ละหมู่บ้านในชุดโครงการทำทุกครั้งหลังการทำงาน คือ ARR เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน ใช้พัฒนาความรู้ในทุกระดับของวงจรโครงการ ทั้งนี้เพื่อการจัดการในขั้นตอนที่เรียกว่าต้นน้ำ ปลายน้ำ และกลางน้ำ”

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (2552) กล่าวว่า “การถอดบทเรียนจากการทำ ARR เป็นเครื่องมือการจัดการความรู้ เนื่องจาก เป็นขั้นตอนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือ การสร้างความรู้ขึ้นมาซึ่งความรู้ในตัวคน (Tactic knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคล อาจอยู่ในใจ (ความเชื่อ ค่านิยม) อยู่ในสมอง (เหตุผล) อยู่ในมือและส่วนอื่นๆ ของร่างกาย (ทักษะ) เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ หรือ ประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทใดบริบทหนึ่ง โดยเฉพาะ สื่อสาร หรือ ถ่ายทอดในรูปแบบของตัวเลข สูตร หรือลายลักษณ์อักษรได้ยาก พัฒนาและแบ่งปันกันได้ เป็นความรู้ที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งแตกต่างจากความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งเป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์จนเป็นหลักทั่วไปไม่ขึ้นอยู่กับบริบทใดโดยเฉพาะสามารถรวบรวมและถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสารและรายงานต่างๆ ซึ่งทำให้คนสามารถเข้าถึงได้ง่าย จึงเป็นความรู้ที่ไม่ค่อยสำคัญต่อความได้เปรียบในการแข่งขันเพราะใครๆ ก็สามารเข้าถึงได้”

จากแนวคิดด้านการถอดบทเรียนข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการถอดบทเรียนนั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาการดำเนินงาน หรือ โครงการต่อไปให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น ทั้งยัง สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน จากการรับฟัง แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นของกลุ่ม ทีมงาน และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์ตรงหลังการดำเนินงาน ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จึงนำแนวคิดการถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ มาใช้ในกระบวนการวิจัย เพื่อให้ชุมชนในพื้นที่ปฏิบัติการได้พิจารณาถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความรู้ระหว่างสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนักร้อง เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต่อไป

2.9 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเทคนิควิจัยรูปแบบต่างๆ

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการพัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือของการพัฒนาชุมชน การใช้การพัฒนาเป็นฐานของการวิจัยเริ่มต้นจากการพัฒนา แต่ในกระบวนการพัฒนามีการสร้างความรู้และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมการวิจัยได้แสดงความคิดเห็น มีการจัดเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ หรือ แก้ปัญหา การประเมิน ดำเนินการพัฒนาและมีการประเมินโดยใช้กระบวนการวิจัย จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและเทคนิควิธีที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่นของตน

ผู้วิจัยจึงนำเทคนิควิจัยต่างๆ ที่สถาบันในระดับชาติของทั้งภาครัฐและเอกชนและสถาบันในต่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนมาประยุกต์ใช้ตลอดการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ เทคนิคการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยความชื่นชมและการนำสู่การปฏิบัติการ (Appreciative Participatory Planning and Action: APPA) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) และ เทคนิคการวิเคราะห์ต้นไม้แห่งปัญหา (Problem tree) ดังอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

2.9.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

เทคนิค PAR เป็นเทคนิคที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเข้าศึกษาหาสาเหตุปัญหาของชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนให้เบาบางลงซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันของชุมชนและนักวิจัยผู้ศึกษาชุมชน PAR เป็นเทคนิคที่เหมาะสมต่อในสมัยปัจจุบันที่ต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554)

เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยประชาชนมีส่วนร่วม (PAR) เป็นยุทธวิธีที่จะช่วยให้ประชาชนสามารถรวมตัวกันขึ้นมาในรูปขององค์กรประชาชนและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งทั้งโครงสร้างและการดำเนินงานโดยอาศัยเงื่อนไขของการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนด้วยระบบข้อมูล ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของข้อมูล เพราะข้อมูลจะช่วยให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและทำการพัฒนาต่อไปได้ ประชาชนจะเกิดความสามารถในการวิเคราะห์ระบบข้อมูลได้ ต้องอาศัยการฝึกฝนประชาชนให้ทำวิจัยเป็น โดยการสร้างทีมงานวิจัยท้องถิ่น หรือนักวิจัยท้องถิ่นขึ้นมา (ธนพรธาดา, 2540)

เทคนิค PAR มีความคล้ายคลึงกับเทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในเชิงมานุษยวิทยา ซึ่งนักวิจัยต้องเข้าอาศัยอยู่ในชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และเน้นการศึกษาชุมชนโดยมองคนในฐานะสมาชิกของชุมชน และพฤติกรรมของคนจะถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นต้น เน้นการสังเกต การสัมภาษณ์ รวมถึงการใช้ชีวิตในชุมชนเพื่อได้ข้อมูลเฉพาะเรื่องอย่างลึกซึ้ง มีการประยุกต์ความรู้ทางมานุษยวิทยาใช้ในการพัฒนา (อมรา พงศาพิชญ์, 2536)

หัวใจของกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมคือการจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะฉะนั้นการจัดการชุมชนและการมีส่วนร่วมจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ต้องทำควบคู่กันไป โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมให้นำบุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาให้ได้มากที่สุดในการรวมตัวเป็นองค์กร โดยมีนักวิจัยภายนอกชุมชน ทำหน้าที่เป็นนักจัดองค์กร ช่วยอบรมความรู้และทักษะของการทำวิจัยให้แก่ชุมชนระวางในการครอบงำความคิดและการตัดสินใจของชุมชน และส่งเสริมให้ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการ PAR โดยการช่วยประสานงาน การให้ความรู้ทางวิชาการ และเทคนิคต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554)

2.9.1.1 ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 5 ระยะเวลา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผสมผสานแนวคิดของการจัดการชุมชน และการเรียนรู้ปัญหาของชุมชนเข้าด้วยกัน (Community Organization and Problem Base Learning) (ธนพรธณ ธานี, 2540) คือ

ระยะก่อนทำการวิจัย (Pre-research Phase) ได้แก่ การคัดเลือกชุมชน และการเข้าถึงชุมชน การบูรณาการตัวนักวิจัยเข้ากับชุมชน การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน และการเผยแพร่แนวคิด PAR แก่ชุมชน

ระยะของการทำวิจัย (Research Phase) ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาร่วมกับชุมชน การฝึกอบรมทีมวิจัยท้องถิ่น การวิเคราะห์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในกระบวนการ PAR และกำหนดแนวทางแก้ไข การออกแบบการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมหมู่บ้าน

ระยะการจัดทำแผน (Planning Phase) ได้แก่ การอบรมทีมงานวางแผนท้องถิ่น การกำหนดโครงการหรือกิจกรรม การศึกษาความเป็นไปได้ของแผนงาน การแสวงหางบประมาณและหน่วยงานที่สนับสนุน และการวางแผนเพื่อติดตามและประเมินผล

ระยะการนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation Phase) ได้แก่ การกำหนดทีมงานปฏิบัติงานอาสาสมัคร การอบรมทีมงานปฏิบัติอาสาสมัคร

ระยะการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring and Evaluation Phase) ได้แก่ การติดตามและประเมินผลโครงการ นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งทีมงานติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหมู่บ้านขึ้นมา โดยการรับฝึกอบรมความรู้เทคนิคในการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างง่ายจากเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะปฏิบัติงาน ทีมงานติดตามและประเมินผลจะต้องติดตามการทำงานของฝ่ายปฏิบัติทุกระยะ ว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด และทีมงานติดตามและประเมินผลจะต้องรวบรวมข้อมูลและผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมหมู่บ้านรับทราบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อให้ชาวบ้านจะได้เห็นผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน

นอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการวิจัยที่เน้นถึงการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (Coghlan and Brannick, 2001)

ขั้นที่ 1 การวินิจฉัย (Diagnosis) การศึกษาผลกระทบปัญหาและอุปสรรคในการจะดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) การประชุมเชิงปฏิบัติการถูกจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการนำเทคนิคการวิเคราะห์ต้นไม้แห่งปัญหา (Problem tree) มาใช้ในการประชุม การดำเนินการจะถูกเรียงลำดับเพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน และผลลัพธ์ที่ได้ คือ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน จากนั้นจึงนำไปสู่การปฏิบัติ และแนวทางการทดลองใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีการจัดการท่องเที่ยวนำร่องเกิดขึ้น ชาวบ้านร่วมกันต้อนรับ จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร การทำอาชีพเกษตรกร และภูมิปัญญาชาวบ้าน เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น

ขั้นที่ 3 การวัดผล (Measurement) เป็นการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ปฏิบัติการตามที่ได้วางไว้ ว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์อย่างไร

ขั้นที่ 4 ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น (Reflection) เป็นภาพสะท้อนที่เกิดจากการติดตาม กำกับตรวจสอบแผนการดำเนินงาน และประเมินผลการทำงาน

จากความหมายและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนของสมาชิกในชุมชน เพื่อศึกษาหาสาเหตุ ปัญหาของชุมชน ผ่านการวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประสานงาน ให้ความรู้ทางวิชาการและเทคนิคการวิจัยต่างๆ แก่ชุมชน ซึ่งมีความเหมาะสมกับการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่เน้นส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนร่วมมือกันและรวมตัวกันในลักษณะเป็นกลุ่มความร่วมมือในการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยนำทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

2.9.2 เทคนิคการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม

เทคนิคการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) เป็นเทคนิคที่พัฒนาต่อมาจากเทคนิคการประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal: RRA) โดยแก้ไขข้อจำกัดของเทคนิค RRA โดยการให้ชุมชนเป็น

ผู้ทำการศึกษา หรือวิเคราะห์ชุมชนด้วยตนเอง (ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ม.ป.ป.)

2.9.2.1 ลักษณะสำคัญของเทคนิคการประเมินสภาวะชนบทแบบมีส่วนร่วม

1. เป็นการศึกษาร่วมกันที่คนภายในชุมชนเป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์เอง โดยผ่านกระบวนการเสวนากลุ่ม
2. นักพัฒนาจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในกระบวนการเสวนาเรียนรู้ (Facilitator) ไม่ใช่ผู้นำและต้องอยู่ร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ
3. วัตถุประสงค์ของการศึกษาจะเน้นที่ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและตัวคนที่เข้าร่วมในกระบวนการให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้มากยิ่งขึ้น
4. การประเมินสภาวะชนบทแบบมีส่วนร่วม จะเริ่มต้นจากสิ่งที่ชาวบ้านรู้ ชาวบ้านคิด รู้สึก และเชื่อเช่นนั้น แล้วค่อยๆ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลระหว่างกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.9.3 เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยความชื่นชมและการนำสู่การปฏิบัติการ (Appreciative Participatory Planning and Action: APPA)

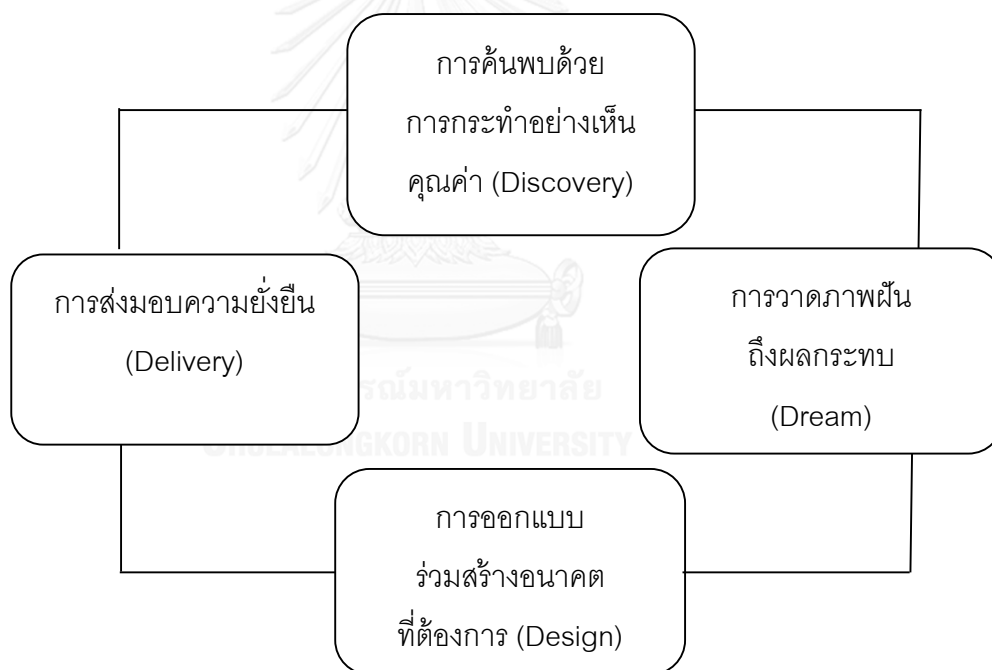
เทคนิคนี้ได้รับการพัฒนาโดย The Mountain Institute (2000) จากประสบการณ์ภาคสนามของจำนวนพนักงาน TMI องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) คู่ค้าของรัฐบาล และชุมชนที่อยู่ในภูมิภาคหิมาลัยในประเทศเนปาล รัฐสิกขิม ประเทศอินเดีย เขตปกครองตนเองทิเบต และสาธารณรัฐประชาชนจีน

APPA มีวัตถุประสงค์เพื่อเน้นเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความประสบผลสำเร็จและทัศนคติด้านบวกของชุมชน ในการวางแผนและพัฒนาการจัดการและการอนุรักษ์ เป็นวิธีการพื้นฐานในการวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนในหลากหลายบริบทและผู้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางจากผู้มีส่วนร่วมในชุมชนที่ไม่รู้หนังสือหรืออ่านออกเขียนได้น้อย ตลอดจนการวางแผนในระดับท้องถิ่น หรือตำบลกับผู้นำชุมชน ผู้จัดการเขต และหน่วยงานภาครัฐ ความสำคัญของ APPA อยู่ที่การเป็น กระบวนการของการมีส่วนร่วมแบบยั่งยืนจากการสนทนาระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย วิธีการดังกล่าวนี้ยังถูกนำมาใช้เพื่อช่วยเหลือองค์กรในการพัฒนาองค์กร การอนุรักษ์ของชุมชน และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนและสัตว์ป่า

APPA มี 4 ขั้นตอน เรียกว่า "4Ds" ได้แก่ การค้นพบ (Discovery) ความฝัน (Dream) การออกแบบ (Design) และการส่งมอบ (Delivery) ขั้นตอนเหล่านี้ก่อให้เกิดเป็น

กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะสร้างสินทรัพย์ทางการท่องเที่ยวของภูมิภาค หรือ ท้องถิ่นในการพัฒนาวิสัยทัศน์และแผนการ ทริพยากรและความเชื่อมั่นในการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ หรือความฝัน และเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนด้วยการมีทักษะความชำนาญและแผนการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ หรือ ความฝันนั้น

การค้นพบด้วยการกระทำอย่างเห็นคุณค่า (Discovery, the act of appreciating) เพื่อค้นหาว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดที่ช่วยให้ชุมชน กลุ่ม องค์กร มีชีวิตชีวา **การวาดภาพฝันถึงผลกระทบ** (Dream, envisioning an impact) ถึงสิ่งที้อาจจะทำให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ดั่งอนาคตที่ชุมชนปรารถนา **การออกแบบร่วมสร้างอนาคตที่ปรารถนา** (Design, co-constructing the desired future) ถึงแนวคิดที่ควรจะเป็น คืออะไร กระบวนการในการสนทนา ค้นหามติและสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม และ**การส่งมอบความยั่งยืน** (Delivery, sustaining) ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการเรียนรู้ การปรับปรุงแก้ไข และความยั่งยืน

ภาพที่ 1 Appreciative Participatory Planning and Action: APPA

ที่มา: The mountain institute (2000)

APPA เป็นที่นิยมใช้ในวงกว้างเพื่อการค้นหาศักยภาพของชุมชนในเชิงบวก ซึ่งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ประเทศไทย ก็ได้นำ

เทคนิคนี้มาใช้เป็นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยการค้นหาศักยภาพเชิงบวกของแต่ละชุมชน(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555)

2.9.4 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์สภาพอุตสาหกรรม หรือ หน่วยงานในปัจจุบันเพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งคิดค้นขึ้นโดย อัลเบิร์ต ฮัมฟรี (Albert Humphrey) ได้นำเทคนิคนี้มาแสดงในงานสัมมนาที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ในช่วงทศวรรษที่ 1960 – 1970 (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, ม.ป.ป.)

หลักการสำคัญของ SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ ภายในและสภาพการณ์ภายนอก เพื่อให้รู้จักตนเองและรู้จักสภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจ ดังนี้

2.9.4.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่

1. จุดแข็ง (Strength) คือ ผลกระทบทางด้านบวกที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายในของบริษัท หรือ เป็นข้อได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ หรือ อาจหมายถึงการดำเนินงานภายในบริษัทที่สามารถกระทำได้ดี เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็งเพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์หรือแนวทางในการดำเนินงานต่างๆ ให้ตนเองมีความโดดเด่น หรือ สร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างไปจากคู่แข่ง

2. จุดอ่อน (Weakness) คือ ผลกระทบทางด้านลบที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายในของบริษัท หรือ ข้อเสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจ หรือ อาจหมายถึงการดำเนินงานภายในบริษัทที่ไม่สามารถกระทำได้ดี และส่งผลให้บริษัทเกิดความเสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจได้

2.9.4.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่

1. โอกาส (Opportunity) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของบริษัท หรืออาจหมายถึงผลกระทบที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอกของธุรกิจที่ส่งผลทางด้านบวกต่อการดำเนินธุรกิจ ผู้บริหารจะต้องมีการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมภายนอกอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมทั้งต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกและการแข่งขันอยู่เป็นระยะๆ เพื่อแสวงหาประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกเหล่านี้

2. อุปสรรค (Threat) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคาม หรือ มีผลเสียต่อการดำเนินงานของบริษัท หรือ อาจหมายถึงผลกระทบด้านลบของสภาพแวดล้อม

ภายนอกที่มีต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องระมัดระวังในสิ่งที่เป็นข้อจำกัดของการดำเนินธุรกิจเนื่องจากเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียหาได้

ในการศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการศึกษาที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การสร้างเงื่อนไขให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และรู้สึกเป็นเจ้าของของผลการศึกษานั้น ผ่านการวิเคราะห์ศักยภาพ ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยงของชุมชน ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตัดสินใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชน (พจนา สอนศรี, 2546)

2.9.5 เทคนิคการวิเคราะห์ต้นไม้แห่งปัญหา

เทคนิคการวิเคราะห์ต้นไม้แห่งปัญหา (Problem tree analysis technique) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ในการดำเนินงานในชุมชนเพื่อหาคำอธิบายหรือ สืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบ ทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น รวมถึงสร้างความเข้าใจระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (ศูนย์ความรู้กลาง กรมชลประทาน, ม.ป.ป.)

หลักการดำเนินการวิเคราะห์ต้นไม้แห่งปัญหา มีดังนี้

2.9.5.1 เริ่มด้วยการเปรียบเทียบเรื่องราวเป็นราก ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ ดอกและผลของต้นไม้ จากเหตุไปสู่ผลโดยการประชุมกลุ่มกัน แล้วช่วยกันวาดภาพต้นไม้ขึ้น โดยผู้ดำเนินรายการแจกกระดาษการ์ด (การ์ดเทคนิค) และปากกาเมจิกให้สมาชิกผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่ม โดยสมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันวาดภาพต้นไม้ 1 ต้น ลงบนกระดาษสีพื้นแผ่นใหญ่ โดยให้ส่วนประกอบของต้นไม้ ได้แก่ รากแก้ว รากฝอย ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ และผล

2.9.5.2 ผู้ดำเนินการ หรือ ผู้วิจัย อธิบายให้ผู้เข้าร่วมเห็นส่วนประกอบที่สำคัญของต้นไม้โดยกำหนดให้ รากแก้ว คือ ปัญหา รากฝอย คือ สาเหตุของปัญหา ลำต้น คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/บุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ใบ และผล คือ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาในกระบวนการวิเคราะห์ โดยใบ คือ กิจกรรม/โครงการ ผล คือ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา

2.9.5.3 จากนั้นให้สมาชิกระดมสมอง วิเคราะห์ถึงปัญหา สาเหตุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/บุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น กิจกรรม/โครงการ ที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหา และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา โดยกระทำตามลำดับตามส่วนประกอบของต้นไม้ พร้อมเขียนข้อความที่ได้วิเคราะห์ลงในการ์ดเทคนิคแล้วนำไปติดตามส่วนประกอบของต้นไม้ทีละส่วน

2.9.5.4 ทบทวนดูผล ตรวจสอบความสมเหตุสมผลของสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น และปรับตามความจำเป็น

2.9.5.5 เชื่อมโยงทางดิ่งเพื่อแสดงถึงเหตุและผล และเชื่อมโยงทางนอนเพื่อแสดงถึงสาเหตุร่วมและผลร่วมที่เกิดขึ้น จากนั้นให้สมาชิกกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอต้นไม้แห่งปัญหา

เมื่อได้แผนภาพต้นไม้ที่มีการอธิบายถึงสาเหตุของปัญหา หน่วยงานที่จะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะป็นภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือภาคประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน และมีกิจกรรมที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งทราบผลที่คาดว่าจะเกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมแล้วนั้น ทำให้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยในลำดับต่อไป ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนจัดการแก้ไขปัญหาให้นำประเด็นเหล่านั้นมาเขียนโครงการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และกิจกรรม หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผลที่ได้รับโดยนำไปจัดทำแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ปองพล ธวัชหทัยกุล (2550)ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี 2) ศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 3) กำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 4) กำหนดแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเบื้องต้นโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน การประเมินเพื่อจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มอีสานใต้ โดยมีปัจจัยในการประเมินศักยภาพจำนวน 12 ตัวชี้วัด ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 40 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง จำนวน 15 แห่ง ศักยภาพปานกลาง จำนวน 14 แห่ง และศักยภาพต่ำ จำนวน 11 แห่ง สำหรับผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว จำนวน 416 คน พบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม เพราะความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมวิถีชีวิตเกษตรกรรม สำหรับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม

ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ ไว้ 4 ด้านดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เน้นการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ 2) ด้านการพัฒนาบริการ การท่องเที่ยว 3) กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ 4) กลยุทธ์พัฒนาด้านอื่นๆ สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเบื้องต้นโดยเชื่อมโยงกับประเทศ เพื่อนบ้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาระบบงานสนับสนุนการท่องเที่ยว

วิชานันท์ ผ่องศรี และ สมพงษ์ ธงไชย (2550) ศึกษา การสร้างสรรครูปแบบการท่องเที่ยว เชิงบูรณาการพื้นที่ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำรวจสถานการณ์ การใช้ทรัพยากรและประเมินศักยภาพในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเป็นทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อสร้างแบบอย่างการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ และเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแบบอย่าง การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ โดยการวิจัยเอกสาร เป็นการนำผลจากการวิจัยเอกสารที่ได้ ทำการรวบรวมข้อมูลทุกมิติ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ข้อมูลด้านแผนการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นำมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัยเอกสาร เพื่อใช้เตรียม ความพร้อมในการดำเนินงานวิจัย การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการนำผลการวิจัยเอกสารมาดำเนินการ วางแผนและออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยในขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย การกำหนดพื้นที่ เป้าหมาย การกำหนดประชากรเป้าหมายตามการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์ที่ดินและ การประกอบอาชีพ การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การสร้างเครื่องมือ สร้างแบบสอบถามสำหรับประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับผู้นำ ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่ในเกณฑ์ดีมาก การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวพบว่า หมู่บ้านวินบิ๊ง ได้รูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นหลัก เพราะอยู่ใกล้เขตอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ และ ปากแม่น้ำมูลซึ่งไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง บ้านตามุยได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะ มีการทำสวนเกษตรไม่ผลิมน้ำโขง บ้านท่าดั่งได้รูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะเป็น หมู่บ้านของชนเผ่าบรู บ้านชะชอมได้รูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรผสมผสานในหลักการเกษตร ทฤษฎีใหม่ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะมีการทำนาข้าว และการท่องเที่ยว โฮมสเตย์ เพราะเป็นหมู่บ้านแห่งแรกที่มีการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของอำเภอโขงเจียม

อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนตำบลห้วยแร่ อำเภอเมือง จังหวัดตราด และการนำรูปแบบการพัฒนาของห้วยแร่ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างพื้นฐานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ งานวิจัยมีเป้าหมายในการนำเสนอแนวความคิดและกรอบในการวางแผนการดำเนินงานและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวบ้านห้วยแร่ ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบล และการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับท้องถิ่น วิธีการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และประยุกต์ใช้รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวที่ได้ผลสูงสุด (TOMM) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วยบุคลากร 4 กลุ่มที่เข้าร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนทุกขั้นตอน คือ กลุ่มตัวแทนภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน กลุ่มชุมชนห้วยแร่ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ในการดำเนินการวิจัยได้นำเทคนิควิธีการหลายรูปแบบเข้ามาใช้ในการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเทคนิคที่สำคัญคือ PIC ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วม (Participatory) การเพิ่มพูนพัฒนา (incremental) การประสานงาน การร่วมมือ และหรือการทำงานร่วมกัน (Coordination/cooperation/collaboration) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง ผลของการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนร่วมทำให้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในชุมชน อันประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวในลำคลองห้วยแร่ที่มีความยาวเป็นระยะ 7 กิโลเมตร การเที่ยวสวนผลไม้ การตกกุ้งหลวง ข้าวห่อกาบหมากและขนมจากจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ที่พักแบบโฮมสเตย์ นอกจากนี้การวางแผนดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมยังทำให้เกิดโครงการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่นๆ ในชุมชน เช่น ผลผลิตแปรรูปมังคุด การนวดบำบัด การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นในการปลูกข้าว การละเล่นกลองยาวและเพลงรำพา และยังทำให้เกิดการดำเนินการธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเปลือกผลไม้เป็นสบู่ เครื่องสำอาง และจากวัสดุพืชเป็นยากันยุงและยาต้ม

พงษ์พันธุ์ พุทธิวิศิษฎ์ และ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย (2552) ศึกษา เรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลกเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านความพร้อมขององค์ประกอบการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด พิษณุโลก จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 400 ราย โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของสถานภาพส่วนบุคคลด้วยค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ LSD และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความพร้อมขององค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยรวมในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในด้านความพร้อมขององค์ประกอบการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก ตามสถานภาพส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ภูมิลำเนาและรายได้ ต่ระดับความคิดเห็นด้านความพร้อมขององค์ประกอบการท่องเที่ยวของ จังหวัดพิษณุโลกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นสอดคล้อง กันในประเด็นหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลกประกอบด้วย 3 ส่วน คือการ วางแผน (Planning) องค์ประกอบการท่องเที่ยว (Tourism Components) การติดตามประเมินผล (Evaluate) กล่าวคือต้องมีการวางแผนการพัฒนาให้ชัดเจน โดยมีลำดับขั้นในการดำเนินการ และการจัดการทรัพยากรขององค์ประกอบการท่องเที่ยว และจะต้องมีการตรวจสอบและ ประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อนำข้อเสียที่พบมาปรับปรุง และวางแผนการพัฒนาใหม่อีกครั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพสูงสุดต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดพิษณุโลก

เทพกร ณ สงขลา (2554) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชน กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัด นครศรีธรรมราช สรุปได้ว่า สามารถจำแนกรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ สาขิต ขั้นตอนการผลิต ให้ความรู้การเกษตร จำหน่ายสินค้าชุมชน และแนะนำธุรกิจการเกษตร รูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ส่งผลต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร การขยายตัวกิจกรรม การเกษตร และการสร้างมูลค่าทรัพยากรเกษตร อย่างไรก็ตาม การใช้ทรัพยากรเกษตรดังกล่าว นอกจากจะส่งผลต่ออาชีพการเกษตรแล้ว ยังกลายเป็น สิ่งดึงดูดการท่องเที่ยวที่อาจมีแนวโน้มว่าทรัพยากรเกษตรถูกใช้เพื่อการท่องเที่ยวมากกว่าใช้เพื่ออาชีพการเกษตรของชุมชน

วารุณี เกตุสะอาด (2554) การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทิววัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ และเพื่อค้นหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพพื้นที่เกษตรกรรม ตามความเหมาะสมของแหล่งเกษตรกรรม จำนวน 8 แห่ง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบการสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์เกษตรกร และทำแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร การรอกคะแนลงในแบบการประเมินศักยภาพ หลังจากได้ข้อมูลแล้ว จึงใช้รูปแบบการประชุมระดมความคิดเห็นจากเกษตรกร ผู้ส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึก และนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา พบว่าแหล่งเกษตรกรรมที่มีผลการประเมินศักยภาพรวมในระดับสูงถึงร้อยละ 63 โดยมีศักยภาพสูงในด้านความเชื่อมโยง ความใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก ด้านความปลอดภัยของแหล่งเกษตรกรรม และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานตามลำดับศักยภาพต่ำที่จะต้องปรับปรุง ในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งด้านความรู้ และงบประมาณจากภาครัฐ ในการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน และการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว การจัดหาพื้นที่ลานจอดรถ ห้องน้ำ การจัดทำ ป้ายบอกทาง และสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

นพรัตน์ ศุทธิถกล (2555) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) พัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทำให้เกิดการวางแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวตลาดน้ำ
- 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนโดยสร้างรูปแบบการจัดการตลาดน้ำ กลุ่มตัวอย่างและเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำนวน 400 คนโดยใช้แบบสอบถามความต้องการและความพึงพอใจ นักท่องเที่ยวนำร่อง จำนวน 71 คน ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ กลุ่มประชาชนตำบลดอนมะโนรา จำนวน 346 คนโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการ จำนวน 42 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ และใช้แบบสังเกตแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำประชาชนตำบลดอนมะโนรา 265 คน เข้าร่วมการเปิดเวทีชาวบ้าน มีนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้จัดการตลาดน้ำ 10 คน เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม มีประชาชน 35 คนเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ตำบลดอนมะโนรา ใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเส้า สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ ทางวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ต้องการอาหารไทยประจำท้องถิ่น เรียนรู้การทำอาชีพ ต้องการเอกสารความรู้วัฒนธรรมชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และนั่งเรือชมธรรมชาติ ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวตลาดน้ำที่ประกอบด้วย 1) โครงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก 3) โครงการอนุรักษ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม 5) โครงการมัคคุเทศก์น้อย 6) โครงการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ 7) โครงการนวดแผนโบราณ 8) โครงการขี่จักรยานท่องเที่ยว ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการตลาดน้ำมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีคณะทำงานมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนและติดตามประเมินผลการจัดการท่องเที่ยว 3) ด้านการคมนาคมจัดบริการรถรับจ้างหรือเรือเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกหรือขี่จักรยานท่องเที่ยวในชุมชน 4) ด้านการจัดภูมิทัศน์ให้มีการตกแต่งสถานที่ด้วยการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 5) ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมรวมหลายรูปแบบ (Package) มีการเรียนรู้การทำอาชีพในชุมชนและพักค้างคืนแบบโฮมสเตย์ ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในเรื่องความเป็นมิตรของชาวบ้านและการบริการของผู้ประกอบการในตลาดน้ำ

นางเยาว์ พรหมประสิทธิ์ (2556) ศึกษาเรื่องปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยผู้วิจัยเดินทางเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ จำนวน 20 คน และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 20 คน เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์หีบหีบเชิงเนื้อหา (Content analysis) จากการศึกษาพบปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ คือ 1) ขาดระบบโครงสร้างพื้นฐานยังไม่พัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 2) ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย 3) มัคคุเทศก์นำเที่ยวมีจำนวนน้อย 4) ขาดการประชาสัมพันธ์

ภัทราพร จันตะนี (2555) ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางกายภาพทางการท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชน การศึกษาครั้งนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชนสมาชิกชุมชน ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า บริบททางกายภาพของชุมชนตำบลสามเรือนผู้ผลิตเห็ดตับเต่าได้รวมกลุ่มกัน จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่าทั้ง 8 หมู่บ้าน มีสมาชิกรวม 120 คน ได้ร่วมมือเป็นเครือข่ายกันผลิตเห็ดตับเต่าในพื้นที่ของตนเองตั้งแต่ 6-15 ไร่ โดยดูแลเพาะต้นโสนให้โตก่อน เพื่อเป็นพี่ช้อคัยของเห็ดตับเต่า และมีแนวคิดจะนำจุลินทรีย์ของเห็ดตับเต่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน แต่ขณะนี้ชุมชนยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงหลายแห่งที่จะเชื่อมโยงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ทั้งนอกเกาะเมือง และในเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาคณะกรรรมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชน พบว่า 1) ชุมชนมีความร่วมมือกันในการผลิตเห็ดตับเต่าเพื่อให้เป็นอาชีพเสริมรายได้ เป็นแหล่งอาหารปลอดภัย รักษา สภาพแวดล้อมให้คงความเป็นธรรมชาติ 2) มีการร่วมมือในการวางแผนเพื่อผลิตเห็ดอย่างปลอดภัย โดยแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนให้มีความพร้อมสำหรับการผลิตเห็ด เนื่องจากเห็ดตับเต่าจะขึ้นได้ดีในพื้นที่ที่ปลอดภัย ไม่มีน้ำเสีย 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่ ความรู้ผลิตเชื้อเห็ดตับเต่า เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มากพอตามความต้องการของตลาด เรียนรู้การดูแลต้นโสนโดยต้องตัดต้นโสนที่แก่มาทิ้งไว้ในแปลงเดิม เพื่อให้เป็นปุ๋ยสำหรับเพาะโสนในฤดูกาลต่อไป เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำจัดวัชพืชในแปลงโสน เพื่อให้โคนโสนเกิดเชื้อเห็ดธรรมชาติเร็วขึ้น และยังมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เห็ดสามารถออกดอกได้นานหลายเดือน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่วนผลการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนนั้น สรุปได้เป็นประเด็น ยุทธศาสตร์สี่ประเด็น และได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้จัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

ราตรี ภูศรี (2556) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก อำเภอเมือง นครพนม จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร บ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม 2) การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านนาจอก 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4) ปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะ ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชากรในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 ราย ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2552 จำนวน 15 ราย และนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 73 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดจำแนกหมวดหมู่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอกมีแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยว

เพิ่มขึ้นเนื่องจากการเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล เช่น ประเพณีไหลเรือไฟ งานนมัสการพระธาตุพนม เป็นต้น ซึ่งมีผลต่อรายได้ 2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก มีการบรรจุการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแผนพัฒนาตำบล การจัดการด้านพื้นที่โดยแบ่งเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำการเกษตร การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปตามมาตรฐาน คือ จำนวนนักท่องเที่ยวเหมาะสมกับพื้นที่ ความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน กิจกรรมการท่องเที่ยวทางการเกษตรที่ดึงเอาวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมาเป็นจุดเด่นและเป็นการสร้างความประทับใจ

3) ด้านนักท่องเที่ยวร้อยละ 52.1 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี ร้อยละ 80.8 แต่งงานแล้ว ร้อยละ 49.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 63 เป็นเกษตรกร นักท่องเที่ยวร้อยละ 58.9 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาจอก เฉลี่ย 1.34 ครั้ง ร้อยละ 93.2 เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อทัศนศึกษา และนักท่องเที่ยวร้อยละ 57.7 รับรู้ข่าวสารจากเพื่อนและคนรู้จัก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับมาก 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรับรองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ควรมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองการรับสื่อของนักท่องเที่ยว

สุญาพร สัตตระกุล และ สุชาติ ทวีพรปฐมกุล (2556) ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลสองแพรก จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนตำบลสองแพรก โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ประชาชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนตำบลสองแพรก จังหวัดพังงา ดังนี้ 1) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็นในกระบวนการร่วมในการค้นหาและหาสาเหตุของ ปัญหา 2) การทำประชาพิจารณ์สอบถามความคิดเห็น ก่อนจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ในแผนชุมชน ในกระบวนการร่วมวางแผน 3) สนับสนุนให้ประชาชน ท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ ในกระบวนการร่วมปฏิบัติงาน 4) การจัดประชุมรายงาน งบประมาณท้องถิ่นอย่างชัดเจน ในการมีส่วนร่วมประเมินผล และ 5) จัดกิจกรรมการประจุมร่วมกับ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประเมินผลในโครงการต่างๆ โดยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

อุไรวรรณ สุภานิตย์ (2557) ศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา วัฒนวิถีชุมชน “โหนด นา เล” อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา โดยเก็บข้อมูลเอกสาร สัมภาษณ์ บุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้แบบสัมภาษณ์และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำข้อมูลที่ได้อ้อมวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา เสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบตาราง พบว่า ชุมชนการท่องเที่ยววัฒนวิถีโหนด นา เล มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการพัฒนาทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมภายใน ชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม เพื่อให้ การพัฒนาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงาน ต่างๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตชุมชน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ณัฐนรี สมิตร และ สมบัติ กาญจนกิจ (2558) ศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และเพื่อ เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจ ระหว่างเพศ และอายุ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การวิจัยเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 400 คนที่มาจากกลุ่มโดย บังเอิญ โดยใช้แบบสอบถาม และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยแจกแจงความถี่ หาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ด้วย สถิติค่าที่ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบ ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ พบว่านักท่องเที่ยวเพศชาย และเพศหญิงมีความคาดหวังด้านชุมชนสีเขียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการเปรียบเทียบความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีความคาดหวังแตกต่างกันในด้านชุมชนสีเขียว และมีความพึงพอใจแตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังพื้นที่

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปายจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น มีความคาดหวังค่อนข้างมากแต่ทว่ามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดการโดยใช้ 7 Green concepts เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นิจิริา คลังสมบัติ (2558) ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดย การมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุดรธานีโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยววัฒนธรรมของชุมชนและพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การเรียนรู้ โดยใช้การเปิดเวทีประชาคมเพื่อสร้างการมี ส่วนร่วม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อสำรวจทรัพยากร ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในตำบลเมืองพานต้องการมีส่วนร่วมในการร่วมมือกันจัดการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในชุมชนของตน ชุมชนมีทรัพยากรวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในธรรมชาติและ การทอผ้ามัดหมี่ในวิถีชีวิต ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดกลุ่มแกนที่จะแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบเป็นกลุ่มย่อยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผลที่เกิดขึ้นจากการระดมการวิจัย พบว่า จังหวัดอุดรธานี สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ตำบลเมืองพานให้มี ขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะงานวิจัยครั้งนี้ได้เกิดการคิดประดิษฐ์วัสดุทอผ้าทอ มัดหมี่ลาย “หอนางอุสา” ซึ่งเป็นโบราณวัตถุเพิงหินที่พักตามตำนาน “อุสา-บารส” อันเลื่องชื่อ มีความสวยงามเป็นที่ประทับใจไปในท้องถิ่นเกิดเอกลักษณ์และนวัตกรรมใหม่ที่ส่งเสริมการสร้าง ขีดความสามารถเป็นเสน่ห์ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

Torres (2003) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวและการเกษตร ประเทศ เม็กซิโก พบว่า การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความต้องการการท่องเที่ยวในด้านอาหารและ การผลิตทางการเกษตรของท้องถิ่น เป็นการเพิ่มผลประโยชน์แก่ประเทศเจ้าของทรัพยากรเกษตร จากผลการสำรวจพนักงานของโรงแรม Cancun และ นักท่องเที่ยว Yucatan Peninsula โดยใช้วิธีการแบบองค์รวมเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงที่มีอยู่ระหว่างการท่องเที่ยวและการเกษตร ใน Quintana Roo และเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเชื่อมโยง งานวิจัยได้พบว่า ความเชื่อมโยงระหว่างนักท่องเที่ยวและงานเกษตรกรรมมีอยู่น้อย เนื่องจากหลายปัจจัยในเชิงลึก จึงควรส่งเสริมให้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวมากขึ้น

Herrera and et al. (2014) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การบริการที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม และเกษตรกรรมในสาธารณรัฐโดมินิกัน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเกษตร

กับการท่องเที่ยว โดยการประเมินความเต็มใจของนักท่องเที่ยวที่จะจ่ายเงินสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการให้บริการด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์ต่อการเกษตรและส่วนภายนอกที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในสาธารณรัฐโดมินิกัน ประกอบไปด้วย รายได้จากนักท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพศและ สัญชาติ ซึ่งมีผลอย่างมากในงานวิจัยชิ้นนี้ การประมาณดังกล่าวจะได้มากจากความเต็มใจของนักท่องเที่ยวที่จะจ่ายเงินที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขที่สร้างขึ้นและระบบการเพาะปลูก การศึกษาระบุว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีการพัฒนาดี จะส่งผลให้กลไกตลาดมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 251 เหรียญสหรัฐต่อปีเป็น 364 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี สรุปว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะมีประโยชน์ในการส่งเสริมรายได้ให้เพิ่มขึ้นจากการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน

Lee and Nam (2007) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาท้องถิ่นของประเทศเกาหลีกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศึกษาถึงประสบการณ์ด้านนโยบายที่หลากหลายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศเกาหลี ตั้งแต่การรณรงค์เรื่อง "หมู่บ้านชนบท" เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมุ่งเน้นไปที่กลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอดีตจนถึงปัจจุบันที่รัฐบาลเกาหลีได้ดำเนินการไว้ ศึกษาว่าทำไมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลายเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทที่สำคัญอย่างหนึ่งในประเทศเกาหลี พร้อมกับประวัติความเป็นมาของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศเกาหลี นำเสนอลักษณะความเป็นไปได้ในปัจจุบันและอนาคตของการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อการพัฒนาชุมชนชนบทในประเทศเกาหลี บทบาทการรับรู้ของการท่องเที่ยวในการพัฒนาชนบท และให้ความสนใจเป็นพิเศษในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของการประเมินทรัพยากรในชนบทและผู้ประกอบการ พิจารณาถึงสาเหตุการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นไปอย่างช้าๆ ในชนบทของและนำเสนอเรื่องราวความสำเร็จและความล้มเหลว การทบทวนข้อจำกัด การจองและปัญหาที่พบในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา

Mc Gehee (2007) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบระบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากมุมมองของเว็บไซต์ สามารถสรุปได้ว่า ระบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องมีการทำงานร่วมกัน และมีการติดต่อสื่อสารกันที่มีประสิทธิภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ได้แก่ ผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร และองค์กรการตลาดของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางผลประโยชน์ร่วมกัน

Oredegbel and Fadeyibi (2009) ได้ศึกษาเรื่อง การกระจายธุรกิจผู้การท่องเที่ยวฟาร์ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรผู้ทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เพื่อสร้างความเข้าใจในการปรับโครงสร้างการเกษตรกรรมสู่การใช้สินทรัพย์เกษตรทางเลือก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการทบทวนข้อมูลทุติยภูมิ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า จากการที่จำนวนของ ฟาร์ม เกษตรกร รายได้ และความมั่นคงของครอบครัวเกษตรกรลดน้อยลง ก่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการใช้สินทรัพย์ทางการเกษตรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ โดยมีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นทางเลือกตัวหนึ่งในการเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ โดยควรทำกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวพำนักยาวนานมากขึ้นและใช้จ่ายมากขึ้น

Phillip, Hunter and Blackstock (2010) ได้ศึกษาและจำแนกประเภทคำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทำ จากการทบทวนวรรณกรรม การจัดคำจำกัดความ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ประเภทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งที่เคยทำฟาร์มเกษตร เช่น การพักอาศัยในที่พักของฟาร์มเก่า ประเภทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในฟาร์มเกษตรจากความเข้มข้นของกิจกรรมที่ทำ เช่น การใช้บริการเฉพาะแค่พักอาศัยในที่ที่พัก หรือที่พักและอาหาร ประเภททำกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรง เช่น การสาธิตทางการเกษตร และประเภทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกษตร เช่น การทดลองทำงานเกษตร

Srikatanyoo and Campiranon (2010) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรชาวไทย กรณีศึกษา: เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อหาแรงจูงใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.เชียงใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวหรือพำนักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยการสูมตัวอย่างแบบโควต้า โควต้าละ 50 คน และการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ โครงการหลวง จำนวน 5 โครงการ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน/ส่วนบุคคล จำนวน 5 แห่ง ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านคุณภาพชีวิต ความสัมพันธ์ และด้านการผจญภัย และด้านความผ่อนคลาย สำหรับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมและการช้อปปิ้ง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และทำเลที่ตั้ง และด้านสิ่งดึงดูดใจและสภาพแวดล้อม ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของอุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การศึกษาแรงจูงใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรชาวต่างชาติ และการเปรียบเทียบแรงจูงใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรชาวไทยและชาวต่างชาติ

Schilling and et al. (2011) ได้ศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตรเรื่องการทำการตลาดให้ประสบผลสำเร็จ โดยการมีส่วนร่วมประสมทางการตลาด 4Ps ไว้ว่า การดำเนินการ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องเน้นทำการตลาดให้ฟาร์มเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวในการดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยใช้ประสบการณ์ ความมีมิตรไมตรีจิต การบริการ และสินค้าของฟาร์ม ต้องมีความชัดเจนว่าจะอะไรคือสินค้าของฟาร์ม พัฒนาปรับปรุงให้มีราคาที่เหมาะสม วางแผนกลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

Su (2011) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวในเขตชนบทในประเทศจีน พบว่าในสองทศวรรษที่ผ่านมา การท่องเที่ยวในเขตชนบท ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและกลายเป็นแนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวในประเทศจีน สำหรับบทบาทพิเศษในการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจและสังคมของจีนในชนบท บทความนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะวิเคราะห์รูปแบบที่แตกต่างกันของการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตชนบท 6 รูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพรวมของการท่องเที่ยว "Nong jia le" (Happy Farmer Home) รูปแบบการท่องเที่ยวในเขตชนบทของประเทศจีน จะถูกตรวจสอบ ผลการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บทบาทที่สำคัญของการท่องเที่ยวในเขตชนบท ปัญหาและความท้าทายที่การท่องเที่ยวดังกล่าวจะต้องเผชิญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

Phandee and Pinthong (2012) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยเป็นการวิเคราะห์การพัฒนาพื้นที่การเกษตรที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตรโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในจังหวัดนครราชสีมา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เทคนิคการทับซ้อนข้อมูลแผนที่ ภูมิประเทศ ข้อมูลการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร การวิเคราะห์เครือข่ายและการสำรวจภาคสนาม พื้นที่ทางการเกษตรที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พื้นที่การเกษตรในการดำเนินการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ การเพาะเลี้ยงแบบบูรณาการ เพื่อเป็นแนวทาง ในการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ขนาดเล็กอย่างยั่งยืน ในพื้นที่แบ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยออกเป็น 4 ส่วนตามสัดส่วน 30: 30: 30: 10 หมายถึง พื้นที่แรกประมาณ 30% เป็นของทรัพยากรน้ำสำรอง เพื่อกักเก็บน้ำฝนสำหรับปลูกพืชในช่วงฤดูแล้ง เช่นเดียวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและพืชน้ำ พื้นที่ที่สองเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวประมาณ 30% เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันในครัวเรือนตลอดทั้งปีเพื่อลดต้นทุนและพึ่งพาตนเอง พื้นที่ที่สามเป็นประมาณ 30% เป็นสวนผสมผสานสำหรับเป็นอาหารและสามารถขายได้ พื้นที่สุดท้ายเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อื่น ประมาณ 10% (คอกม้า, สวนผัก, ฟาง ฯลฯ) พื้นที่ทางการเกษตรในชนบทมีความเหมาะสมเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอื่นๆ ตามความเหมาะสม เช่น การคมนาคมสะดวก การสนับสนุนจากภาครัฐและการดำเนินการอย่างจริงจังแก่เกษตรกรอย่างจริงจัง

Domenico and Miller (2012) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : ประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขนาดเล็กในครัวเรือนเพื่อศึกษาทางเลือกในการทำธุรกิจของครัวเรือนเกษตรกรในการที่จะขยายโอกาสทางธุรกิจไปจากกิจกรรมการเกษตรแบบดั้งเดิม โดยการเริ่มต้นธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ การสัมภาษณ์กับสมาชิกในครอบครัวเกษตรกรในฟาร์มที่มีการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวถึงโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินการท่องเที่ยว ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกรที่มีต่อการจัดกิจกรรมที่แตกต่างจากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม โดยใช้ข้อมูลกรณีศึกษาเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการอธิบายโอกาสและความท้าทายของผู้ประกอบการท่องเที่ยวที่ครัวเรือนเกษตรกรในประเทศอังกฤษ

Breugel (2013) ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน: การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและผลกระทบที่ได้รับจากการเปรียบเทียบชุมชนสองแห่งในประเทศไทย โดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวและผลกระทบที่ได้รับ และทำการวิจัยเชิงคุณภาพต่อ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านแม่ละนา จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีความเชื่อว่าการท่องเที่ยวนำมาซึ่งผลกระทบด้านบวก ทำให้เกิดการฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรม การรักษาป่าไม้ และทำให้มีรายได้เสริมและชุมชนเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา ซึ่งพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย แต่กลับพบว่าการท่องเที่ยวทำให้สมาชิกในชุมชนได้เผยแพร่ประเพณีของตนเอง และก่อตั้งโครงการทำโฮมสเตย์เพื่อเป็นที่พักแก่นักท่องเที่ยว

Kurnianto and et al. (2013) ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับสถาบันของอ่างเก็บน้ำไวโนเรโจ ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การกำหนดกลยุทธ์ทางเลือกสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอ่างเก็บน้ำไวโนเรโจ จากการเข้าร่วมของหลายสถาบันโดยใช้การวิเคราะห์ SWOT ก่อนหน้านี้ได้มีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสถาบันที่เป็นทางการและนอกระบบเพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและภัยคุกคาม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาในการแจกแจงความถี่ วิสัยทัศน์และเป้าหมายได้จัดทำขึ้นตามโครงการของรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและการปฏิบัติการที่ดำเนินการโดยสถาบันที่เป็นทางการและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีสถาบันการศึกษา 12 แห่งที่ ประกอบไปด้วยสถาบันทางการศึกษาที่เป็นทางการ 6 แห่งและสถาบันทางการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ 6 แห่ง ซึ่งมี

ผู้ตอบแบบสอบถาม 120 คนจากการสุ่มเลือก ผลการวิจัยสรุปได้ว่ามี 4 กลุ่มยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ จุดแข็ง-โอกาส(SO),จุดแข็ง-อุปสรรค(ST), จุดอ่อน-โอกาส (WO) และ จุดอ่อน -อุปสรรค (WT)

Nedelcu and et al. (2014) ได้ศึกษาเรื่องกลุ่มปฏิบัติการท้องถิ่น รูปแบบการพัฒนาท้องถิ่นโดยชุมชน กรณีศึกษา LGA ไว่รอนุ่นและไวน์วอร์นเซีย การพัฒนาในท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดการกระจายและปรับปรุงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ โดยการระดมทรัพยากรในระดับท้องถิ่น การบริหารจัดการโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้นขึ้นอยู่กับการระดมทุนในยุโรปเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนทางการเงิน สำหรับการดำเนินการตามกลยุทธ์การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ระดับภูมิภาค เขต หรือ ระดับท้องถิ่น ผลของโครงการที่เสร็จสมบูรณ์ หรือ โครงการที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน ผ่านการดำเนินการแบบบูรณาการที่สอดคล้องกันนำไปสู่การกระจายความเสี่ยงและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในชนบทเพื่อประโยชน์ของชุมชนทุกเมือง จากการศึกษาที่เมือง Vrancea อยู่ในกลุ่มปฏิบัติการท้องถิ่นที่ได้รับทุนจากกองทุนยุโรป วิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ทั่วไปของ LGA ทั้งหมดแสดงถึงรูปแบบ "ดินแดนที่น่าสนใจและมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน" พร้อมกับการเกษตรที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและมีประสิทธิภาพในการแข่งขันในชนบทด้านการจัดหาไวน์

Sharma and Vyas (2014) ได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รุ่งอรุณของการพัฒนาท้องถิ่น ระบุว่า อินเดียเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนโดยภาคเกษตรกรรมผ่านทางภาคบริการ ซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้าง GDP ได้ถึง 57% มากกว่า GDP ในภาคอื่น แต่เกษตรกรต้องเผชิญกับการว่างงาน เนื่องจากขาดทางเลือกในพื้นที่ชนบทสำหรับการทำงานและทักษะที่จำเป็นในการหาช่องทางใหม่เพื่อสร้างการจ้างงาน หรือโอกาสทางธุรกิจในพื้นที่เหล่านี้ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการเกษตรมีการวางแผนห้าปีและยังมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในด้านชลประทานเทคโนโลยีเทคนิคการเกษตรสมัยใหม่ และการให้ผลผลิตการเกษตรโดยเฉลี่ย ผลผลิตเฉลี่ยของอินเดียอยู่ที่ 30-50% ของผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดในโลก ประชากรในประเทศอินเดีย 85% ต้องพึ่งพาการเกษตรโดยตรงหรือโดยอ้อมและส่วนใหญ่จะอยู่ในแถบชนบท การท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อ GDP ของประเทศ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการจ้างงาน การบรรเทาความยากจนและการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวในชนบทและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงถือเป็นส่วนสำคัญในเป็นการส่งเสริมการพัฒนาของประเทศอินเดีย

Flanigan and et al. (2015) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจในการขับเคลื่อนรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อภาครัฐและภาคเอกชน นานาประเทศ มีการกล่าวถึงบริบทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับ เกษตรกรอย่างกว้างขวาง การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นโอกาสสำคัญทางการเงินสำหรับเกษตรกร ในสกอตแลนด์ และได้เสนอว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสำคัญในการสร้าง ประโยชน์ต่อภาครัฐและภาคเอกชนให้ตระหนักถึงด้านเกษตรและด้านอาหาร การส่งเสริมการขาย ผลผลิตท้องถิ่นทางการเกษตรของเกษตรกร และการส่งเสริม อนุรักษ์ การทำการเกษตรที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

Srisomyong and Meyer (2015) ศึกษาเรื่อง การริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยกับเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาชนบท และ นโยบายที่เกี่ยวข้อง จากกรณีศึกษาในสองพื้นที่ คือจังหวัดระยองและจังหวัดสมุทรสงคราม ประเทศไทย โดยการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย รวมถึงการสัมภาษณ์ในเชิงลึก พบว่า การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่กรณีศึกษาได้รับผลกระทบจากการปรับโครงสร้าง เศรษฐกิจท้องถิ่น โดยมีปัญหาทางเศรษฐกิจในภาคเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการลงทุนใน การพัฒนาที่อยู่อาศัยและการท่องเที่ยว และการเติบโตของแหล่งรายได้อื่นๆ สำหรับประชากรใน ชนบท การที่รัฐบาลได้ริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองและ นโยบายแห่งชาติที่เปลี่ยนแปลงไป การแทรกแซงเหล่านี้ช่วยให้ภาคเกษตรกรรมสามารถดำรงอยู่ ได้ในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยมีรายได้เสริมและตลาดท้องถิ่นสำหรับผลิตผลทาง การเกษตรและงานฝีมือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญต่อ การอยู่รอดของธุรกิจแต่บางกลุ่มได้จัดตั้งขึ้นเพื่อความมั่นคงของกองทุนรัฐบาลและไม่ได้ให้การ สนับสนุนอย่างเพียงพอ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถนำมาซึ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับ ชุมชนในชนบทอย่างกว้างขวาง แต่ก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน

Saroyo and Mulyati (2015) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์โอกาสของสิ่งดึงดูดใจทางการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะของทำเลที่ตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของ ทำเลที่ตั้งที่มีผลต่อสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร บริเวณชายฝั่งทะเลในเขตปกครอง bantul และประเมินความเป็นไปได้ในการดึงดูดความสนใจของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชายหาด GOA camera เทียบกับชายหาดอื่น ๆ ในเขตปกครอง bantul โดยเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ของลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยที่ไม่เป็นเชิง เส้นตรง เช่น สิ่งดึงดูดใจตามธรรมชาติ ความสะอาด การต้อนรับของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิง

เกษตร สิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยด้านความปลอดภัยที่มีผลต่อการดึงดูดความสนใจของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชายหาด จากการศึกษาพบว่า 69.9% ของสิ่งดึงดูดใจได้รับอิทธิพลจากลักษณะเฉพาะของสถานที่ตั้ง และปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชายฝั่งทะเลในเขตปกครอง bantul และ 68.9% สถานที่นั้นมีความดึงดูดใจตามธรรมชาติอยู่แล้ว จากการวิเคราะห์ลูกโซ่มาร์คอฟ พบว่า โอกาสในการดึงดูดความสนใจของหาด GOA camera ซึ่งมีค่าเริ่มต้นเพียง 3.5% จะเพิ่มขึ้นอย่างคงที่จนถึง 33.6%

Sergeevich and et al. (2015) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ชนบท โดยมีเป้าหมายหลักของการวิจัย คือ การปรับปรุงแนวทางการกำหนดศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ชนบทโดยใช้วิธีจัดระดับผลการประเมิน วิธีการดำเนินการวิจัยจะศึกษาถึงปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชนบท และการกำหนดแนวคิดเรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และวิเคราะห์วิธีการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวดั้งเดิมในระหว่างการวิเคราะห์ที่ได้พบจุดอ่อนในวิธีการดั้งเดิมและระบุแนวทางในการปรับปรุงแนวทางในการประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาวิธีการประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชนบทรวมถึงระบบคะแนนของปัจจัยที่สนับสนุนความต้องการของนักท่องเที่ยวในการซื้อสินค้าเกษตรและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานทางเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชนบท วิธีการดังกล่าวถูกนำไปใช้การทดสอบตัวอย่างในภูมิภาค Omsk โดยใช้วิธีจัดระดับสิ่งดึงดูดใจในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและระบุทิศทางที่มีความสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภูมิภาค Omsk ผลการวิจัยที่ได้รับสามารถใช้ในการพัฒนารูปแบบขององค์กรท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคตามลักษณะเฉพาะด้านของพื้นที่ชนบทและพื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Claudio and et al. (2017) ได้สำรวจการสำรวจลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาชนบทในประเทศอิตาลี โดยการวิเคราะห์ลักษณะทางเศรษฐกิจ โครงสร้างและคุณสมบัติในท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของเกษตรกรรมกับการพัฒนาชนบทและนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้การวิเคราะห์เชิงประจักษ์ วิเคราะห์ตัวอย่างประมาณ 11,000 ฟาร์ม จากชุดเครือข่ายข้อมูลบัญชีฟาร์มในอิตาลี (FADN) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบ random over simples (ROSE) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจากตัวอย่างที่ขาดสมดุล ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าตัวแปรภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการกำหนดศักยภาพที่ฟาร์มจะดำเนินกิจกรรมเกษตรกรรม ทำให้พบว่า มิติทางด้านเศรษฐกิจและ

ความเชี่ยวชาญของฟาร์ม และลักษณะของเกษตรกร ทำให้สามารถยืนยันได้ว่าพื้นที่ในประเทศสามารถให้บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ และการท่องเที่ยวทางการเกษตรนั้นสามารถเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลประโยชน์ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ และการลดภาวะจำนวนประชากรที่ลดลงในชนบท

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชน อย่างไรก็ตามรูปแบบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนควรเป็นแบบบูรณาการมีความยืดหยุ่น สามารถปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและสถานการณ์ของชุมชนท้องถิ่นเกษตรทั่วไปได้ โดยมีจุดสำคัญที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตน ตลอดจนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ดี งานวิจัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ แม้จะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและวางแผนจัดการการท่องเที่ยว แต่มักเน้นไปที่รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังไม่มีการศึกษาในลักษณะของกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในเชิงลึกกว่าชุมชนจะต้องทำอย่างไร หากต้องการริเริ่มทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตนเอง การวิจัยนี้จึงเป็นการต่อยอดสิ่งทำงานวิจัยก่อนหน้านี้ได้เริ่มต้นไว้แล้ว โดยนำรูปแบบการวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Blacka and et al., 2009) มาประยุกต์ใช้และเกิดกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา; ดัดแปลงจาก PIC (Timothy and Tosun, 2003)

PAR (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2554)

รูปแบบการวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Blacka and et al., 2009)

การดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เน้นความสำคัญที่การมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบทั้ง 4 แห่ง โดยการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การศึกษาเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจากประชาชน รวมทั้งศึกษาพฤติกรรม ความต้องการ และ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ และการศึกษาศักยภาพชุมชนที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ชุมชนตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยมีนักวิจัยเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคการพัฒนาชุมชน ไปพร้อมกับการปรับปรุงพัฒนาไปตามวงจรการวางแผนแบบ PIC (Participatory, Incremental, Cooperation/Collaboration Planning Model) ตามรูปแบบ Timothy and Tosun (2003) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนร่วมกับชุมชน ตามลำดับดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัย (Diagnosing)

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษา วิเคราะห์บริบทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านผลกระทบทางบวกและทางลบ ด้านการจัดการ ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รวมทั้งศึกษาพฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในพื้นที่ต้นแบบทั้ง 4 และการสำรวจพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อศึกษาความเป็นไปได้และโอกาสในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลบางปลากด อำเภอบางบาล จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

3.1.1 การศึกษาบริบทชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism stakeholders) ที่ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้นำ ราษฎรชุมชนและเกษตรกร และประชาชนในพื้นที่

ขนาดประชากร ได้จากข้อมูลสถิติจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 แห่ง จากศูนย์ข้อมูลประเทศไทย (2555) รวมทั้งสิ้นจำนวน 24,996 คน ได้แก่

1. ประชาชน ตำบลบางพลรม อำเภอบางบาล จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 2,693 คน
2. ประชาชน ตำบลไม้เค็ด อำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 11,741 คน
3. ประชาชน ตำบลนางแล อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 6,682 คน
4. ประชาชน ตำบลนาหมอม้า อำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 3,880 คน

3.1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างชุมชน ที่มีการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่

1. ชุมชนบ้านบางพลับ ตำบลบางพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

3. โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

4. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างข้างต้นนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการเลือกชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จเพื่อศึกษาบริบทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่และพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้เป็นต้นแบบแก่พื้นที่อื่นต่อไป

ผู้วิจัยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาตามความเหมาะสมที่จะได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน (สมชาย วรภิษเกษมสกุล, 2553) โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวนแต่ละ 5 คน ซึ่งมีลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย (สุวิมล ทิรกานันท์, 2543) ซึ่งถือเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่โดยเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างแท้จริง ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล เกษตรอำเภอหรือเกษตรตำบล ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และปราชญ์ชุมชนซึ่งเป็นเกษตรกรผู้มีความรู้ดั้งเดิมในด้านการเกษตรของชุมชนและประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมจำนวนทั้งสิ้น 20 คน เนื่องจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยไม่คำนึงถึงความเป็นตัวแทนของประชากรทั่วไป (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549)

3.1.1.3 เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีโดดเด่น และเป็นที่ประจักษ์ในระดับประเทศ โดยได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 -2556

2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่เป็นไปตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ โดยจัดสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการเกษตรเป็นหลัก เช่น สวนเงาะ ไร่องุ่น สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยง เป็นต้น พื้นที่ดังกล่าวได้มีการจัดการบริการด้านต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยว สามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้ เช่น การจัดเส้นทางท่องเที่ยวโดยมีวิทยากรนำชม การจัดสถานที่สาธิต การบรรจุผลิตภัณฑ์ หรือ การเลี้ยงสัตว์ การมีสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรและของที่ระลึกที่มาจากงานด้านการเกษตรที่ทำอยู่ เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวจะต้องกำลังดำเนินการและให้บริการการท่องเที่ยวโดยมีการรวมกลุ่มความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกัน และดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเป็นการทำการเกษตรที่ดำเนินการในประเทศ หรือ อาจมีการติดต่อหรือร่วมมือกับต่างชาติได้ในบางส่วน และการดำเนินการเพื่อการเกษตรและการท่องเที่ยวจะต้องส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีทำเลที่ตั้งตามภูมิภาค มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เป็นที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปโดยสะดวก

กลุ่มตัวอย่างประชาชน คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนทั้ง 4 แห่ง การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีการหากกลุ่มตัวอย่างโดยอ้างอิงตามการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยมีประชาชน (N) จำนวน 24,996 คน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 (ค่า $P = .05$, ค่า $Z = 1.96$ และ ค่า $e = .05$) จากการคำนวณหาจำนวน ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ค่า 399.98 เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากประชาชน จำนวน 400 คน จากพื้นที่วิจัย 4 แห่ง จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประชาชนในแต่ละแห่ง จำนวนแห่งละ 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นและใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่ยินดีตอบแบบสอบถาม (บุญเรือง ขจรศิลป์, 2539) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชาชนที่พำนักอยู่ในตำบลบางพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

2. ประชาชนที่พำนักอยู่ในตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
3. ประชาชนที่พำนักอยู่ในตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
4. ประชาชนที่พำนักอยู่ในตำบลนาหมอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

3.1.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้นำ ปราชญ์ชุมชน และเกษตรกร ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 4 แห่ง ซึ่งประกอบด้วยบริบทชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม ผลิตผลทางการเกษตร องค์ประกอบการท่องเที่ยวของชุมชน การดำเนินการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการหารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเทป เพื่อการหาข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์บริบทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

2. แบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (Questionnaire)

แบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางบวกและทางลบในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการหาข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์บริบทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ประกอบกับการสัมภาษณ์

3.1.1.5 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือและความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและแบบสอบถาม

2. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. แบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทั้ง 4 แห่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Opened-Ended Questionnaire) โดยเครื่องมือดังกล่าว

ข้างต้นสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในชุมชน และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended response Questionnaire) คำถามมีหลายคำตอบ ให้เลือก (Multiple Choices Questionnaire)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเจตคติของประชาชนที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้งทางบวกและทางลบในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบต่อจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire)

เกณฑ์เทียบระดับเจตคติ

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบวัดประเมินค่า กำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ รวมคะแนนที่ได้โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- คะแนน 4   หมายความว่า   มีระดับเจตคติมากที่สุด
- คะแนน 3   หมายความว่า   มีระดับเจตคติมาก
- คะแนน 2   หมายความว่า   มีระดับเจตคติน้อย
- คะแนน 1   หมายความว่า   มีระดับเจตคติน้อยที่สุด

จากการแบ่งระดับการประเมินเป็น 4 ระดับ (ตั้งแต่ 1 - 4) สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าอันตรภาคชั้น (บุญใจ ศรีสถิตยัณราษฎร, 2547) ได้เท่ากับ 0.75 ดังนี้ จึงนำมาเทียบเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่กำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1 - 1.75	หมายความว่า	ระดับเจตคติน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.76 - 2.51	หมายความว่า	ระดับเจตคติน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.52 - 3.27	หมายความว่า	ระดับเจตคติมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.28 - 4.00	หมายความว่า	ระดับเจตคติมากที่สุด

ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาจับประเด็นที่คล้ายคลึงกันมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกันเพื่อนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ให้กับข้อความนั้น จากนั้นหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4. นำแบบสอบถาม ดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความตรงโดยใช้วิธีการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC จากคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ ซึ่งในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยค่าที่คำนวณได้เท่ากับ 0.961 ซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับในการวิจัยจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาทำการแปลแบบสอบถามเป็นภาษาอังกฤษ

5. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อการปรับปรุง แก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α - coefficient) โดยค่าที่คำนวณได้โดยค่าที่คำนวณได้เท่ากับ 0.879 จึงถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเชื่อมั่นสูงเพียงพอ (ธีรวิมล เอกะกุล, 2552)

6. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ยื่นขอพิจารณาจริยธรรม จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เพื่อวิเคราะห์บริบทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำ ประชาชนชุมชน เกษตรกร และประชาชนในพื้นที่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กำหนดไว้ทุกประการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำ ประชาชนชุมชน เกษตรกร โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และเก็บข้อมูลจากประชาชนโดยใช้แบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในชุมชนทั้ง 4 แห่ง โดยผู้วิจัย

ประสานงานกับผู้นำชุมชนในพื้นที่วิจัยเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยนำหนังสือราชการ เรื่องขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย ซึ่งได้ลงนามโดยคนบตี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยื่นต่อผู้นำชุมชนทั้ง 4 แห่ง และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงดำเนินการเก็บข้อมูลตามแผนการดำเนินการวิจัยในเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558

2. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้นำ ปราชญ์ชุมชนและเกษตรกร และใช้แบบสอบถามกับประชาชนที่ยินดีและพร้อมให้ข้อมูลในพื้นที่ทั้ง 4 แห่งด้วยตนเอง ทั้งนี้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านและตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่ได้ทำการนัดหมาย และเก็บแบบสอบถามในแต่ละสถานที่โดยกระจายวัน และช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง จากผู้นำ ปราชญ์ชุมชนและเกษตรกร ในพื้นที่ โดยนำข้อมูลที่ได้จัดบันทึกและข้อมูลจากการถอดเทปการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลจากผู้นำ ปราชญ์ชุมชนและเกษตรกรมีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าพบว่า ทุกแหล่งข้อมูลได้ข้อมูลพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นมีความถูกต้อง (Denzin and Lincoln, 1994) จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อความที่ได้จากการถูกจัดบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ (ชาย โพธิ์สิตา, 2556; ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549) ดังนี้

1.1 การอ่านข้อความที่บันทึกเพื่อตรวจสอบเนื้อหาว่ามีสาระตรงกับที่ต้องการเก็บมาวิเคราะห์หรือไม่

1.2 การระบุประเด็นหลัก (Themes/Categories) และนำไปสร้างระบบรหัสเพื่อจำแนกข้อความที่บันทึกไว้โดยกำหนดนิยามของรหัส (Code Definition)

1.3 การจัดแสดงข้อมูล (Data Display) เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลตามรหัสเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยมองเห็นความหลากหลาย/ความสัมพันธ์/ความซับซ้อน/องค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาตามประเด็นหลักต่างๆ (Themes)

1.4 การรวบรวมข้อมูล เป็นบทสรุปของข้อมูลและนำเสนอข้อมูล
ในรูปการพรรณนา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามประชาชนจะใช้โปรแกรม
สำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

2.1 แบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลมาตราบัญญัติ และมาตราเรียง
อันดับ จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละของ
ข้อมูล (Percentage) จากนั้นนำเสนอเป็นความเรียง

2.2 แบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลมาตราบัญญัติ นำข้อมูลที่ได้มา
วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จากนั้นนำมาสรุป เสนอใน
รูปความเรียง และส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย
ชุมชนจะมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) นำมาแจกแจงความถี่
(Frequency) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

3.1.2 การศึกษาพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1.2.1 ประชากร

นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน
ชุมชนทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ ชุมชนบ้านบางพลับ ตำบลบางพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยว
โดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรบ้านนาหม่อม ตำบลนาหม่อม อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรโดยชุมชนทั้ง 4 แห่ง การคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรโดยชุมชนแต่ละแห่ง ไม่มีการเก็บข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่แน่นอนไว้
(ธีรภูมิ เอกะกุล, 2552) จึงคำนวณหาค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างเมื่อไม่ทราบขนาดของประชากร
ตามสูตรของ (Cochran, 1977) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95
ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 (ค่า $P = .05$, ค่า $Z = 1.96$ และ ค่า $e = .05$)
จากการคำนวณหาจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า 384.16 เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล
ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย 200 คน และ
ชาวต่างชาติ 200 คน นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน

50 คน ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในแต่ละแห่งโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2539) โดยให้นักท่องเที่ยวทำแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ มีรายละเอียดดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชนบ้านบางพลับ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 100 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 50 คน

2. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีจำนวน 100 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 50 คน

3. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนโครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 100 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 50 คน

4. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 100 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 50 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 50 คน

3.1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม โดยการศึกษาค้นคว้าจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือและความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรม ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนทั้ง 4 แห่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Opened-Ended Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended response Questionnaire) คำถามมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questionnaire)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close-ended response questionnaire) ลักษณะคำถามมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices questionnaire)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close-ended response questionnaire) ลักษณะคำถามมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices questionnaire)

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ และส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจะมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire)

เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น

แบบสอบถามตอนที่ 4 เป็นแบบวัดประเมินค่า กำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ รวมคะแนนที่ได้โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง แบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 4	หมายความว่า	พึงพอใจมากที่สุด
คะแนน 3	หมายความว่า	พึงพอใจมาก
คะแนน 2	หมายความว่า	พึงพอใจน้อย
คะแนน 1	หมายความว่า	พึงพอใจน้อยที่สุด

จากการแบ่งระดับการประเมินเป็น 4 ระดับ (ตั้งแต่ 1 - 4) สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าอันตรภาคชั้น (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2547) ได้เท่ากับ 0.75 ดังนี้ จึงนำมาเทียบเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่กำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1 - 1.75	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.76 - 2.51	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.52 - 3.27   หมายความว่า   ระดับความพึงพอใจมาก
 ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.28 - 4.00   หมายความว่า   ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
 ข้อมูลความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย
 ชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดประเด็นที่คล้ายคลึงกันมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน เพื่อนำมาแจกแจง
 ความถี่ (Frequency) ให้กับข้อความนั้น จากนั้นหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอเป็นความ
 เรียง

2. นำแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา
 ตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำ แบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถาม ดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความ
 ตรงโดยใช้วิธีการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนี
 ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC)
 จากคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 ได้ค่าเท่ากับ 0.905 ซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับในการวิจัยจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถาม ตาม
 ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
 อีกครั้งเพื่อการปรับปรุง แก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try
 Out) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ณ สวนผักขานเมือง เขตบางแค
 กรุงเทพมหานคร เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
 ของครอนบาค (Cronbach's α - coefficient) โดยค่าที่คำนวณได้เท่ากับ 0.916 ซึ่งถือว่าเครื่องมือ
 ที่ใช้ในการวิจัยมีความเชื่อมั่นสูงเพียงพอ (ธีรวิมล เอกะกุล, 2552)

5. จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขยื่นขอพิจารณาจริยธรรม จาก
 คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 เมื่อได้รับการอนุมัติจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวโดยชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยใช้
 แบบสอบถาม พฤติกรรม ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการ
 จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนทั้ง 4 แห่ง โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอน
 ดังนี้

1. ผู้วิจัยวางแผนการดำเนินงานเก็บข้อมูล และกำหนดวันเดินทาง เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทั้ง 4 แห่ง

2. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยินดีและพร้อมให้ข้อมูล ในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่งด้วยตนเอง ทั้งนี้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านและตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว

3. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละสถานที่โดยกระจายวัน และช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลายและครบถ้วนสมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ลงรหัสข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลมาตรฐานบัญญัติ และมาตรเรียงอันดับจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละของข้อมูล (Percentage) จากนั้นนำมาเสนอเป็นความเรียง

แบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลมาตรฐานบัญญัติ และมาตรเรียงอันดับจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้นนำมาเสนอเป็นความเรียง

แบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลมาตรฐานบัญญัติ และมาตรเรียงอันดับจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) จากนั้นนำมาเสนอเป็นความเรียง

แบบสอบถาม ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลมาตรฐานอัตราภาค นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (SD) จากนั้นนำมาสรุป เสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจะมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) จากนั้นนำเสนอเป็นความเรียง

3.1.3 การสำรวจพื้นที่ปฏิบัติการ

การสำรวจพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ซึ่งมีความเป็นไปได้และโอกาสในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกสำรวจพื้นที่ปฏิบัติการแห่งนี้ เนื่องจากตำบลบางปลากรดตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีทรัพยากรเกษตรที่หลากหลายทั้งพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ และผลไม้ การคมนาคมขนส่ง มีความสะดวกสบาย ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร หน่วยงานในพื้นที่มีแผนการพัฒนาตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจให้เป็นตลาดชุมชนเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว เหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนครนายก พ.ศ. 2561- 2564 มีวิสัยทัศน์ “นครนายก เมืองน่าอยู่” มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 บริหารจัดการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ประกอบด้วยโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และแหล่งท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว โครงการพัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการ SME ภาคบริการและการท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

3.1.3.1 ประชากร

ประชาชนในตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 7,517 คนจากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง 2559 (องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลากรด, 2559)

3.1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร และผู้นำชุมชน ที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 20 คน

3.1.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) คือ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลกระทบ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวของชุมชนในเบื้องต้น บริบทชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม ผลิตผลทางการเกษตร ปรากฏการณ์ต่างๆ ทางเกษตรและการท่องเที่ยว

ในพื้นที่ เพื่อใช้สัมภาษณ์ประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร และผู้นำชุมชน ที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาในพื้นที่

3.1.3.4 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือและความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

2. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ไปยื่นขอพิจารณาจริยธรรม จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.1.3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่ในตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ด้วยตนเองในเดือนกรกฎาคม 2559 โดยทำการนัดหมายและสัมภาษณ์ประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร และผู้นำชุมชนที่สนใจเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลกระทบ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน องค์กรประกอบทางการท่องเที่ยวของชุมชน ในเบื้องต้น บริบทชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม ผลิตผลทางการเกษตร ปรากฏการณ์ต่างๆทางการเกษตรและการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบูรณาการตัวนักวิจัยเข้ากับชุมชน โดยการทำควมคุ้นเคยกับคนในชุมชน บันทึกเสียงการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเทป และผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกและการถอดเทปการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเอง โดยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ประเภทการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีการสังเกต ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบ (Denzin and Lincoln, 1994) เช่น แผนพัฒนาสามปี องค์กรบริหารส่วนตำบลบางปลาгод (พ.ศ. 2560-2562) (องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาгод, 2559) เป็นต้น

3.1.3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของข้อความที่ได้จากการถูกจดบันทึกไว้อย่างเป็นระบบ (ชาย โพธิ์สิตา, 2556; ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2549) ดังนี้

1. การอ่านข้อความที่บันทึกเพื่อตรวจสอบเนื้อหาว่ามีสาระตรงกับที่ต้องการเก็บมาวิเคราะห์หรือไม่
2. การระบุประเด็นหลัก (Themes/Categories) และนำไปสร้างระบบรหัส เพื่อจำแนกข้อความที่บันทึกไว้โดยกำหนดนิยามของรหัส (Code Definition)
3. การจัดแสดงข้อมูล (Data Display) เพื่อจัดกลุ่มข้อมูลตามรหัสเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นความหลากหลาย/ความสัมพันธ์/ความซับซ้อน/องค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาตามประเด็นหลักต่างๆ (Themes)
4. การรวบรวมข้อมูล เป็นบทสรุปของข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปการพรรณนา

3.2 ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action)

เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนวินิจฉัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลบริบทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านผลกระทบทางบวกและทางลบ ด้านการจัดการ ด้านสภาพปัญหาและอุปสรรค การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว รวมทั้งความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ข้อมูลที่แสดงศักยภาพและความเป็นไปได้ โอกาสในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลบางปลาผ อำเภอดงคราย จัหวัดนครนายก เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนการวินิจฉัยมาพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกันกับชุมชนพื้นที่ปฏิบัติการ คือ ชุมชนตำบลบางปลาผ ต่อไป

ในขั้นตอนการปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะจาก ประชาชน เกษตรกร และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้วิจัย และแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จัดให้มีการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากนั้นจึงนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนไปใช้ในการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดลองรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในขั้นตอนการวัดผล ต่อไป

ขั้นตอนการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและจัดทำแผนปฏิบัติการ

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ซึ่งใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 9 เดือน (เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2560)

3.2.1 การเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียงและจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ

3.2.1.1 ประชากร

ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้แก่ ประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร เจ้าของธุรกิจและผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานสาธารณะ

3.2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร เจ้าของธุรกิจและผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในพื้นที่ โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร เจ้าของธุรกิจและผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน ที่มีความต้องการจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีส่วนร่วมร่วมในการเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้นเป็นคนกลุ่มเดียวกัน

3.2.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนการเข้ามาศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์การเปิดเวทีชาวบ้าน ดังนี้

1.1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวที และการเข้ามาศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.2 เพื่อนำเสนอภาพรวม ข้อมูลทั่วไป ของพื้นที่ ความสำคัญ ประโยชน์ และผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.3 เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรเกษตร และทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1.4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมเปิดตัวที่ชาวบ้าน จำนวน 45 คน และจัดดำเนินการในวันที่ 8 กันยายน 2559 โดยดำเนินการเป็นเวลาครึ่งวัน เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ ศาลาประชาคม หมู่ 10 ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

2. การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง (Agro Tourism Network) โดยวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิธีการนำเสนอกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนและการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3 เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และเสริมสร้างประสบการณ์ตรงแก่ชุมชนโดยดำเนินการไปทัศนศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่างถิ่น

โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 53 คน และจัดดำเนินการในวันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2559 โดยจัดประชุมเป็นเวลา 2 วัน วันแรก เวลา 6.00 ออกเดินทางจากจุดนัดพบ ณ ตลาดเจ้าคุณอุดม ประชากรรัฐร่วมใจ ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เพื่อเดินทางไปชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัย ภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม พักค้างแรมโฮมสเตย์เป็นเวลา 1 คืน และเดินทางกลับถึงนครนายก ในวันที่สอง เวลา 18.30 น. โดยผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดตามกำหนดการและทำประกันการเดินทาง

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (Workshop) ร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้วิจัย และจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์การประชุม ดังนี้

3.1 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.2 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชน และร่วมตัดสินใจในการวางแผนดำเนินงานการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

3.3 เพื่อให้ความรู้ทางด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

3.4 สร้างบรรยากาศการทำงานอย่างมีมิตรภาพ

3.5 ส่งเสริมทักษะด้านการทำงานเป็นทีมระหว่างสมาชิกในชุมชน

3.6 เสริมสร้างทักษะด้านภาวะการเป็นผู้นำให้แก่สมาชิก

3.7 เสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างสมาชิกกับผู้วิจัยในการทำงานร่วมกัน

3.8 เพื่อค้นหาอนาคตและกำหนดแนวทางการวางแผนจัดการท่องเที่ยวชุมชน พัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้วิจัย และจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีการกำหนดโครงการที่จะดำเนินการตามกรอบเวลาที่กำหนด โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน 42 คน และจัดดำเนินการใน วันที่ 16-17 ธันวาคม 2559 โดยจัดประชุมเป็นเวลา 2 วัน วันแรก เวลา 8.00 – 16.30 น. วันที่สอง เวลา 8.00 – 16.30 น. ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

4. กล้องบันทึกภาพ เครื่องบันทึกเสียง สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น กระดาษคัลปิมชาร์จ อุปกรณ์เครื่องเขียน ปากกาเมจิก และกระดาษการ์ด เพื่อใช้ในการจัดการประชุม

3.2.1.4 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือดังกล่าวจากการศึกษาดำรงวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างชาติ และวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนำมาสร้างเครื่องมือวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการสนทนาในการเปิดเวทีชาวบ้าน เช่น ภาพรวม ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ความสำคัญ ประโยชน์และผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (กรมชลประทาน, 2555) ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่และนัดหมายวันเวลาในการเปิดเวทีชาวบ้าน จัดทำกำหนดการและแผนการดำเนินกิจกรรมการเปิดเวทีชาวบ้าน

2. การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้เกษตรกร ผู้นำชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุมได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระหว่างกัน ได้ศึกษากรณีตัวอย่าง

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่ประสบความสำเร็จ คือ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผู้วิจัยทำการนัดหมายชุมชน จัดทำกำหนดการและแผนการดำเนินกิจกรรมการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้วิจัยจัดทำกำหนดการประชุม แผนการดำเนินกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยจัดทำหนังสือเชิญประชุม และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกัน ระหว่างชุมชนและผู้วิจัย และจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีเกษตรกร ผู้นำชุมชน และตัวแทนชาวบ้านที่สมัครใจเข้าร่วมประชุม ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2560) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และใช้เทคนิค ต้นไม้แห่งปัญหา (Problem tree) (Overseas Development Institute, 2005) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อหาคำอธิบาย หรือ สืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบ ทำให้ชุมชนมองเห็น ความสำคัญของปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยจะให้ผู้เข้าร่วมประชุมแบ่งกลุ่ม ร่วมกัน สืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบางพลากด และใช้กระบวนการ 4Ds ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ด้วยความชื่นชมและการนำสู่การปฏิบัติการ (Appreciative Participatory Planning and Action: APPA) ในการออกแบบพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่มีองค์ประกอบในเรื่อง การค้นพบ (Discovery) ความฝัน (Dream) การออกแบบ (Design) และการส่งมอบ (Delivery) ขั้นตอนเหล่านี้ก่อให้เกิดเป็นกระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะสร้างสินทรัพย์ทางการท่องเที่ยวของภูมิภาค หรือ ท้องถิ่นในการพัฒนา วิสัยทัศน์และแผนการ รวมทั้งทรัพยากรและความเชื่อมั่น เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ หรือความฝัน และเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนด้วยการมีทักษะความชำนาญและแผนการจัดการท่องเที่ยว (The mountain institute, 2000)

4. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ได้แก่ กำหนดการและแผนการดำเนินกิจกรรม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รับฟังข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความถูกต้องในการเก็บข้อมูล

5. ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ได้พัฒนาร่วมกันกับชุมชนมาตรวจสอบคุณภาพโดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ และไปยื่นขอพิจารณาจริยธรรม จากคณะกรรมการพิจารณา

จริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยแก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้โดยดำเนินการจัดห้องที่เขavnำร่องต่อไป

3.2.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการห้องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการห้องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการจัดการเปิดเวทีชาวบ้านด้วยตนเองและมีผู้ช่วยวิจัย จำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในด้านการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว มีประสบการณ์ในการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวและผ่านการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจัดทำกำหนดการประชุม โดยเลือกสถานที่ราชการที่เป็นศูนย์กลางในชุมชน เพื่อให้คนเข้าประชุมเดินทางได้สะดวก นัดหมายผู้เข้าร่วมประชุม โดยทำหนังสือเชิญเป็นรายบุคคล หรือ ประกาศเสียงตามสาย ติดป้ายประกาศในชุมชนให้ทั่วเพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการรับรู้อีกวิธีหนึ่ง ผู้ดำเนินการประชุมต้องสร้างบรรยากาศแห่งมิตรภาพเป็นกันเอง จัดช่วงเวลาที่เหมาะสม คนมีเวลาว่างจากการทำงาน สามารถเข้าร่วมได้โดยสะดวก จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม เช่น ไมโครโฟน เครื่องบันทึกเสียง กระดาษจดบันทึก อุปกรณ์เครื่องเขียน และจัดเตรียมอาหารว่าง เครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าประชุม และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยผู้วิจัยจะลบทำลายเทปเสียง ภาพถ่ายและวิดีโอที่ได้บันทึกไว้ ตามข้อตกลงด้านจริยธรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การประชุมการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ศึกษาแนวทางการจัดหมู่บ้านท่องเที่ยว วิธีการนำเสนอกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น แนวทางการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนและการจัดเส้นทางท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและเสริมสร้างประสบการณ์ตรงแก่ชุมชน จากชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ หมู่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดการเปิดเวทีชาวบ้านด้วยตนเองและมีผู้ช่วยวิจัยจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านการจัดการการท่องเที่ยว มีประสบการณ์ในการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจัดทำกำหนดการประชุมการสร้างเครือข่าย โดยเลือกสถานที่สะดวกในการเดินทางและเป็นสถานที่กว้างขวางเหมาะสม คือ ที่ทำการศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม ผู้วิจัยส่งหนังสือเชิญวิทยากร นัดหมายผู้เข้าร่วมประชุม จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม เช่น ไมโครโฟน

คอมพิวเตอร์ จอฉายและเครื่อง LCD เครื่องบันทึกเสียง หรือ วิดีโอ กระดาษจดบันทึก อุปกรณ์เครื่องเขียน ปากกาเมจิกหลายสีกระดาษคลิปปาร์ต และจัดเตรียมอาหารว่าง อาหารกลางวัน เครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าประชุม และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยผู้วิจัยจะลบทำลายเทปเสียง ภาพถ่ายและวิดีโอ ตามข้อตกลงด้านจริยธรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 ท่าน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ในด้านการจัดการนั้นทนากการการท่องเที่ยว มีประสบการณ์ในการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวและผ่านการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจัดทำกำหนดการประชุมโดยเลือกสถานที่ราชการ ที่เป็นศูนย์กลางในชุมชน เพื่อให้คนเข้าประชุมเดินทางได้สะดวก และสามารถเดินทางลงพื้นที่ปฏิบัติการได้จริงในขณะที่มีการหาข้อมูลในพื้นที่ เพื่อดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้วิจัย และจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน อำเภอบางบาล จังหวัดนครนายก อย่างได้ผลและนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งมีการกำหนดวางแผนกิจกรรมที่จะทำอย่างชัดเจน โดยจัดทำในรูปแบบโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการการท่องเที่ยวโดยใช้เทคนิคการประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนศึกษาวิเคราะห์ชุมชนด้วยตนเอง กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยความชื่นชมและการนำสู่การปฏิบัติการ (Appreciative Participatory Planning and Action: APPA) ในการออกแบบพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนใช้กระบวนการ 4Ds เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน สถานที่จัดประชุมเป็นที่ไม่มีเสียงรบกวน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุม เช่น ไมโครโฟน คอมพิวเตอร์ จอฉายและเครื่อง LCD เครื่องบันทึกเสียง หรือวิดีโอ กระดาษจดบันทึก อุปกรณ์เครื่องเขียน ปากกาเมจิกหลายสีกระดาษคลิปปาร์ต และจัดเตรียมอาหารว่าง อาหารกลางวัน เครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าประชุม และเมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยผู้วิจัยจะลบทำลายเทปเสียง ภาพถ่ายและวิดีโอ ตามข้อตกลงด้านจริยธรรมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.1.6 การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบข้อมูลของการเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการประชุมการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง ผู้วิจัยตรวจสอบโดยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation) ประเภทการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล

(Methodological Triangulation) เป็นการใช่วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้วิธีการสังเกตระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากรด อำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (ที่ได้มาจาก ข้อ 2.1 การสำรวจพื้นที่ปฏิบัติการ) พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบ (Denzin and Lincoln, 1994) เช่น เอกสารข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลบางปลากรด แผนพัฒนาตำบลและนโยบาย เป็นต้น

3.2.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปิดเวทีชาวบ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผู้วิจัยทำการถอดเทปเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกเพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำเสนอในรูปแบบความเรียง

2. การประชุมการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง โดยนำข้อมูลที่ได้ ทั้งจากการถอดเทปเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึก และผลงานการทำกิจกรรมกลุ่มมารวบรวมข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ของชุมชน และการใช้เทคนิคต้นไม้แห่งปัญหา (Problem tree) สืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบางปลากรด และข้อมูลที่ได้จากกระบวนการ 4Ds ในการวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยความชื่นชมและการนำสู่การปฏิบัติการ ทั้งจากการถอดเทปเครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึก และผลงานการทำกิจกรรมกลุ่มมารวบรวมข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และสรุปจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การวัดผล (Measurement)

เป็นขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ดังนี้

1. การจัดท่องเที่ยวสำรวจตามแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้วางไว้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อติดตามและประเมินผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่กำหนดไว้และบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด โดยดำเนินการจัดท่องเที่ยวสำรวจในวันที่ 4-5 มีนาคม 2560 โดยการติดตามและ

ประเมินผล สรุปรวบรวมข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวพื้นที่

2. การประเมินผลการจัดท่องเที่ยวนำร่องโดยใช้แบบสอบถามความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและนักวิชาการจากการจัดท่องเที่ยวนำร่อง

3. การประชุมหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (After Action Review: AAR) เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากแนวคิดการทบทวนหลังปฏิบัติงานเป็นการทบทวนวิธีการทำงาน ทั้งด้านความสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน (Schatz, Ordin and Mittman, 2010) ระหว่างชุมชนบางปลากด และนักท่องเที่ยวจำนวน 34 คน เป็นการถอดบทเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ชุมชนบางปลากดจะเป็นเจ้าบ้าน (Host) และนักท่องเที่ยวเป็นแขกที่มาเยี่ยมเยียนตน (Guest) และให้ชุมชนทำการประเมินตนเองในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คุณค่าและผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนจะได้เห็นผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกัน โดยผู้วิจัยนำผลการดำเนินการที่ได้รับใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวินิจฉัย ขั้นตอนปฏิบัติการ และขั้นตอนวัดผล มาสรุปและแสดงถึงผลสะท้อนที่เกิดขึ้นในขั้นตอนที่ 4

3.3.1 การศึกษาผลการจัดท่องเที่ยวนำร่อง ตามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

3.3.1.1 ประชากร

นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวและชุมชนผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

3.3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1. นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรชาวไทยและนักวิชาการ ได้แก่ นิสิตและคณาจารย์ประจำหลักสูตรนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ได้แก่ นิสิต จำนวน 22 คน อาจารย์จำนวน 2 คน อาจารย์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 1 คน และบุคคลทั่วไป จำนวน 9 คน (กลุ่มครอบครัว และกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน) รวมจำนวนทั้งสิ้น 34 คน

2. ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครนายก ปลัดอำเภอองครักษ์ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางปลากรด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตำบลบางปลากรด เกษตรตำบล นักวิชาการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอองครักษ์ คณะครู เจ้าหน้าที่และนักเรียนจากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลบางปลากรด (ศุนย์ กศน. ตำบลบางปลากรด) และโรงเรียนวัดประสิทธิเวช เกษตรกร ผู้ประกอบการและชาวบ้านในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวนาร่อง จำนวนทั้งสิ้น 65 คน

3.3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนาร่อง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questionnaire) และคำถามปลายเปิด (Opened-Ended Questionnaire) โดยสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Response Questionnaire) คำถามมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questionnaire)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 4 ระดับ

และส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จะมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire)

2. การประชุมหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใช้รูปแบบฯ (After Action Review: AAR) ระหว่างชุมชนบางปลากรดและนักท่องเที่ยวจำนวน 34 คน โดยผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับรูปแบบและกิจกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เส้นทางท่องเที่ยวโปรแกรมการท่องเที่ยว ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยการจัดประชุมจำนวน 1 ครั้ง ใช้ระยะเวลา 1 ชั่วโมง และการประเมินตนเองของชุมชนในด้านการจัดการ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คุณค่าและผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้ชุมชนได้เห็น ผลงานที่เกิดจากความพยายามร่วมกันของทุกฝ่ายในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกัน

3.3.1.4 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือและความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการ วิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาปรับปรุง แก้ไข

3. นำแบบสอบถาม ดังกล่าวเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหา ค่าความตรงโดยใช้วิธีการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความ สอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จาก คะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ ซึ่งในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า เท่ากับ 0.923 ซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับในการวิจัยจากนั้นปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งเพื่อ การปรับปรุง แก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ กลุ่มที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ณ สวนผักชานเมือง เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α - coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.954 ซึ่งถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความเชื่อมั่นสูงเพียงพอ (ธีรวิมล เอกะกุล, 2552)

5. จากนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ยื่นขอพิจารณาจริยธรรมจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

6. ผู้วิจัยเตรียมประเด็นคำถามที่ใช้ในการประชุมหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใช้ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (After Action Review: AAR) เสนอต่ออาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและยื่นขอพิจารณาจริยธรรม จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม

การวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อการปรับปรุง แก้ไขครั้งสุดท้ายก่อนนำไปใช้

3.3.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัย ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำร่องโดยชุมชนบางปลากด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ตามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และแผนการปฏิบัติงานตามที่ได้กำหนดไว้ ในวันที่ 4-5 มีนาคม พ.ศ. 2560

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวโดยการสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและนักวิชาการ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำร่องของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการวางแผนจัดการท่องเที่ยวนำร่อง กำหนดวันเดินทาง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

3. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านและตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และผู้วิจัยจะเก็บแบบสอบถามหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ในกรณีที่มีผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกอ่านและเขียนตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยจะทำการอ่านคำถามและใส่คำตอบตามที่ผู้สูงอายุได้ตอบคำถาม

4. ชุมชนทำการประเมินตนเองร่วมกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ลงรหัสข้อมูลและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผล

6. นำเสนอผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนำร่อง และผลการประเมินตนเองของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำร่องของชุมชน ต่อที่ประชุมชุมชนรับทราบ

3.3.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยแบบสอบถามนักท่องเที่ยวและนักวิชาการ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลมาตรฐานบัญญัติ และมาตราเรียงอันดับ จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละของข้อมูล (Percentage) จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลมาตรฐานอัตราภาค จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (SD) จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

และส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) จากนั้นนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. การประเมินตนเองของชุมชน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้และนำเสนอในรูปความเรียง

3.3.1.7 เกณฑ์เทียบระดับความพึงพอใจ

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดประเมินค่า กำหนดค่าคะแนนของแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ รวมคะแนนที่ได้หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงแบ่งออกเป็น 4 ระดับ โดยมี เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน 4	หมายความว่า	พึงพอใจมากที่สุด
คะแนน 3	หมายความว่า	พึงพอใจมาก
คะแนน 2	หมายความว่า	พึงพอใจน้อย
คะแนน 1	หมายความว่า	พึงพอใจน้อยที่สุด

จากการแบ่งระดับการประเมินเป็น 4 ระดับ (ตั้งแต่ 1 - 4) สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าอัตราภาคชั้น (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภูร, 2547) ได้เท่ากับ 0.75 ดังนี้ จึงนำมาเทียบเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่กำหนดไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1	- 1.75	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.76	- 2.51	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.52	- 3.27	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.28	- 4.00	หมายความว่า	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

สำหรับส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน โดยนำข้อมูลที่เขียนอธิบายมาสรุปประเด็นที่คล้ายคลึงกันมาจัดเป็นกลุ่มเดียวกัน เพื่อนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) ให้กับข้อความนั้น จากนั้นหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3.4 ขั้นตอนที่ 4 ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น(Reflection)

ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากการติดตาม กำกับ ตรวจสอบแผนการดำเนินงานและประเมินผลการทำงาน จากขั้นตอนการวินิจฉัย ขั้นการปฏิบัติการ และขั้นการวัดผลทำให้ทราบผลการศึกษา ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีลักษณะข้อมูลปรากฏดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงบริบทในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และรูปแบบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต้นแบบ 4 แห่ง ทำให้ทราบถึงเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้งทางบวกและทางลบในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

3. ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้ทราบพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

4. ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทำให้ทราบถึงความต้องการมีส่วนร่วม ความเป็นไปได้และโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

5. ผลการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและการประชุมสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลสะท้อนที่เกิดขึ้นทำให้ได้แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คนในชุมชนสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

6. ผลการจัดท่องเที่ยวรื่อง ตามรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน บางปลาท อำเภองครักษ์ จังหัดนครนายก สามารถประเมินผลการดำเนินการจัดการต้อนรับ นักท่องเที่ยวที่มาเยือน และหาแนวทางปรับปรุงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการรองรับ นักท่องเที่ยวได้

จากการดำเนินงานตามขั้นตอนวิจัยเชิงปฏิบัติการตามที่กล่าวมานั้น เพื่อให้เห็นภาพ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน” สรุปขั้นตอน การวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอน	เครื่องมือ	ประสิทธิผลที่เกิดขึ้น
1. การวินิจฉัย (Diagnosing) มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์บริบทใน การจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศึกษา พฤติกรรม ความต้องการและ ความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว เชิงเกษตร และการสำรวจพื้นที่ ปฏิบัติการเพื่อ ศึกษาความเป็นไป ได้และโอกาสใน การจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่ตำบลบาง ปลาท อำเภองครักษ์ จังหัด นครนายก	1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้างผู้นำ ปราชญ์ ชุมชนและเกษตรกร ใน ชุมชนต้นแบบ 4 แห่ง 2. แบบสอบถาม ประชาชน ในชุมชน ต้นแบบ 4 แห่ง 3. แบบสอบถาม นักท่องเที่ยวชาวไทยและ ชาวต่างชาติในชุมชน ต้นแบบ 4 แห่ง 4. แบบสัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้างประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวน เกษตร และผู้นำชุมชน ตำบลบางปลาท อำเภองครักษ์ จังหัด นครนายก	1. ทราบบริบทในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงเกษตรที่ประกอบด้วยบริบทในการจัดการท่องเที่ยว เชิงเกษตรโดยชุมชน รูปแบบและแนวทาง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชน 2. ข้อมูลด้านผลกระทบทางบวกและทางลบของ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการจัดการ ด้านสภาพ ปัญหา และอุปสรรคการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. ทราบพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และได้ข้อมูล ความต้องการและความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ 4. ทราบความเป็นไปได้และโอกาส ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่

ขั้นตอน	เครื่องมือ	ประสิทธิผลที่เกิดขึ้น
2. การปฏิบัติการ (Action) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อเป็นการระดม ความคิดเห็นและ รับฟังข้อเสนอแนะ จากผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสียทางการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกิดการมี ส่วนร่วมของคนใน ชุมชน เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยว เชียงเขตร โดยชุมชน	1. การเปิดเวทีชาวบ้าน	1. ได้พื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่จะรองรับ การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
	2. การประชุม การสร้างเครือข่าย	1. เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และ การเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
	3. การประชุม เชิงปฏิบัติการ	1. เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ 2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3. มีแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. การวัดผล (Measurement) มีวัตถุประสงค์เพื่อ ติดตามและ ประเมินผลการวิจัย เชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม และ เป็นการถอด บทเรียนเพื่อ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จากการทดลองใช้ รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิง เกษตรโดยชุมชน	1. การจัดท่องเที่ยวนำร่อง โดยใช้รูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนและ แบบสอบถาม ความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวนำร่อง การประชุมกลุ่ม หลังจากเสร็จสิ้น การทดลองใช้รูปแบบเพื่อ การถอดบทเรียน (AAR) และการประเมินด้วย ตนเองของชุมชน	1. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว เชิงเกษตรโดยชุมชน 2. เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงเกษตรโดยชุมชน 3. รับรู้ข้อเสนอแนะ แนวทางปรับปรุงการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
	4. ผลสะท้อน ที่เกิดขึ้น (Reflection)	1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมี โครงสร้างผู้นำ ประชาชน ชุมชนและเกษตรกร

ขั้นตอน	เครื่องมือ	ประสิทธิผลที่เกิดขึ้น
<p>มีวัตถุประสงค์เพื่อ แสดงผลสะท้อนที่ เกิดขึ้นจากการ ติดตาม กำกับ ตรวจสอบแผนการ ดำเนินงานและ ประเมินผลการ ทำงานร่วมกันกับ ชุมชน</p>	<p>2. แบบสอบถาม ประชาชน</p> <p>3. แบบสอบถาม นักทอเกี่ยวชาวไทยและ ชาวต่างชาติ</p> <p>4. แบบสัมภาษณ์ที่มี โครงสร้างประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวน เกษตร และผู้นำชุมชน ตำบลบางปลากด อำเภอ องครักษ์ จังหวัด นครนายก และการเปิด เวทีชาวบ้าน</p> <p>5. การประชุมการสร้าง เครือข่ายและการประชุม เชิงปฏิบัติการ</p> <p>6. การจัดทอเกี่ยวนำร่อง</p>	<p>การทอเกี่ยวเชิงเกษตร</p> <p>3. รูปแบบการจัดการการทอเกี่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน</p>

บทที่ 4 บริบทชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งเผยแพร่ข้อมูลทางสื่อออนไลน์ และการลงพื้นที่สังเกตสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกษตรโดยชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้นำ ประชาชนชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่ต้นแบบ ทั้ง 4 แห่ง ได้แก่ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหอมม้า ตำบลนาหอมม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ และพื้นที่ปฏิบัติการชุมชนบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลบริบทชุมชนตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในด้านฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และปัจจัยเบื้องต้นแห่งความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำเสนอบริบทชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบทั้ง 4 แห่ง ในด้านประวัติความเป็นมา ระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชน และข้อมูลบริการและการเดินทาง ดังนี้

4.1 บริบทชุมชนตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

การศึกษาบริบทชุมชนตำบลบางปลาгодในด้านฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยเบื้องต้นแห่งความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยนำเสนอข้อมูลบริบท ได้แก่ 1.1 สถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนตำบลบางปลาгод 1.2 ปัจจัยสำคัญทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 1.3 ปัจจัยทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 3 ชุมชนตำบลบางปลากด

4.1.1 สถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนตำบลบางปลากด

ตำบลบางปลากดอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีพื้นที่โดยประมาณ 48 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วย 11 หมู่บ้าน สำหรับจำนวนประชากรบนฐานข้อมูลจากข้อมูลสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง 2559 (องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลากด, 2559) สํารวจ ณ วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2559 จำนวนประชากรทั้งสิ้น 7,517 คน แบ่งเป็นเพศชาย 3,604 คน เพศหญิง 3,913 คน จำนวนครัวเรือน 3,095 ครัวเรือน ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนประชากร ตำบลบางปลากด

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		รวม	จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง		
หมู่ที่ 1 บ้านคลอง 29	776	898	1674	1,133
หมู่ที่ 2 บ้านคลองหมาหลง	356	367	723	217
หมู่ที่ 3 บ้านเหนือประตูน้ำ	208	235	443	166
หมู่ที่ 4 บ้านกลางคลอง 30	333	304	637	165
หมู่ที่ 5 บ้านล่าง	273	299	572	197
หมู่ที่ 6 บ้านกลาง	101	125	226	85
หมู่ที่ 7 บ้านเกาะกลาง	216	216	432	255

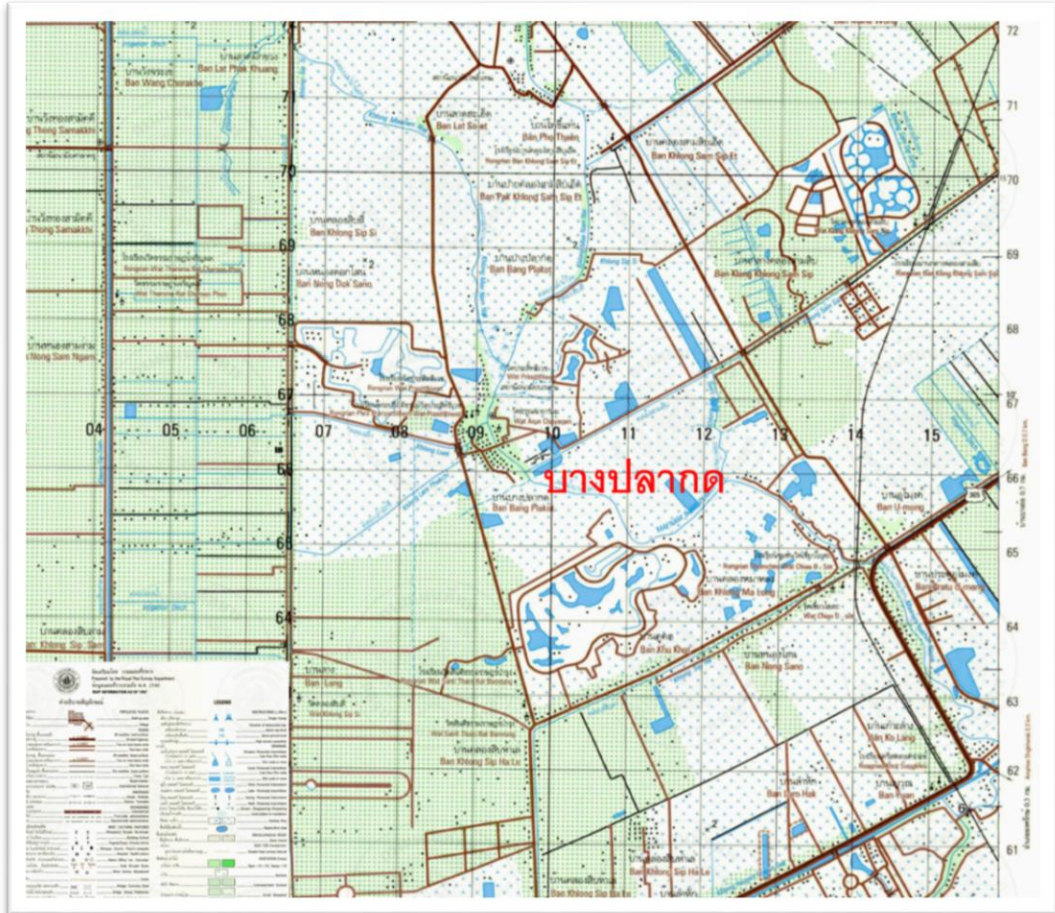
ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร		รวม	จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง		
หมู่ที่ 8 บ้านเกาะ	193	212	405	128
หมู่ที่ 9 บ้านนอก	424	445	869	247
หมู่ที่ 10 บ้านบน	351	393	744	274
หมู่ที่ 11 บ้านคูคต	373	419	792	228
รวม	3,604	3,913	7,517	3,095

ลักษณะทางภูมิประเทศ

ตำบลบางปลากระดี่มีภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังในเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคมของทุกปี พื้นที่โดยส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรมเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมาคือ ค้าขาย รับจ้างและรับราชการ ตามลำดับ สภาพการตั้งถิ่นฐานมีที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในลักษณะเป็นกลุ่มครัวเรือนมีความแออัด เป็นลักษณะรวมกันเป็นกระจุกใหญ่ไม่กระจายที่อยู่และมีดินไม่ปกคลุมร่มรื่นทุกพื้นที่ ทางด้านที่ตั้งทิศเหนือจรดตำบลโพธิ์แทน อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกทิศใต้จรดตำบลคลองใหญ่ และตำบลทรายมูล อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ทิศตะวันตกจรดตำบลศาลาครุ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันออกจรดตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

จากแผนที่ภูมิประเทศและแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมของตำบลบางปลากระดี่ ดังภาพที่ 4 แสดงว่า พื้นที่ของตำบลบางปลากระดี่มีความเด่นชัดของภูมิประเทศโดยเป็นพื้นที่พืชสวนและพื้นที่หล่มนาข้าว มีแหล่งน้ำที่สำคัญ คือแม่น้ำบางปลากระดี่ มีดินน้ำที่เชื่อมต่อกับตำบลบางปลากระดี่ยาวไปถึงแม่น้ำสายคลอง 14 จังหวัดปทุมธานี โดยแม่น้ำบางปลากระดี่ไหลผ่านหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 10 ของตำบลบางปลากระดี่ คลองลึกมีดินน้ำมาจากแม่น้ำบางปลากระดี่โดยเริ่มที่หมู่ที่ 8 ตำบลบางปลากระดี่ ไหลผ่านไปหมู่ที่ 9 ตำบลบางปลากระดี่จนถึงเชื่อมคลอง 14 จังหวัดปทุมธานี และคลอง 30 มีดินน้ำเชื่อมต่อกับแม่น้ำบางปลากระดี่โดยเริ่มต้นที่หมู่ที่ 7 ตำบลบางปลากระดี่ ไหลผ่านไปหมู่ที่ 4 ตำบลบางปลากระดี่ จนถึงตำบลทองหลางอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

แผนที่ภูมิประเทศ ตำบลบางปลากด อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ภาพที่ 4 แผนที่ภูมิประเทศตำบลบางปลากด

(กรมแผนที่ทหาร, 2540) พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5137 II

แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมแลนดแซท (Landsat Satellite)
ตำบลบางปลากด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ภาพที่ 5 แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมตำบลบางปลากด

(Google, 2017)

4.1.2 ปัจจัยสำคัญทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สภาพพื้นที่ทั่วไป

ตำบลบางปลากด มีประวัติความเป็นมาจากการที่ราษฎรจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสมุทรสงคราม ได้อพยพมาอาศัยอยู่ตามลำคลองเป็นกลุ่ม ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 จึงตั้งชื่อ ตำบลนี้ว่า ต.บางปลากฏ ซึ่งหมายความว่าปรากฏการณ์ แต่ด้วยเพราะในชุมชนมีปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งชื่อว่า “ปลากด” ชุกชุมมาก ชาวบ้านจึงเรียกชื่อตำบลบางปลากดตามชื่อปลา และ

ต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อตำบลจากคำว่า “ปรากฏ” เป็นตำบล “บางปลากด” ดังปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันนี้ไม่พบปลากดตามแม่น้ำลำคลองของตำบลแล้ว

จากการสัมภาษณ์ นางเรณู มะนูน อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านคูคต และเป็นผู้ประกอบการเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับและบริการจัดสวน (นางเรณู มะนูน, 2559) พบว่าจากเดิมชาวบ้านในตำบลบางปลากดทำนาเป็นอาชีพหลัก การริเริ่มปลูกไม้ดอกไม้ประดับเกิดจากเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2518-2519 ชาวบ้านในชุมชนเริ่มปลูกต้นสนประดิพัทธ์ขายเนื่องจากเป็นไม้เศรษฐกิจประเภทยืนต้นโตเร็ว นิยมใช้ในการทำเสาเข็ม ต่อมาเมื่อธุรกิจการขายต้นไม้เติบโตขึ้น นายบุน แซ่ไคว (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ชาวบ้านตำบลคลองใหญ่ซึ่งเป็นตำบลที่ติดกับตำบลบางปลากด ผู้มีความรู้เดิมในการปักชำต่อกิ่งเฟื่องฟ้าให้เกิดสีสนหลากสีสวยงาม ได้นำต้นเข็มมาเพาะพันธุ์ขาย เนื่องจากในขณะนั้นต้นเข็มเป็นที่นิยมในการปลูกเป็นรั้วและจัดสวน ทำให้มีรายได้จากการขายดอกเข็มเป็นจำนวนมาก จากนั้นเกษตรกรและสมาชิกในชุมชนคนอื่นๆ จึงเริ่มสนใจหันมาปลูกดอกเข็มและไม้ดอกไม้ประดับอื่นๆ ขายตามความถนัดในการเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับของแต่ละคน และตามความต้องการของประชาชน ตลาดไม้ดอกไม้ประดับในประเทศได้รับความนิยม จากการที่พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำงานในชุมชนเมืองมีขนาดเล็กลง เกิดกระแสนิยมในการใช้ไม้กระถางเป็นไม้ประดับการจัดสวนหย่อมเป็นจำนวนมาก เกษตรกรทำการเพาะพันธุ์ต้นไม้ไม่ทันเวลาจึงต้องหากคนช่วยงานเพิ่ม เกิดเป็นอาชีพรับจ้างกรอกถุงโดยให้คนในชุมชนช่วยกรอกถุงดิน ถูซีเมนต์ เพื่อใช้ในการปลูกต้นไม้ เกษตรกรที่ทำนาส่วนใหญ่ในตำบลบางปลากดก็หันมาปลูกไม้ดอกไม้ประดับขาย เนื่องจากสภาพดินเปรี้ยวไม่เหมาะกับการทำนา ทำให้คนส่วนใหญ่ในตำบลบางปลากดประกอบอาชีพเกษตรกรปลูกไม้ดอกไม้ประดับนับแต่นั้นเป็นต้นมา จนกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีไม้ดอกไม้ประดับหลากหลายชนิดนานาพรรณ ทั้งไม้กระถาง ไม้เลื้อย ไม้ริมรั้ว บอนไซ ไม้ถัก ไม้ล้อม และอุปกรณ์ในการจัดสวนในราคาขายส่ง เพราะมีแหล่งปลูกในพื้นที่ ทำให้ตำบลบางปลากดเป็นที่นิยมของผู้ประกอบการร้านขายต้นไม้ทุกภาคทั่วประเทศ ผู้ประกอบการจัดสวน ลูกค้าทั่วไปและนักท่องเที่ยว ดังปัจจุบัน ทรัพยากรท่องเที่ยวภายในตำบลบางปลากด ได้แก่ หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ วัดประสิทธิเวช วัดสันติธรรม ราษฎร์บำรุง ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ เบสท์วัน เมล่อนฟาร์ม (Best One Melon Farm) และอาศรมวงศ์สนธิ สถานที่แต่ละแห่ง มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมเพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ

ปัจจุบันพื้นที่สองริมฝั่งถนนคลอง 15 หนาแน่นด้วยพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิดและสร้างอาชีพใหม่ให้กับชาวบ้านจนกลายเป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้ที่น่าพอใจให้กับเกษตรกรคลอง 15 หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยว ตามโครงการ “อันซีนไทยแลนด์” “Unseen Thailand” ในมุมมองใหม่วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมเส้นทางแห่งความสุขของจังหวัดนครนายก ที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะก่อนเดินทางกลับหรือก่อนจะเดินทางไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง

ภาพที่ 6 หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ

หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ คือ เส้นทางสายดอกไม้ที่มีความยาวและขนาดใหญ่มากที่สุดในประเทศไทย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พืชและจำหน่ายทั้งไม้ดอกไม้ประดับชนิดต่างๆ ตั้งอยู่ที่คลอง 15 ตำบลคลองใหญ่และตำบลบางปลาจืด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ตลอดระยะทางกว่า 8 กิโลเมตร รวมเนื้อที่กว่า 800 ไร่ มีจำนวนครอบครัวเกษตรกรที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับประมาณ 500 ครอบครัว มีพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ พืชสวนครัว สมุนไพรไทย สวนไม้หอม สวนไม้มงคล พันธุ์ไม้ที่เพาะชำ ทาบกิ่ง ติดตา ล้อมราก ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ จัดส่งไปยังแหล่งจำหน่ายต่างๆ ทั่วประเทศและต่างชาติ นอกจากนี้ยังมีไม้บอนไซ ศูนย์เรียนรู้อาชีพกลุ่มไม้ถัก รวมทั้งการมีร้านอาหารให้บริการนักท่องเที่ยวที่นั่งรับประทานอาหารและเครื่องดื่มและพักผ่อนในบรรยากาศสบาย ร่มรื่น ในย่านร้านไม้ดอกไม้ประดับ (กรมทางหลวงชนบท, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 7 อาชีพท้องถิ่นการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

ภาพที่ 8 กลุ่มเกษตรกรปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

วัดประสิทธิเวช

วัดประสิทธิเวช ชาวบ้านมักเรียกกันติดปากว่า “วัดเก่า” หรือ “วัดบางปรากฏ” เพราะสมัยแรกวัดมีชื่อจริงชื่อวัดบางปรากฏซึ่งเป็นชื่อตามหมู่บ้าน แล้วจึงเปลี่ยนชื่อที่หลังว่าวัดประสิทธิเวช เปลี่ยนเมื่อ พ.ศ. ใดไม่ทราบ ไม่มีหลักฐาน ปัจจุบันวัดประสิทธิเวชตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลบางปลากด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในเนื้อที่ตั้งวัด 22 ไร่ 2 งาน 25 ตารางวา แล้วได้ซื้อที่ตั้งวัดเพิ่มเติมอีก 118 ไร่ 3 งาน 74 ตารางวารวมเป็น 141 ไร่ 1 งาน 99 ตารางวา ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอองครักษ์ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ได้เริ่มก่อสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2223 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2233 ต่อมาอุโบสถหลังเก่าชำรุดทรุดโทรม ไม่สามารถจะบูรณะซ่อมแซมได้ จึงได้รื้อถอนออก และได้สร้างอุโบสถหลังใหม่ในที่ดินเดิมเมื่อ พ.ศ. 2530 และได้ขอพระราชทานวิสุงคามสีมาอุโบสถหลังใหม่เมื่อ พ.ศ. 2532 และได้จัดทำพิธีผูกพัทธสีมาปิดทองฝังลูกนิมิตอุโบสถหลังใหม่เมื่อ พ.ศ. 2534

วัดประสิทธิเวชนี้ มีผู้เล่าสืบต่อกันมาว่า แต่เดิมมีอุบาสกผู้ใจบุญผู้หนึ่งชื่อว่า นายสิทธิ ภรรยาชื่อ นางเวช ได้เป็นผู้นำริเริ่มก่อสร้างมาเป็นครั้งแรก วัดจึงมาเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “วัดประสิทธิเวช” เปลี่ยนตามชื่อเจ้าของผู้ริเริ่มก่อสร้างมาถึงปัจจุบันนี้ โดยมีพระราชสิทธิวิธานจารย์ เป็นเจ้าคณะอำเภอองครักษ์และเจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวช ซึ่งท่านถือเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่รอบรู้และแตกฉานทั้งด้านศาสนธรรม และศาสนาพิธี ประกอบภารกิจการเผยแผ่ศาสนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ความอนุเคราะห์งานสาธารณสงเคราะห์ เช่น การถมถนนสร้างทางเชื่อมระหว่างถนนสายคลอง 15 โพธิ์แทนและหมู่ 10 การบริจาคที่ดินเพื่อสร้างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บางปลากด และตลาดประชารัฐ และงานศึกษาสงเคราะห์ของตำบลบางปลากด เช่น การอนุเคราะห์ทุนอาหารกลางวัน ทุนการศึกษาและอุปกรณ์ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ท่านจึงเป็นที่เคารพนับถือศรัทธาของชาวบ้านท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่สักการะบูชาของชาวบ้าน ได้แก่ หลวงพ่อใหญ่อุดมโชคมงคลลาภ อายุราว 336 ปี ซึ่งชาวบ้านนิยมมาขอพรโชคลาภ และหลวงพ่อกาซึ่งชาวบ้านนิยมมาบนบานศาลกล่าวให้กิจการค้าขายเจริญรุ่งเรือง และสักการะบูชาพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานในองค์พระมหาเจดีย์ นอกจากนี้วัดประสิทธิเวชยังเป็นที่นิยมจากผู้เลื่อมใสศรัทธาในเรื่องพิธีกรรม และวัดมุงมกลของทางวัด (วัดประสิทธิเวช, 2554)

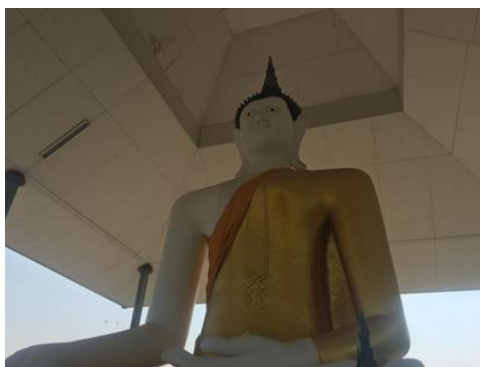

ภาพที่ 9 หลวงพ่อใหญ่อุดมโชคมงคลลาภ และองค์พระมหาเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ

วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง

วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง เป็นวัดที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน มีประวัติว่าในวันจันทร์ที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2503 ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 4 ปีชวด ผู้ใหญ่บุญมี ลี้กุล นายเพชร สามเตี้ย นายจ้อย พูลทรัพย์ นายทอง บุญเรือง และนายเคื่อนเพิ่มสุข ได้บริจาคที่ดินสร้างวัด

จำนวน 2 ไร่ 3 งาน 15 ตารางวา และท่านเหล่านี้ได้ชักชวนผู้ใจบุญทั้งหลาย ร่วมกันสร้าง วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง ร่วมกับชาวบ้านคลอง 14 และคลอง 15 อำเภอองครักษ์ จังหวัด นครนายกโดยเป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อยิ้มมงคล พระใหญ่ประจำชุมชนซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ เลื่อมใสศรัทธาของคนในชุมชน

ภาพที่ 10 หลวงพ่อยิ้มมงคล ณ วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง

ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ

ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ เกิดขึ้นได้จากกองทุนหมู่บ้านตำบลบางปลากรด อำเภอ องครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 11 กองทุนมีความต้องการร่วมกันจัดทำตลาดประชารัฐขึ้นเพื่อ เป็นแหล่งทำมาค้าขายของคนในชุมชนโดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างจากงบประมาณที่รัฐบาล จัดสรรให้กับชุมชนโดยผ่านกองทุนหมู่บ้านแต่ละกองทุน หลังจากนั้นทางกองทุนหมู่บ้านจึงได้ไป ขอคำปรึกษาจากพระราชสิทธิวิจารย์ เจ้าอาวาสวัดประสิทธิเวชเพื่อที่จะสร้างตลาดบริเวณข้างๆ ซึ่งท่านเจ้าคุณเมตตาบริจาคพื้นที่ข้างวัดประสิทธิเวชให้เพื่อทำตลาดประชารัฐ เป็นจำนวน 6 ไร่ เศษ จากนั้นกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันสร้างตลาดในบริเวณนี้เป็นพื้นที่ 11 หลัง ยาว 390 เมตร งบประมาณการสร้าง 5,500,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านหมู่ละ 500,000 บาท เสร็จแล้ว ท่านเจ้าคุณจึงช่วยอนุเคราะห์งบประมาณในการปรับปรุงถนนและภูมิทัศน์โดยการลงหินคลุก ปลูกลงต้นไม้ และทำแนวรั้วกันให้เป็นขอบเขตชัดเจน ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจจึงได้ มีการเปิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ 28-29 ธันวาคม 2559

ภาพที่ 11 ตลาดเจ้าคุณอุดมประชาธิรัฐร่วมใจและตราสัญลักษณ์ตลาด

เบสท์วัน เมล่อนฟาร์ม (Best One Melon Farm)

สวนเมล่อนในโรงเรือนของผู้ประกอบการที่ผันตัวเองมาเป็นเกษตรกรทดลองปลูกเมล่อน ตั้งอยู่ที่ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เปิดสวนให้บริการต้อนรับนักท่องเที่ยว ตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การปลูกเมล่อนและทดลองชิมเมล่อนหลากหลายชนิด ได้แก่ พันธุ์เทนซิ พันธุ์เฮลันวัน พันธุ์กรีนแมน และพันธุ์ออเรนจ์แมน และขยายผลเปิดร้านกาแฟ น้ำสมุนไพร รวมทั้งขายเมล่อน และผลไม้ท้องถิ่นของสวน

ภาพที่ 12 เบสท์วัน เมล่อนฟาร์ม

อาศรมวงศ์สนิท

แหล่งท่องเที่ยวโดยมูลนิธิเสฐียร โกเศศ ซึ่งได้รับบริจาคที่ดินจำนวน 34 ไร่ 2 งาน จาก ทายาท ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท และหม่อมเสมอ สวัสดิวัตน์ คือ ม.ร.ว.สายสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ ต่อมา ใน พ.ศ. 2531 องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย หรือ องค์การยูเนสโก ประกาศให้พระยาอนุমানราชธนะเป็นบุคคลสำคัญของโลก ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม ทางมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป จึงสร้างอนุสรณ์สถานพระยาอนุমানราชธนะขึ้น ณ อาศรม แห่งนี้ เพื่อเป็นศูนย์กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมทางเลือก มีสัณฐานอาคารสำหรับประชุมสัมมนา และ ทำสมาธิภาวนา พร้อมทั้งเรือนพักใหญ่ที่เรียบง่าย สำหรับผู้เข้ามาร่วมทำกิจกรรมได้พักอาศัย และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสุข เรียนรู้วิถีการพึ่งพา ตนเองอย่างยั่งยืน การทำบ้านดิน การทำเกษตรอินทรีย์และการทำผ้ามัดย้อม วิถีการกินอยู่ เพื่อสุขภาพ รวมทั้งการพัฒนาจิตจากการภาวนาสติ ภายในอาศรมวงศ์สนิท มีการให้บริการที่พัก ประหยัดพลังงานและอาหารเพื่อสุขภาพแก่นักท่องเที่ยว (อาศรมวงศ์สนิท, 2557)

ภาพที่ 13 อาศรมวงศ์สนิท

ข้อมูลบริการและการเดินทาง

ชุมชนบางปลาгод ตั้งอยู่ในตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยมีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองนครนายก 31 กิโลเมตร และกรุงเทพมหานคร 88 กิโลเมตร ช่องทางติดต่อกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลาгод; กำนันกวี ยามเย็น โทร. 083-598-1513

4.1.3 ปัจจัยทางด้านภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรม

ตำบลบางปลากระดี่มีเกษตรกรจำนวน 237 ครัวเรือน แบ่งเป็นครัวเรือนที่จำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับ 120 ครัวเรือน มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมดในการเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ 360 ไร่ (ดวงกมล เพ็ชรชะ, 2555) จากการประกอบอาชีพปลูกไม้ดอกไม้ประดับขายกว่า 50 ปี ทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเชี่ยวชาญในด้านการเพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์และดูแลรักษาต้นไม้ โดยมีภูมิปัญญาในการเพาะพันธุ์และขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ ทั้งปักชำ ต่อกิ่ง กรอกถุงชำเถ่าและโดยเฉพาะ “การเข้ากระโจม” หรือ การอบต้นไม้ที่เป็นต้นกล้าอ่อนที่ได้ทำการขยายพันธุ์ไว้ในผ้าฝ้ายเพื่อรักษาความชื้นในการออกรากของพืช โดยไม่ต้องรดน้ำ รวมไปถึงการตัดแต่งกิ่ง การถักไม้ถัก การล้อมต้นไม้ และการจัดสวน

ภาพที่ 14 การเพาะพันธุ์และการเข้ากระโจม ไม้ดอกไม้ประดับ

จากข้อมูลบริบทของชุมชนบางปลากระดี่ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าชุมชนบางปลากระดี่มีความโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทชุมชน เนื่องจากชุมชนมีทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรท่องเที่ยว ทูทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน คือ องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การขยายพันธุ์และตัดแต่งพันธุ์ไม้ และการจัดสวน ชุมชนจึงควรเผยแพร่องค์ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมของชุมชนผ่านการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวตามทรัพยากรและวิถีชีวิตที่ชุมชนมีและเป็นอยู่ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ สร้างเสริมประสบการณ์องค์ความรู้ด้านการเกษตร ไม้ดอกไม้ประดับ แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจศึกษา

ดูงาน นอกเหนือจากการเป็นแหล่งซื้อไม้ดอกไม้ประดับเพียงอย่างเดียว รวมทั้งการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นในพื้นที่ โดยควรมีการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ สมาชิกในชุมชนและจิตอาสาผู้มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อวางแผน กำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ชุมชนต้องการให้เป็น และร่วมกันพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดอย่างเป็นรูปธรรม

4.2 บริบทชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ

4.2.1 ประวัติความเป็นมา

ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ หมู่ 4 ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544 ชุมชนได้รวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์ เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาและวิถีการเกษตรพื้นบ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสวิถีชีวิตของชาวสวน และปรัชญาการใช้ชีวิตแบบพอเพียง โดยมี ครูสมทรง แสงตะวัน เป็นประธานศูนย์ จากความคิดในการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อต้องการลดปัญหาหาค่าผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำจากการกดราคาของพ่อค้าคนกลาง และรวมกลุ่มริเริ่มปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ซึ่งเป็นพันธุ์ประจำถิ่นของจังหวัดสมุทรสงคราม มีการจดสิทธิบัตร และตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรปลูกส้มโอกลุ่มแรกของสมุทรสงคราม เพื่อแบ่งปันความรู้กับเพื่อนเกษตรกร คือ กลุ่มผู้ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ตำบลบางพรหม จำนวน 57 คน และขยายผลครอบคลุมทั่วจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นทั้งหมด 18 กลุ่ม รวมพื้นที่ปลูกจำนวน 15,000 ไร่ ซึ่งส่งเสริมเศรษฐกิจของเกษตรกรในชุมชนและจังหวัดสมุทรสงคราม และช่วยพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีคุณสมบัติในการเข้าร่วมกลุ่ม คือ ต้องมีคุณภาพ คุณธรรม และคุณประโยชน์ คุณภาพก็คือการเก็บผลผลิตให้ได้ตามกำหนด ไม่เห็นแก่ราคาสูงแล้วรีบเก็บเกี่ยวผลผลิตขายทิ้งที่ยังไม่ได้คุณภาพ เกษตรกรต้องมีคุณธรรมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพ ผู้บริโภคซื้อผลไม้ไม่ต้องกินได้และไม่ใช้สารเคมีในการปลูกผลไม้ เมื่อผลผลิตมีคุณภาพก็ทำให้สามารถตั้งราคาขายได้สูงขึ้นและดีต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

ภายหลังจากมีการรวมกลุ่มเกษตรกร ก็ได้มีการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มการทำผลไม้แปรรูปซึ่งดำเนินการอยู่ในชุมชนก่อตั้งปี พ.ศ. 2530 มีสมาชิกประมาณ 15 คน

เป็นกลุ่มสมาชิกที่ทำผลไม่ซ้ำอีกมาก่อน โดยมี ครูฉวีวรรณ หัตถกรรม เป็นประธานกลุ่ม เข้ามาร่วมเครือข่ายกับกลุ่มเกษตรกรบ้านบางพลับ เพื่อริเริ่มพัฒนาชุมชนบ้านบางพลับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และส่งผลงานเข้าประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยหลายครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 9 ประจำปี 2556 รางวัลยอดเยี่ยมประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ครั้งที่ 8 ประจำปี 2553 รางวัลยอดเยี่ยม ประเภทแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2551 รางวัลยอดเยี่ยม ประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนบ้านบางพลับยังเป็นหมู่บ้านต้นแบบพึ่งตนเองได้รับเลือกเป็นหมู่บ้านดีเด่นจากกระทรวงมหาดไทย โดยชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน มีการจัดระบบองค์ความรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมนำเสนอให้นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และรางวัลชุมชนดีเด่นด้านการท่องเที่ยวในปี 2550 เนื่องจากชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร รักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมและรักษาสิ่งแวดล้อม เมื่อได้รางวัลก็ทำให้มีโอกาสได้รับการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประจวบกับความนิยมของนักท่องเที่ยวในการมาเที่ยวตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา ทำให้เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชุมชนบางพลับก็เริ่มต้องการที่พัก จึงเป็นโอกาสให้เกิดการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้นในชุมชนบางพลับ ซึ่งปราชญ์ชุมชน นายสมทรง แสงตะวัน ต่องริเริ่มเป็นผู้นำดำเนินการให้เห็นผลงานเป็นที่ประจักษ์ว่าชุมชนสามารถทำโฮมสเตย์ได้และนักท่องเที่ยวสนใจมาพักที่โฮมสเตย์ของชุมชน จึงเกิดเป็นความร่วมมือในการเปิดโฮมสเตย์ชุมชนบ้านบางพลับทั้งสิ้น จำนวน 14 แห่ง

การที่ชุมชนบางพลับมีความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทำให้ชุมชนบางพลับเป็นชุมชนต้นแบบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่ชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรอื่นๆ ในประเทศไทย และได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติ เพื่อมาศึกษา ดูงาน สร้างเสริมประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตรและวิถีชีวิตท้องถิ่น

ภาพที่ 15 ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม

4.2.2 ระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทชุมชน หรือ หมู่บ้านท่องเที่ยวการเกษตร ที่มีลักษณะการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มสมาชิกในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มโฮมสเตย์ โดยมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 3 ระดับ คือ เครือข่ายในระดับชุมชนโดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน เครือข่ายระหว่างชุมชนโดยมีการขยายผลการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่ชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น ชุมชนบ้านริมคลองโฮมสเตย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเรือนไม้หอม และกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัด เป็นต้น ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ของชุมชน และส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างกัน ในขณะเดียวกันก็เป็นเครือข่ายระดับประเทศโดยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในระดับประเทศ จากการเป็นชุมชนต้นแบบและแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยหลายสมัย ทำหน้าที่ผลิตหลักสูตรเกษตรกรรมยั่งยืนกับเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย 12 วิชาหลัก เพื่อเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่เกษตรกรและนักท่องเที่ยว

4.2.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมท่องเที่ยวและสินค้าของชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับมีการจัดการผลผลิตที่ยั่งยืนโดยนำองค์ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการสวนผลไม้แบบธรรมชาติลดต้นทุนในการผลิตที่รักษาสิ่งแวดล้อม และเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว การเผยแพร่องค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน โดยการสร้างฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรต่างๆ โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรในการบรรยาย สาธิต และสอนนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้ให้บริการระดับในประเทศและต่างชาติหลายสาขากระจายทั่วชุมชน ได้แก่ ฐานการทำน้ำตาลมะพร้าว ฐานการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ฐานการเพาะถั่วงอกมือถือ หรือการเพาะถั่วงอกปลอดสารในกระป๋อง ฐานการทำผลไม้กวนรสชาติ หรือ ผลไม้แช่อิ่ม ฐานการเพาะเห็ดในโถง หรือ ในวัสดุเหลือใช้ ฐานการเผาถ่านผลไม้ โดยใช้ผลไม้ที่ไม่ได้คุณภาพ เหลือทิ้ง เผาออกมาเป็นถ่าน และฐานการปลูกส้มโอปลอดสารพิษ โดยสามารถอธิบายลักษณะกิจกรรม ได้ดังนี้

4.2.3.1 การแสดงสินค้าหรือสาธิต ได้แก่ การร่วมกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ต่างๆ โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรในการบรรยาย แนะนำ สาธิต วิธีการ ให้นักท่องเที่ยวได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการทำการเกษตร เช่น การปาดจั่นมะพร้าวเพื่อเอาน้ำตาลมะพร้าว และวิธีการใช้อุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น

4.2.3.2 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่ การร่วมกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ต่างๆ โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรในการบรรยาย แนะนำ สาธิต วิธีการและสอนนักท่องเที่ยวให้ได้ทดลองทำกิจกรรมด้วยตนเองและนำกลับไปเป็นของที่ระลึก เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าว การหยอดน้ำตาลมะพร้าว การทำอาหารและขนมไทยและการเพาะถั่วงอกมือถือ เป็นต้น

4.2.3.3 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้าน ได้แก่ การพักผ่อนในโฮมสเตย์ เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับชุมชนแบบวิถีท้องถิ่น และการปั่นจักรยานชมสวน

4.2.3.4 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การแก้งส้มโอโดยการไม่รดน้ำ การใช้ชี้แดดนาเกลือเพื่อความหวานของส้มโอ การทำปุ๋ยชีวภาพและน้ำส้มควันไม้ เป็นต้น

4.2.3.5 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร คือ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น ส้มโอ ลินจี้

มะพร้าว ผลไม้แช่อิ่ม น้ำตาลมะพร้าว น้ำเชื่อมจากน้ำตาลมะพร้าว ถ่านผลไม้ และน้ำส้มควันไม้ เป็นต้น

4.2.3.6 กิจกรรมการให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่ หลักสูตรเกษตรกรรม ยั่งยืนกับเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม เช่น การทำสวนส้มโอ พันธุ์ขาวใหญ่ปลอดสารพิษ การเพาะเห็ดโถง และการแปรรูปผลไม้และสมุนไพร

ภาพที่ 16 โฮมสเตย์เรือนไทยและและการปั่นจักรยานชมสวน

ภาพที่ 17 การสอนทำผลไม้แช่อิ่ม

4.2.4 ข้อมูลบริการและการเดินทาง

ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ตั้งอยู่ หมู่ 4 ตำบลบางพรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร 71 กิโลเมตร การเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ผ่านทางถนนพระราม 2 เข้าสู่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 325 เข้าซอยวัดแก่นจันทร์

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่

1. ตลาดน้ำบางนกแขวก ระยะทาง 2.1 กิโลเมตร
2. ตลาดน้ำยามเย็นอัมพวา ระยะทาง 3.1 กิโลเมตร

3. อุทยานรัชกาลที่ 2	ระยะทาง 3 กิโลเมตร
4. วัดบางกุ้ง	ระยะทาง 4 กิโลเมตร
5. อาสนวิหารแม่พระบังเกิด	ระยะทาง 6.6 กิโลเมตร
6. ตลาดน้ำท่าคา	ระยะทาง 9.7 กิโลเมตร
7. บ้านริมคลองโฮมสเตย์	ระยะทาง 9.6 กิโลเมตร
8. วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	ระยะทาง 11 กิโลเมตร
9. ตลาดน้ำดำเนินสะดวก	ระยะทาง 13 กิโลเมตร

4.3 บริบทกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี

4.3.1 ประวัติความเป็นมา

กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549 เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวสวนผลไม้ การปลูกผลไม้ ผักและสมุนไพร และดอกไม้การขยายพันธุ์ไม้ศูนย์รวมวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรมท้องถิ่นตามฤดูกาลของชุมชน กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 10 ประจำปี 2558 และครั้งที่ 9 ประจำปี 2556 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รางวัลดีเด่น

การริเริ่มทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เริ่มจาก ครู จำนงค์ ด่วงพิมพ์ ประธานกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ผู้มีความชำนาญในการออกแบบโครงการอ่างเก็บน้ำ โครงการพระราชดำริ และอ่างเก็บน้ำทั่วไปจากการทำงานในกรมชลประทานมาก่อน พอใกล้เกษียณอายุราชการจึงย้ายกลับจากนนทบุรีมาอยู่ปราจีนบุรี กลับมาทำสวน ปรับสภาพดิน ลงดินปลูกต้นไม้ ดอกไม้ ไม้สวน และปลูกบ้าน พอเกษียณแล้วจึงกลับมาอยู่ที่ตำบลไม้เค็ด ทำหน้าที่เป็นรองประธานชมรมสูงอายุ จนวันหนึ่งสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้เข้ามาสำรวจความต้องการด้านอาชีพที่ชุมชนไม้เค็ดสนใจ ซึ่งในขณะนั้นชุมชนไม้เค็ดสนใจอาชีพเพาะเห็ด แต่เมื่อไปศึกษาดูงานด้านการเพาะเห็ดแล้ว กลับพบว่าการเพาะเห็ดนั้นต้องใช้งบประมาณสูงและมีความเสี่ยงสูง ชุมชนจึงไม่ได้พัฒนาอาชีพเพาะเห็ด เมื่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต 8 จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว ได้มาบรรยายเรื่องกิจกรรมโฮมสเตย์ ซึ่งชุมชน มีความคิดเห็นว่าเหมาะกับสภาพของชุมชน จึงได้ไปศึกษาดูงานโฮมสเตย์ ทำด่าน ที่จังหวัดนครนายก เมื่อเห็นต้นแบบจากชุมชนทำด่านแล้วจึงคิดว่าชุมชนไม้เค็ดก็สามารถทำโฮมสเตย์ได้เพราะมีสถานที่และกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่แล้ว และมีความต้องการให้ผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นขายได้ราคา เช่น มะไฟ และพันธุ์ไม้สวน เป็นต้น เพื่อแก้ไขเรื่องปัญหา

พ่อค้าคนกลางและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน จึงเกิดการประชุมและจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ตำบลไม้เค็ด ในปี พ.ศ. 2549 โดยมีสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 15 คน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซื้อสินค้ากับเกษตรกรโดยตรง และใช้เวลาอยู่กับชุมชนให้นานขึ้นเพื่อให้เกิดโอกาสในการจับจ่ายใช้สอยที่มากขึ้น โดยใช้ชื่อตำบลไม้เค็ดในการตั้งชื่อโฮมสเตย์เพื่อความเป็นกลาง ทำการตั้งประธาน รองประธาน และหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม และเชิญวิทยากรจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มาให้หลักการและความรู้เกี่ยวกับการทำโฮมสเตย์ ซึ่งตอนแรกมีสมาชิกทั้งหมด 6 ราย ที่ทำโฮมสเตย์ ปัจจุบันเหลือ 3 ราย เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน หรือ รับจ้าง จึงไม่มีเวลาดูแลทำความสะอาดที่พักและต้อนรับนักท่องเที่ยว และบางส่วนเมื่อทดลองทำโฮมสเตย์แล้วพบว่าครอบครัวของตนไม่สะดวกใจในการเปิดบ้านต้อนรับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวให้มาพักอาศัยในบ้านร่วมกันจึงได้ล้มเลิกการทำโฮมสเตย์ไป เหลือเพียงแต่สมาชิกบางส่วนที่ชื่นชอบการต้อนรับดูแลนักท่องเที่ยวและเห็นความสำคัญของการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนที่ยังสมัครใจทำโฮมสเตย์ โดยมีครูพรทิพย์ ด้วงพิมพ์ เป็นประธานกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ในปัจจุบัน

ภาพที่ 18 ไม้เค็ดโฮมสเตย์

ภาพที่ 19 สวนเกษตรแบบผสมผสาน ณ ไม้เค็ดโฮมสเตย์

4.3.2 ระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน ที่มีลักษณะการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มสมาชิกในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มโฮมสเตย์ ในการจัดการด้านผลผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยการทำเกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชแบบผสมผสาน และบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ โดยมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับชุมชน โดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชน แห่งอื่นๆ ระหว่างกัน

4.3.3 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมท่องเที่ยวและสินค้าของชุมชน

ชุมชนไม้เค็ด เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน ที่มีการดำเนินการร่วมกันของชุมชน สมาชิกกลุ่มโฮมสเตย์ ชุมชนมีองค์ความรู้และภูมิปัญญาพื้นบ้านในการจัดการสวนผลไม้ การจัดการน้ำ จึงเผยแพร่องค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวตามทรัพยากรและวิถีชีวิตที่ชุมชนมีและเป็นอยู่ โดยมีปราชญ์ชุมชน ซึ่งเป็นเกษตรกรและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการน้ำ เป็นวิทยากรในการบรรยาย สาธิต และสอนนักท่องเที่ยว โดยมีลักษณะของการจัดกิจกรรมและทรัพยากร ดังนี้

4.3.3.1 กิจกรรมการแสดงสินค้าหรือสาธิต ได้แก่ การชมการทำเกษตรแบบผสมผสาน การดูแลสวน การเก็บเกี่ยวผลผลิต การชมต้นเค็ด ซึ่งเป็นต้นไม้ที่เป็นที่มาของชื่อตำบล ซึ่งปัจจุบันมีอยู่เพียงต้นเดียวที่ไม้เค็ดโฮมสเตย์ ชมสวนดอกไม้ เช่น ดอกดาหลา สวนผลไม้ เช่น ทุเรียน ลองกอง มะยงชิด มะเฟืองและมะไฟ ต้นไม้หายาก เช่น ชำมะเลียง ต้นเค็ด ตะลิงปลิง และขนุนสำมะกอ สวนผักเช่น ปรังญี่ปุ่น และพืชผักสวนครัวและสวนสมุนไพรไทยอื่นๆ เป็นต้น

4.3.3.2 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่ การร่วมกิจกรรมโดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรในการบรรยาย แนะนำ สาธิต วิธีการและสอนนักท่องเที่ยวทดลองขยายพันธุ์ไม้ทั้งการทาบกิ่ง ตัดตา ต่อยอด และเสริมราก โดยนักท่องเที่ยวสามารถกลับมาดูแลการขยายพันธุ์ไม้ของตนได้หลังจากทำการทดลองไปแล้ว 2 เดือน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแปรรูปและถนอมอาหาร การทำอาหารจากผลผลิตทางการเกษตร เช่น การทำน้ำพริก ดอกดาหลาและการทำน้ำอัญชัน เป็นต้น

4.3.3.3 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวพักผ่อนในหมู่บ้าน ได้แก่ การพักผ่อนในโฮมสเตย์ของชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนภายใต้ชายคาเดียวกัน กินอยู่แบบวิถีท้องถิ่น เก็บผัก ทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชุมชน เช่น ยำส้มโอ และดอกอัญชันสดจิ้มน้ำพริก เป็นต้น การดูนกหายากและการปั่นจักรยานชมสวน

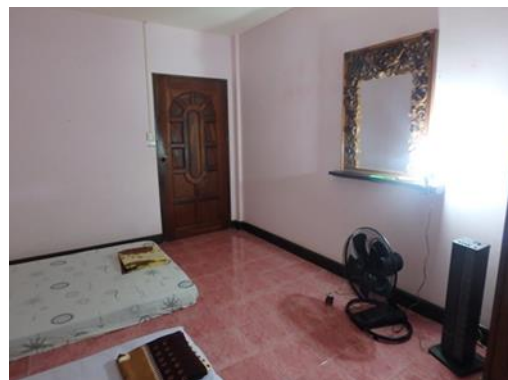
4.3.3.4 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น เกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ การบริหารจัดการน้ำและ การทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

4.3.3.5 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร คือ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลไม้ท้องถิ่น เช่น ทุเรียน ลองกอง และส้มโอขาวแตงกวา เป็นต้น กิ่งพันธุ์ไม้สำหรับไปเพาะพันธุ์ หรือ ปักชำ และผลไม้แปรรูป

4.3.3.6 กิจกรรมการให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่ การแนะนำวิธีการทำเกษตรแบบผสมผสาน การบริหารจัดการน้ำในสวนเกษตร การปรับปรุงดินด้วยการปลูกต้นกล้วย เป็นพืชพี่เลี้ยง เป็นต้น

ภาพที่ 20 ต้นเค็ด ต้นไม้ที่เป็นที่มาของชื่อตำบลไม้เค็ด

ภาพที่ 21 ห้องพัก ณ ไม้เค็ดโฮมสเตย์

4.3.4 ข้อมูลบริการและการเดินทาง

กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ 27/2 หมู่ 2 บ้านแหลมหิน ถนนสุขุมวิทวงศ์ ตำบลไม้เค็ด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร 129 กิโลเมตร

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่

1. วัดแก้วพิจิตร	ระยะทาง 13 กิโลเมตร
2. โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์	ระยะทาง 17 กิโลเมตร
3. พิพิธภัณฑ์อยู่สุขสุวรรณ	ระยะทาง 21 กิโลเมตร

4.4 บริบทกลุ่มโครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

4.4.1 ประวัติความเป็นมา

โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรป่าซางวิวัฒน์ กลุ่มเกษตรกรปลูกสับปะรด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาศใบสับปะรด โดยแรกเริ่มเกิดจากการรวมกลุ่มกันของชุมชนเกษตรกรบ้านป่าซางวิวัฒน์ ในปี พ.ศ. 2525 เพื่อปลูกและขายสับปะรดพันธุ์น้ำผึ้ง หรือที่นิยมเรียกกันว่าพันธุ์นางแล ซึ่งถือเป็นพื้นที่แห่งแรกที่มีการปลูกสับปะรดนางแลและไม่ใช่สารเคมี ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการก่อตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรป่าซางวิวัฒน์ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและสมุนไพรซางคำในการขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนอย่างถูกต้องเมื่อปี 2554 โดยมีครูอนงค์ ชนบุญ เป็นประธานกลุ่ม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรริเริ่มมาจากการได้รับความรู้ในการทำแปรรูปผลผลิตของชุมชนจากเคหะกิจของสำนักงานเกษตร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในการทำแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนเป็นชิ้นแรก คือ ข้าวเกรียบสับปะรด โดยได้นำเนื้อสับปะรดมาทำข้าวเกรียบ ปัจจุบันทำเป็นข้าวเกรียบสับปะรดทำโดยหัตถ์เครื่อง ผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มทำ ได้แก่ ข้าวเกรียบสับปะรด ข้าวเกรียบกล้วย ข้าวเกรียบเผือก น้ำสับปะรดพร้อมดื่ม น้ำสับปะรดเข้มข้น ท็อปปิ้งสับปะรด แยมสับปะรด สับปะรดกวน และลูกอมสมุนไพร และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาศใบสับปะรด โดยมีนางวิรัตน์ จันเลน เป็นประธานกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2544-2547 ทางกลุ่มได้ร่วมพัฒนาผลผลิตโดยการทำงานวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างเครื่องมือ เครื่องจักร องค์ความรู้ในการแปรรูปใบสับปะรดที่ถูกทิ้งขว้างไร้ประโยชน์มาทำกระดาศใบสับปะรด รวมทั้ง

องค์ความรู้ด้านการให้บริการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ กระดาษใบสับปะรด ถุงกระดาษ โบว์ การ์ดอวยพร กล่องกระดาษชำระจากใบสับปะรดและภาพวาดนูนสูง ปัจจุบันทางกลุ่มได้มีการทดลองปลูกถั่วอินคาซึ่งกำลังเป็นที่นิยมเริ่มนำมาปลูกในประเทศไทยเพราะมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ได้แก่ มีโอเมก้า 3 สูง ซึ่งสามารถนำมาแปรรูปทำเป็นใบชาอินคา หรือนำไปสกัดคอลโรฟิลล์ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าคอลโรฟิลล์ทั่วไปถึง 200 เท่า ด้วยความสามัคคีของผู้นำและชุมชนนั้นส่งผลให้ในปี 2553 ทางกลุ่มก็ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 8 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รางวัลดีเด่น สร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนและทำให้ชุมชนเป็นต้นแบบให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนอื่นๆ ต่อไป

ภาพที่ 22 กลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล

4.4.2 ระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชน ที่มีลักษณะการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มสมาชิกในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรป่าซางวิวัฒน์ กลุ่มเกษตรกรปลูกสับปะรด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาษใบสับปะรด ในการจัดการด้านผลผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยการทำเกษตรอินทรีย์ในการปลูกสับปะรด การแปรรูปสับปะรดสดเป็นอาหารและขนมเพื่อเพิ่มมูลค่าในสถานการณ์ที่สับปะรดมีราคาตกต่ำ และการนำใบสับปะรดซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้มาผลิตเป็นกระดาษใบสับปะรด และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับชุมชนโดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชน ได้แก่ ชุมชนใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณะและสถาบันการศึกษาต่างๆ โดยการใช้นวัตกรรมโดยการนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยี ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมาใช้เพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้

สับปะรด และประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ของชุมชนและส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างกัน

4.4.3 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมท่องเที่ยวและสินค้าของชุมชน

เป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกในชุมชนซึ่งมีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ทางเทคโนโลยีในการปลูกและแปรรูปสับปะรด จึงเผยแพร่องค์ความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวตามทรัพยากรและวิถีชีวิตที่ชุมชนมีและเป็นอยู่ โดยมีปราชญ์ชุมชน ซึ่งเป็นเกษตรกรและแม่บ้านเกษตรกรเป็นวิทยากรในการบรรยาย สาธิต สอนและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยสามารถแบ่งลักษณะของการจัดกิจกรรมและทรัพยากร ได้ดังนี้

4.4.3.1 กิจกรรมการแสดงสินค้าหรือสาธิต ได้แก่ การเยี่ยมชมการปลูกสับปะรดนางและซึ่งปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี การสาธิตการทำกระดาศจากใบสับปะรด และชมการวาดภาพนูนสูง เป็นต้น และมีกิจกรรมท่องเที่ยวๆ เช่น การเยี่ยมชมไร่สับปะรด และชมผลิตภัณฑ์จากสับปะรด

4.4.3.2 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่ การร่วมกิจกรรม โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรในการบรรยาย แนะนำ สาธิต วิธีการและสอนนักท่องเที่ยว ให้ได้ทำการทดลอง ทำน้ำสับปะรด ข้าวเกรียบสับปะรด กระดาศใบสับปะรด อาหารและขนมจากสับปะรด เป็นต้น

4.4.3.3 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การปลูกสับปะรดปลอดสารพิษ และการทำกระดาศใบสับปะรด เป็นต้น

4.4.3.4 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร คือ การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลไม้ท้องถิ่น เช่น สับปะรดสด และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสับปะรด เช่น อาหาร ข้าวเกรียบ แยม และลูกอม เป็นต้น กระดาศจากใบสับปะรด และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกระดาศใบจากสับปะรด เช่น กล่องทิชชู การ์ดและโบว์ เป็นต้น

4.4.3.5 กิจกรรมการให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่ การทำปุ๋ยหมักอัดเม็ดและปุ๋ยหมักน้ำที่ทำจากเศษผักและเปลือกผลไม้ ปุ๋ยชีวภาพสูตรเทศบาลตำบลนางแลที่ช่วยทำให้พืชผักเจริญเติบโตได้ดีไม่มีแมลงมารบกวนและมีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี เป็นต้น

ภาพที่ 23 การทำกระดาษใบสับปรอด และภาพวาดนูนสูง

ภาพที่ 24 ผลิตภัณฑ์จากกระดาษใบสับปรอดและแยมสับปรอด

4.4.4 ข้อมูลบริการและการเดินทาง วิทยาลัย

โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตั้งอยู่ หมู่ที่ 10 หมู่บ้านป่าซางวิวัฒน์ ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ห่างจากตัวเมืองเชียงราย 11 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 807 กิโลเมตร

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่

1. พิพิธภัณฑ์บ้านดำ	ระยะทาง 1.2 กิโลเมตร
2. ทำอาภาศยานนานาชาติแม่ฟ้าหลวง	ระยะทาง 7.5 กิโลเมตร
3. วัดร่องชุ่น	ระยะทาง 24 กิโลเมตร

4.5 บริบทชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

4.5.1 ประวัติความเป็นมา

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 ตำบลนาหมอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2548 เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบผสมผสานและเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้หลักการทำการเกษตรรูปแบบต่างๆ โดยจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรผลิตสินค้า OTOP คือ เสื้อกกล้วยมัดหมี่ซึ่งเป็นภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของชุมชน การรวมกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรเริ่มจากการที่คนในชุมชนเป็นเกษตรกรทำนา เมื่อว่างจากฤดูปลูกข้าวจึงทอเสื้อกกล้วยเป็นอาชีพเสริม ทำให้คนในชุมชนทุกบ้านสามารถทอเสื้อกกล้วยได้ จึงเกิดการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มทอเสื้อกกล้วยและพัฒนาตลาดเสื้อกกล้วย และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก ต่อมาจึงได้เป็นชุมชนต้นแบบ OTOP ทางชุมชนจึงเห็นว่าจะต้องมีครบวงจร เนื่องจากในหมู่บ้านนาหมอม้านั้นมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ มีลานหินภูเขาไฟ และลำเขาบายซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญสามารถล่องเรือได้ และมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมแหล่งโบราณสถาน คือ วัดดงเต่าเก่า มีใบเสมาพันปี ซึ่งเป็นสำนักสงฆ์ที่ตั้งอยู่บนภูดิน มีวัดอุโบสถ ได้แก่ ใบเสมา หม้อ ไห โบราณ ตั้งแต่สมัยทวารวดี ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12-13 ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว เมื่อชุมชนเห็นว่าเป็นพื้นที่ของตนมีแหล่งท่องเที่ยวแล้วจึงจะต้องมีบ้านพักเพื่อแขกมาเยือน ดังนั้น สมาชิกในกลุ่มทอเสื้อกกล้วยที่มีความสมัครใจและมีศักยภาพจึงพัฒนาบ้านของตนเองเพื่อจะเป็นบ้านโฮมสเตย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวและเชิญวิทยากรจากชุมชนโฮมสเตย์บ้านปากคร้าว จังหวัดอำนาจเจริญ มาช่วยเป็นที่เลี้ยงอบรมการทำโฮมสเตย์ให้สมาชิกในชุมชนบ้านนาหมอม้า ประมาณ 14-20 หลัง ตั้งเป็นกลุ่มโฮมสเตย์บ้านนาหมอม้า และผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2549 ปัจจุบันมีอยู่โฮมสเตย์จำนวนทั้งสิ้น 10 หลัง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้าได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ 8 ประจำปี 2553 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รางวัลดีเด่น นอกจากนี้ชุมชนยังได้รับรางวัลที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ รางวัลการบริหารจัดการกลุ่มยอดเยี่ยมจาก กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2550 รางวัล OTOP village champion ปี พ.ศ. 2549 และรางวัลชนะเลิศการประกวดกลุ่มทอเสื้อกกล้วยแบบประยุกต์จาก มหาวิทยาลัยขอนแก่นในปี พ.ศ. 2549

ภาพที่ 25 ชุมชนบ้านนาหมอม้า

4.5.2 ระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านนาหมอม้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทชุมชน ที่มีลักษณะการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มสมาชิกในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มรจวงฝูงปลา มีการจัดการด้านผลผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืนโดยการทำเกษตรอินทรีย์ และการใช้เวลาว่างจากการทำนามาทอเสื่อกกและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อกก และทำโฮมสเตย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อเป็นรายได้เสริม โดยมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับชุมชนโดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน ทั้งการต้อนรับนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และการจัดเตรียมโฮมสเตย์ โดยมีปราชญ์ชุมชนและสมาชิกชุมชนซึ่งเป็นเกษตรกรและสมาชิกกลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดอำนาจเจริญ เข้าร่วมเป็นวิทยากรในการบรรยาย สาธิต สอนนักท่องเที่ยว และช่วยเหลือดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนบ้านนาหมอม้ามีเครือข่ายระหว่างชุมชน ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น และหน่วยงานสาธารณะต่างๆ

4.5.3 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมท่องเที่ยวและสินค้าของชุมชน

ชุมชนบ้านนาหมอม้า นำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร การทอเสื่อกก เช่น การทอเสื่อกกเป็นลายวัวเทียมเกวียน ซึ่งเป็นลายที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของหมู่บ้านนาหมอม้าซึ่งทำนาเป็นอาชีพหลัก การทำกระเป่า ที่รองแก้ว และรองเท้าจากกก เป็นต้น และกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน เช่น รจวงฝูงปลาและดนตรีพื้นบ้านอีสานมาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวตามทรัพยากรและวิถีชีวิตที่ชุมชนมีและเป็นอยู่ โดยมีลักษณะของการจัดกิจกรรมและทรัพยากร ดังนี้

4.5.3.1 กิจกรรมการแสดงสินค้าหรือสาธิต ได้แก่ การชมการทำเกษตรแบบผสมผสานการทำนา การปลูกข้าวกล้องงอกและการทอเสื่อกกและวิธีการใช้พืชมทอเสื่อกก เป็นต้น

4.5.3.2 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ได้แก่ การร่วมกิจกรรมโดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรในการบรรยาย แนะนำ สาธิต วิธีการและสอนนักท่องเที่ยวให้ได้ทำการ ทดลองทอเสื่อกก การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกก เช่น กระจเป่าและที่รองแก้ว เป็นต้น และ การให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมร่ำวงปูลาและการละเล่นดนตรีพื้นบ้านภาคอีสาน เป็นต้น

4.5.3.3 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน ได้แก่ การพักค้างแรมในโฮมสเตย์ของชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชุมชนภายใต้ชายคาเดียวกัน กินอยู่ แบบวิถีท้องถิ่น ทำอาหารพื้นบ้านร่วมกันกับชุมชน

4.5.3.4 กิจกรรมการอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น เกษตรแบบผสมผสาน การปลูกข้าวกลังงอก และการแปรรูปข้าวกลังงอกและธัญพืช เป็นต้น

4.5.3.5 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร คือ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ จากกก ได้แก่ เสื่อกก กระติ๊บข้าว กล่องใส่กระดาษทิชชู กระจเป่า รองเท้าหมวก และที่รองแก้ว เป็นต้น

4.5.3.6 กิจกรรมการให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ได้แก่ การแนะนำวิธีการทำเกษตรแบบผสมผสาน การปลูกข้าวกลังงอกและการแปรรูปข้าวกลังงอก เป็นต้น

ภาพที่ 26 การทอเสื่อกก

ภาพที่ 27 กิจกรรมรำวงฟุ้งปลาร่วมกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว

4.5.4 ข้อมูลบริการและการเดินทาง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหอม้า ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 7 ตำบลนาหอม้า อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร 579 กิโลเมตร ห่างจากตัวเมืองอำนาจเจริญ 22 กิโลเมตร

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่

1. วัดดงเต่าเก่า ระยะทาง 5 กิโลเมตร
2. วัดภูจำปา ระยะทาง 6.4 กิโลเมตร
3. พุทธอุทยานและพระมงคลมิ่งเมือง ระยะทาง 21 กิโลเมตร

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน” ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ข้อ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 ชั้นวินิจฉัย แบ่งออกเป็น

5.1.1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำ ประชาชนชุมชน และเกษตรกรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามพฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.1.1.4 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากด อำเภอองค์กรักษ์จังหวัดนครนายก

5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 2-4 ชั้นปฏิบัติการ ชั้นวัดผล และชั้นผลสะท้อนที่เกิดขึ้น แบ่งออกเป็น

5.2.1.1 ผลการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.2.1.2 ผลการการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง

5.2.1.3 ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.2.1.4 ผลการจัดท่องเที่ยวนำร่อง

5.2.1.5 ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น

5.1 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 1 ชั้นวินิจฉัย

5.1.1.1 ผลการสัมภาษณ์ผู้นำ ประชาชนชุมชน และเกษตรกรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

สรุปผลได้ว่า ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และด้านคุณภาพการบริการ ดังนี้

ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม

1. ด้านระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ชุมชนมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเน้นให้ผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มต้องมีคุณภาพ คุณธรรม และคุณประโยชน์ คือ ลูกค้าที่ซื้อผลไม้ของชุมชนต้องได้ของดีมีคุณภาพ สามารถทานได้ในราคาที่ยุติธรรมและปลอดภัย และมีการต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยวด้วยหลักการ 3 น้ำ คือ น้ำดื่ม น้ำคำ และน้ำใจ ซึ่งแสดงถึงการดูแล เอาใจใส่ ในการต้อนรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยหัวใจ เพื่อสร้างความพึงพอใจและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

1.2 ด้านทรัพยากรบุคคล คือ สมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มและแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยประชาชนชุมชนเป็นผู้นำในการริเริ่มชักชวนสมาชิกในชุมชนให้รวมกลุ่มจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มโฮมสเตย์ โดยการสอบถามความคิดเห็นและความสมัครใจของสมาชิกในชุมชน สร้างความเข้าใจในด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและอธิบายถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการทำการท่องเที่ยว โดยมีประชาชนชุมชนเป็นผู้นำ ทดลองทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และโฮมสเตย์ก่อน เมื่อสมาชิกในชุมชนเห็นว่ามีประโยชน์จึงเกิดความมั่นใจและเข้าร่วมกลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเกิดเป็นฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร โดยในแต่ละกลุ่มจะมีการแบ่งหน้าที่ดูแลรับผิดชอบตามความชำนาญและความสนใจของสมาชิกแต่ละคน ได้แก่ ประชาชนชุมชนและเกษตรกรทำหน้าที่เป็นวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ในแต่ละฐาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดูแลรับผิดชอบด้านอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มโฮมสเตย์ดูแลรับผิดชอบด้านที่พัก สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

ความแตกต่างๆ และส่งเสริมให้เยาวชนเป็นภาคีที่น้อยในการนำชมกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

1.3 ด้านงบประมาณ มีการแบ่งรายได้ที่ได้จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการขายผลผลิตแปรรูป เป็นเงินกองกลางเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มและการศึกษาดูงานของกลุ่มในรูปแบบของการฝากเข้าบัญชีธนาคาร ส่วนรายได้จากการทำโฮมสเตย์จะเป็นรายได้เฉพาะของสมาชิกบ้านที่ทำโฮมสเตย์ ไม่มีการแบ่งเข้ากองกลาง แต่จะสนับสนุนกันในเรื่องการส่งต่อและกระจายปริมาณนักท่องเที่ยว

1.4 ด้านปัจจัยสนับสนุน เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือใน 3 ระดับ คือ เครือข่ายในระดับชุมชนเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มโฮมสเตย์ในการทำหน้าที่ดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว และหน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางพรหมในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบไฟฟ้าโดยการประสานและสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้การไฟฟ้านครหลวงมาเพิ่มหม้อแปลงเพื่อรองรับการทำโฮมสเตย์ของชุมชน การพัฒนาถนนหนทาง การดูแลทัศนียภาพให้สวยงามโดยการดูแลเรื่องขยะ เศษสวะและขุดลอกลำคลอง และสนับสนุนงบประมาณสร้างห้องประชุมและป้ายสื่อความหมายเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวและผู้มาศึกษาดูงาน เครือข่ายในระดับระหว่างชุมชน ได้แก่ ชุมชนท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ชุมชนบ้านริมคลอง ชุมชนบ้านเรือนไม้หอม จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้ประกอบการร้านอาหาร และผู้ประกอบการเรือเช่าชมหิ่งห้อย เป็นต้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ระหว่างชุมชน และการส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างกัน หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ สำนักงานเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สถาบันการปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการส่งเสริมการอบรมด้านการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพท้องถิ่น การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและบรรจุภัณฑ์ และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โปรแกรมการท่องเที่ยว และงานเทศกาลเกษตร เครือข่ายในระดับประเทศ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนชุมชนในด้านการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริการการท่องเที่ยว เช่น องค์ความรู้ด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ และการต้อนรับนักท่องเที่ยว กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ส่งเสริมการให้ความรู้เกษตรกรด้วยการจัดการอบรม

จัดหาวิทยากรในการศึกษาดูงานเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการเกษตร การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และให้การสนับสนุนในด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์

2. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับมีทรัพยากรเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ คือ การเป็นแหล่งปลูกผลไม้ปลอดสารพิษ ได้แก่ ส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ซึ่งมีการจดสิทธิบัตรให้เป็นพันธุ์ประจำถิ่นในจังหวัดสมุทรสงคราม ทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีภูมิปัญญา องค์ความรู้ และความเชี่ยวชาญในการทำการเกษตรอินทรีย์และแปรรูปผลผลิต ได้แก่ ภูมิปัญญาในการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ การแก้งส้มโอ โดยการจำกัดการรดน้ำ เพื่อให้ต้นส้มโอออกผลผลิตในช่วงฤดูกลาง หรือ เทศกาลที่ส้มโอมีราคาสูง การใช้ระบบชีววิถีโดยใช้แมลงควบคุม การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพจากขยะ การใช้ชี้แดดนาเกลือเพิ่มความหวานของส้มโอ การทำน้ำตาลมะพร้าวแบบโบราณ และการทำผลไม้และสมุนไพรแช่อิ่ม เป็นต้น ทำให้เกิดการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาต่างๆ ของชุมชน เป็นมหาวิทชาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม เผยแพร่หลักสูตรเกษตรกรรมยั่งยืนกับเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 20 ฐานการเรียนรู้

3. ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน การรวมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่งผลให้เกิดการรวบรวม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ภูมิปัญญา องค์ความรู้ด้านการเกษตร และวิถีชีวิตเกษตรกรของสมาชิกในชุมชน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนมีคุณภาพและได้ราคาที่เหมาะสม จากการทำการเกษตรอินทรีย์ การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการแปรรูปผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน และการขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของชุมชน โดยมีนักท่องเที่ยวเป็นผู้ซื้อโดยตรงไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง รวมไปถึงการนำทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรอื่นๆ ในท้องถิ่น มาใช้ในการท่องเที่ยวให้เกิดคุณค่าสูงสุด

4. ด้านเศรษฐกิจและสังคม การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยทำให้เกษตรกรและคนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและชุมชนท้องถิ่นจากการรวมกลุ่ม ทำให้ชุมชนมีอาชีพเสริม ได้แก่ การทำโฮมสเตย์ การขายผลผลิตทางการเกษตรที่เกษตรกรสามารถตั้งราคาขายเองได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และผลิตภัณฑ์แปรรูปแก่นักท่องเที่ยว ทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เสริมจากการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน ในด้านสังคม สมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตและสุขภาพดี จากการที่เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้พื้นที่ชุมชนบางพลับเป็นพื้นที่เกษตรปลอดสารพิษ และทำให้คนในท้องถิ่น ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น ระบบไฟฟ้า ถนน หนทาง และห้องประชุม เกิดการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรและ

การแปรรูปผลิตภัณฑ์แก่โรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนวัดแก่นจันทร์ เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เยาวชนในพื้นที่ รวมทั้งเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรที่สนใจได้เรียนรู้และนำไปปฏิบัติต่อไป

5. ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ชุมชนส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการสัมผัสวิถีชีวิตชนบท ความสวยงามของสวนเกษตร วิถีเกษตรกร การเรียนรู้และทดลองทำการเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นอาหารไทย หรือ ขนมไทย จากเกษตรกรในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจึงได้รับประสบการณ์ตรงและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร นอกเหนือจากได้รับความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว

6. ด้านคุณภาพการบริการ ชุมชนได้รับการรับรองมาตรฐานในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงการมีคุณภาพด้านการบริการที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ จากการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เป็นจำนวนหลายครั้งและในหลายประเภทรางวัล ได้แก่ ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประเภทแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว และผ่านการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และรางวัลจากหน่วยงานอื่นๆ เป็นต้น (ดังรายละเอียด ในบทที่ 4) ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ จังหวัดปราจีนบุรี

1. ด้านระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ โดยเน้นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว โดยมีการสอบถามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวก่อน และนักท่องเที่ยวต้องทำการนัดหมายชุมชนล่วงหน้า เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นชาวสวนต่างๆ สามารถจัดสรรเวลาและนัดหมายวิทยากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และเตรียมกิจกรรมให้พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยว และนัดหมายกลุ่มโอท็อปมาจำหน่ายผลผลิตและผลผลิตแปรรูปในท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักค้างคืนกับโฮมสเตย์ของชุมชน เพื่อกระตุ้นการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวและการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น

1.2 ด้านทรัพยากรบุคคล มีการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทำหน้าที่ดูแล ต้อนรับนักท่องเที่ยว ตามความชำนาญของแต่ละกลุ่ม

โดยการประชุมวางแผน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีประธาน รองประธาน และตำแหน่งต่างๆ ในการบริหารจัดการกลุ่ม การตั้งชื่อกลุ่มทำโดยใช้ชื่อตำบลเพื่อความเป็นกลางและสร้างความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นนำจักรยานของตนมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

1.3 ด้านงบประมาณ งบประมาณในการศึกษาดูงาน เตรียมความพร้อมด้านความรู้ในการทำโฮมสเตย์จากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปราจีนบุรี และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขต 8 ส่วนงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมาจากรายได้จากโฮมสเตย์และการขายผลผลิตผลผลิตแปรรูปของชุมชน และพันธุ์ไม้ต่างๆ ของกลุ่ม

1.4 ด้านปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างความร่วมมือใน 3 ระดับ คือ เครือข่ายในระดับชุมชนเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกต่างๆ ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในการทำหน้าที่หลักในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว เครือข่ายในระดับระหว่างชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านเนินอีแจน และหมู่บ้านอื่นๆ ใกล้เคียง ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวตามเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน การแนะนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์ระหว่างชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ กิ่งพันธุ์ไม้ ไม้ฉลอม ผลไม้ และผลผลิตแปรรูปแก่นักท่องเที่ยว และส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างกันโดยมีกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ให้บริการด้านที่พักของชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปราจีนบุรี ในการสำรวจอาชีพที่ชุมชนท้องถิ่นสนใจ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคกลาง เขต 8 ในการอบรมความรู้ด้านการทำโฮมสเตย์และมาตรฐานโฮมสเตย์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ และสำนักงานเกษตรในการอบรมด้านการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรวม องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เค็ดในการส่งเสริมงานเทศกาลและประเพณีของชุมชน เครือข่ายในระดับประเทศ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนชุมชนในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริการการท่องเที่ยว เช่น องค์ความรู้ด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ และการต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและการรับรองคุณภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับชาติ และกรมส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการเกษตรแก่เกษตรกร

2. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ชุมชนนำองค์ความรู้ทางการทำเกษตรมาสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อสร้างความรู้ให้นักท่องเที่ยว เช่น การเกษตรแบบผสมผสาน การขยายพันธุ์ไม้ด้วยการเสริมรากและการเสียบยอด การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร การทำเกษตรอินทรีย์ การใช้พืชพี่เลี้ยงในการเพิ่มสารอาหารให้ดินและเป็นแนวป้องกันลม เช่น ต้นกล้วย และต้นมะพร้าว การทำอาหารและขนมท้องถิ่น และเครื่องดื่มจากผลผลิตทางการเกษตร

3. ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน จากการทำเกษตรอินทรีย์ ไม่ใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนทางการเกษตร และการแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลางโดยการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาซื้อพันธุ์ไม้และผลผลิตทางการเกษตรโดยตรงกับเกษตรกร ถึงสวนเกษตร โดยที่เกษตรกรไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

4. ด้านเศรษฐกิจและสังคม ในด้านเศรษฐกิจนั้นการรวมกลุ่มในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้สมาชิกในชุมชนได้พัฒนาทักษะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การทำโฮมสเตย์และการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในระดับประเทศ โดยชุมชนสามารถขายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นโดยตรงแก่นักท่องเที่ยวไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้สินค้าเกษตรมีราคาดีเกิดการกระจายรายได้แก่ประชาชนในชุมชนทั้งผู้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มและผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมก็ได้รับประโยชน์และผลประโยชน์ได้ด้วย เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเป็นการเพิ่มโอกาสทางการตลาดในการขายผลผลิตทางการเกษตรที่มีลักษณะเฉพาะในท้องถิ่น เช่น รายได้จากการขายพันธุ์ไม้และไม้ล้มลุก ซึ่งมีมูลค่าสูง ก่อให้เกิดความสามัคคี ความรัก ความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์อาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตชนบทและการพัฒนาชุมชน

5. ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมสาธิตและทดลองทำการเกษตร การทำอาหาร ขนม และงานฝีมือ เช่น การปลูกและขยายพันธุ์พืช การทำอาหารไทยพื้นบ้าน การทอกระยาสารท และการร้อยมาลัย เป็นต้น

6. ด้านคุณภาพการบริการ กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ เน้นการให้บริการการท่องเที่ยวตามจิตวิญญาณแท้จริงของการทำโฮมสเตย์ ให้นักท่องเที่ยวได้อยู่ภายใต้ชายคาเดียวกันกับชาวบ้านและเรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีชนบท เช่น การทดลองเก็บผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง การเก็บพืชผักสมุนไพรมาทำอาหารพื้นบ้าน โดยเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของบ้าน ซึ่งทำให้ชุมชน

เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับจากการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย 2 สมัย

โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

1. ด้านระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน จากการริเริ่มการรวมกลุ่มเกษตรกรปลูกสับปะรดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้สับปะรดด้วยการแปรรูป เกิดเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาศไบสับปะรด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและสมุนไพรชางคำ และขยายผลสู่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านทรัพยากรบุคคล กลุ่มเกษตรกรปลูกสับปะรด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาศไบสับปะรด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและสมุนไพรชางคำ ร่วมมือกันดูแลรับผิดชอบกิจกรรมท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ในแต่ละกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางกลุ่ม เช่น กลุ่มเกษตรกร ดูแลรับผิดชอบเรื่องการนำชมไร่สับปะรดและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการปลูกสับปะรด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาศไบสับปะรด ดูแลรับผิดชอบเรื่องการสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปไบสับปะรดเป็นกระดาศและผลิตภัณฑ์จากกระดาศไบสับปะรด การบริการอาหารและการทำโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและสมุนไพรชางคำ ดูแลรับผิดชอบเรื่องผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลสับปะรด ประเภทขนม เป็นของฝากของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวและดูแลสถานที่ท่องเที่ยว

1.2 ด้านงบประมาณ มาจากรายได้ของกลุ่มจากการขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ จากสับปะรดและไบสับปะรด และการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยว

1.3 ด้านปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือใน 3 ระดับ คือ เครือข่ายในระดับชุมชน เป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกรปลูกสับปะรด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกระดาศไบสับปะรด และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดและสมุนไพรชางคำ ในการทำหน้าที่ดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว เครือข่ายในระดับระหว่างชุมชน ได้แก่ และหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลนางแล ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกด้านการจัดหาพาหนะในการเดินทางเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางในลักษณะกลุ่มขนาดใหญ่ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนตั้งอยู่ในทำเลที่มีถนนขนาดเล็กและแคบ ทำให้รถ

ได้ซึ่งไม่สามารถเข้าถึงได้ และสนับสนุนเครื่องมือในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นเตาอบขนม และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางลัดประดของตำบลนางแล (เริ่มต้นเส้นทางจากพิพิธภัณฑสถานบ้านดำ อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มาบ้านป่าซางวิวัฒน์หมู่ที่ 10 เรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากลัดประดและใบลัดประด แล้วเดินทางไปหมู่ที่ 8 จุดชมวิวยี่ลัดประด จากนั้นเดินทางไปหมู่ที่ 7 เพื่อเรียนรู้การอนุรักษ์ธรรมชาติ การทำปุ๋ยและหญ้าแฝก) นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเส้นทางท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดเชียงราย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนตั้งอยู่ในทำเลที่ใกล้และเป็นทางผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยวอดนียมอื่นๆ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สำนักงานเกษตรในพื้นที่เกี่ยวกับการอบรมให้องค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรับรองมาตรฐานแหล่งพืช การสนับสนุนงบประมาณในระยะเริ่มต้นในการทำป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง แผ่นพับ ทำซุ้ม ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ และปรับปรุงห้องน้ำ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดเชียงราย ในการอบรมความรู้ด้านการบริการ การท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านการบริการวิชาการด้านการท่องเที่ยวและงานวิจัยท้องถิ่นกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และหน่วยงานสาธารณะ เช่น ชมรมคริสตศาสนในการส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว และผลิตงานฝีมือจากกระดาษใบลัดประดจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวเครือข่ายเครือข่ายในระดับประเทศ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนชุมชนในด้านการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริการการท่องเที่ยว เช่น องค์ความรู้ด้านมาตรฐานโฮมสเตย์ และการต้อนรับนักท่องเที่ยว การรับรองคุณภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครในการสนับสนุนการวิจัยและสร้างเครื่องมือในการผลิตกระดาษใบลัดประด

2. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การมีอัตลักษณ์ของพื้นที่ในการเป็นแหล่งปลูกลัดประดพันธุ์นางแล หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า พันธุ์น้ำผึ้ง เป็นแห่งแรกในประเทศไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2521 ทำให้ชุมชนมีองค์ความรู้ในการปลูกและดูแลรักษาต้นลัดประดปลอดสารพิษ และการแปรรูปลัดประดในช่วงที่ลัดประดราคาตกต่ำ ได้แก่ แยม ข้าวเกียบ ท้อพีฟี่เมนูอาหารจากลัดประดเพื่อต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว และจำหน่ายเป็นขนมและของฝากของที่ระลึก และการแปรรูปใบลัดประดเป็นกระดาษและผลิตภัณฑ์งานฝีมือ เช่น กระดาษห่อของขวัญ การ์ดอวยพร กล่องกระดาษทิชชู กล่องของขวัญและถุงกระดาษ เป็นต้น

3. ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน โดยการปลูกสับปะรดปลอดสารพิษ การสร้างคุณค่าให้กับใบสับปะรดซึ่งแต่เดิมคือสิ่งไร้ค่า และเป็นการกำจัดปริมาณขยะในชุมชน ทำให้ในชุมชนไม่มีขยะหลงเหลือจากการปลูกสับปะรด หรือ เหลือทิ้ง เรียกว่า ระบบการผลิตทางการเกษตรให้ปลอดวัสดุเหลือใช้ (Zero Waste Agriculture) รวมทั้งการแปรรูปสับปะรดในช่วงที่สับปะรดสดมีราคาตกต่ำ ทำให้ผลผลิตมีมูลค่าสูงขึ้นและช่วยให้เกษตรกรสามารถลดความเสี่ยงในเรื่องความผันผวนของราคาผลผลิตทางการเกษตรและกลไกด้านราคาตลาดได้ และลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง

4. ด้านเศรษฐกิจและสังคม การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดไม่ติดกับดักทางด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรในภาวะที่มีราคาตกต่ำ เพราะสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ในด้านสังคมนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพและสันติภาพอันดีระหว่างพุทธศาสนิกชนและคริสตชน ในการร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันจัดการการท่องเที่ยว

5. ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยการสอนและสาธิตจากเกษตรกรและกลุ่มชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทดลองปลูกและดูแลสับปะรด การทำเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปผลผลิตจากสับปะรดเป็นอาหารและขนมต่างๆ และการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้อย่างคุ้มค่าโดยการผลิตกระดาษใบสับปะรด และการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากกระดาษใบสับปะรด

6. ด้านคุณภาพการบริการ เน้นการให้บริการการท่องเที่ยวโดยเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในเรื่องวิถีชีวิตและอาชีพเกษตรกรระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยชุมชนได้รับการรับรองคุณภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพดี จากการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และชุมชนมีส่วนร่วมในงานวิจัยด้านการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเกษตรและด้านการท่องเที่ยวในบทบาทของนักวิจัยชุมชน ร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่และนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า จังหวัดอำนาจเจริญ

1. ด้านระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ เริ่มจากการรวมกลุ่มกันของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มสินค้าโอท็อป และกลุ่มโฮมสเตย์ ในการพัฒนากลุ่มโฮมสเตย์ขึ้นในหมู่บ้านขึ้น เนื่องจากหมู่บ้านมีศักยภาพและความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักค้างคืนกับโฮมสเตย์ของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชนบทและเป็น

การกระจายรายได้ให้สมาชิกของกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการเข้าพักเท่ากันทุกหลัง โดยมีกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันในชุมชนแก่นักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตาม

1.2 ด้านทรัพยากรบุคคล มีการรวมกลุ่มสมาชิกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มร่ำวงฝูงปลาและทำหน้าที่ดูแล ต้อนรับนักท่องเที่ยว ตามความชำนาญของแต่ละกลุ่ม โดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

1.3 ด้านงบประมาณ คุ่ม หรือหมู่บ้านต่างๆ จะมีทุนในการบริหารจัดการในแต่ละคุ่มจากรายได้จากการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมในหมู่บ้าน การขายเสื่อกก และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อกกของชุมชน และการทำโฮมสเตย์ โดยทำการแบ่งสรรปันส่วนรายได้เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยวเป็นบางส่วนจากเทศบาลตำบลนาหมอม้า

1.4 ด้านปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือใน 3 ระดับ คือ เครือข่ายในระดับชุมชนเป็นเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกต่างๆ ในชุมชน ในการรับผิดชอบดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว เครือข่ายในระดับระหว่างชุมชน ได้แก่ และหน่วยงานในท้องถิ่น ได้แก่ การทำปุ๋ยอินทรีย์ และการแปรรูปผลผลิตจากข้าวกล็องงอกเทศบาลตำบลบ้านนาหมอม้า ในการสนับสนุนด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว ป้ายชื่อโฮมสเตย์ เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของชมรมร่ำวงฝูงปลา และส่งเสริมการจัดงานเทศกาลและประเพณีของชุมชน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาหมอม้าสนับสนุนเรื่องการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอำนาจเจริญ ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสำนักงานเกษตรในพื้นที่ในการอบรมด้านการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์เสื่อกกและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อกกเพื่อคัดสรรผลิตภัณฑ์โอท็อป ชุมชนบ้านปากคร้าว จังหวัดอำนาจเจริญ ในการเป็นที่เลี้ยงอบรมการทำโฮมสเตย์ตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยให้กับกลุ่มโฮมสเตย์บ้านนาหมอม้า และคณะกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ ในการประชาสัมพันธ์สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระดับจังหวัด เครือข่ายในระดับประเทศ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนชุมชนในด้านการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริการการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว และการรับรองคุณภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ

กรมการพัฒนาชุมชน ในการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนงบประมาณในการออกร้านของชุมชนในงานเทศกาลโอท็อป

2. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม่ามีอัตลักษณ์ของพื้นที่ในการเป็นแหล่งทำนาข้าวอินทรีย์และแหล่งปลูกกอก มีองค์ความรู้ด้านการทอเสื่อกก เนื่องจากสมาชิกในทุกครัวเรือนสืบสานภูมิปัญญาในการทอเสื่อกก มีความสามารถในการทอเสื่อกกเป็นทุกหลังคาเรือน และมีการสร้างลวดลายเฉพาะของเสื่อกก คือ ลายวัวเทียมเกวียน ที่สะท้อนอาชีพเกษตรกรรมหลักของชุมชน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก เช่น กระเป๋า กล่องกระดาษทิชชู หมอนอิง เบาะรองนั่ง ที่รองแก้ว และรองเท้า เป็นต้น นอกจากนี้ชุมชนยังมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ลานหินภูเขาไฟ และลำเขบาย โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญสมัยทวารวดี ได้แก่ วัดดงเฒ่าเก่า โบสถ์มหาหม้อไห โบราณที่ค้นพบในพื้นที่ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์เส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวให้มีเสน่ห์และความหลากหลายดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว

3. ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน ชุมชนมีการจัดการความเสี่ยงจากการทำนาข้าวอินทรีย์เพียงอย่างเดียว ซึ่งต้องพึ่งพาปัจจัยธรรมชาติเป็นหลักและสถานการณ์ของราคาข้าวที่ไม่แน่นอน โดยการทอเสื่อกกและผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเสื่อกกเมื่อว่างเว้นจากการทำนา หรือหมดฤดูกาลทำนา ซึ่งสามารถทำได้ตลอดทั้งปีเพื่อส่งจำหน่ายในประเทศและต่างประเทศ และการรวมกลุ่มเปิดโฮมสเตย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวและจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทำให้ชุมชนมีรายได้หลายทางก่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพเกษตรกร

4. ด้านเศรษฐกิจและสังคม การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ชุมชนเกษตรกรมีรายได้หลายทาง คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน แสดงถึงความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกทุกช่วงอายุ หรือ ช่วงวัย ในท้องถิ่นได้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน

5. ด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยเกษตรกรเป็นผู้สอนและสาธิตการทอเสื่อกก ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้มีโอกาสทดลองทอเสื่อกกและทำผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชน สัมผัสวิถีชีวิต ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านของอีสาน เช่น การพักแรมโฮมสเตย์ และการละเล่นรำวงฟุ้งปลาร่วมกับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

6. ด้านคุณภาพการบริการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหม่อมมุ่งเน้นการให้บริการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน กลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการให้บริการโฮมสเตย์ที่มีคุณภาพผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับวิถีชนบทและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของบ้าน อีกทั้งชุมชนยังได้รับการรับรองคุณภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีคุณภาพดีจากการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นถึง ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้ง 4 แห่ง (ดังตารางที่ 8) ที่มีความสอดคล้องกันในแต่ละด้านโดย

1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะแบบการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มโฮมสเตย์ และกลุ่มสินค้าโอท็อป (ถ้ามี) เข้ามาร่วมมือกันจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการการท่องเที่ยว มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทางการท่องเที่ยว ทั้งในระดับชุมชน ระหว่างชุมชนและระดับประเทศ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสาธารณะ

2. ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทุกแห่งมีการจัดการที่เหมือนกัน คือ การนำทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่มาใช้สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว แต่มีความแตกต่างกันตรงที่การมีทรัพยากรเกษตรที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยมีลักษณะเฉพาะเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่เกษตรนั้นๆ โดยแท้จริง ทำให้เกิดความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำมาสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่ชุมชน

3. ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน เป็นการทำเกษตรกรรมที่คำนึงถึงการสร้างผลผลิตที่ยั่งยืน โดยเน้นทำเกษตรอินทรีย์ การใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลาง และการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้ผลผลิตทางการเกษตรและวัตถุดิบที่เหลือใช้ โดยการแปรรูป

4. ด้านเศรษฐกิจและสังคม ของชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการขายผลผลิตทางการเกษตรได้ในราคาที่เหมาะสม และการมีรายได้เสริมจากการจัดการการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจ ความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น การอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตรร่วมกันกับเกษตรกร ซึ่งเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ในการสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรและวิถีชีวิตชนบท

5. ด้านคุณภาพการบริการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต้นแบบทั้ง 4 แห่งได้รับการยอมรับในด้านคุณภาพการบริการและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยว จากกาได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และ/หรือ มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ตารางที่ 5 ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทั้ง 4 แห่ง

	ชุมชนพอเพียง บ้านบางพลับ จ. สมุทรสงคราม	กลุ่มไม้เค็ด โฮมสเตย์ จ. ปราจีนบุรี	กลุ่มโครงการ วิสาหกิจฯ ตำบล นางแล จ. เชียงราย	แหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร บ้านนาหมอม้า จ. อำนาจเจริญ
ด้านระบบ การบริหาร จัดการแหล่ง ท่องเที่ยว	การรวมกลุ่มของ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร และ กลุ่มโฮมสเตย์และ สร้างเครือข่าย ความร่วมมือใน การจัดการท่องเที่ยว	การรวมกลุ่มของ กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มเกษตรกร และ กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร และ สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ในการจัดการ ท่องเที่ยว	การรวมกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนในท้องถิ่น และ กลุ่มเกษตรกร และ สร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ในการจัดการ ท่องเที่ยว	การรวมกลุ่มของ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มสินค้าโอท็อป และกลุ่มโฮมสเตย์ และสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ในการจัดการ ท่องเที่ยว
ด้าน ทรัพยากร ท่องเที่ยว และ สิ่งแวดล้อม	แหล่งปลูกส้มโอพันธุ์ ขาวใหญ่ ซึ่งเป็นพันธุ์ เฉพาะถิ่น	การเกษตรแบบ ผสมผสาน การขยายพันธุ์ไม้ และการบริหาร จัดการน้ำ	แหล่งปลูกสับปะรด พันธุ์นางแล พันธุ์ดั้งเดิม ของท้องถิ่น	แหล่งทำนาข้าว อินทรีย์และแหล่ง ปลูกกก เป็น หมู่บ้านทอเสื่อกก
ด้านผลผลิต ที่ยั่งยืน	การทำเกษตร อินทรีย์ ผลผลิตมี คุณภาพและราคา เหมาะสม การแก้ไขปัญหา พ่อค้าคนกลาง และ การแปรรูปผลผลิต	การทำเกษตร อินทรีย์ และการ แก้ไขปัญหาพ่อค้า คนกลาง และ การแปรรูปผลไม้	การทำเกษตรอินทรีย์ การแก้ไขปัญหา พ่อค้าคนกลาง การแปรรูปผลไม้และ วัตถุดิบไร้ค่า	การทำนาข้าว อินทรีย์และการทอ เสื่อกกและทำ ผลิตภัณฑ์แปรรูป จากเสื่อกก

	ชุมชนพอเพียง บ้านบางพลับ จ. สมุทรสงคราม	กลุ่มไม้เค็ด โฮมสเตย์ จ. ปราจีนบุรี	กลุ่มโครงการ วิสาหกิจฯ ตำบล นางแล จ. เชียงราย	แหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร บ้านนาหมอม้า จ. อำนาจเจริญ
ด้าน	มีรายได้เสริม	สินค้าเกษตร	เกษตรกรไม่ติดกับดัก	เกษตรกร
เศรษฐกิจ	การกระจายรายได้สู่	มีราคาดี	ทางด้านราคา	มีรายได้หลายทาง
และสังคม	ชุมชนเกิด	การกระจายรายได้	ผลผลิต	ไม่มีหนี้สิน และ
	ความภาคภูมิใจ การ	แก่ผู้ที่มีส่วนร่วม	และเกิดสัมพันธภาพ	พึ่งพาตนเองได้ และ
	มีสุขภาพดี และการ	และไม่มีส่วนร่วม	และสันติภาพอันดี	ส่งเสริมให้สมาชิก
	พัฒนา	เกิดความรัก	ระหว่าง	ทุกช่วงวัย ใน
	สาธารณูปโภค	ความสามัคคี	พุทธศาสนิกชน	ท้องถิ่นได้ใช้เวลาใน
	พื้นฐานและ	ความภาคภูมิใจใน	และคริสตชน	การทำกิจกรรม
	สิ่งอำนวยความสะดวก	การอนุรักษ์อาชีพ		ร่วมกัน
	สะดวกต่างๆ	เกษตรกร วิถีชีวิต		
	การสืบสานภูมิ	ชนบทและการ		
	ปัญหาท้องถิ่นแก่	พัฒนาชุมชน		
	เยาวชน			
ด้านการมี	กิจกรรมที่เน้น	กิจกรรมที่เน้นวิถี	กิจกรรมที่เน้นให้เกิด	กิจกรรมที่เน้นให้
ส่วนร่วมของ	การสัมผัสวิถีชีวิต	ชีวิตชนบท	การเรียนรู้และ	เกิดการเรียนรู้
นักท่องเที่ยว	ชนบท วิถีเกษตรกร	การเรียนรู้และ	ทดลองทำการเกษตร	และทดลองทำ
	การเรียนรู้และ	ทดลองทำ	ร่วมกับเกษตรกร เช่น	การเกษตรร่วมกับ
	ทดลองทำ	การเกษตรร่วมกับ	การทำกระดาษจาก	เกษตรกร การทอ
	การเกษตรร่วมกับ	เกษตรกร เช่น	ใบสับปะรด การ	เสื่อกก
	เกษตรกร เช่น การ	เรียนรู้การ	ทำอาหารและขนม	การสัมผัสวิถีชีวิต
	แปรรูปผลไม้	ขยายพันธุ์ไม้	จากสับปะรด	ดนตรีและ
				การละเล่นพื้นบ้าน
				ของภาคอีสาน
ด้านคุณภาพ	รางวัลอุตสาหกรรม	รางวัลอุตสาหกรรม	รางวัลอุตสาหกรรม	รางวัลอุตสาหกรรม
การบริการ	ท่องเที่ยวไทยและ	ท่องเที่ยวไทยและ	ท่องเที่ยวไทยและ	ท่องเที่ยวไทยและ
	ผ่านมาตรฐาน	ผ่านมาตรฐาน	การนำผลการวิจัย	ผ่านมาตรฐาน
	โฮมสเตย์ไทย	โฮมสเตย์ไทย	มาใช้ประโยชน์	โฮมสเตย์ไทย

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต้นแบบ 4 แห่ง

ได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอเป็นความเรียง ดังนี้

5.1.2.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ การสมรส สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา สูงสุด อาชีพหลัก รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน สาเหตุในการตัดสินใจ อาศัยอยู่ในชุมชน และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

5.1.2.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.2.3 ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาเสนอเป็นความเรียง ดังนี้

5.1.2.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก และรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.5 มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 62.0 มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 34.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 คน โดยสมาชิกมีอายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 67.8 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.7 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 37.0 มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 43 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาโดยเฉลี่ย 34.6 ปี สาเหตุในการตัดสินใจอยู่ในชุมชน เนื่องจากเป็นคนท้องถิ่น ร้อยละ 64.3 ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ร้อยละ 40.8 มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ร้อยละ 59.2 โดยเป็นผู้ที่มีธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 21 (เกษตรกรและขายผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น หรือ ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร ร้านขนม ผลิตภัณฑ์ในชุมชน และที่พัก) และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 21 (คนท้องถิ่นที่มีจิตอาสาช่วยงานของชุมชน เช่น งานบุญ งานประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน เป็นต้น)

5.1.2.2 ตอนที่ 2 เจตคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในด้านผลกระทบทางบวก ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและกระจายรายได้แก่ชุมชน ($\bar{x} = 3.60$) ($SD = .60$) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น เช่น ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว และร้านอาหาร ฯลฯ ($\bar{x} = 3.41$) ($SD = .72$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยกระตุ้นการผลิตของชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.41$) ($SD = .73$) ตามลำดับ

2. ด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 3.42$) ($SD = .73$) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.38$) ($SD = .76$) ตามลำดับ และมีเจตคติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยลดอัตราการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชน ($\bar{x} = 2.61$) ($SD = 1.05$)

3. ด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณีแก่ชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.66$) ($SD = .66$) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.60$) ($SD = .67$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการฟื้นฟู สืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.57$) ($SD = .72$) ตามลำดับ

4. ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้อย่างคุ้มค่า ผ่านการสร้างสรรคกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.47$) ($SD = .77$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.38$) ($SD = .76$) ตามลำดับ และมีเจตคติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการฟื้นฟู พัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน ($\bar{x} = 3.27$) ($SD = .81$)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในด้านผลกระทบทางลบ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ค่าครองชีพของคนในท้องถิ่นสูงขึ้น ($\bar{x} = 2.45$) ($SD = 1.12$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการแบ่งผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมในท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.31$) ($SD = 1.14$) ตามลำดับ

2. ด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมของชุมชน ($\bar{x} = 2.31$) ($SD = 1.14$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x} = 1.82$) ($SD = 1.01$) ตามลำดับ

3. ด้านวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นตามกระแสนิยมของนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.49$) ($SD = 1.17$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการลดคุณค่าของวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ($\bar{x} = 2.16$) ($SD = 1.15$) ตามลำดับ

4. ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีเจตคติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่าไม้ ดิน ฯลฯ เสื่อมโทรม ($\bar{x} = 1.94$) ($SD = 1.06$) และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดมลพิษในชุมชน เช่น มลพิษจากขยะ มลพิษทางน้ำทางอากาศและทางเสียง เป็นต้น ($\bar{x} = 1.93$) ($SD = 1.06$) ตามลำดับ

5.1.2.3 ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรมีการปลูกจิตสำนึกแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว ควบคุมและจัดการท่องเที่ยวให้คงความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมและไม่ทำลายธรรมชาติ รักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เป็นระเบียบ จำนวน 11 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 34.3 ชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน การขายผลผลิตและการประกันราคา และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจัง จำนวน 7 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 21.9 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีการพัฒนาความเป็นอยู่ เพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น ช่วยให้พืชผลผลิตขายได้ ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียน

ในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป จำนวน 4 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 12.5 กิจกรรมท่องเที่ยวบางแห่งเป็นของนายทุนซึ่งเป็นคนต่างถิ่นมาลงทุน ตอบสนองความเจริญของนักท่องเที่ยว ทำให้สภาพแวดล้อมเดิมเปลี่ยนไป จำนวน 4 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 12.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรทำตามวิถีชุมชนมากกว่าปรับเปลี่ยนทำตามใจนักท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเคารพต่อวิถีชีวิตของชุมชน จำนวน 3 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 9.4 และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ชุมชนดีขึ้นเป็นแหล่งความรู้ให้คนรุ่นหลัง ควรอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไว้ไม่ให้หมดไป จำนวน 3 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามพฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม

ได้จำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง ดังนี้

5.1.3.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก และรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน

5.1.3.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.3.3 ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.3.4 ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.3.5 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

5.1.3.1 ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.5 มีอายุ 30-55 ปี ร้อยละ 62.5 มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 27.5 และประถมศึกษา ร้อยละ 25 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 38.5 และมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 43 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.5 มีอายุ 30-55 ปี ร้อยละ 54.5 มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า ร้อยละ 56.5

ประกอบอาชีพพนักงาน หรือ ลูกจ้าง บริษัทเอกชน ร้อยละ 47.5 และมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 USD ร้อยละ 91 ตามลำดับ

5.1.3.2 ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้ง 4 แห่ง มาก่อนหน้านี้ ร้อยละ 72 เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแห่งอื่น มาก่อนหน้านี้ ร้อยละ 56.5 มีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อทัศนศึกษามากที่สุด ร้อยละ 59.5 เข้าร่วมกิจกรรมการแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 54.5 รองลงมา คือ การพักผ่อนหย่อนใจในจุดชมวิว ที่สำหรับพักผ่อน ร้อยละ 37.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนจากการแนะนำจากบุคคลอื่นๆ หรือ การบอกต่อมากที่สุด ร้อยละ 53 มีการใช้รถนำเที่ยว หรือ รถทัวร์ในการเดินทาง มากที่สุด ร้อยละ 58 เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด ร้อยละ 64 มีลักษณะการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเป็นกลุ่มทัศนศึกษา ร้อยละ 31.5 มีการพักค้างคืนระหว่างท่องเที่ยว ร้อยละ 71.5 โดยพักค้างคืนกับที่พักของชุมชน (โฮมสเตย์) ร้อยละ 56.6 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (บาท/คน/ครั้ง) มากกว่า 1,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 45.5 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้ง 4 แห่ง มาก่อนหน้านี้ ร้อยละ 70 ไม่เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแห่งอื่น มาก่อนหน้านี้ ร้อยละ 74 มีวัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อเลือกซื้อสินค้ามากที่สุด ร้อยละ 28 รองลงมา คือ เพื่อทัศนศึกษา ร้อยละ 26.5 เข้าร่วมกิจกรรมการซื้อสินค้าทางการเกษตร ของฝากของที่ระลึก มากที่สุด ร้อยละ 64.5 รองลงมา คือ การพักค้างคืนในโฮมสเตย์ ร้อยละ 59 ได้รับข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จากการแนะนำจากแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่นๆ มากที่สุด ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 70.5 มีการใช้รถนำเที่ยว หรือ รถทัวร์ในการเดินทางมากที่สุด ร้อยละ 52.5 เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด ร้อยละ 47.5 มีลักษณะการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเป็นกลุ่มบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 69 มีการพักค้างคืนระหว่างท่องเที่ยว ร้อยละ 75.5 โดยพักค้างคืนกับที่พักของชุมชน (โฮมสเตย์) ร้อยละ 87.4

มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (บาท/คน/ครั้ง) ต่ำกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 54.0 ตามลำดับ

5.1.3.3 ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความต้องการสื่อในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ อินเทอร์เน็ต มากที่สุด ร้อยละ 59 ต้องการให้มีช่วงเวลาในการเปิดบริการมากที่สุดในวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 69 โดยต้องการท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเช้า (6.00-12.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 82.2 มีความต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ โดยต้องการเรียนรู้การทำอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 71.5 รองลงมา คือ ต้องการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ ประชาชนชาวบ้าน ร้อยละ 55.5 มีเหตุผลที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ ความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตทางการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 79 รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์ หรือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 58 ต้องการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนประเภทสวนผลไม้ มากที่สุด ร้อยละ 58 รองลงมา คือ เกษตรทฤษฎีใหม่ ร้อยละ 53.5 ต้องการกิจกรรมท่องเที่ยว คือ การแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 51.5 รองลงมา คือ การพักผ่อนหย่อนใจในจุดชมวิว ที่สำหรับพักผ่อน ร้อยละ 47 และการทดลองทำการเกษตร หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือ เก็บผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง ร้อยละ 44.5 ตามลำดับ และต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ร้อยละ 81.5

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ มีความต้องการสื่อในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ อินเทอร์เน็ต มากที่สุด ร้อยละ 79.5 ต้องการให้มีช่วงเวลาในการเปิดบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนมากที่สุดใน วันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 52.5 โดยต้องการท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเช้า (6.00-12.00 น.) คิดเป็นร้อยละ 78 มีความต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ โดยต้องการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ ประชาชนชาวบ้าน ร้อยละ 70.5 รองลงมา คือ ต้องการศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเกษตรกร ร้อยละ 66.5 มีเหตุผลที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ ความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตทางการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 68 รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์ หรือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 66.5 และการจำหน่ายผลผลิตและสินค้าแปรรูปทางการเกษตร ร้อยละ 60 ต้องการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนประเภทสวนผลไม้ มากที่สุด ร้อยละ 70.5 รองลงมา คือ สวนสมุนไพร ร้อยละ 69 และทำไร่ หรือ ทำนา ร้อยละ 67.5 ต้องการกิจกรรม

ท่องเที่ยว คือ การแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 77 รองลงมา คือ การพักผ่อนหย่อนใจในจุดชมวิว ที่สำหรับพักผ่อน ร้อยละ 69 และการทดลองทำการเกษตร หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือ เก็บผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง ร้อยละ 66 ตามลำดับ และต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ร้อยละ 56

5.1.3.4 ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยและชาวต่างชาติ มีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการให้บริการ และด้านการดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.19$) ($SD = .43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่

ด้านการบริหารจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.21$) ($SD = .49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.36$) ($SD = .63$) รองลงมา คือ ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น ($\bar{x} = 3.32$) ($SD = .62$) ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถามและแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ($\bar{x} = 3.28$) ($SD = .70$) และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.23$) ($SD = .71$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.21$) ($SD = .67$) และการส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.21$) ($SD = .66$) รองลงมา คือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.19$) ($SD = .74$) การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.14$) ($SD = .68$) และชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง ($\bar{x} = 2.95$) ($SD = .69$) ตามลำดับ

ด้านการรองรับ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.17$) ($SD = .46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่

ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ ($\bar{x} = 3.29$) (SD = .65) รองลงมา คือ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น ($\bar{x} = 3.28$) (SD = .80) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 3.26$) (SD = .61) เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.25$) (SD = .65) การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ($\bar{x} = 3.24$) (SD = .65) การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.11$) (SD = .64) มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.00$) (SD = .74) และชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ($\bar{x} = 2.93$) (SD = .74)

ด้านการให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.14$) (SD = .47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.63$) (SD = .57) รองลงมา คือ มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x} = 3.43$) (SD = .62) การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ($\bar{x} = 3.34$) (SD = .61) และการให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.34$) (SD = .57) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายสื่อความหมาย เป็นต้น ($\bar{x} = 3.03$) (SD = .77) ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น ($\bar{x} = 2.99$) (SD = .73) ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.95$) (SD = .69) การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ($\bar{x} = 2.80$) (SD = .79) และการให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น ($\bar{x} = 2.74$) (SD = .84)

ด้านการดึงดูดใจ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.24$) (SD = .50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การได้รับรางวัล หรือ ประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ ($\bar{x} = 3.42$) (SD = .62) รองลงมา ได้แก่ ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร

องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.39$) ($SD = .63$) ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวและการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ($\bar{x} = 3.34$) ($SD = .65$) การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ($\bar{x} = 3.29$) ($SD = .70$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.19$) ($SD = .79$) รองลงมา คือ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.06$) ($SD = .70$) และความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ($\bar{x} = 2.96$) ($SD = .73$)

ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.02$) ($SD = .41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่

ด้านการบริหารจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.09$) ($SD = .45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.46$) ($SD = .79$) รองลงมา คือ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.34$) ($SD = .79$) ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 3.31$) ($SD = .77$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.22$) ($SD = .68$) การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.13$) ($SD = .72$) ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น ($\bar{x} = 2.97$) ($SD = .59$) และการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.97$) ($SD = .46$) ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ($\bar{x} = 2.70$) ($SD = .92$) และชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง ($\bar{x} = 2.69$) ($SD = .72$)

ด้านการรองรับ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.98$) ($SD = .39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความสะดวกและความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.41$) ($SD = .73$) รองลงมา คือ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา

โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 3.30$) ($SD = .86$) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ ($\bar{x} = 3.26$) ($SD = .67$) มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.05$) ($SD = .85$) ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น ($\bar{x} = 2.97$) ($SD = .76$) การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.84$) ($SD = .67$) การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ($\bar{x} = 2.81$) ($SD = .76$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย คือ ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ($\bar{x} = 2.16$) ($SD = .54$)

ด้านการให้บริการ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.96$) ($SD = .49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.41$) ($SD = .73$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น ($\bar{x} = 3.25$) ($SD = .72$) รองลงมา คือ การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ($\bar{x} = 3.09$) ($SD = .99$) ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น ($\bar{x} = 3.07$) ($SD = .75$) การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.03$) ($SD = .71$) ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.89$) ($SD = .88$) มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x} = 2.78$) ($SD = .90$) การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปลิว บ้ายสื่อความหมาย เป็นต้น ($\bar{x} = 2.55$) ($SD = .65$) และการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ($\bar{x} = 2.55$) ($SD = .86$)

ด้านการดึงดูดใจ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.07$) ($SD = .58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.47$) ($SD = .76$) และความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.47$) ($SD = .70$) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ($\bar{x} = 3.05$) ($SD = .71$) รองลงมา คือ ความโดดเด่นของเทคโนโลยี การเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.03$) ($SD = .76$) ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวและ

การตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ($\bar{x} = 2.88$) ($SD = .88$) ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ($\bar{x} = 2.84$) ($SD = .92$) และการได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ ($\bar{x} = 2.74$) ($SD = .81$)

5.1.3.5 ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย รวมทั้งป้ายข้างทาง จำนวน 3 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 15.6 ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 10.5 พัฒนาโฮมสเตย์อย่างสม่ำเสมอเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นในอนาคต จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 10.5 ชุมชนควรมีความเสถียร กระจ่หรือร้อนในการมีส่วนร่วม และการรวมตัวที่เข้มแข็งอยู่ตลอดเวลา จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 10.5 และมีความคิดเห็นว่าการรวมกลุ่มดี มีสินค้าหลากหลาย กลุ่มมีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนา จำนวน 1 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 5.3

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ควรมีโบรชัวร์ภาษาอังกฤษที่ระบุกิจกรรม ระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมและราคา จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 10.5 ควรรวมโปรแกรมและราคาทุกอย่างในแพ็คเกจทัวร์ จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 10.5 มีความคิดเห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ดี มีความน่าสนใจและสะดวกสบาย จำนวน 1 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 5.3 ชอบซื้อสินค้าไทย โดยสินค้าต้องมีความสวยงามเป็นของท้องถิ่นและสามารถใช้ได้ จำนวน 1 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 5.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มากขึ้น จำนวน 1 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 5.3 และควรเพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรให้มากขึ้น เช่น การเก็บผลไม้และผัก จำนวน 1 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 5.3

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อ 1.1 -1.3 ทำให้ทราบถึงบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผลประโยชน์และผลกระทบจากการจัดการการท่องเที่ยว และพฤติกรรม ความต้องการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเกษตรที่มีความสนใจและต้องการริเริ่มพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชุมชนบางปลาแดด ต่ต่อไป

5.1.4 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ได้แก่ ประชาชน เกษตรกร เจ้าของสวนเกษตร และผู้นำชุมชน ที่สนใจเข้าร่วมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 20 คน สามารถสรุปประเด็น ได้ดังนี้

5.1.4.1 ประเด็นที่ 1 ทรัพยากรท่องเที่ยว หรือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทรัพยากรและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางปลากรด ได้แก่ การเป็นแหล่งปลูกและขายไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีศาสนสถานที่สำคัญได้แก่ วัดประสิทธิเวช วัดสันติธรรมราชวรวิหาร และตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ กิจกรรมชมและซื้อไม้ดอกไม้ประดับ วัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ที่ยวงานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ ที่ยวงานทำบุญ ไหว้พระและประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่วัดประสิทธิเวช และวัดสันติธรรมราชวรวิหาร นั่งเล่นที่ร้านกาแฟในคลอง 15 และเที่ยวตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ

5.1.4.2 ประเด็นที่ 2 การบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น การวางแผนการจัดการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนบางปลากรดกำลังริเริ่มจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนยังไม่ได้รวมกลุ่มในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จึงยังไม่ได้มีการวางแผนดำเนินการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนมีลักษณะให้นักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชม ซื้อต้นไม้โดยมีผู้นำท้องถิ่นเป็นวิทยากรมีการท่องเที่ยววัดประสิทธิเวชโดยทางวัดมีการบริการรถรางรับส่งนักท่องเที่ยวภายในวัด และวัดสันติธรรมราชวรวิหาร ชุมชนเพิ่งเริ่มสร้างตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจเพื่อเป็นแหล่งทำมาค้าขายในชุมชนและรองรับนักท่องเที่ยวมีการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับให้เป็นที่รู้จัก มีการติดตั้งซุ้มประตูหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับบริเวณทางเข้าถนนคลอง 15 การจัดงานเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับเป็นประจำทุกปี และการส่งเสริมประสบการณ์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยหน่วยงานภาครัฐ

5.1.4.3 ประเด็นที่ 3 สถานการณ์การท่องเที่ยวในชุมชน

สถานการณ์ท่องเที่ยวในชุมชน มีการเปิดให้บริการทุกวัน วันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์จะมีนักท่องเที่ยวมากกว่าวันธรรมดา การท่องเที่ยวในชุมชนยังไม่ค่อยเป็น

ที่รู้จักและอยู่ในช่วงเริ่มดำเนินการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักมาเที่ยววัดและเพียงแวะซื้อต้นไม้ในวันธรรมดาจะเป็นผู้ซื้อต้นไม้รายใหญ่เพื่อนำไปทำธุรกิจจัดสวน สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการปลูกและขายไม้ดอกไม้ประดับ การจัดสวน และการขายสินค้าภายในชุมชน ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

5.1.4.4 ประเด็นที่ 4 ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ชุมชนตระหนักถึงผลกระทบที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผลกระทบด้านบวก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นโอกาสในการสร้างรายได้เสริม ทำให้ขายต้นไม้ได้มากขึ้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มร่วมกันดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว สร้างความสามัคคี ก่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ ห่วงแหนในอาชีพเกษตรกรรมและท้องถิ่นของตน และทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร ทำให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี ผลกระทบด้านลบ ได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหาปริมาณขยะที่มากขึ้น จำนวนถังขยะที่ไม่เพียงพอ และการขาดจิตสำนึกในการทิ้งขยะลงถังของนักท่องเที่ยว และปัญหาจรรยาบรรณที่ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัยจากการที่ถนนแคบและต้องจอดรถยนต์ริมทางเพื่อซื้อต้นไม้

5.1.4.5 ประเด็นที่ 5 ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร

ยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างเป็นทางการ รัฐบาลแต่หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชน และสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก มีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนจัดอบรมพัฒนาอาชีพของสมาชิกในชุมชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครนายกและสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก ทำการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ และมีโครงการภาครัฐให้งบประมาณ ในการสร้างตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ

5.1.4.6 ประเด็นที่ 6 ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแนวคิดในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเพราะต้องการเห็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ โดยเห็นว่าตนเองมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ จึงอยากเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวที่จะทำให้คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจ

และรักในท้องถิ่น มีคนรู้จักและท่องเที่ยวในชุมชนมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสสร้างรายได้มากขึ้น สมาชิกในชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการชักชวนคนในชุมชนให้ร่วมกันดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว อำนวยความสะดวก จัดเตรียมอาหารและสถานที่ และเป็นวิทยากรบรรยายข้อมูล นำชมและสาธิตการปลูกและตัดแต่งไม้ดอกไม้ประดับ และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

ชุมชนมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยการรวมกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากการริเริ่มของผู้นำชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการตำบล และให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และอาชีพเกษตรกรรมของชุมชน ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงโดยจัดเป็นฐานการเรียนรู้ จุดสาธิตการผลิต และทดลองทำการเกษตร เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว และคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาขยะโดยการเพิ่มถังขยะ รักษาความสะอาด และการจัดระเบียบการจราจรในพื้นที่ โดยสมาชิกในชุมชนมีความสะดวกในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มเพื่อเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทั้งในวันจันทร์-ศุกร์ และวันหยุด หากแต่ต้องมีภาระนำลงหน้า

สรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ประชาชนตำบลบางปลากด พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรเป็นการรวมกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการริเริ่มของผู้นำชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการตำบล และให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และอาชีพเกษตรกรรมของชุมชน เป็นฐานการเรียนรู้ จุดสาธิตการผลิต และทดลองทำการเกษตร เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมอยากเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว นำชมและสาธิตการปลูกและตัดแต่งไม้ดอกไม้ประดับ และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวที่จะทำให้คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจและรักในท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสสร้างรายได้มากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจัง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 สามารถสรุปบริบทของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในภาพรวมได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต้นแบบ มีระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน การจัดการด้านผลผลิตที่ยั่งยืนโดยเน้นทำเกษตรอินทรีย์ และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างการยอมรับในด้านคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแต่ละแห่ง สิ่งที่ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแต่ละแห่งมีความโดดเด่นและแตกต่างกัน คือ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากชุมชนแต่ละแห่งมีอัตลักษณ์ทางการเกษตรที่เฉพาะตนและแตกต่างกัน ส่งผลให้การนำทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่มาใช้สร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความน่าสนใจทางการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำมาสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่ชุมชน แต่การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ย่อมต้องได้รับการยอมรับและเห็นพ้องต้องกันของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผู้ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน เพราะการท่องเที่ยวนั้นแม้จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน อย่างไรก็ตามก็ย่อมสร้างผลกระทบต่อด้านลบให้แก่ชุมชนด้วย ชุมชนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการสำรวจความคิดเห็น หรือ เจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ก่อนที่จะตัดสินใจทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากประชาชนส่วนใหญ่คิดเห็นและชั่งน้ำหนักได้ว่าการท่องเที่ยวนั้นมีประโยชน์กับชุมชนมากกว่าที่จะสร้างผลกระทบต่อด้านลบ หรือ มีผลกระทบต่อด้านลบในระดับที่ชุมชนยอมรับ และสามารถหาแนวทางป้องกันและบรรเทาผลกระทบนั้นได้ ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นในชุมชน และต้องการมีส่วนร่วมด้วยอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นต้องทราบพฤติกรรม ความต้องการ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะพฤติกรรมและความต้องการที่เฉพาะเจาะจงต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลผลการศึกษาริบทบทวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ได้ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 มาใช้พัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 ของการวิจัย โดยการเปิดเวทีชาวบ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ โดยมีการชี้แจงว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์และผลกระทบต่อด้านลบแก่ชุมชนอย่างไร เพื่อให้ชุมชน

พิจารณาก่อนตัดสินใจริเริ่มจัดการการท่องเที่ยวของตน และใช้ข้อมูล บริบทการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต้นแบบ มาใช้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน บางปลาคด ในด้านระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากการรวมกลุ่มของ สมาชิกในชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และ ด้านผลผลิตที่ยั่งยืน และส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการสร้างสรรค์กิจกรรม การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และสำคัญที่สุดคือ การค้นหาอัตลักษณ์ด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เชิงเกษตรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนบางปลาคด เพื่อสร้างความโดดเด่นและแตกต่างของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และนำข้อมูลพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ โดยต้องการเรียนรู้การทำอาชีพ เกษตรกรรม และต้องการมีคฤหาสน์ท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน และการประชาสัมพันธ์ที่ หลากหลาย มาใช้ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวนำร่อง

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนที่ 2-4 ขั้นปฏิบัติการ ขั้นวัดผลและขั้นผล สะท้อนที่เกิดขึ้น แบ่งออกเป็น

5.2.1.1 ผลการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะใน การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

การเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2559 ณ ศาลาประชาคม หมู่ 10 ตำบลบาง ปลาคด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 45 คน ซึ่งเป็นชุมชน กลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ใน 11 หมู่บ้านของ ตำบลบางปลาคด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวที และการเข้ามาศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการ จัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน นำเสนอภาพรวม ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ความสำคัญ ประโยชน์และผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผลการจัดเวทีชาวบ้าน ทำให้ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต่อไป เนื่องจากผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยมองเห็นโอกาสและศักยภาพ ของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลของตนเอง

ภาพที่ 28 การเปิดเวทีชาวบ้าน

5.2.1.2 ผลการการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง

การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดหมู่บ้านท่องเที่ยว วิธีการนำเสนอกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น แนวทางการสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนและการจัดเส้นทางท่องเที่ยว และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และเสริมสร้างประสบการณ์ตรงแก่ชุมชน โดยการไปทัศนศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่างถิ่น มีผู้นำ ได้แก่ ปลัดอาวุโสอำเภอองครักษ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จากทั้ง 11 หมู่บ้าน ของตำบลบางปลาจืดสมัครใจเข้าร่วม จำนวน 53 คน ในการเดินทางไปชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม ในวันที่ 4-5 พฤศจิกายน 2559 เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน โดยมีการพักค้างแรม ณ โฮมสเตย์ของศูนย์การเรียนรู้

กิจกรรมวันแรกหลังจากเดินทางออกจากจังหวัดนครนายก คือการเยี่ยมชมหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไก่อ๊ต หมู่บ้านที่สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตเครื่องเบญจรงค์มาหลายชั่วอายุคน ผลงานหัตถศิลป์ OTOP ระดับ 5 ดาว ของจังหวัดสมุทรสาคร หลังจากนั้นจึงเดินทางสู่ศูนย์การเรียนรู้ฯ จังหวัดสมุทรสงคราม รับฟังการบรรยายประวัติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยประธานศูนย์ฯ ครูสมทรง แสงตะวัน และสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ศึกษาแนวทางการจัดการฐานเรียนรู้เชิงเกษตร ณ ฐานการเรียนรู้ “ผลไม้กลับชาติ” ชมการสาธิตและร่วมทดลองทำผลไม้แช่อิ่ม โดยวิทยากรประจำฐาน ครูฉวีวรรณ หัตถกรรมฐานการเรียนรู้ “คนเอาถ่าน” ศึกษาการทำถ่านผลไม้ น้ำส้มควันไม้และการทำไข่เค็ม โดยวิทยากร

ประจำฐาน ครูสถาพร ตะวันขึ้น ฐานการเรียนรู้ “ถั่วงอกมือถือ” ผักสวนครัวที่ปลูกง่ายและสะดวก จากนั้นรับฟังประวัติความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานตลาดน้ำอัมพวา จากวิทยากรผู้ริเริ่มฟื้นฟูตลาดน้ำ ร้อยโทพัชโรดม อุนสุวรรณ และเดินทางสำรวจแนวทางการจัดการตลาดน้ำอัมพวา แล้วจึงสรุปภาพรวมกิจกรรมวันแรกและประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับ กิจกรรมในวันที่สองเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้และทดลองทำน้ำตาลมะพร้าว ณ ฐานการเรียนรู้ “การทำน้ำตาลมะพร้าว” โดยวิทยากรประจำฐาน ครูสมทรง แสงตะวัน จากนั้นจึงเยี่ยมชมตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำที่เน้นการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำคลองท้องถิ่นดั้งเดิม จากนั้นจึงกลับศูนย์เพื่อฟังการบรรยายเรื่อง “การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวโน้มการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในอนาคต” วิทยากรท้องถิ่น ครูสมทรง แสงตะวัน ปราชญ์ชุมชนผู้ริเริ่มก่อตั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้

เมื่อฟังการบรรยายและซักถามข้อสงสัยในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมจำนวน 6 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมระดมความคิดเห็น การนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นของตนเอง และขอให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอแนวคิดที่ได้รับ โดยพบว่า

สิ่งที่ประทับใจ จากการศึกษาดูงานและคิดว่าควรนำไปใช้กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนของตน คือ ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว ปราศจากขยะ การจัดระเบียบของหมู่บ้านหรือแหล่งท่องเที่ยวให้มีบรรยากาศสวยงาม มีการประดับตกแต่งสถานที่ และมีต้นไม้ร่มรื่น เช่น หมู่บ้านเบญจรงค์ วิทยากร มีความสามารถในการบรรยายทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความเข้าใจได้ง่ายโดยให้ความรู้ที่ผู้เข้าอบรมสามารถนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตและครอบครัว วิทยากรมีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และเป็นตัวอย่างที่ดีทางการเกษตร การนำผลผลิตทางการเกษตรไปแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่าและนำของที่ไม่ได้ใช้แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เช่น การใช้ชี้แดดนาเกลือปลูกผลไม้ การให้ความรู้ผ่านกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การหยอดน้ำตาลมะพร้าว การปั่นจักรยานชมฐานการเรียนรู้ การแปรรูปผลไม้และทำให้สวยงามนำรับประทาน การผลิตน้ำส้มควินไม้ การทำถ่านผลไม้ การทำไข่เค็มและการทำน้ำตาลมะพร้าว การมีตลาดน้ำเก่าแก่ที่สมบูรณ์มีการบริหารจัดการที่ดี เช่น ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำท่าคา การที่ตลาดน้ำท่าคาขายสินค้าราคาถูก ผักผลไม้สด และเป็นของพื้นบ้าน ความสามัคคี ความร่วมมือของคนในชุมชน การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง การได้รับประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับใช้กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนของตนเอง การที่ชุมชนมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน การได้เห็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน และวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การให้บริการที่พึงโฮมสเตย์ที่สะอาด มีการบริการต้อนรับที่ดีและเป็นกันเอง มีการบริการน้ำให้ดื่ม มีขนมให้ทาน

สิ่งที่ไม่ประทับใจ และจะระมัดระวังในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนของตน คือ สินค้าบางอย่างในตลาดน้ำมีราคาไม่เหมาะสมและแพงเกินไป ชาวบ้านในชุมชนควรเป็นผู้ค้าขายหลัก และการไม่มีถังขยะในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งทำให้นักท่องเที่ยวต้องทิ้งขยะตามทาง

เมื่อทุกกลุ่มได้นำเสนอแนวคิดเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยทำการสรุปกิจกรรมและเชิญผู้เข้าร่วมสำรวจการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงโดยการเยี่ยมชมวัดบางกุ่ม ชมโบสถ์ปรกโพธิ์และสักการะหลวงพ่อนิลมณีซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาและอาสนวิหารแม่พระบังเกิดเยี่ยมชมโบสถ์เก่าแก่ของจังหวัดสมุทรสงครามที่สร้างขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2433 ตามสถาปัตยกรรมแบบโกธิคของประเทศฝรั่งเศส แล้วจึงเดินทางกลับจังหวัดนครนายก

ในกระบวนการประชุมการสร้างเครือข่ายนั้น มีการให้ความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน การจัดการตลาดน้ำ มีกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้พัฒนาตนเอง จากการประเมินผลในช่วงเวลาสุดท้ายของการประชุม เมื่อสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการร่วมคิดและวิเคราะห์แนวคิดที่ได้รับแล้ว ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุมซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับความรู้และประสบการณ์เห็นประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมแก่นักท่องเที่ยวจากชุมชน ผู้มีประสบการณ์ตรงในการจัดการท่องเที่ยว เห็นถึงความสามัคคี ร่วมมือกันของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และได้รับแรงบันดาลใจในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลของตน

การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวครั้งนี้ ก่อให้เกิดความร่วมมือของเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีสมาชิกเครือข่ายทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วยปราชญ์ชุมชนของชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับจำนวน 4 คน ซึ่งทำหน้าที่เป็นชุมชนพี่เลี้ยงในการถ่ายทอดประสบการณ์ และให้คำปรึกษาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลาгодและการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร และผู้นำชุมชนบางปลาгод จำนวนทั้งสิ้น 11 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 11 หมู่บ้าน ผลการสร้างเครือข่ายก่อให้เกิดการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรตำบลบางปลาгод จำนวน 3 ฐาน ได้แก่ ฐานการเรียนรู้ไม้ดอกไม้ประดับ ฐานคนพันธุ์พะาะ และฐานตัดแต่งไม้พุ่ม และการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของ

คณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด ออกเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายฐานการเรียนรู้
เชิงเกษตรและวิทยาการเกษตร ฝ่ายมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว ฝ่ายอาหารและ
อาหารว่าง ฝ่ายจัดเตรียมสถานที่ ที่พักและพาหนะในการเดินทาง

ภาพที่ 29 เยี่ยมชมหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนไถ่

ภาพที่ 30 การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฐานการเรียนรู้“ผลไม้กลับชาติ”

ภาพที่ 31 การเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฐานการเรียนรู้ “คนเอาถ่าน” และ ถั่วอกมือถือ

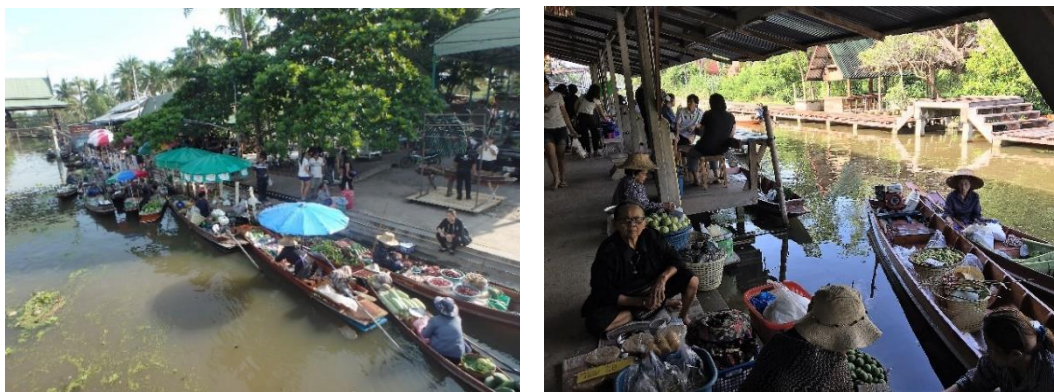
ภาพที่ 32 การบรรยายประวัติความเป็นมาและแนวทางการบริหารงานตลาดน้ำอัมพวา
โดยวิทยากร ร้อยโทพีชโรดม อุนสุวรรณ

ภาพที่ 33 การเรียนรู้และทดลองทำน้ำตาลมะพร้าว ณ ศูนย์การเรียนรู้ “การทำน้ำตาลมะพร้าว”

ภาพที่ 34 การเรียนรู้และทดลองทำน้ำตาลมะพร้าว ณ ศูนย์การเรียนรู้ “การทำน้ำตาลมะพร้าว”

ภาพที่ 35 กิจกรรมเยี่ยมชมตลาดน้ำท่าคา

ภาพที่ 36 การบรรยายเรื่อง “การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวโน้มการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในอนาคต” วิทยากรท้องถิ่น ครูสมทรง แสงตะวัน ปราชญ์ชุมชน

ภาพที่ 37 กิจกรรมระดมความคิดเห็น การนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงาน

ภาพที่ 38 กิจกรรมการเยี่ยมชมวัดบางกุ่ม และอาสนวิหารแม่พระบังเกิด

5.2.1.4 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จัดขึ้น ในวันที่ 16 ธันวาคม 2559 เวลา 8.00 –14.30 น. ถึงวันที่ 17 ธันวาคม 2559 ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก มีผู้นำชุมชนและเกษตรกรและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในตำบลบางปลาгод สมัครใจเข้าร่วมประชุม จำนวน 42 คน (เป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่เข้าร่วมประชุมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร) การประชุมในวันแรก ภาคเช้าเริ่มต้นด้วย พิธีเปิดการประชุมโดยกำนันกวี ยามเย็น กำนันตำบลบางปลาгод อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มกิจกรรมแนะนำตนเองระหว่างผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างสมาชิกในชุมชน และให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนบางปลาгодในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย **กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis)** โดยแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม ออกเป็น 6 กลุ่ม และให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกัน วิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ของชุมชนบางปลาгодในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลาгод โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มทุกคนช่วยกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค และเขียนลงบนกระดาษคัลเลอร์ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนองครักษ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยขอตัวแทนจากสมาชิกในกลุ่มออกมานำเสนอหลักการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนองครักษ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อที่ประชุม โดยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) มีดังนี้

จุดแข็ง คือ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับขนาดใหญ่ระดับประเทศ มีรายได้หมุนเวียนในชุมชน มีวัดประสิทธิเวชซึ่งมีเกจิอาจารย์ดังและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น มีผู้นำเข้มแข็งทำให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคี คนบางปลากดมีนิสัยโอบอ้อมอารีและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

จุดอ่อน คือ การค้าขายไม้ดอกไม้ประดับมีผู้ผลิตมากกว่าผู้ซื้อ ไม่สามารถกำหนดราคามาตรฐานและควบคุมราคาสินค้าได้ เพราะขาดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน สมาชิกในชุมชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความสามัคคี มีความคิดที่แตกแยกกัน การคมนาคมไม่สะดวก สถานที่คับแคบ น้ำประปาในชุมชนไม่ค่อยไหล ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดและขาดการประชาสัมพันธ์ทำให้คนไม่ค่อยรู้จักชุมชน

โอกาส คือ ตำบลบางปลากดอยู่ในจังหวัดนครนายกซึ่งใกล้กับจังหวัดกรุงเทพมหานคร ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้ง่าย มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตำบลที่ตั้งของชุมชนตั้งอยู่ในเส้นทางผ่านไปแหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดนครนายก นักท่องเที่ยวจึงสามารถแวะเที่ยวชมสินค้า และซื้อสินค้าของชุมชนได้ ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐโดยให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณการอบรมให้ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว การสนับสนุนจัดงานไม้ดอกไม้ประดับประจำปี โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยช่วยประชาสัมพันธ์งานแสดงไม้ดอกไม้ประดับ และสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารช่วยกระจายให้ชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น

อุปสรรค คือ ชาวบ้านไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ไม่มีตลาดกลาง สภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้ ภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัยน้ำท่วมทำให้ไม้ดอกไม้ประดับ นา สวน เสียหาย ต้องเริ่มต้นใหม่ ราคาสินค้ามีราคาแพงเนื่องจากต้นทุนสูง วัสดุที่ใช้ปลูกต้นไม้มีต้นทุนสูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าถุงซีพีแท่ ค่าแรงคนงานแต่ผลผลิตตกต่ำ เศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนไม่ใช้เงิน

2. ผลการวิเคราะห์ต้นไม้แห่งปัญหา

หลังจากนำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree Technique) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ในการดำเนินงานในชุมชนเพื่อหาคำอธิบาย หรือสืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมออกเป็น 3 กลุ่ม และให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกัน สืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ของชุมชนบางปลากด โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการขั้นตอนการทำกิจกรรมและผู้ช่วยนักวิจัย แจกกระดาษสีขาว กระดาษสีต่างๆ และปากกาเมจิกให้สมาชิกผู้เข้าร่วมแต่ละกลุ่ม โดยสมาชิก กลุ่มทุกคนช่วยกันวาดภาพต้นไม้ 1 ต้น ลงบนกระดาษสีขาว โดยให้มีรากแก้ว รากฝอย ลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ และผล อธิบายให้เห็นส่วนประกอบที่สำคัญของต้นไม้ และกำหนดให้รากแก้ว คือ ปัญหา รากฝอย คือ สาเหตุของปัญหา ลำต้น คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/บุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ใบ และผล คือ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาในกระบวนการวิเคราะห์ ใบ คือ กิจกรรม/โครงการ ผล คือ ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา จากนั้นให้สมาชิกแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ถึงปัญหา การจัดการการท่องเที่ยวในตำบลบางปลากด สาเหตุของปัญหา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไข และผลที่จะเกิดขึ้น แล้วเขียนผลวิเคราะห์ลงบนกระดาษสีต่างๆ แล้วจึงติดลงบนแต่ละส่วนของต้นไม้ตามลำดับจากรากถึงผล จากนั้นจึงขอตัวแทนจากสมาชิกในกลุ่มออกมานำเสนอ ผลการวิเคราะห์ ซึ่งทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยพบว่า

ปัญหา คือ ชุมชนไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างไร ขาดความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว และมีวิชาชีพเต็มลำคลองไม่สวยงาม

สาเหตุของปัญหา คือ ชุมชนยังไม่ตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยว ขาดความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น และขาดงบประมาณ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/บุคคลที่จะมาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ หน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเกษตรและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ต้องให้การสนับสนุนงบประมาณและการอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักชลประทานต้องดูแลเรื่องความสะอาดของลำคลองและกำจัดวัชพืช

กิจกรรม/โครงการ คือ การร่วมมือกันในการจัดการท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยมีการประชุมและวางแผนงานร่วมกัน โครงการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพและความรู้ จัดกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นปีใหม่ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ เป็นต้น และการอบรมมัคคุเทศก์และมัคคุเทศก์น้อย

ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา คือ ชุมชนมีความรู้ ความสามัคคี เกิดความตื่นตัวในการจัดการท่องเที่ยว ชาวบ้านมีรายได้ และคลองสวยงามใส

หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงทำการสรุปกิจกรรมวันแรก

3. ผลการออกแบบพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ตามกระบวนการ 4Ds

กิจกรรมในวันที่สองเริ่มต้นด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานโดยทำการทักทายถามไถ่สารทุกข์สุกดิบระหว่างกัน การใช้กระบวนการ 4Ds ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนแบบมีส่วนร่วมด้วยความชื่นชมและการนำสู่การปฏิบัติการ (Appreciative Participatory Planning and Action: APPA) ในการออกแบบพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่มีองค์ประกอบในเรื่อง การค้นพบ (Discovery) ความฝัน (Dream) การออกแบบ (Design) และการส่งมอบ (Delivery) เพื่อที่จะสร้างสินทรัพย์ทางการท่องเที่ยวของ ท้องถิ่น การพัฒนาวิสัยทัศน์และแผนการรวมทั้งทรัพยากรและความเชื่อมั่นเพื่อบรรลุความฝันและเสริมสร้างศักยภาพให้ชุมชนด้วยการมีทักษะความชำนาญและแผนการจัดการท่องเที่ยว โดยขั้นตอนเหล่านี้ก่อให้เกิดเป็นกระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ในการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและการจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยแบ่งกลุ่มปฏิบัติการเป็น 3 กลุ่ม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการขั้นตอนการทำกิจกรรมและผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้เลี้ยงประจำกลุ่ม และขอให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอการสะท้อนภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด ผลการทำกิจกรรม พบว่า

สิ่งที่คนในชุมชนภาคภูมิใจและอยากให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชม (Discovery) ได้แก่ ตลาดไม้ดอกไม้ประดับคลอง 15 ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย วัดพัฒนาดีเด่น วัดประสิทธิเวชซึ่งมีหลวงพ่อใหญ่ชัยมงคลมีอายุ 336 ปี ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านมีความศรัทธาเลื่อมใส เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน วัดสันติธรรมราชบำรุงมีพระองค์ใหญ่ วัดอรุณฉายารามหลวงพ่อเกิดวัดโพธิ์แทน ตลาดน้ำเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจและร้านอาหารครัวลุงอ้วนโดยวัด โรงเรียน และชุมชนเป็นสิ่งที่หลอมรวมจิตใจของคนในชุมชนให้รักและสามัคคีกัน

การท่องเที่ยวที่ชุมชนวาดฝันและอยากให้เป็น (Dream) คือ อยากให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่คงวิถีชีวิตดั้งเดิม เน้นการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเกษตรด้วยความร่วมมือกันอย่างสามัคคีจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านอยากให้นักท่องเที่ยวบางปลากดเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในระดับประเทศ อยากให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาดูงาน อยากให้มีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ อยากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีที่สุด มีสินค้าราคาถูกดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและมีความยั่งยืน

วิธีการทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนยั่งยืน (Design) คือ ต้องพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง มีการปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนมีความรัก สามัคคี ประองดอง หนักแน่นและร่วมมือกันที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีความรักในทรัพยากรของชุมชน ช่วยกันรักษา

สิ่งแวดล้อม หวงแหวน ไม่ทำลายทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยช่วยกันอนุรักษ์ วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน จัดตั้งกลุ่มในชุมชนให้เกิด ความสามัคคีในชุมชน และมีการฝึกอาชีพในชุมชนให้เกิดความรู้และวิธีการจัดการอาชีพให้มี การจัดการที่ยั่งยืน

หลังจากนั้นผู้วิจัยให้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประกอบการส่งมอบโครงการเพื่อรองรับ การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด (Discovery) เพื่อนำเสนอโครงการ การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด โดยพบว่า แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนบางปลากด มีโครงการเกิดขึ้น 5 โครงการ คือ

1. โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โดยมีนักศึกษา ครูและบุคลากรของศูนย์ กศน. ตำบล บางปลากดเข้าร่วมอบรม

2. โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรโดยชุมชน จำนวน 3 ฐาน ได้แก่ ฐาน “ไม้ดอกไม้ประดับ” ฐาน “คนพันธุ์เพาะ” ฐาน “ตัดแต่งไม้พุ่ม” โดยมีวิทยากร คือ เกษตรกร ประชาชน ชุมชน และผู้นำชุมชน

3. โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ประกอบด้วยหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ ฐานการเรียนรู้ เชิงเกษตรโดยชุมชน ฟาร์มเมล่อน วัดประสิทธิเวช วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง ตลาดเจ้าคุณอุดม ประชากรรัฐร่วมใจ และอาศรมวงศ์สนิท

4. โครงการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ได้แก่ แผ่นพับท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย ชุมชนบางปลากด

5. โครงการพัฒนาที่พักของชุมชน ซึ่งได้พัฒนาอาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิเวช เป็นที่พักบริการนักท่องเที่ยว และมีแผนการก่อสร้างที่พักชุมชนอยู่ในระหว่างการขอขออนุญาต โครงการของรัฐของตำบลบางปลากด

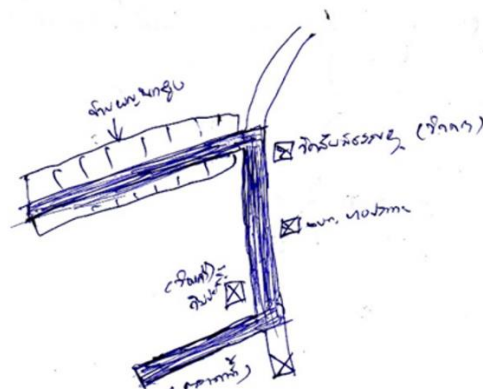
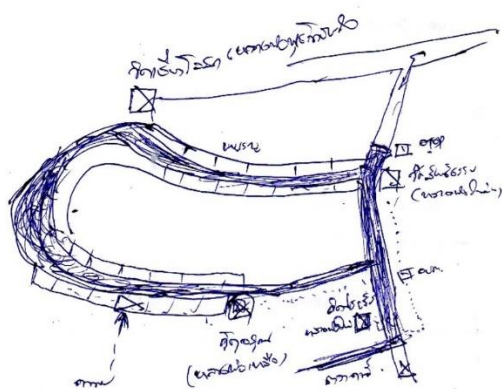
ผลที่เกิดขึ้นจากการประชุมเชิงปฏิบัติการนอกจากจะได้แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยว เชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดแล้ว ในกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น มีการให้ความรู้ เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ได้พัฒนาตนเอง จากการประเมินผลในช่วงเวลาสุดท้าย ของการประชุม เมื่อสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการร่วมคิด วิเคราะห์ และ ตัดสินใจวางแผนจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแล้ว ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุม

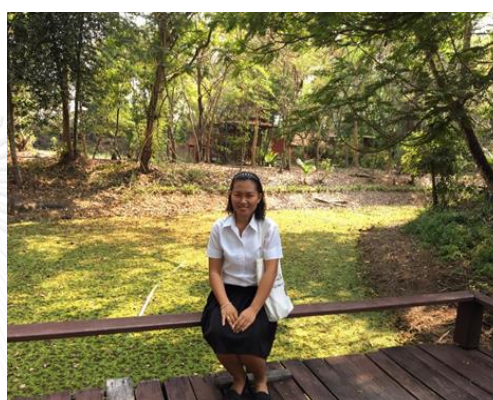
ได้แสดงความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมประชุม ซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกับสมาชิกในชุมชน

ภาพที่ 39 กิจกรรมต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree Technique)

ภาพที่ 40 การวางแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

ภาพที่ 41 การวางแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

5.2.1.5 ผลการจัดท่องเที่ยวนาร่อง

การจัดท่องเที่ยวนาร่อง เป็นขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยการจัดท่องเที่ยวนาร่องตามแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้วางไว้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อติดตามและประเมินผลการวิจัยว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่กำหนดไว้และบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เพียงใดตาม โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้ด้านการเกษตร โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาที่พักของชุมชน โดยชุมชนได้พัฒนา มัคคุเทศก์ท้องถิ่นโดยส่งเสริมให้ครู เจ้าหน้าที่และนักศึกษาจากสำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน ตำบลบางปลากรด เป็นผู้บรรยายข้อมูลท่องเที่ยวระหว่างนำเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนบางปลากรด เพื่อนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและทำกิจกรรม ณ ฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร แต่ละแห่งที่ชุมชนได้พัฒนาขึ้น และเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ในชุมชน ในวันที่ 4-5 มีนาคม 2560 ณ ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน โดยมีการพักค้างคืน ณ อาคารเอนกประสงค์ วัดประสิทธิ์วิเวช โดยมีนักท่องเที่ยว ได้แก่

นักวิชาการและนักศึกษาด้านการท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าร่วมการทดสอบจากกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 34 คน และตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครนายก ปลัดอำเภอองครักษ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางปลากรด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตำบลบางปลากรด เกษตรตำบล นักวิชาการจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอองครักษ์ คณะครู เจ้าหน้าที่และนักเรียนจากศูนย์ กศน. ตำบลบางปลากรด และโรงเรียนวัดประสิทธิเวช เกษตรกร ผู้ประกอบการ และชาวบ้านในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวนำร่อง จำนวน 65 คน โดยมีโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน ดังนี้

**โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด อำเภอองครักษ์
จังหวัดนครนายก ระยะเวลา 2 วัน 1 คืน**

วันแรก

10.00 น. - 10.30 น.	ผู้นำชุมชนและชุมชนบางปลากรด กล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว แนะนำ ตำบล ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
10.30 น. - 12.00 น.	นำท่านนั่งรถรางนำเที่ยวบรรยายโดยมัคคุเทศก์ชุมชน เยี่ยมชม วัดประสิทธิเวช วัดเก่าแก่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2223 วัดพัฒนาของตำบล บางปลากรด สักการะบูชาหลวงพ่อบุญรอดมโหฬาร มงคลลาก พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อายุสามร้อยกว่าปี และพระมหาเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ
12.00 น. - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ
13.00 น. - 13.45 น.	นั่งรถราง แวะชม ฐานการเรียนรู้ “ไม้ดอกไม้ประดับ” รับฟังประวัติความเป็นมา ชมพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ โดยวิทยากรประจำฐานผู้ใหญ่อริฐาน
13.45 น. - 14.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.00 น. - 15.00 น.	เยี่ยมชม ฐานการเรียนรู้ “คนพันธุ์เพาะ” ศึกษาวิธีการกรอกถุ้งไข่ เก็บ ปักชำ ใส้ไม้ไค้ง เข้ากระโجمพันธุ์ไม้ โดยวิทยากรประจำฐาน ผู้ช่วยสุปราณี

- 15.00 น. - 15.20 น. เยี่ยมชมวัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง สักการะบูชาหลวงพ่อชัยมงคล
พระใหญ่ประจำชุมชน
- 15.20 น. - 16.00 น. เยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ “ตัดแต่งไม้พุ่ม” ชมการสาธิตตัดแต่งไม้ดอกไม้
ประดับโดยวิทยากรประจำฐานผู้ใหญ่เสนอ
- 16.00 น. - 16.30 น. นั่งรถรางชมเส้นทางสายดอกไม้ระยะทางกว่า 8 กิโลเมตร
- 16.30 น. - 17.00 น. แวะชิมเครื่องดื่มและขนมร้านดัง บรรยากาศดี ร้าน “มนต์รักคลอง 15”
หรือ “ร้านกาแฟกับต้นไม้”
- 17.00 น. - 18.00 น. เรียนรู้การปลูกเมล่อนและชิมเมล่อนรสหวานหอมอร่อย
ณ เบสท์วันเมล่อนฟาร์ม
- 18.00 น. - 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ
- 19.00 น. เข้าพัก ณ อาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิเวช

วันที่สอง

- 06.00 น. - 06.30 น. ร่วมกันทำบุญตักบาตรยามเช้า ณ วัดประสิทธิเวช
- 06.30 น. - 07.30 น. ทำธุระส่วนตัว พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 07.30 น. - 08.30 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.30 น. - 12.00 น. เดินทางสู่อาศรมวงศ์สนธิ เยี่ยมชมชุมชนของบุคคลที่รักความสงบ
เคารพคุณค่าของธรรมชาติ สัมผัสวิถีการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อม
อย่างมีความสุข ชมบ้านดิน เกษตรอินทรีย์และทดลองทำผ้ามัดย้อม
- 12.00 น. - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ อาศรมวงศ์สนธิ
- 13.00 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ

- กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การจัดท่องเที่ยวนำร่อง (กำหนดการทำภาคผนวก) เริ่มต้นโดยการร่ำกลองยาว
ต้อนรับนักท่องเที่ยวจากนักเรียนโรงเรียนวัดประสิทธิเวช และการกล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยวและ
แนะนำตำบลจากผู้นำชุมชนและชุมชนบางปลาเกด ได้แก่ ปลัดอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล
บางปลาเกด รองผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วย
ผู้ใหญ่บ้าน ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลาเกด อำเภอองครักษ์ จังหวัด

นครนายก จากนั้นชุมชน จึงเชิญนักท่องเที่ยวนั่งรถรางนำเที่ยวซึ่งทางชุมชนได้ขอความอนุเคราะห์ในการยืมใช้จากวัดประสิทธิเวช ในระหว่างนั่งรถรางจะมีการบรรยายข้อมูลท่องเที่ยว ประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ชุมชน สถานที่แรกที่เยี่ยมชมคือ วัดประสิทธิเวช วัดเก่าแก่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2223 วัดพัฒนาของตำบลบางปลาผด สักการะบูชาหลวงพ่อบูชิตอมโชดมงคลลาภ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อายุ 336 ปี และพระมหาเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ เมื่อเสร็จแล้วรับประทานอาหารกลางวัน ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ แล้วจึงนั่งรถรางเยี่ยมชม สวนการเรียนรู้ “ไม้ดอกไม้ประดับ” รับประทานอาหารกลางวัน ชมพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ โดยวิทยากรประจำสวนผู้ใหญ่นบ้านหมู่ 11 และจิตอาสาในชุมชน จากนั้นเยี่ยมชมสวนการเรียนรู้ “คนพันธุ์เพาะ” ศึกษาวิธีการรอกถุ้งซีเก๋า ปักชำ ใสไม้ไค้ง เข้ากระโจมพันธุ์ไม้ โดยวิทยากรประจำสวนผู้ช่วยผู้ใหญ่นบ้านหมู่ 11 และชาวบ้านจิตอาสา จากนั้นเยี่ยมชมวัดสันติธรรมราชวรวิหารู่ง สักการะบูชาหลวงพ่อบูชิตอมโชดมงคล พระใหญ่ประจำชุมชน และเยี่ยมชมสวนการเรียนรู้ “ตัดแต่งไม้พุ่ม” ชมการสาธิตตัดแต่งไม้ดอกไม้ประดับ โดยวิทยากรประจำสวนผู้ใหญ่นบ้าน หมู่ 9 และจิตอาสาในชุมชน เมื่อทำกิจกรรมที่สวนการเรียนรู้เชิงเกษตรเสร็จสิ้นแล้ว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นจึงนำนักท่องเที่ยวนั่งรถรางชมเส้นทางสายดอกไม้ คลอง 15 จากนั้นเยี่ยมชมเบสท์วันเมล่อนฟาร์ม สวนเมล่อนของเกษตรกรในพื้นที่ ทดลองชิมเมล่อนสายพันธุ์ญี่ปุ่น แล้วจึงเดินทางกลับตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ เพื่อสรุปภาพรวมกิจกรรมวันแรกและประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับ และรับประทานอาหารเย็น จากนั้นจึงเข้าพักค้างคืน ณ อาคารเอนกประสงค์ วัดประสิทธิเวช เนื่องจากการทำที่พักชุมชนนั้นอยู่ระหว่างการเสนอขออนุญาตขออนุญาตก่อสร้าง กิจกรรมท่องเที่ยววันที่สอง เริ่มต้นด้วยการร่วมกันทำบุญตักบาตรยามเช้า ณ วัดประสิทธิเวช ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว เมื่อรับประทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว จึงเดินทางสู่อาคารมวงศ์สนิท แหล่งท่องเที่ยวโดยมูลนิธิเสฐียร โกเศศ สัมผัสวิถีการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นสุข ชมบ้านดิน การทำเกษตรอินทรีย์และทดลองทำผ้ามัดย้อม หลังจากนั้นจึงรับประทานอาหารกลางวัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ซึ่งเป็นการทดลองจัดเป็นครั้งแรก โดยมีประเด็นคำถามที่จะใช้ในการประชุมหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองใช้รูปแบบฯ (After Action Review: AAR) และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรนาร่อง จำนวน 34 ชุด เพื่อนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้ไปใช้พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต่อไป

ภาพที่ 42 การต้อนรับนักท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบางปลากรดโดยผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ภาพที่ 43 การต้อนรับนักท่องเที่ยวของชุมชนตำบลบางปลากรด

ภาพที่ 44 รถรางนำเที่ยว

ภาพที่ 45 การนำชมแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน โดย ศูนย์ กคน. ตำบลบางปลากรด

แผนที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ

ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ เกิดขึ้นจากความตั้งใจของเกษตรกรกลุ่มหมู่บ้าน ต. บางปลากรด 11 กิ่งชุมชน ในการร่วมกันจัดทำตลาดประชารัฐขึ้นโดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างจากงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้าน 11 หมู่บ้านบนที่ดินที่พระราชสิทธิ์พระราชารักษ์ เจ้าอาวาสวัดประสิทธิ์वेशได้บริจาคที่ดินที่ข้างวัดให้จำนวน 6 ไร่เศษ เพื่อเป็นแหล่ง ทำมาค้าขายของคนในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนบางปลากรด

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน บางปลากรด เกิดขึ้นจากความต้องการในการจัดท่องเที่ยวชมฐานการเรียนรู้ชุมชนเชิงรุก คือ ข.ที่หนึ่งและมีชีวิตของเกษตรกร ในการเป็นแหล่งได้ประโยชน์ที่สูงสุด ในประเทศไทยโดยการร่วมดำเนินงานผู้นำท้องถิ่น เกษตรกร ผู้ประกอบการในพื้นที่ และชาวบ้าน จำนวน 11 หมู่บ้าน ในการพัฒนาเส้นทางและกิจการรวมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อส่งเสริมความรู้และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนในการกำหนดทิศทางพัฒนาและได้ใบประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวทางนี้จริง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

ต.บางปลากรด อ.อู่ทอง จ.นครปฐม 76120 มีสพ. กำแพงแก้ว อ.บางแก้ว โทร. 083-538-813 (สนใจท่องเที่ยว โทรศัพทส่วนตัว 1 มีโชค)

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบางปลากรด

ภาพที่ 46 แผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด (เอกสารแนบท้ายภาคผนวก)

ฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เที่ยวไป เรียนรูไปกับฐานการเรียนรู้
"ไม้ดอกไม้ประดับ"

พืชเมืองหนาว การเริ่มปลูกไม้ดอกไม้ประดับจนเป็นหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เส้นทางสายดอกไม้ที่ถาวกว่า 8 กิโลเมตร ชมพระเจดีย์ไม้ดอกไม้ประดับสอง ไร่ถวายสายสัมพันธ์ที่สร้างจากไม้ดอกไม้ประดับ

เที่ยวไป ทดลองปลูกไม้ประดับ ณ ฐานเรียนรู้

"ถนนไม้ประดับ"

เริ่มจากการขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับจากเกษตรกร เพื่อทำอาชีพ หรือ งานอดิเรก ซึ่งคุณค่าส่งออกค่อนข้างดีเยี่ยม เพื่อส่งเสริมอาชีพ เกษตรกรได้รายได้ดี เข้ากระใจ และทดแทนสิ่งที่เห็นกันได้กับไม้ประดับเมืองหนาว และช่วยลดค่าใช้จ่าย

- ฝึกปฏิบัติการปลูก
- อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- พืชเมืองหนาว
- พันธุ์ไม้ประดับเมืองหนาว
- กล้วยไม้
- และบอนนี่แพลนท์

เที่ยวไป ชมไป ฝึกปฏิบัติกับฐานการเรียนรู้

"ศึกษาค้นคว้า"

ศึกษาและปฏิบัติการใช้และไม้ดอกไม้ประดับชนิดต่าง ๆ ในเชิงเกษตรศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับ การใช้วัสดุท้องถิ่นเพื่อใช้จัดสวนหรือสวนเมืองหนาว หรือ สวนต่าง ๆ เป็นต้น

วัดประสิทธิเวช

วัดเก่าตั้งแต่สมัยอยุธยา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2223 ทรงทำเนียบนันทิมาศที่เรียกว่า "วัดบางปรกฏ" หรือ "วัดแก้ว" และเรียกชื่อ "วัดประสิทธิเวช" เพื่อเป็นเกียรติมาผู้สร้าง ต่อมาถูกไฟไหม้หลังเก่าชำรุดทรุดโทรมจึงได้รื้อถอนออกและได้สร้างอุโบสถหลังใหม่ในที่ดินเดิม ใน พ.ศ. 2530 มีพิพิธภัณฑ์พระนิพนธ์ศาสตราจารย์พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลฉัตร บริพัตรทรงอุปถัมภ์บูรณะปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ 330 กว่าปี และหลวงพ่อท้าวเสด็จมาบิณฑบาตถวายข้าวเช้าถวายเสด็จ

วัดสันติธรรมราชานุจาริกวง

วัดที่ปฏิสังขรณ์และบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2503 ร่วมกันสร้างใน พ.ศ. 2503 นมัสการหลวงพ่อพักพิงมงคล พระใหญ่ที่เคารพนับถือของคนในชุมชน

ภาพที่ 47 แผ่นพับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด (เอกสารแนบท้ายภาคผนวก)

ภาพที่ 48 แผนที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด (เอกสารแนบท้ายภาคผนวก)

ภาพที่ 49 กิจกรรมไหว้พระทำบุญ ณ วัดประสิทธิเวช

ภาพที่ 50 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ “ไม้ดอกไม้ประดับ”

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 51 กิจกรรมฐานการเรียนรู้ “คนพันธุ์เพาะ” (ล่าง)

ภาพที่ 52 กิจกรรมไหว้พระทำบุญ วัดสันติธรรมราชภูริบำรุง

ภาพที่ 53 กิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ “ตัดแต่งไม้ฟุ่ม”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 54 กิจกรรมชมสวนเมล่อน

ภาพที่ 55 กิจกรรมสังสรรค์และรับประทานอาหารของนักท่องเที่ยวร่วมกันกับชุมชน

ภาพที่ 56 ที่พักรถและห้องน้ำ ณ อาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิเวช

ภาพที่ 57 กิจกรรมตักบาตร ณ วัดประสิทธิ์เวช

ภาพที่ 58 กิจกรรมเรียนรู้และทดลองทำผ้ามัดย้อม ณ อาคารวงศ์สนิท

ภาพที่ 59 กิจกรรมเรียนรู้และทดลองทำผ้ามัดย้อม ณ อาคารวงศ์สนิท

ภาพที่ 60 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยงและชุมชน (AAR)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (การจัดท่องเที่ยวன்ற่อง)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	นักท่องเที่ยว(N=34)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	13	38.2
หญิง	21	61.8
อายุ		
18-30 ปี	26	76.4
31-55 ปี	4	11.8
56-65 ปี	4	11.8
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	2	5.9
มัธยมศึกษา	2	5.9
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	25	73.5
สูงกว่าปริญญาตรี	5	14.7
อาชีพหลัก		
นักเรียน/นักศึกษา	24	70.6
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างของรัฐ	2	5.9
พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	4	11.8
ธุรกิจส่วนตัว	3	8.8
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	1	2.9
รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	20	58.8
10,001-20,000 บาท	7	20.6
20,001-30,000 บาท	3	8.8
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	4	11.8

จากตารางที่ 48 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.8 และรองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 38.2 มีอายุ 18-30 ปี ร้อยละ 76.5 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า ร้อยละ 73.5 มีอาชีพหลักเป็นนักเรียน หรือนักศึกษา ร้อยละ 70.6 และมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 58.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน (N=34)	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านการบริหารจัดการ	3.15	.332	มาก
ด้านการรองรับ	2.78	.443	มาก
ด้านการให้บริการ	2.97	.342	มาก
ด้านการดึงดูดใจ	2.96	.515	มาก
รวม	2.97	.325	มาก

จากตารางที่ 49 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการบริหารจัดการ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน ด้านการบริหารจัดการ	นักท่องเที่ยว(N=34)		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	3.74	.511	มากที่สุด
2. ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น	3.47	.563	มากที่สุด
3. ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.41	.743	มากที่สุด
4. ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	3.06	.776	มาก
5. ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่จำหน่าย สินค้า และที่พัก เป็นต้น	2.74	.710	มาก
6. การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและ ทรัพยากรท่องเที่ยว	3.03	.627	มาก
7. การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	3.06	.736	มาก
8. ชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของ แหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง	2.32	.684	น้อย
9. ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น	3.56	.613	มากที่สุด
รวม	2.97	.325	มาก

จากตารางที่ 50 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว รองลงมา คือ ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และ

แบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และ ประเพณีท้องถิ่น และชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร รองลงมา คือ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากร ท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่ จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น และชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว ในหลากหลายช่องทาง ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการรองรับ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน ด้านการรองรับ	ผู้ตอบแบบสอบถาม(N=34)		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. เส้นทางการเดินทางเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและ ความปลอดภัย	3.35	.691	มากที่สุด
2. ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค พื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต	2.97	.797	มาก
3. ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น	2.68	.727	มาก
4. มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว	2.65	.849	มาก
5. การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้ เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพใน การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว	2.53	.662	มาก
6. ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับ นักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ	2.97	.758	มาก
7. ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้	2.59	.743	มาก
8. การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการ ท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี	2.53	.788	มาก
รวม	2.78	.443	มาก

จากตารางที่ 51 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในด้านการรองรับ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต และชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ

รองลงมา คือ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการให้บริการ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการให้บริการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม(N=34)		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว	3.94	.239	มากที่สุด
2. มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	3.15	.892	มาก
3. การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปปลิว บ้ายสื่อความหมาย เป็นต้น	3.00	.739	มาก
4. การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	3.21	.687	มาก
5. การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร	3.15	.657	มาก
6. ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น	2.29	.719	น้อย
7. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว	2.38	.779	น้อย
8. การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น	3.26	.618	มาก
9. การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ	2.35	.544	น้อย
รวม	2.97	.342	มาก

จากตารางที่ 52 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น

รทพ่วง และรถจักรยายน เป็นต้น รองลงมา คือ การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรม
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความรู้
ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการการฝึกอบรมและ
ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น
แผ่นพับ โบปปลิว ป้ายสื่อความหมาย เป็นต้น และมีความพึงพอใจในระดับน้อย ได้แก่
ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ การให้บริการและอำนวยความสะดวก
แก่ผู้สูงอายุและคนพิการ และร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูป
ทางการเกษตร เป็นต้น ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการดึงดูดใจ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ด้านการดึงดูดใจ	ผู้ตอบแบบสอบถาม(N=34)		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว	3.00	.921	มาก
2. ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว และการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ	3.15	.744	มาก
3. ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับ แหล่งท่องเที่ยวอื่น	2.59	.892	มาก
4. การได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ	2.79	.770	มาก
5. ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	2.82	.797	มาก
6. ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว	2.82	.758	มาก
7. การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำ กิจกรรมร่วมกับเกษตรกร	3.53	.563	มากที่สุด
รวม	2.96	.515	มาก

จากตารางที่ 53 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในด้านการดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวและการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ รองลงมา ได้แก่ ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว การได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ และความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (การจัดท่องเที่ยวนำร่อง) ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ (N=34)	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรเพิ่มกิจกรรมภาคปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม และเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายวัย เช่น กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทำและนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้	9	33.3
2. ควรจัดเวลาทำกิจกรรมท่องเที่ยวตามรายการให้เหมาะสมกับระยะเวลาและสภาพภูมิอากาศ	4	14.8
3. ส่งเสริมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ เพิ่มมัคคุเทศก์ในการแนะนำพันธุ์ไม้	3	11.1
4. ชุมชนมีการรวมกลุ่มดี มีการบริการต้อนรับที่อบอุ่นและเป็นมิตร	3	11.1
5. ควรดึงจุดเด่นของพื้นที่เพื่อดึงดูดความสนใจคน	2	7.4
6. ควรปรับปรุงห้องน้ำที่ตลาด ให้มีความสะอาด และเพิ่มจำนวนห้องน้ำ	2	7.4
7. ควรมีของที่ระลึกที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่	1	3.7
8. ควรมีป้ายสื่อความหมายบอกชื่อและชนิดของพันธุ์ไม้	1	3.7
9. ควรปรับปรุงความสะอาดของเครื่องครัว ภาชนะใส่อาหาร	1	3.7
ควรมีม่านกันแดดบนรถราง	1	3.7
รวม	27	100

จากตารางที่ 54 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ควรเพิ่มกิจกรรมภาคปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายวัย เช่น กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทำและนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ จำนวน 9 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 33.3 ควรจัดเวลาทำกิจกรรมท่องเที่ยวตามรายการ ให้เหมาะสมกับระยะเวลาและสภาพภูมิอากาศ จำนวน 4 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 14.8 ส่งเสริมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ เพิ่มมัคคุเทศก์ในการแนะนำพันธุ์ไม้

จำนวน 3 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 11.1 ชุมชนมีการรวมกลุ่มดี มีการบริการต้อนรับที่อบอุ่นและเป็นมิตร จำนวน 3 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 11.1 ควรดึงจุดเด่นของพื้นที่เพื่อดึงดูดความสนใจคน จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 7.4 ควรปรับปรุงห้องน้ำที่ตลาดให้มีความสะอาด และเพิ่มจำนวนห้องน้ำ จำนวน 2 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 7.4

3. ผลการประชมหลังจากเสร็จสิ้นการจัดท่องเที่ยวนาร่องและการถอดบทเรียนหลังดำเนินการ (After Action Review: AAR)

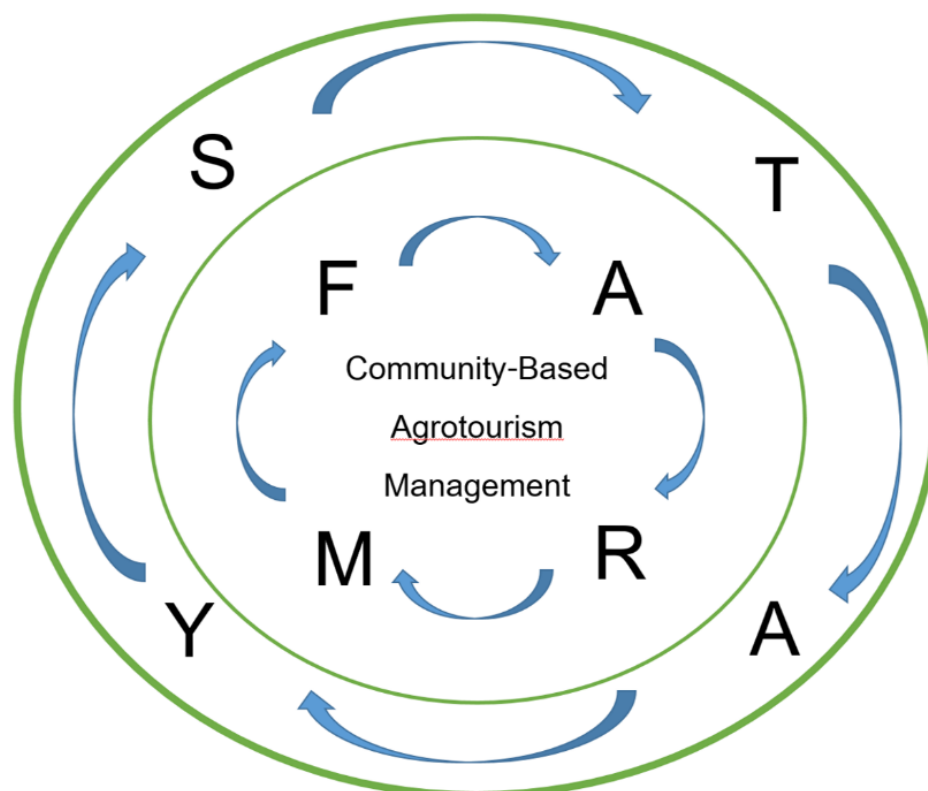
จากการประเมินผลการประชมหลังจากเสร็จสิ้นการจัดท่องเที่ยวนาร่องและการถอดบทเรียนหลังดำเนินการ จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน โดยนักท่องเที่ยวได้ให้ข้อเสนอแนะให้ชุมชนค้นหาอัตลักษณ์ของตนเพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว เพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นภาคปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำกิจกรรมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้มากขึ้น และปรับปรุงโปรแกรมท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวในระหว่างวันให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนาร่อง นอกจากจะได้ตรวจสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลาแดดแล้ว ในกระบวนการจัดท่องเที่ยวนาร่องนั้น เป็นการให้โอกาสและส่งเสริมประสบการณ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคี ทำให้ชุมชนบางปลาแดดได้พัฒนาตนเอง โดยหลังเสร็จสิ้นการประเมินผลการประชม ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึกที่ได้รับจากการจัดท่องเที่ยวนาร่อง โดยพบว่า ผู้เข้าร่วมประชมมีความสุข ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน การทำงานร่วมกันกับสมาชิกและหน่วยงานต่างๆ ในชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นครั้งแรก และรู้สึกดีใจที่การจัดการท่องเที่ยวนาร่องครั้งนี้ประสบความสำเร็จ มีความสุขที่ได้ต้อนรับและพานักท่องเที่ยวเที่ยวชมของดีในชุมชน และมีกำลังใจที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลาแดดต่อไป

5.2.1.6 ผลสะท้อนที่เกิดขึ้น

กระบวนการวิจัย ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวินิจฉัย ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวัดผล ทำให้ทราบถึงบริบทในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รูปแบบและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน เจตคติที่มี

ผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้งทางบวกและทางลบในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม พฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรชาวไทยและชาวต่างชาติ จากชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้นแบบในประเทศไทย ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลาผ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครนายก ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คนในชุมชนสามารถจัดการได้ด้วยตนเองและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนา ค้นพบ และนำเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน FARM STAY Model ซึ่งเป็นผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างจากรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่เดิมซึ่งไม่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในฐานะเป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดการการท่องเที่ยว และบริบทของชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งที่มีลักษณะเฉพาะ ในขณะที่ FARM STAY Model เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่น ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่า ตามบริบทของชุมชนและอัตลักษณ์ทางการเกษตรของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นและความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยว (ดังภาพที่ 60 FARM STAY Model)

- 1) Fundamentals of Social Capital: F
- 2) AREA: A
- 3) Resources: R
- 4) Managing, Marketing, and Monitoring: M
- 5) Sustainability: S
- 6) Tourism: T
- 7) Activities: A
- 8) Your participation and experience: Y

ภาพที่ 61 FARM STAY Model

รูปแบบ FARM STAY Model เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ได้จากงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 พื้นฐานทุนทางสังคม (Fundamentals of Social Capital: F) เป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของสมาชิกในชุมชน ทั้งในระดับจุลภาค (Micro) คือ เกิดจากการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำการท่องเที่ยว บนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร สายใยผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน ผ่านระบบความสัมพันธ์ของชุมชนที่มีการสะสมในลักษณะเครือข่าย

ของกลุ่มคน สถาบัน องค์กร หน่วยงาน ของชุมชน เป็นวัฒนธรรม และองค์ความรู้เกิดเป็นพลัง
ในชุมชนและสังคมในระดับมหภาค (Macro)

2. องค์ประกอบที่ 2 พื้นที่ (AREA: A) เป็นการจัดการพื้นที่ โดยต้องคงไว้ซึ่ง
อัตลักษณ์ของพื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การปรับปรุงภูมิ
ทัศน์ให้เกิดสุนทรียภาพ โดยมีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติของพื้นที่เกษตรให้น้อยที่สุด และ
มีการจัดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างชัดเจน ได้แก่ เขตบริการ เขตที่อยู่อาศัย และเขตประกอบ
อาชีพ โดยเขตบริการเป็นการแบ่งพื้นที่ในการเกษตรกรรมบางส่วนไว้ใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว
เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยวและมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ซึ่งควรเป็น
พื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นสามารถขยายได้เพิ่มเติมในอนาคต เขตที่อยู่อาศัย คือ เขตที่สงวนไว้เพื่อ
การอยู่อาศัยของเกษตรกร และอาจจัดบางส่วนไว้ให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก แต่จะต้องมีการแบ่งแยก
พื้นที่ส่วนตัวของเจ้าของบ้านและนักท่องเที่ยว และพื้นที่ส่วนกลางอย่างชัดเจน เช่น การแบ่ง
ห้องพักบางห้องให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของที่พักจะมีความแตกต่างกันไปตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณีและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของบ้าน และเขตการประกอบอาชีพที่สงวนไว้
เพื่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยเฉพาะเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้
จากการท่องเที่ยว เช่น โรคพืชและแมลง เป็นต้น

3. องค์ประกอบที่ 3 ทรัพยากร (Resources: R) ได้แก่ ทรัพยากรเกษตร เช่น
ไร่นา สวนไม้ตัดดอก สวนผลไม้ พืชผักสวนครัว สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ รวมทั้งวิถีชีวิต
เกษตรกรรมปัญญาและองค์ความรู้ในการทำการเกษตร การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและ
การแปรรูปผลผลิตและวิธีการใช้เครื่องมือเกษตร และการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการ
เกษตร การสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น
ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง น้ำตก
 เป็นต้น และทรัพยากรวัฒนธรรมของท้องถิ่น ได้แก่ วิถีชีวิตชนบทตั้งแต่เรื่องอาหารการกิน การอยู่
อาศัย องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่นต่างๆ เป็นต้น

**4. องค์ประกอบที่ 4 การจัดการ การตลาด และการติดตามผล (Managing,
Marketing, and Monitoring: M)** เป็นการนำทุนทางสังคม พื้นที่ และทรัพยากรของท้องถิ่น
มาจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดผลผลิตที่ยั่งยืนทางการเกษตร ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม
และวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่าง
เป็นระบบในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านทรัพยากรบุคคล
ด้านงบประมาณ และด้านปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติงาน การทำการตลาดโดยกำหนด

นักท่องเที่ยวกุ่มเป้าหมาย และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก โดยการวางแผน จัดท่องเที่ยวร่วมกับสื่อประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น การทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้การท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักและพัฒนาคุณภาพด้านการบริการให้มีคุณภาพ มีการติดตามผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผลการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มต่อไป

5. องค์ประกอบที่ 5 ความยั่งยืน (Sustainability: S) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต้องก่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยความยั่งยืนทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อม เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรและสมาชิกในชุมชนทำเกษตรปลอดภัย ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและราคาดี สามารถขายผลผลิตได้โดยตรงแก่นักท่องเที่ยว ช่วยแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลาง และการนำทรัพยากรเกษตรและผลผลิตมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและรายได้เสริมและเป็นการกระจายรายได้ในชุมชนเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ในด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีของคนในชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคี ความรัก ความห่วงใย ความภาคภูมิใจและการเห็นคุณค่าในตนเองและชุมชนของตน รวมทั้งอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตชนบท มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน

6. องค์ประกอบที่ 6 การท่องเที่ยว (Tourism: T) เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจไปยังกิจกรรมทางการเกษตร หรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรของชนบทเป็นหลักเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยต้องมีความพร้อมในการดำเนินการและสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ ทั้งในด้านของการเข้าถึงพื้นที่ ได้แก่ เส้นทาง และโครงข่ายการคมนาคมขนส่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในชุมชน และเครือข่ายท่องเที่ยวภายนอกชุมชน (ถ้ามี) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สาธารณูปโภคพื้นฐานต่างๆ ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของฝากของที่ระลึก เป็นต้น

7. องค์ประกอบที่ 7 กิจกรรมท่องเที่ยว (Activities: A) เป็นการนำทรัพยากรในท้องถิ่น ทั้งทรัพยากรเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร หรือ คนในชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการปลูก และขยายพันธุ์

ไม้ดอกไม้ประดับ ตัดแต่งต้นไม้ ชมดอกไม้ และเด็ดดอกไม้ และการพักอาศัยอยู่กับเกษตรกรเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ประสบการณ์ทางการเกษตรและวิถีชีวิตชนบทแก่นักท่องเที่ยว โดยเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวให้ได้ใช้เวลาร่วมกันทำกิจกรรมแล้วครอบครัวมีความสุขและได้รับประสบการณ์เรียนรู้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

8. องค์ประกอบที่ 8 การมีส่วนร่วม (Your participation and experience: Y)

เป็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายเจ้าบ้าน และฝ่ายผู้มาเยือน โดยเจ้าบ้าน หรือ คนในชุมชนมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดูแลต้อนรับ อำนวยความสะดวก และให้ความรู้ทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว และแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงาน องค์กร หรือ สถาบันต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนในการให้ความร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และเน้นให้ผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว มีส่วนร่วมกับเกษตรกร และคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่นักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยการปลูกและตัดแต่งต้นไม้และขยายพันธุ์ไม้ โดยมีเกษตรกรเป็นผู้สอนเป็นการทำมือสื่อความหมาย ซึ่งสร้างประสบการณ์ตรงให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้และประสบการณ์ชีวิต และสร้างความประทับใจในสุนทรียะทางการเกษตรแก่นักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป FARM STAY MODEL เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการนำทรัพยากรทางการเกษตรอันเป็นอัตลักษณ์ของตนมาเพิ่มมูลค่าและคุณค่าให้เกิดประโยชน์ด้วยการจัดการการท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมทางการเกษตรเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และได้รับความประทับใจจากการท่องเที่ยว

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

6.1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

6.2 เพื่อพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนวิจัยเป็นไปตามลำดับ จึงขอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

กระบวนการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผลการศึกษาเกิดขึ้นจากเครื่องมือที่นำมาใช้ในกระบวนการวิจัย ได้แก่ 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้นำ ประชาชนชุมชน และเกษตรกรในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประชาชนเกี่ยวกับเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยได้แสดงผล และ 4) ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากรด อำเภอองค์กรักษ์จังหวัดนครนายก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้นำ ประชาชนชุมชน และเกษตรกร ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต้นแบบ 4 แห่ง พบว่า

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต้นแบบทั้ง 4 แห่ง มีลักษณะรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ความสอดคล้องกันในด้านระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรเข้ามาร่วมมือกันจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดการการท่องเที่ยว มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการท่องเที่ยวทั้งในระดับชุมชน ระหว่างชุมชน และระดับประเทศ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสาธารณะ การทำเกษตรกรรมที่คำนึงถึงการสร้างผลผลิตที่ยั่งยืนโดยเน้นทำเกษตรอินทรีย์ การใช้การท่องเที่ยว

เชิงเกษตรเป็นเครื่องมือของชุมชนในการแก้ไขปัญหาพ่อค้าคนกลาง และการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้ผลผลิตทางการเกษตรและวัตถุดิบที่เหลือใช้โดยการแปรรูป และพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการขายผลผลิตทางการเกษตรได้ในราคาที่เหมาะสม และการมีรายได้เสริมจากการจัดการการท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นการสร้างความภาคภูมิใจ ความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น การอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรร่วมกับกับเกษตรกร ซึ่งเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ในการสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกรและวิถีชีวิตชนบท และการสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการเป็นที่ยอมรับด้านคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จากการได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยและมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ส่วนในด้านทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม นั้นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทุกแห่งมีการจัดการที่เหมือนกัน คือ การนำทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่มาใช้สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นทรัพยากรเกษตรที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยมีลักษณะเฉพาะเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่เกษตรนั้นๆ โดยแท้จริง ทำให้เกิดความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำมาสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่ชุมชน

6.1.2 ผลการวิเคราะห์เจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

6.1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.5 มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 21.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 62.0 มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 34.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4 คน โดยสมาชิกมีอายุมากกว่า 25 ปีขึ้นไป ร้อยละ 67.8 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 35.7 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 37 มีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 43 อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาโดยเฉลี่ย 34.6 ปี สาเหตุในการตัดสินใจอยู่ในชุมชน เนื่องจากเป็นคนท้องถิ่น ร้อยละ 64.3 ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวในพื้นที่ ร้อยละ 40.8 มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ร้อยละ 59.2 โดยเป็นผู้ที่มีธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 21 (เกษตรกรและขายผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น หรือ ผู้ประกอบกิจการร้านอาหาร ร้านขนม ผลิตภัณฑ์ใน

ชุมชน และที่พัก) และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นสาธารณะ ร้อยละ 21 (คนท้องถิ่นที่มีจิตอาสาช่วยงานของชุมชน เช่น งานบุญ งานประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน เป็นต้น)

6.1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

เจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด (ผลกระทบทางบวก) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและกระจายรายได้แก่ชุมชน ($\bar{x}=3.60$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น เช่น ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว และร้านอาหาร ฯลฯ ($\bar{x}=3.41$)

3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยกระตุ้นการผลิตของชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.41$)

เจตคติอยู่ในระดับน้อย (ผลกระทบทางลบ) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ค่าครองชีพของคนในท้องถิ่นสูงขึ้น ($\bar{x}=2.45$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการแบ่งผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมในท้องถิ่น ($\bar{x}=2.31$)

6.1.2.3 ด้านสังคม

เจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด (ผลกระทบทางบวก) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ($\bar{x}=3.42$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x}=3.38$)

เจตคติอยู่ในระดับมาก (ผลกระทบทางบวก) ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยลดอัตราการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชน ($\bar{x}=2.61$)

เจตคติอยู่ในระดับน้อย (ผลกระทบทางลบ) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมของชุมชน ($\bar{x}=2.31$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของชุมชน ($\bar{x}=1.82$)

6.1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

เจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด (ผลกระทบทางบวก) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจ
ในวัฒนธรรม ประเพณีแก่ชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x}=3.66$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.60$)

3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการฟื้นฟู สืบต่อวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x}=3.57$)

เจตคติอยู่ในระดับน้อย (ผลกระทบทางลบ) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นตามกระแสนิยมของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.49$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการลดคุณค่าของวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงความยั่งยืนทางวัฒนธรรม ($\bar{x}=2.16$)

6.1.2.5 ด้านสิ่งแวดล้อม

เจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด (ผลกระทบทางบวก) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้อย่างคุ้มค่า ผ่านการสร้างสรรคกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.47$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=3.38$)

ในระดั้มาก (ผลกระทบทางบวก) ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการฟื้นฟู พัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน ($\bar{x}=3.27$)

เจตคติอยู่ในระดับน้อย (ผลกระทบทางลบ) ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่าไม้ ดิน ฯลฯ เสื่อมโทรม ($\bar{x}=1.94$)

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดมลพิษในชุมชน เช่น มลพิษจากขยะ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียง เป็นต้น ($\bar{x}=1.93$)

6.1.2.6 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรมีการปลูกจิตสำนึกแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว ควบคุมและจัดการท่องเที่ยวให้คงความเป็นธรรมชาติและวิถีชุมชนมากกว่าปรับเปลี่ยนทำตามใจนักท่องเที่ยว ไม่ตอบสนองความต้องการของนายทุน และไม่ทำลาย

ธรรมชาติ รักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เป็นระเบียบ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้คนรุ่นหลัง อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไว้ไม่ให้สูญหายและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความเคารพต่อวิถีชีวิตของชุมชน

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีการพัฒนาความเป็นอยู่ เพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น ช่วยให้พืชผลผลิตขายได้ ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

3. ชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน การขายผลผลิตและการประกันราคา และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อ

6.1.3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6.1.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.5 มีอายุ 30-55 ปี ร้อยละ 62.5 มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 27.5 และประถมศึกษา ร้อยละ 25 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 38.5 และมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 43 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.5 มีอายุ 30-55 ปี ร้อยละ 54.5 มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า ร้อยละ 56.5 ประกอบอาชีพพนักงาน หรือ ลูกจ้าง บริษัทเอกชน ร้อยละ 47.5 และมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10,000 USD ร้อยละ 91 ตามลำดับ

6.1.3.2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยส่วนใหญ่ไม่เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้ง 4 แห่ง มาก่อนหน้านี้ ร้อยละ 72

2. วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว คือ เพื่อทัศนศึกษามากที่สุด ร้อยละ 59.5 และเข้าร่วมกิจกรรมการแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 54.5

3. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยรับทราบข้อมูลข่าวสารจากการแนะนำจากบุคคลอื่นๆ หรือ การบอกต่อมากที่สุด ร้อยละ 53

4. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีการใช้รถนำเที่ยว หรือ รถทัวร์ในการเดินทางมากที่สุด ร้อยละ 58 เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด ร้อยละ 64 โดยเป็นกลุ่มทัศนศึกษา ร้อยละ 31.5

5. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยพักค้างคืน ร้อยละ 71.5 โดยพักค้างคืนกับที่พักของชุมชน (โฮมสเตย์) ร้อยละ 56.6 และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการท่องเที่ยวมากกว่า 1,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 45.5

6.1.3.3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

1. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติส่วนใหญ่ ไม่เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้ง 4 แห่ง มาก่อนหน้านี้ ร้อยละ 70 และไม่เคยท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแห่งอื่นมาก่อน ร้อยละ 74

2. วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อเลือกซื้อสินค้ามากที่สุด ร้อยละ 28 รองลงมา คือ เพื่อทัศนศึกษา ร้อยละ 26.5 โดยเข้าร่วมกิจกรรมการซื้อสินค้าทางการเกษตร ของฝาก ของที่ระลึกมากที่สุด ร้อยละ 64.5 รองลงมา คือ การพักผ่อนในโฮมสเตย์ ร้อยละ 59

3. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติรับทราบข้อมูลข่าวสารจาก การแนะนำจากแหล่งข้อมูลข่าวสารอื่นๆ มากที่สุด ได้แก่ บริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 70.5

4. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีการใช้รถนำเที่ยว หรือ รถทัวร์ในการเดินทางมากที่สุด ร้อยละ 52.5 เดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ มากที่สุด ร้อยละ 47.5 โดยเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 69

5. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติพักค้างคืน ร้อยละ 75.5 โดยพักค้างคืนกับที่พักของชุมชน (โฮมสเตย์) ร้อยละ 87.4 และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน ในการท่องเที่ยวต่ำกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 54

6.1.3.4 ผลการวิเคราะห์ความต้องการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของนักท่องเที่ยวชาวไทย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการสื่อในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ อินเทอร์เน็ต มากที่สุด ร้อยละ 59 ต้องการช่วงเวลาในการเปิดบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนมากที่สุดใน วันหยุด เสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 69 ในช่วงเช้า (6.00-12.00 น.) ร้อยละ 82.2

2. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ โดยต้องการเรียนรู้การทำอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 71.5 รองลงมา คือ ต้องการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ ปรากฏชาวบ้าน ร้อยละ 55.5

3. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีเหตุผลที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน คือ ความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตทางการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 79 รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์ หรือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 58

4. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย ต้องการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนประเภทสวนผลไม้ มากที่สุด ร้อยละ 58 ต้องการกิจกรรมท่องเที่ยว คือ การแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 51.5 และต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ร้อยละ 81.5

6.1.3.5 ผลการวิเคราะห์ความต้องการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

1. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ ต้องการสื่อในการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ อินเทอร์เน็ต มากที่สุด ร้อยละ 79.5 ต้องการช่วงเวลา ในการเปิดบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนมากที่สุดในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ร้อยละ 52.5 ในช่วงเช้า (6.00-12.00 น.) ร้อยละ 78

2. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ ต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ โดยต้องการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือ ปรากฏชาวบ้าน ร้อยละ 70.5 รองลงมา คือ ต้องการศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเกษตรกร ร้อยละ 66.5

3. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ มีเหตุผลที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ ความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตทางการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 68 รองลงมา คือ การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์ หรือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 66.5

4. ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ ต้องการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนประเภทสวนผลไม้ มากที่สุด ร้อยละ 70.5 โดยต้องการกิจกรรมท่องเที่ยว คือ การแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร มากที่สุด ร้อยละ 77 และต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ร้อยละ 56

6.1.3.6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1. ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่

2. ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{x}=3.21$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=3.36$) รองลงมา คือ ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น ($\bar{x}=3.32$) ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถามและแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ($\bar{x}=3.28$) และคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.23$)

2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.21$) และการส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.21$) รองลงมา คือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น ($\bar{x}=3.19$) การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.14$) และชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง ($\bar{x}=2.95$) ตามลำดับ

3. ด้านการรองรับ ($\bar{x}=3.17$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ ($\bar{x}=3.29$) รองลงมา คือ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น ($\bar{x}=3.28$)

3.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ($\bar{x}=3.26$) เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย ($\bar{x}=3.25$) การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ($\bar{x}=3.24$)

การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.11$) มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.00$) และชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ($\bar{x}=2.93$)

4. ด้านการให้บริการ ($\bar{x}=3.14$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.63$) รองลงมา คือ มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x}=3.43$) การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ($\bar{x}=3.34$) และการให้บริการ การฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.34$)

4.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปลิว บ้ายสื่อความหมาย เป็นต้น ($\bar{x}=3.03$) ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น ($\bar{x}=2.99$) ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.95$) การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ($\bar{x}=2.80$) และการให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น ($\bar{x}=2.74$)

5. ด้านการดึงดูดใจ ($\bar{x}=3.24$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

5.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ ($\bar{x}=3.42$) รองลงมา ได้แก่ ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.39$) ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวและการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ($\bar{x}=3.34$) การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ($\bar{x}=3.29$)

5.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.19$) รองลงมา คือ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.06$) และความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ($\bar{x}=2.96$)

6.1.3.7 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.02$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่

1. **ด้านการบริหารจัดการ** ($\bar{x}=3.09$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น ($\bar{x}=3.46$) รองลงมา คือ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.34$) ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=3.31$)

1.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.22$) การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.13$) ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น ($\bar{x}=2.97$) และการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.97$) ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ($\bar{x}=2.70$) และชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง ($\bar{x}=2.69$)

2. **ด้านการรองรับ** ($\bar{x}=2.98$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความสะดวกและความปลอดภัย ($\bar{x}=3.41$) รองลงมา คือ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ($\bar{x}=3.30$)

2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ ($\bar{x}=3.26$) มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.05$) ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น ($\bar{x}=2.97$) การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.84$) การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม

ในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ($\bar{x}=2.81$)

2.3 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย คือ ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ($\bar{x}=2.16$)

3. ด้านการให้บริการ ($\bar{x}=2.96$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.41$)

3.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น ($\bar{x}=3.25$) รองลงมา คือ การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ($\bar{x}=3.09$) ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น ($\bar{x}=3.07$) การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.03$) ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.89$) มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x}=2.78$) การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปปลิว บ้ายสื่อความหมาย เป็นต้น ($\bar{x}=2.55$) และการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ($\bar{x}=2.55$)

4. ด้านการดึงดูดใจ ($\bar{x}=3.07$) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.47$) และความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.47$)

4.2 ผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ($\bar{x}=3.05$) รองลงมา คือ ความโดดเด่นของเทคโนโลยี การเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.03$) ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวและการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ($\bar{x}=2.88$) ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ($\bar{x}=2.84$) และการได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ ($\bar{x}=2.74$)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของ ผู้ตอบแบบสอบถามชาวไทย ได้แก่

1. ควรมีการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย รวมทั้งป้ายข้างทาง
2. ควรพัฒนาการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์อย่างสม่ำเสมอเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวที่มากขึ้น
ในอนาคต
3. ชุมชนมีการรวมกลุ่มดี มีสินค้าหลากหลาย กลุ่มมีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนา แต่ชุมชนควรมีความเสียสละ กระจี้อร้อนในการมีส่วนร่วม
ร่วมและการรวมตัวที่เข้มแข็งอยู่ตลอดเวลา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของ ของผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติ ได้แก่

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มากขึ้น และควรมีโบรชัวร์
ภาษาอังกฤษที่ระบุกิจกรรม ระยะเวลาที่ใช้และราคา และโปรแกรมท่องเที่ยวควรรวมทุกรายการ
และกิจกรรมท่องเที่ยวพร้อมราคาสุทธิ
2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่ดี มีความน่าสนใจและสะดวกสบาย
นักท่องเที่ยวชอบซื้อสินค้าไทย โดยสินค้าต้องมีความสวยงามเป็นของท้องถิ่นและสามารถใช้ได้
และควรเพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรให้มากขึ้น เช่น การเก็บผลไม้และผัก เป็นต้น

6.1.4 ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์จังหวัดนครนายก ได้แก่

1. การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรเป็นการรวมกลุ่มบริหาร
จัดการการท่องเที่ยวโดยการริเริ่มของผู้นำชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการตำบลและให้สมาชิก
ในชุมชนมีส่วนร่วม
2. การจัดการการท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และอาชีพเกษตรกรรมของ
ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ จุดสาธิตการผลิต และทดลองทำการเกษตรเพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้
แก่นักท่องเที่ยว
3. ชุมชนมีความความต้องการในการมีส่วนร่วมโดยอยากเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา
การท่องเที่ยวของชุมชน ดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว นำชมและสาธิตการปลูกและตัดแต่งไม้ดอก
ไม้ประดับ และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลบริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ได้ตาม
วัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 มาใช้มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด และ

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ต่อไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 โดยใช้ข้อมูลในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน จากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และข้อมูลในด้านผลผลิตที่ยั่งยืนและด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ในการสร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และส่วนสำคัญที่สุดคือ การค้นหาอัตลักษณ์ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนบางปลากด เพื่อสร้างความโดดเด่นและแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และนำข้อมูลพฤติกรรม ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ โดยต้องการเรียนรู้การทำอาชีพเกษตรกรรม และต้องการมีคฤหาสน์ที่อิงถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและวางแผนจัดการการท่องเที่ยวน่าร้อง

6.2 สรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ผลจากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ผลการศึกษาที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) ผลการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน 2) ผลการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง 3) ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน 4) ผลการจัดท่องเที่ยวน่าร้อง โดยได้แสดงผลดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.1 ผลการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

วันที่ 8 กันยายน 2559 ณ ศาลาประชาคม หมู่ 10 ตำบลบางปลากด อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ดังนี้

1. ชุมชนรับรู้ภาพรวม ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ความสำคัญ ประโยชน์และผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีความตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวที่จะทำให้นักในชุมชนมีความภาคภูมิใจและรักในท้องถิ่น ทำให้นักในชุมชนมีโอกาสสร้างรายได้มากขึ้น

2. ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้สนใจมีส่วนร่วมในงานวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนต่อไป เนื่องจากผู้มีส่วน

ร่วมในงานวิจัยมองเห็นโอกาสและศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในตำบลของตนเอง

6.2.2 ผลการการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง

ในวันที่ 4-5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ณ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับองค์ความรู้ ประสบการณ์ และเห็นประโยชน์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร เกษตร การออกแบบสร้างสรรคกิจกรรม การทำโฮมสเตย์ การจัดการตลาดน้ำ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว จากชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการท่องเที่ยว

2. ผู้เข้าร่วมประชุมมีความสามัคคี จากการทำกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยได้พัฒนาตนเอง

3. ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับแรงบันดาลใจในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในตำบลของตน

4. การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวครั้งนี้ ก่อให้เกิดความร่วมมือของเครือข่ายระหว่างชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีสมาชิกเครือข่ายทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วยปราชญ์ชุมชนของชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับจำนวน 4 คน ซึ่งทำหน้าที่เป็นชุมชนพี่เลี้ยงในการถ่ายทอดประสบการณ์ และให้คำปรึกษาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนบางปลากดและการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร และผู้นำชุมชนบางปลากด จำนวนทั้งสิ้น 11 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก 11 หมู่บ้าน ก่อให้เกิดการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรตำบลบางปลากด จำนวน 3 ฐาน ได้แก่ ฐานการเรียนรู้ไม้ดอกไม้ประดับ ฐานคนพันธุ์แพะ และฐานตัดแต่งไม้พุ่ม และการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชนบางปลากด ออกเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรและวิทยากรเกษตร ฝ่ายมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว ฝ่ายอาหารและอาหารว่าง ฝ่ายจัดเตรียมสถานที่ที่พักและพาหนะในการเดินทาง

6.2.3 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ในวันที่ 16 – 17 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ได้แก่

1. ชุมชนทราบศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของตน โดยพบว่าชุมชนบางปลากรดเป็นแหล่งปลูกไม้ดอกไม้ประดับขนาดใหญ่ระดับประเทศ มีผู้นำเข้มแข็งทำให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคี และมีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากและมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตำบล ทำเลที่ตั้งของชุมชนอยู่ในเส้นทางผ่านไปแหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดนครนายก นักท่องเที่ยวจึงสามารถแวะเที่ยวชมสินค้า และซื้อสินค้าของชุมชนได้ ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐโดยให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ การให้ความรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว

2. ชุมชนมีความมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนร่วมกันกับสมาชิกในชุมชนต้องการดำเนินโครงการ คือ

2.1 โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โดยมีนักศึกษา ครูและบุคลากรศูนย์ กศน. ตำบลบางปลากรด เข้าร่วมอบรม

2.2 โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรโดยชุมชน จำนวน 3 ฐาน ได้แก่ ฐาน “ไม้ดอกไม้ประดับ” ฐาน “คนพันธุ์เพาะ” ฐาน “ตัดแต่งไม้พุ่ม” โดยมีวิทยากร คือ เกษตรกรปราชญ์ชุมชน และผู้นำชุมชน

2.3 โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ตามโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบางปลากรด 2 วัน 1 คืน ประกอบด้วยหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ ฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรโดยชุมชน ฟาร์มเมล่อน วัดประสิทธิเวช วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง และตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ

2.4 โครงการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ได้แก่ แผ่นพับท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

2.5 โครงการพัฒนาที่พักของชุมชน ซึ่งได้พัฒนาอาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิเวชเป็นที่พักบริการนักท่องเที่ยว และมีแผนการก่อสร้างที่พักชุมชนอยู่ในระหว่างการของบประมาณโครงการประชารัฐของตำบล

ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้เกิด FARM STAY Model ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวด้วย

ตนเองได้ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่น ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานการใช้ทรัพยากรของชุมชนอย่างมีคุณค่า ตามบริบทของชุมชนและอัตลักษณ์ทางการเกษตรของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นและความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. พื้นฐานทุนทางสังคม (Fundamentals of Social Capital: F)
2. พื้นที่ (AREA: A)
3. ทรัพยากร (Resources: R)
4. การจัดการ การตลาด และการติดตามผล (Managing, Marketing, and Monitoring: M)
5. ความยั่งยืน (Sustainability: S)
6. การท่องเที่ยว (Tourism: T)
7. กิจกรรมท่องเที่ยว (Activities: A)
8. การมีส่วนร่วม (Your participation and experience: Y)

6.2.4 ผลการจัดท่องเที่ยวนาร่อง

ในวันที่ 4-5 มีนาคม พ.ศ. 2560 ณ ตำบลบางปลาต อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก) จากการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.97$) และมีความพึงพอใจในด้านการบริหารจัดการ ด้านการรองรับ ด้านการให้บริการ และด้านการดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

6.2.4.1 ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.74$) รองลงมา คือ ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ($\bar{x}=3.56$) ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น ($\bar{x}=3.47$) และชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=3.41$)

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.06$) การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.06$) รองลงมา คือ การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและ

ทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.03$) ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่สาธิต พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น ($\bar{x}=2.74$) และชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง ($\bar{x}=2.32$)

6.2.4.2 ด้านการรองรับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย ($\bar{x}=3.35$)

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต ($\bar{x}=2.97$) และชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีจำนวนที่เพียงพอ ($\bar{x}=2.97$) รองลงมา คือ ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น ($\bar{x}=2.68$) มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.65$) ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างชาติ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ ($\bar{x}=2.59$) การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.53$) และการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ($\bar{x}=2.53$)

6.2.4.3 ด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.94$)

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น ($\bar{x}=3.26$) รองลงมา คือ การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ($\bar{x}=3.21$) มัคคุเทศก์ ผู้นำชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ($\bar{x}=3.15$) การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร ($\bar{x}=3.15$) มีการให้บริการ ด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปปลิว บ้ายสื่อความหมาย เป็นต้น ($\bar{x}=3.00$) และมีความพึงพอใจในระดับน้อย ได้แก่ ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.38$) รองลงมา คือ

การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ($\bar{x}=2.35$) และร้านขายของฝาก และของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น ($\bar{x}=2.29$)

6.2.4.5 ด้านการดึงดูดใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=2.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร ($\bar{x}=3.53$)

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว และการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ($\bar{x}=3.15$) รองลงมา ได้แก่ ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.00$) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x}=2.82$) ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.82$) การได้รับรางวัล หรือ ประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ ($\bar{x}=2.79$) และความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ($\bar{x}=2.59$)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
โดยชุมชนของนักท่องเที่ยว ได้แก่

1. ชุมชนมีการรวมกลุ่มดี มีการบริการต้อนรับที่อบอุ่นและเป็นมิตร แต่ควรดึงดูดเด่นของพื้นที่เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว
2. ควรเพิ่มกิจกรรมภาคปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายวัย เช่น กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทำและนำกลับไปเป็นของที่ระลึกได้ โดยเป็นของที่ระลึกที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่
3. ควรจัดเวลาทำกิจกรรมท่องเที่ยว ตามรายการให้เหมาะสมกับระยะเวลา และสภาพภูมิอากาศ และควรมีม้านั่งแดดบนรถราง
4. ควรส่งเสริมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ เพิ่มมัคคุเทศก์ในการแนะนำพันธุ์ไม้ และควรมีป้ายสื่อความหมายบอกชื่อและชนิดของพันธุ์ไม้
5. ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและความสะอาด เช่น ห้องน้ำ ภาชนะใส่อาหาร และเครื่องครัว

ผลจากการประเมินผลการประชุมหลังจากเสร็จสิ้นการจัดท่องเที่ยวนาร่องเพื่อ ถอดบทเรียนหลังดำเนินการ (After Action Review: AAR)

1. ชุมชนบางปลากดมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวนาร่องทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคท้องถิ่น ภาคสาธารณะและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการจัดท่องเที่ยวนาร่องตามแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ตาม โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้ด้านการเกษตร โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาที่พักของชุมชน

2. ผู้วิจัย ชุมชนและนักท่องเที่ยว ได้ตรวจสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด และการดำเนินงานของชุมชน โดยพบว่า ควรเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นภาคปฏิบัติให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำกิจกรรมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้มากขึ้น และปรับโปรแกรมท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวในระหว่างวันให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ

3. ชุมชนมีประสบการณ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตนเอง ทำให้ชุมชนมีความสุข ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมผลักดันให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และมีกำลังใจที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

6.3 อภิปรายผลการวิจัย

6.3.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 เพื่อวิเคราะห์บริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 แห่ง มีระบบบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และมีการนำทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรอื่นๆ ที่มีอยู่มาใช้สร้างสรรคกิจกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นทรัพยากรเกษตรที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยมีลักษณะเฉพาะเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่เกษตรนั้นๆ ทำให้เกิดความน่าสนใจทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถนำมาสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันแก่ชุมชน และส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างการยอมรับในด้านคุณภาพการบริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแต่ละแห่ง สอดคล้องกับเกณฑ์การตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยประเภท

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านผลผลิตที่ยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ดังเช่น

ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม มีอัตลักษณ์ของพื้นที่เกษตร คือ การเป็นแหล่งปลูกส้มโอพันธุ์ขาวใหญ่ ซึ่งเป็นพันธุ์เฉพาะถิ่น จึงนำภูมิปัญญาในการแปรรูปผลไม้ เช่น การทำเปลือกส้มโอกวน และการแช่อิ่มผักผลไม้ มาเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และทดลองทำโดยมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นผู้สอน และเป็นของฝากของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวทดลองทำด้วยตนเองแล้วนำกลับไปฝากคนที่รักได้ หรือ กลุ่มไม้เค็ดโฮมสเตย์ จังหวัดปราจีนบุรี ที่มีองค์ความรู้ของการทำเกษตรผสมผสาน และการขยายพันธุ์ไม้ จึงนำการเสริมราก และการเสียบยอด มาสอนให้กับนักท่องเที่ยวได้ทดลองลงมือทำต้นไม้ด้วยตนเอง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถกลับมาติดตามผลการเจริญเติบโตของต้นไม้ได้ต่อไป หรือ โครงการวิสาหกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อม ตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย ที่เป็นแหล่งปลูกสับปะรดพันธุ์นางแล ซึ่งเป็นพันธุ์ดั้งเดิมและเป็นพื้นที่แรกที่นำสับปะรดพันธุ์นี้มาปลูกจนได้รับความนิยมสมาชิกของโครงการมีองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีในการผลิตกระดาษจากใบสับปะรด ซึ่งเป็นวัตถุดิบไร้ค่าให้มีคุณค่า ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้และต่อยอดองค์ความรู้การทำกระดาษจากวัตถุดิบทางการเกษตรชนิดอื่นๆ ต่อไป หรือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านนาหมอม้า จังหวัดอำนาจเจริญ ที่เป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในเรื่องภูมิปัญญาการทอเสื่อกกเป็นลวดลายที่สวยงาม โดยสมาชิกทุกหลังคาเรือนสามารถทอเสื่อกกได้ และมีเครื่องมือทอเสื่อกก หรือ “ฟืม” กันเกือบทุกบ้าน จึงนำภูมิปัญญาดังกล่าวถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ภัทราพร จันตะนี (2555) ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยพบว่า บริบททางกายภาพของชุมชนมีการรวมกลุ่มกันจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเห็ดตับเต่าซึ่งเป็นที่พบเห็นมากในท้องถิ่น อัตลักษณ์ทางการเกษตรของชุมชนทั้ง 8 หมู่บ้าน ร่วมมือกันเป็นเครือข่ายผลิตเห็ดตับเต่าและมีแนวคิดจะนำจุดขายของเห็ดตับเต่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ผลการวิเคราะห์บริบทการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่ได้ ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่ตำบลบางปลากด โดยมีการชี้แจงผลประโยชน์ และผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนพิจารณาก่อนตัดสินใจเริ่มจัดการการท่องเที่ยวของตนและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากการรวมกลุ่มของ สมาชิกในชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการค้นหาอัตลักษณ์ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

บางปลากด เพื่อสร้างความโดดเด่นและแตกต่างทางการท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้และต้องการให้มีภาคีเครือข่ายท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านในการเรียนรู้การทำอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการค้นหาลักษณะพิเศษทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นคุณค่าเชิงลึกของชุมชน ที่ไม่เหมือนที่ใด ซึ่งจะเป็นส่วนที่ทำให้ชุมชน หรือ สถานที่นั้นๆ มีเสน่ห์ต่อผู้มาเยือน การหลอมรวมกันของคุณค่า และลักษณะพิเศษต่างๆ ในชุมชน จะสามารถสร้างประสบการณ์โดยรวม ให้แก่ผู้มาเยือน เพื่อความประทับใจได้เป็นอย่างดี (ปณต อัครวชัย, 2558)

การพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เป็นผลมาจากการรวมตัวของผู้นำชุมชน ประชาชนและผู้ประกอบการที่พร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมถูกนำมาใช้ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยได้ค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการท่องเที่ยว ตลอดจนรับรู้ผลกระทบทางบวกและทางลบ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าว มาใช้พัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ทางการเกษตร คือ การเป็นแหล่งปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีทรัพยากรเกษตร คือ พันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิดและองค์ความรู้ในการปลูก ดูแล ขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับของเกษตรกร ซึ่งสามารถนำมาสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เน้นให้เกษตรกรและนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมโดยเกษตรกรทำหน้าที่เป็นผู้สอนและสาธิต และนักท่องเที่ยวเป็นผู้เรียนและลงมือปฏิบัติ ทำให้ได้รับประสบการณ์และความรู้ทางการเกษตรจากการท่องเที่ยว นอกเหนือจากการได้รับความประทับใจเพียงอย่างเดียว

6.3.2 วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

การพัฒนาารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด มีการเปิดเวทีชาวบ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน รวมทั้งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ โดยการประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism Network) จังหวัดนครนายกและพื้นที่ใกล้เคียง การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และการจัดท่องเที่ยวทัวร์ ซึ่งมียุทธศาสตร์วิจัยดังนี้

ชุมชนต้องการรวมกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการริเริ่มของผู้นำชุมชน ในรูปแบบของคณะกรรมการตำบล และให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และอาชีพเกษตรกรรมของชุมชน เป็นฐานการเรียนรู้ จุดสาธิตการผลิต และทดลองทำการเกษตรเพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยชุมชนมีหน้าที่ร่วมกันดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว นำชมและสาธิตการปลูกและตัดแต่งไม้ดอกไม้ประดับ และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ชุมชนมีความตระหนักถึงประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยวที่จะทำให้คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจและรักในท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสสร้างรายได้มากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่าหัวใจสำคัญที่ทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนประสบผลสำเร็จคือ สมาชิกในชุมชนต้องมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ผู้นำและชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง ร่วมมือกันศึกษาความเป็นไปได้และวางแผนดำเนินงานท่องเที่ยวบนฐานทุนชุมชนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พงณา สนวนศรี (2546) ที่ว่า “การศึกษาความเป็นไปได้ก่อนลงพื้นที่ร่วมกับชุมชนถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญก่อนการตัดสินใจในการเลือกพื้นที่และตัดสินใจดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน” และสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลสองแพรก จังหวัดพังงา ของ สุญาพร สัตตระกุล และ สุชาติ ทวีพรปฐมกุล (2556) ที่ว่า “การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และ แสดงความคิดเห็นในกระบวนการร่วมในการค้นหาและหาสาเหตุของปัญหา ทำให้ประชาชนท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์” สอดคล้องกับ กรมชลประทาน และ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2555) กล่าวว่า “การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อประเทศชาติสืบไป”

เมื่อได้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนตำบลบางปลาจูด จากสมาชิกในชุมชนแล้ว ผู้วิจัยและกลุ่มผู้นำและสมาชิกชุมชนตำบลบางปลาจูด จึงได้ทำการเตรียมความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยการเพิ่มองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากชุมชนที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ และทำการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับระหว่างชุมชนเพื่อให้อำเภอเกิดความร่วมมือของเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีปราชญ์ชุมชนของชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับทำหน้าที่เป็นชุมชนพี่เลี้ยงในการถ่ายทอด

ประสบการณ์ และให้คำปรึกษาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดและการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรจากการใช้ทรัพยากรเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน คือ แหล่งปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ทำให้เกิดการพัฒนาฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรตำบลบางปลากด จำนวน 3 ฐาน ได้แก่ ฐานการเรียนรู้ไม้ดอกไม้ประดับ ฐานคนพันธุ์แพะ และฐานตัดแต่งไม้พุ่ม และการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด ทั้งนี้เป็นเพราะการส่งเสริมให้ชุมชนบางปลากดมีประสบการณ์ท่องเที่ยวโดยตรงในฐานะการเป็นนักท่องเที่ยวของชุมชนที่เป็นต้นแบบทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะทำให้ชุมชนรับรู้ พิจารณา และเข้าถึงแนวคิดและวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ทั้งในมุมมองของการเป็นนักท่องเที่ยวและมุมมองของการเป็นชุมชนเจ้าบ้านได้ด้วยตนเอง จนก่อให้เกิดการจุดประกายความคิดของชุมชนในที่สุด

หลังจากที่ได้สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยและชุมชนบางปลากด จึงได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ซึ่งมีการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนกระบวนการวิจัย ได้แก่ กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) การใช้เทคนิคต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree Technique) การใช้กระบวนการ 4Ds (Discovery, Dream, Design and Delivery) ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งหมด ทำให้มีโครงการที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนและสถาบันต่างๆ จำนวน 5 โครงการ คือ 1) โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โดยมีนักศึกษา ครูและบุคลากรศูนย์ กศน. ตำบลบางปลากด เข้าร่วมอบรมและเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของชุมชน 2) โครงการพัฒนาฐานการเรียนรู้ด้านการเกษตร โดยมีเกษตรกรปราชญ์ชุมชน และผู้นำชุมชน เป็นวิทยากรประจำฐาน 3) โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว คือ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ตามโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลบางปลากด 2 วัน 1 คืน ประกอบด้วยหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ ฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรโดยชุมชน ฟาร์มเมล่อนวัดประสิทธิเวช วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง และตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ และอาคารมวงศ์สินิท 4) โครงการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ได้แก่ แผ่นพับท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด และ 5) โครงการพัฒนาที่พักของชุมชน โดยการพัฒนาอาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิเวชเป็นที่พักบริการนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติพงษ์ แสนสิงห์ (2551) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านบัวเทิง ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี ที่ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อส่งเสริมวิธีการพัฒนาระบบการเรียนรู้แก่สมาชิกในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับ

กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน จึงได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 6 ฐานการเรียนรู้ จากการมีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านที่ได้ใช้เทคนิคการวิจัยที่หลากหลายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ (2551) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และประยุกต์ใช้รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวที่ได้ผลสูงสุด (TOMM) ในการดำเนินการวิจัยได้นำเทคนิควิธีการหลายรูปแบบเข้ามาใช้ในการดำเนินการกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเทคนิคที่สำคัญคือ PIC ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง และ นพรัตน์ ศุทธิถกล (2555) ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลาดน้ำดอนมนโนราห์ โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เทคนิค PIC การวิเคราะห์ SWOT และเทคนิคต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree) และ นิจิรา คลังสมบัติ (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุดรธานี โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่การเรียนรู้ โดยใช้การเปิดเวทีประชาคมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเชิงปฏิบัติการ

นอกจากนี้ ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้เกิด FARM STAY Model ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ที่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. พื้นฐานทุนทางสังคม (Fundamentals of Social Capital: F)
2. พื้นที่ (AREA: A)
3. ทรัพยากร (Resources: R)
4. การจัดการ การตลาด และการติดตามผล (Managing, Marketing, and Monitoring: M)
5. ความยั่งยืน (Sustainability: S)
6. การท่องเที่ยว (Tourism: T)
7. กิจกรรมท่องเที่ยว (Activities: T)
8. การมีส่วนร่วม (Your participation and experience: Y)

FARM STAY MODEL เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วยตนเองได้ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนและการสร้าง

เครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุน การปฏิบัติงานของชุมชน โดยชุมชนต้องจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานการใช้ทรัพยากรของตน อย่างมีคุณค่า ตามบริบทของชุมชน (ทุนทางสังคม พื้นที่ และทรัพยากร) และอัตลักษณ์ ทางการเกษตรของชุมชน เพื่อสร้างความโดดเด่นทางการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและ ความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยว ดังเช่นชุมชนบางปลากรด ที่มีทุนทางสังคม คือ ความไว้เนื้อเชื่อใจ และสามัคคีของคนในชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มในการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชุมชนขึ้น ซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้นำ กลุ่มเกษตรกร ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา โดยการใช้พื้นที่และทรัพยากรทางการเกษตรเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่ คือ แหล่งปลูกไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในการทำ การเกษตรและทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน มาสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งก่อให้เกิด ความยั่งยืนทางด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ในท้องถิ่น โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกับเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น เพื่อ ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว และทำการตลาดโดยมีนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวจากชุมชนเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่แสวงหาโอกาสในการทำ กิจกรรมที่แตกต่างจากวิถีชีวิตประจำวันและต้องการใช้เวลาอยู่ร่วมกันในระยะเวลาดังนี้ กับ สมาชิกในครอบครัว ในช่วงวันหยุดหรือ วันหยุดสุดสัปดาห์ สอดคล้องกับ ผลการสำรวจการแบ่ง ประเภทนักท่องเที่ยวตามลักษณะวิถีชีวิตพบว่า กลุ่มที่ Family Value หรือ “ครอบครัวสำคัญ” เป็นกลุ่มที่มีขนาดสัดส่วนสูงที่สุดในกลุ่มประชากรเป้าหมายถึงร้อยละ 51.87 โดยมีแรงจูงใจ สำคัญในการตัดสินใจเดินทางของกลุ่ม คือ การพักผ่อนร่วมกันในหมู่วมวลสมาชิกบรรยากาศ ระหว่างเดินทาง ช่วยทำให้ครอบครัวหรือสมาชิกในกลุ่มผูกพันกันมากยิ่งขึ้น โดยกิจกรรม การเรียนรู้ หรือการแบ่งปัน ทำบุญไหว้พระ ระหว่างการเดินทางเป็นกิจกรรมหลักส่วนหนึ่งของการเดินทางเกือบทุกครั้ง (Tourism Authority of Thailand, 2013) ชุมชนบางปลากรด มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก โดยการวางแผน จัดท่องเที่ยว นำร่องและทำสื่อประชาสัมพันธ์ คือ แผ่นพับเพื่อแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน บางปลากรด ให้การท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักและมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพด้านการบริการ ท่องเที่ยวของชุมชนให้มีคุณภาพโดยมีการติดตามผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและผลการ ดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนหลังจากการทดลองจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อให้ได้ข้อมูล ในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มต่อไป

FARM STAY MODEL มีความสอดคล้องและแตกต่างกับรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่หน่วยงานและนักวิชาการหลายท่าน ได้เสนอไว้ ดังเช่น รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของ ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตรกรรมส่งเสริมการเกษตร (2544) ที่กล่าวว่า “รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลักษณะของการจัดกิจกรรมและทรัพยากร จะมีรูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันไปตามสภาพของแหล่งท่องเที่ยว” ซึ่งสอดคล้องกับ FARMSTAY MODEL ตรงที่ทั้ง 2 รูปแบบให้ความสำคัญกับการนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้สร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่เช่นเดียวกัน โดยเน้นสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวตามลักษณะทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่ FARM STAY MODEL นั้นเน้นเรื่องของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีส่วนร่วม มากกว่าจะเน้นไปที่กิจกรรมท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของ เทพกร ณ สงขลา (2556) นั้นเป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงถึงกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเป็นหลัก แต่ไม่ได้เน้นถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติอื่นๆ เช่น การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว อย่างที่ FARM STAY เน้นถึงเรื่องการนำทุนทางสังคมมาใช้พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน นอกจากนี้ยังมี แนวปฏิบัติที่ดีเลิศในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับการเริ่มทำธุรกิจท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ การประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดำเนินอยู่ ของ ศูนย์ทรัพยากรการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประเทศสหรัฐอเมริกา (Agricultural marketing resource center, n.d.) ซึ่งเน้นถึง การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการให้บริการการท่องเที่ยว หรือ การประเมินตนเองของผู้ประกอบการเพื่อปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ แต่ไม่เน้นถึงการประเมินตนเองก่อนริเริ่มทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของผู้ประกอบการที่เป็นชุมชนเกษตรกร แต่ FARM STAY MODEL ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเองของเกษตรกร ในด้านทุนทางสังคม ด้านพื้นที่ และด้านทรัพยากร ในขณะที่ รูปแบบการวางแผนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ Blacka and et al. (2009) นั้นเป็นรูปแบบที่คำนึงถึงการประเมินตนเองของเกษตรกร ก่อนที่จะเริ่มจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากแต่รูปแบบดังกล่าวไม่ได้เฉพาะเจาะจงถึงชุมชนท้องถิ่นในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีบริบทเฉพาะ ต้องมีความเห็นชอบและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน จึงจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนนั้นประสบความสำเร็จ

หลังจากที่ได้ FARM STAY MODEL แล้วผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบนี้ไปทดลองใช้และตรวจสอบด้วยการจัดท่องเที่ยวนำร่องของชุมชนบางปลากด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็นการต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ถึงความเป็นมิตร ความจริงใจของชุมชนบางปลากดในการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งความตั้งใจจริง ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางปลากด ในการพัฒนาให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นอย่างเต็มกำลัง จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนนั้นเกิดขึ้นและสำเร็จได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) ได้ให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และระหว่างประเทศ ผลการถอดบทเรียน จาก AAR ระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวนำร่องซึ่งนักท่องเที่ยวได้ให้ข้อเสนอแนะให้ชุมชนเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวภาคปฏิบัติที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ชุมชนบางปลากดจึงได้แนวทางในการเพิ่มกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและเกษตรกร ตั้งแต่วิธีการเพาะพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับ การดูแลรักษา จนกระทั่งการเก็บบรรจุภัณฑ์ หรือ การส่งสินค้าไปขายในตลาด รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์หรือเยี่ยมชมและถ่ายทอดเรื่องราวการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างความโดดเด่นและน่าสนใจในการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) กล่าวถึง กลยุทธ์สร้างสรรค์และส่งเสริมสินค้าเชิงคุณค่าโดยมีแนวทางคัดเลือก ออกแบบ และสร้างสรรค์สินค้าและกิจกรรมท่องเที่ยวในมุมมองใหม่ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เรื่องราวที่น่าสนใจ และคุณประโยชน์ของสินค้าตามวิถีไทย พร้อมทั้งได้มีประสบการณ์ร่วมกับตัวสินค้า และได้ทำกิจกรรมระหว่างการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป FARM STAY MODEL เป็นรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนที่สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบัน ที่เน้นการพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนตั้งแต่ในระดับท้องถิ่นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ขยายสู่การพัฒนาประเทศชาติ ดังนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนชุมชนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมจากรากฐานของประเทศไทย โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาชนบทอย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้เป็นประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางหลักรองรับการเป็น ASEAN Tourism Hub ของโลก สอดคล้องกับ

The united nations world tourism organization (2013) กล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม รวมถึงความเป็นผู้นำทางการเมืองที่เข้มแข็ง” และ ประเวศ วะสี (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า “ยุทธศาสตร์ภาครัฐสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากที่นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ประกาศเป็นยุทธศาสตร์ของรัฐบาลนั้น อาศัย 2 แนวคิดหลักผนวกกัน คือ แนวคิดการพัฒนาความเข้มแข็งของรากฐานประเทศ ผนวกกับแนวคิดประชารัฐ ซึ่งหมายถึง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ซึ่งถ้าผนวกสามภาคนี้เข้ามาทำงานด้วยกันจะมีพลังที่สุด เพราะภาครัฐนั้นมีอำนาจรัฐ ภาคธุรกิจนั้นมีความสามารถในการจัดการมากกว่าภาคอื่นๆ ภาคประชาสังคมก็เข้าถึงความละเอียดอ่อนของมนุษย์ ชุมชนต่างๆ จึงกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์ที่ก้าวหน้ามาก เป็นยุทธศาสตร์ที่ก้าวเข้าสู่ยุคที่สี่ของโลก นั่นคือ การมองภาพทั้งหมดร่วมกันเป็นความร่วมมือกันที่จะพัฒนาอย่างบูรณาการทุกเรื่องร่วมกัน” ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยเน้นการบริหารจัดการองค์ความรู้ดั้งเดิมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น ผนวกกับการใช้เทคโนโลยีทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนและสร้างมูลค่าให้แก่ชุมชน จะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการนำพาประเทศไทย ไปสู่ยุค 4.0 และสร้างสมดุลระหว่างแนวคิดทุนนิยมของโลก และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย

6.4 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรมีโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยมีการระบุราคาบริการชมท่องเที่ยวที่แน่นอนไว้
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน มีการจัดการในเรื่องของการรักษาความสะอาดและความพร้อมของอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว
3. ชุมชนตำบลบางปลากด ควรเพิ่มจำนวนกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความหลากหลาย โดยเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวทุกช่วงวัยสามารถเข้าร่วมได้
4. ชุมชนตำบลบางปลากด ควรจัดทำป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ตามฐานการเรียนรู้เชิงเกษตรของชุมชน เพื่อนำเสนอข้อมูลท่องเที่ยว

6.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาล กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดนครนายก ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด เพื่อเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการเรียนรู้เชิงเกษตร สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวจากชุมชนเมือง โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและสร้างเสริมประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรสนับสนุนในด้านการทำการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวผ่านปฏิทินท่องเที่ยวและสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายของหน่วยงาน

4. กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำนักพัฒนาเกษตรกรรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายกควรวางแผน พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครนายก โดยการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่เกษตรกรและชุมชน สนับสนุนงบประมาณและเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ชุมชน

5. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครนายก ควรส่งเสริมทักษะอาชีพเสริมให้แก่เกษตรกรและสมาชิกในชุมชน โดยส่งเสริมอาชีพเสริมที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีพหลัก ทรัพยากรในพื้นที่ และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ อาชีพเกษตรกรปลูกไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับทรัพยากรเกษตรที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์ โดยลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอกเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนแสดงถึงตัวตนและอัตลักษณ์ของท้องถิ่น มีต้นทุนต่ำ และแตกต่างจากชุมชนแห่งอื่น

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน ให้พร้อมต่อการรองรับการท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชารัฐ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน

6.6 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มคุณค่าให้ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนบางปลากด
2. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการค้นหาอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดนครนายก
3. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในระดับภูมิภาค

รายการอ้างอิง

- Agricultural marketing resource center. (n.d.). ASEAN tourism strategic plan: ATSP
Retrieved from
http://www.agmrc.org/commodities_products/agritourism/agritourism_checklists/best-management-practices-in-agritourism/#
- Blacka, A. and et al. (2009). Agri-tourism Retrieved from http://pubs.ext.vt.edu/310/310-003/310-003_pdf.pdf
- Breugel, L. V. (2013). *Community-based tourism in northern honduras: Opportunities and barriers.*, Master Thesis, Social and Cultural Science Faculty of Social Sciences Radboud Universiteit Nijmegen, Netherlands.
- Ceballos, L. H. (1996). *Tourism, ecotourism and protected areas.* Switzerland: IUCN – The World Conservation Union.
- Claudio, L. and et al. (2017). Exploring the features of agritourism and its contribution to tural development in Italy. *Land Use Policy* 64, 383-390.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Coghlan, D. and Brannick, T. (2001). *Doing action research in you own organization.* London: Sage.
- Collier, A. (1997). *Principle of tourism.* Auckland: Longman Paul Ltd.
- Denzin, N. K. and Lincoln, Y. S. (1994). *Strategic of inquiry: Handbook of qualitative research.* Thousand Oaks, CA: Sage.
- Domenico, M. D. and Miller, G. (2012). Farming and tourism enterprise: Experiential authenticity in the diversification of independent small-scale family farming. *Journal of Tourism Management*, 33, 285-294.
- Flanigan, S. and et al. (2015). Generating public and private benefits through understanding what drives difference types of agritourism. *Journal of Rural Studies*, 41, 129-141.
- Google. (2017). Search Google Maps. Retrieved from <https://maps.google.co.th/>

- Herrera, A. C. and et al. (2014). Agriculture, environmental services, and agrotourism in the Dominican republic. *Electronic Journal of Agricultural and Development Economics*, 1(1), 87-116.
- Kurnianto, B. T. and et al. (2013). Agritourism development strategies based on institutional at wonorejo reservoir, Tulungagung, East Java, Indonesia. *Journal of Environment and Earth Science*, 3(8), 11-17.
- Lee, S. W. and Nam, S. Y. (2007). Agro-tourism as a rural development strategy in Korea. *Journal of rural development*, 29(6), 67-83.
- Mc Gehee, N. (2007). An agritourism system model: A weberian perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(2), 166-178.
- Nedelcu, A. and et al. (2014). The local action group, local development model based on community. case study-LGA "Land of vineyards and wine" Vrancea. *Procedia Economics and Finance*, 22, 706-715.
- Nilsen, P. and Tayler, G. (1977). *A comparative analysis of protected area planning and management frameworks*. . Paper presented at the Workshop on limits of acceptable change and related planning process: progress and future directions University of Montana's Lubrecht Experimental forest, Montana.
- Oredgebel, A. and Fadeyibi, I. (2009). *Diversification Into farm tourism, paper presented at the international conference on regional and urban modelling*. Paper presented at the the International Conference on Regional and Urban Modelling, University of Ottawa Ontario. .
- Overseas Development Institute. (2005). Successful communication a toolkit for researchers and civil society organization. Retrieved from <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/192.pdf>
- Phandee, M. C. and Pinthong, P. (2012). The agricultural areas potential development for agro-tourism using geographic information system. *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 3(6), 647-650.

- Phillip, S., Hunter, C. and Blackstock, K. (2010). A typology for defining agritourism. *Journal of Tourism Management*, 31, 754-758.
- Saroyo, P. and Mulyati, G. T. (2015). Analysis of prospect of agro-tourism attractiveness based on location characteristics. *Agriculture and Agricultural Science Procedia*, 3, 72-77.
- Schatz, S., Ordian, D. and Mittman, B. (2010). Guide to The After Action Review. Retrieved from https://www.cebma.org/wp-content/uploads/Guide-to-the-after_action_review.pdf
- Schiffman, L. G. and Kanuk, L. L. (1994). *Consumer behavior* (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Schiffman, L. G. and Kanuk, L. L. (2000). *Consumer Behavior* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Schilling, B. and et al. (2011). *Marketing 101 for your agritourism business*. New Jersey: Rutger cooperative extension.
- Sergeevich, N. D. and et al. (2015). Rating of assessment of the agro-tourism potential of rural areas. *Biosciences Biotechnology Research Asia*, 12(3), 2731-2738.
- Sharma, S. and Vyas, D. (2014). Agro-tourism imminent sunrise sector for rural development. *Journal of Management Research*, 2(1), 235-245.
- Srikatanyoo, N. and Campiranon, K. (2010). Agritourist needs and motivations: The Chiang Mai case. *Journal of Travel and Tourism Marketing*, 27(2), 166-178.
- Srisomyong, N. and Meyer, D. (2015). Political economy of agritourism initiatives in Thailand. *Journal of Rural Studies*, 41, 95-108.
- Su, B. (2011). Rural tourism in China. *Journal of Tourism Management*, 32, 1438-1441.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable tourism management*. Wallingford: CABI publishing.
- The association of Southeast Asian Nations. (2016). ASEAN Tourism Strategic Plan 2016-2025. Retrieved from <http://www.asean.org/storage/2012/05/ATSP-2016-2025.pdf>

- The Mountain Institute. (2000). *Community-based tourism for conservation and development: A source kit*. The Mountain Institute.
- The United Nations of Educational, Scientific and Cultural Organization. (1992). The Rio Declaration of Environment and Development. Retrieved from http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF
- The United Nations World Tourism Organization. (2008). International Recommendations for Tourism Statistics 2008. Retrieved from https://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_83rev1e.pdf#page=21
- The United Nations World Tourism Organization. (2013). Sustainable Tourism for Development. Retrieved from <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/docpdf/devcoengfinal.pdf>
- Timothy, D. J. and Tosun, C. (2003). *Appreciate planning for tourism in destination countries: Participation, incremental growth, and collaboration*. U.K.: CABI Publishing.
- Torres, R. (2003). Linkages between tourism and agriculture in Mexico. *Annual of Tourism Research*, 30, 546-566.
- Tourism Authority of Thailand. (2013). The surveying project of Thai perspective to customer segmentation management. Retrieved from <http://www.tatreviewmagazine.com/web/menu-top-home>
- Vroom, W. H. (1964). *Work and Motivation*. New York: John Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.
- เทพกร ณ สงขลา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชน กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์, 2, 95-108.
- เทพกร ณ สงขลา. (2556). รูปแบบการจัดการทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืนในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรืองชัย ฤทธิเดช. (2546). การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย. (2546). การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ:
วนิดาเพรส.

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. (2543). คู่มือการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล(สต.).

กรมแผนที่ทหาร. (2540). แผนที่อำเภอองครักษ์. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร.

กรมการท่องเที่ยว. (2552). คู่มือการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

กรมชลประทาน และ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). คู่มือการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น
ของประชาชน ภาคปฏิบัติ...กรณีศึกษาจริง. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน.

กรมทางหลวงชนบท. (ม.ป.ป.). สีสันตะวันออก. แหล่งที่มา:

http://www.drr.go.th/sites/default/files/attachment/vi_travel/nkhraayk_0.pdf

กรมส่งเสริมเกษตรกร. (2556). แผนยุทธศาสตร์งานท่องเที่ยวเชิงเกษตร พ.ศ. 2552-2556

แหล่งที่มา: <http://agrotourism.doae.go.th/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยววิถีเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แหล่งที่มา: <http://agrotourism.doae.go.th/>

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2549). ท่องเที่ยวเชิงเกษตร. แหล่งที่มา:

<http://www.agrotourism.doae.go.th.html>

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2560). การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
และอุปสรรค (SWOT Analysis) รายสาขาอุตสาหกรรม. Retrieved from

<http://www2.dip.go.th/>

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส
และอุปสรรค (SWOT Analysis) รายสาขาอุตสาหกรรม. แหล่งที่มา:

<http://www2.dip.go.th/>

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. แหล่งที่มา: http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8367

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560-2564. แหล่งที่มา: http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=312

กระทรวงพาณิชย์. (2559). สรุปข่าวเศรษฐกิจสำหรับผู้บริหาร. แหล่งที่มา: http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/news_140159.pdf

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา. (2560). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน. แหล่งที่มา: <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). การส่งเสริมท่องเที่ยวไทยปี 2559. แหล่งที่มา: <http://www.tatreviewmagazine.com/web/menu-read-tat/menu-2015/menu-42015/686-42015-destination>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย. แหล่งที่มา: <http://tourismawards.tourismthailand.org/index.php/th>

กิติพจน์ แสนสิงห์. (2551). โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของ ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชนบ้านบัวเหิง ตำบลท่าช้างอำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

จตุพร วิศิษฏ์โชติอังกูร. (2553). ถอดบทเรียน (นอกกรอบ) เรื่องเล่าวิถีวิทยาทอดบทเรียนผ่านประสบการณ์ทำงาน. กรุงเทพฯ: โครงการระบบออนไลน์เพื่อการจัดการความรู้สุขภาพ.

ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2542). การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). . การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชาย โพธิ์สิตา. (2556). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- ณัฐนรี สมิตร์ และ สมบัติ กาญจนกิจ. (2558). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา, 1, 163-180.
- दनัย เทียนพุด. (2543). การบริหารทรัพยากรบุคคลในทศวรรษหน้า กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล เพ็ชรชะ. (2555). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของธุรกิจไม้ดอกไม้ประดับ: กรณีศึกษาหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ คลอง 15 อ.องครักษ์ จ.นครนายก. (ปริญญาการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2549). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครราชสีมา: ไชยเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ทิตินา เขมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2545). การจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพรรณ ธาณี. (2540). การศึกษาชุมชน. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2552). การวิจัยปฏิบัติการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- นงเยาว์ พรหมประสิทธิ์, ชูตา ประโมจันย์ และ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). ปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- นพรัตน์ ศุทธิถิตถล, สมบัติ กาญจนกิจ และ สุชาติ ทวีปฐมกุล. (2555). รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., กรุงเทพฯ.
- นางเรณู มะฆูน. (2559) ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลากด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน/Interviewer: ศัญญา ศรีทอง.
- นิจิวา คลังสมบัติ, สมบัติ กาญจนกิจ และ อรุณศรี อ้อศรีวงศ์. (2558). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา

- ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม = *Participatory Democracy* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). วิจัยทางการศึกษา. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์., กรุงเทพฯ.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- บุญใจ ศรีสถิตย่นาการ. (2547). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพยาบาลศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิมพ์ครั้งที่ 3: ยูแอนด์ไออินเตอร์มีเดีย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2555). การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ แหล่งที่มา:
<http://www.watpon.com/boonchom/development.pdf>
- ปณิต อัครชัย. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนเทศบาลตำบลศาลเจ้าโรงทอง อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 9(18).
ประเวศ วะสี. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวโดยชุมชน จุดคานงัดการพัฒนาทุกด้าน. แหล่งที่มา:
www.dasta.or.th/
- ประชาชาติธุรกิจ. (2557). ธุรกิจท่องเที่ยว. แหล่งที่มา:
https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1419395253
- ประชาชาติธุรกิจ. (2558). สัมรวจตลาดพันธุ์ไม้คลอง 15. แหล่งที่มา:
https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1440581052
- ปองพล ธีวัลหทัยกุล. (2550). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พงษ์พันธุ์ พุทธิวิศิษฎ์ และ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย. (2552). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., กรุงเทพฯ.
- พจนา สอนศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

- ภัทรพร จันตะนี (2555). การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน
เห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- มณฑา เก่งการพานิช. (2556). การถอดบทเรียน. แหล่งที่มา:
www.ph.mahidol.ac.th/sos/group6/lesson_learned.pdf
- ยุพาพร รุปร่าง. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาตในการปฏิรูประบบ
ราชการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารการพัฒนาระบบงาน คณะพัฒนา
สังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รัฐบาลไทย. (2557). นโยบายรัฐบาล. แหล่งที่มา:
<http://www.thaigov.go.th/aboutus/current/policy-statement>
- รัฐบาลไทย. (2560). ข่าวทำเนียบรัฐบาล. แหล่งที่มา:
<http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/3545>
- ราณี อธิชัยกุล และคณะ. (2558). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไทยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
อาเซียน. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ราตรี ภูศรี, จินดา ขลิบทอง และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2556). การจัดการการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรบ้านนาจอก อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัย
ระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 วันที่ 3-4 กันยายน 2556, จังหวัดนนทบุรี.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. . จังหวัดสุพรรณบุรี:
เอกสารประกอบการบรรยาย ในการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาและส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรปี 2547 วันที่ 25 พฤษภาคม 2547. ณ โรงแรมสองพันบุรี อำเภอเมือง
จังหวัดสุพรรณบุรี.
- วรพล วัฒนเหลืออรุณ. (2544). การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญา
ชาวบ้าน : กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่.
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- วรางคณา จันทร์คง. (2557). การถอดบทเรียน ตอนที่ 1. แหล่งที่มา:
<http://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/book571/rsearch571.pdf>

วัดประสิทธิเวช. (2554). ประวัติวัดประสิทธิเวช. แหล่งที่มา:

<https://watprasitthiwech.wordpress.com/about/>

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 4, 41-42.

วารุณี เกตุสะอาด. (2554). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย “มสธ. วิจัย ประจำปี 2554”. แหล่งที่มา: www.stou.ac.th/offices/ord/pac/file/hum&soc3.pdf

วิชชานันท์ ผ่องศรี และ สมพงษ์ ธงไชย. (2550). การสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการพื้นที่ อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี. *Environment and Natural Resources Journal* 5, 164-172.

วีระพล ทองมา. (2556). การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้. แหล่งที่มา: www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc

ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2555). ประเทศไทย แหล่งที่มา: <http://thailand.kapook.com/>

ศูนย์ความรู้กลาง กรมชลประทาน. (ม.ป.ป.). ต้นไม้แห่งปัญหาและสาเหตุ. แหล่งที่มา:

<http://kmcenter.rid.go.th/kcopp/2014/images/WRD/ppp-tree.pdf>

ศูนย์ประสานงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2544). คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเกษตร: ภายใต้โครงการไทยเที่ยวไทยและท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามมาตรการส่งเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช.).

ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ม.ป.ป.). เทคนิคการศึกษาชุมชน. .

แหล่งที่มา:

http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0109501/Unit08/unit08_010.htm

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2555). องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.

Retrieved from <http://www.cbt->

[i.org/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103](http://www.cbt-i.org/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2543). การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism). กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. .

- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2553). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์(พิมพ์ครั้งที่ 2). อุดรธานี: อักษรศิลป์การพิมพ์.
- สมบัติ กาญจนิจ. (2557). นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (2 ed.). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2550). เคล็ดไม่ลับการตลาดบริการ (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพฯ: ยูบีซี แอลบีคส์.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27. (2546). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งที่มา:
<http://kanchanapisek.or.th/kp6/New/sub/book/book.php?book=27&chap=3&page=t27-3-infodetail02.html>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). คู่มืออธิบายนโยบายยกกระดาษ A4. แหล่งที่มา:
<http://planning.dld.go.th/th/images/stories/section-5/2560/strategy07.pdf>
- สำนักงานโครงการสานพลังประชารัฐ. (2559). D3 การส่งเสริมการท่องเที่ยว & MICE. แหล่งที่มา: <http://www.xn--72cgs7alq1bbn1c4digdj.com/activity-event-d3/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. แหล่งที่มา:
http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). ประชากร-โครงสร้างประชากร. แหล่งที่มา: <http://social.nesdb.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2554). คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2552). TK Forum ถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อเสนอแนะนโยบายการอ่านจากชุมชนนักปฏิบัติ. แหล่งที่มา:
<https://www.tkpark.or.th/stocks/extra/0006d8.pdf>
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (ม.ป.ป). ข่าวเกษตรรายวัน. แหล่งที่มา:
http://www.acfs.go.th/read_news.php?id=8400&ntype=09
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2553). คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร. แหล่งที่มา:
<http://agrotourism.doae.go.th/>

- สุกัญญา เจริญศรี. (2549). การรับรู้ และแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวใน 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันหลังจากได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติ(TSUNAMI) ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุญาพร สัตตะระกูล และ สุชาติ ทวีพรปฐมกุล. (2556). แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลสองแพรก จังหวัดพังงา. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ปีที่ 14, 3, 156-171.
- สมณี พีรกิจ. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ., กรุงเทพฯ.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2555). รายงานความคืบหน้าเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย. แหล่งที่มา: <http://www.dasta.or.th/dastaarea7/attachments/article/118/file5.pdf>
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาгод. (2559). แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2560-2562). นครนายก: องค์การบริหารส่วนตำบลบางปลาгод.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2536). ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรรถัย ก๊กผล. (2552). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. นนทบุรี: วิทยาลัย พัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- อรุณศรี อื้อศรีวงศ์. (2551). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร้ง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- อาศรมวงศ์สนิท. (2557). เกี่ยวกับอาศรม. แหล่งที่มา: <https://wongsanit-ashram.org/tha/>
- อุไรวรรณ สุภานิตย์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาวัดฉนวนวิถีชุมชน “โหนดนาเล” อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจเครื่องมือการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.รชาดา เครือทิวา	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพงษ์ เกริกสกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร. กิ่งกนก เสาวภาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ อาทิตยา ปาทาน	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
6. อาจารย์ กฤษณา ไต้มัยยั้ง (แปลภาษาอังกฤษ)	มหาวิทยาลัยเกริก

ภาคผนวก ข หนังสือของความอนุเคราะห์ (ตัวอย่าง)

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๑๐๘๒

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๑๘ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ประธานศูนย์เรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์

ด้วย นางสาวศรัญญา ศรีทอง นิสิตระดับปริญญาตรีบัณฑิต ชั้นปีที่ ๕ แขนงวิชาวิทยาการการจัดการ กีฬาและนันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในกรณี จึงใคร่ขอความ อนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ท่านในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน และแจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน ๑๐๐ ชุด ณ ศูนย์การเรียนรู้บ้านบางพลับ จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อประกอบ ในการศึกษางานวิจัยดังกล่าว ในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๑ กันยายน ๒๕๕๘ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานในรายละเอียด ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชินนทร์ชัย อินทราภรณ์)
คณบดี

หน่วยจัดการศึกษา งานวิชาการและวิจัย

โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๗

โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๒๔

ที่ ศธ๐๕๑๒.๒๔/๒๕๖๐

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ แขวงวังใหม่ กทม. ๑๐๓๓๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมทดสอบการจัดห้องเที่ยวนำร่อง

เรียน นายกองศ์การบริหารส่วนตำบลบางปลากรด

ด้วย นางสาวศรีธัญญา ศรีทอง นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๖ แห่งสาขาวิทยาการการจัดการกีฬาและ
นันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบ
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การดูแลของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อให้การศึกษามีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการนี้ จึงขอเชิญท่านเข้าร่วม
เป็นผู้ดำเนินการต้อนรับนักท่องเที่ยวและทดสอบการจัดห้องเที่ยวนำร่องในฐานะผู้บริหารงานปกครองท้องถิ่น
ตำบลบางปลากรด ระหว่างวันที่ ๔-๕ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อทดสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดย
ชุมชน ในงานวิจัยหัวข้อเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมในการจัดห้องเที่ยวนำร่องในงานวิจัยดังกล่าว ตามกำหนดวัน
เวลา และสถานที่ดังกล่าวด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย บุญรอด)
คณบดี

หน่วยจัดการศึกษา กลุ่มภารกิจวิชาการ
โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๗
โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐
ผู้วิจัย นางสาวศรีธัญญา ศรีทอง โทร. ๐๘๙-๗๕๕-๕๑๔๔

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล

**แบบสัมภาษณ์ผู้นำ ปราชญ์ชุมชน และเกษตรกร
ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน**

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารจัดการกีฬาและ นันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สัมภาษณ์ข้อมูลสภาพแวดล้อมและบริบทชุมชน ผลผลิตทางการเกษตร องค์ประกอบ การท่องเที่ยวของชุมชน การดำเนินการและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านให้การสัมภาษณ์ ทุกข้อคำถามตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการและมีผลต่อ การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนโดยส่วนรวมและไม่มีผลในเชิง ธุรกิจต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับจะไม่ถูกพินและเกิดผล เสียต่อท่านแต่ประการใด

ขอขอบคุณในความกรุณาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ศรัณญา ศรีทอง

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - นามสกุล

.....
ชุมชน

.....
ตำแหน่งในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน/บทบาทการมีส่วนร่วมใน

ชุมชน/ หน่วยงาน

.....

ตอนที่ 2

คำถามผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านและหน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมและส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนจัดตั้งกลุ่ม หรือ คณะกรรมการในการบริหารการท่องเที่ยวของชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความร่วมมือกัน จัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน อย่างไร
2. ชุมชนของท่านได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายใน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มสหกรณ์ท้องถิ่น เป็นต้น อย่างไรบ้าง
3. ชุมชนของท่านได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สำนักงานจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในพื้นที่รับผิดชอบ และสำนักงานเกษตรจังหวัด เป็นต้น อย่างไรบ้าง

คำถามปราชญ์ชุมชน เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

1. ชุมชนของท่านมีประวัติการก่อตั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนอย่างไร
2. ชุมชนของท่านมีรูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เช่น การวางแผน การจัดการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างไร
3. ชุมชนของท่านมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว อะไรบ้าง
4. ความรู้ดั้งเดิมในด้านการเกษตรของชุมชน คืออะไร อย่างไร
5. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรและให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อะไรบ้าง เช่น กิจกรรมสาธิต/ทดลองทำการเกษตร กิจกรรมเก็บเกี่ยวผลผลิต กิจกรรมแปรรูป สีน้า และโฮมสเตย์ เป็นต้น
6. การมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การให้ความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน และการจัดตั้งกลุ่ม หรือ คณะกรรมการในการบริหาร การท่องเที่ยวของชุมชน เป็นอย่างไร
7. ชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวอย่างไร
8. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้สอดคล้องกับพฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
9. ท่านคิดว่าชุมชนได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านความเป็นอยู่ของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไร

9.1 ผลกระทบด้านบวกต่อชุมชนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านความเป็นอยู่
ของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

9.2 ผลกระทบด้านลบต่อชุมชนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านความเป็นอยู่
ของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

10. ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแห่งนี้
ประสบผลสำเร็จ และได้รับความนิยมนักท่องเที่ยว

**คำถามเกษตรกร เกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
และการให้บริการการท่องเที่ยว**

1. ท่านทำการเกษตรอะไร และท่านมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน อย่างไร
2. ท่านได้รับการส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่เกษตรของท่าน และ
การให้บริการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว จากหน่วยงานต่างๆ หรือไม่ อย่างไร
3. ท่านเห็นว่าตัวท่านและครอบครัว รวมทั้งชุมชนได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการท่องเที่ยว
อย่างไร

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์
ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ลงชื่อ.....ผู้ทำการสัมภาษณ์
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลาที่ทำการสัมภาษณ์.....ถึง.....น.

แบบสอบถามประชาชน
เกี่ยวกับเจตคติที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวประกอบกรทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต แผนกวิชาวิทยาการบริหารจัดการกีฬาและนันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเจตคติของประชาชนที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อคำถามตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการและมีผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยส่วนรวมและไม่เผลอในเชิงธุรกิจต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับจะไม่ถูกเปิดเผยและเกิดผลเสียต่อท่านแต่อย่างใด

โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เจตคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ขอขอบคุณในความกรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี
ศรัญญา ศรีทอง (ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58
วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558
วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20-30 ปี
 3. 31-40 ปี 4. 41-50 ปี
 5. 51-60 ปี 6. มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส

1. โสด 2. สมรส
 3. หย่า/แยกกันอยู่ 4. หม้าย

4. สถานภาพในครัวเรือน

1. หัวหน้าครัวเรือน 2. คู่สมรส 3. บุตร
 4. ญาติ/ญาติผู้ใหญ่ 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

1. อายุ 0-5 ปี.....คน 2. อายุ 6-15 ปี.....คน
 3. อายุ 16-25 ปี.....คน 4. อายุมากกว่า 25 ปี.....คน

6. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา 3. อนุปริญญาเทียบเท่า
 4. ปริญญาตรีเทียบเท่า 4. สูงกว่าปริญญาตรี 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

7. อาชีพหลักของท่าน

1. นักเรียนหรือนักศึกษา 2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างของรัฐ
 3. พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน 4. ธุรกิจส่วนตัว
 5. เกษตรกร 6. รับจ้างทั่วไป
 7. พ่อบ้านแม่บ้าน 8. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

8. รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนของท่าน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
 3. 20,001-30,000 บาท 4. มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

9. ท่านอาศัยอยู่ที่ชุมชนแห่งนี้ (โปรดระบุ).....เป็นระยะเวลา.....ปี

10. อะไรคือสิ่งสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่ที่นี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เป็นคนท้องถิ่น 2. มีโอกาสในการทำงาน 3. ชอบสถานที่และบรรยากาศ
 4. ต้องการเป็นสถานที่อาศัยอยู่ตลอดชีวิต 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

11. โปรดให้คำอธิบายว่าท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่แห่งนี้

- 1. เกี่ยวข้องโดยตรงเพราะเป็นงานในหน้าที่ (โปรดระบุ).....
- 2. มีธุรกิจที่เกี่ยวข้อง (โปรดระบุ).....
- 3. เกี่ยวข้องในส่วนตัวเป็นสาธารณะ ได้แก่.....
- 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
- 5. ไม่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 เจตคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับเจตคติของท่านมากที่สุด

โดยที่	4	หมายถึง	ท่านมีระดับเจตคติมากที่สุด	
	3	หมายถึง	ท่านมีระดับเจตคติมาก	เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58
	2	หมายถึง	ท่านมีระดับเจตคติน้อย	วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558
	1	หมายถึง	ท่านมีระดับเจตคติน้อยที่สุด	วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

ผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	ระดับเจตคติ			
	4	3	2	1
1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ				
1.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและกระจายรายได้แก่ชุมชน				
1.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น เช่น ที่พัก แหล่งท่องเที่ยว และร้านอาหาร ฯลฯ				
1.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยกระตุ้นการผลิตของชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว				
1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการแบ่งผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมในท้องถิ่น				
1.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้ค่าครองชีพของคนในท้องถิ่นสูงขึ้น				
2. ผลกระทบด้านสังคม				
2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น				
2.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น				
2.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยลดอัตราการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชน				
2.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมของชุมชน				
2.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยวของชุมชน				

ผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	ระดับเจตคติ			
	4	3	2	1
3. ผลกระทบด้านวัฒนธรรม				
3.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณีแก่ชุมชนท้องถิ่น				
3.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว				
3.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการฟื้นฟู สืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น				
3.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต และค่านิยมทางวัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่นตามกระแสของนักท่องเที่ยว				
3.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการลดคุณค่าของวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรม ของชุมชนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงความยั่งยืนทาง วัฒนธรรม				
4. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม				
4.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้อย่างคุ้มค่า ผ่านการสร้างสรรคกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว				
4.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม				
4.3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดการฟื้นฟู พัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน				
4.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ป่าไม้ ดิน ฯลฯ เสื่อมโทรม				
4.5 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนทำให้เกิดมลพิษในชุมชน เช่น มลพิษจากขยะ มลพิษทางน้ำ ทางอากาศและทางเสียง เป็นต้น				

ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ที่โครงการวิจัย..... 106-1/58
 วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2559
 วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

แบบสอบถามพฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารจัดการกีฬาและนันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไป พฤติกรรม ความต้องการ และความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อคำถามตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ และมีผลต่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนโดยส่วนรวมและไม่มีผลในเชิงธุรกิจต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับจะไม่ผูกพันและเกิดผลเสียต่อท่านแต่อย่างใด

โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
- ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
- ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ขอขอบคุณในความกรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี

ศรัญญา ศรีทอง (ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. 18-30 ปี

2. 30-55 ปี

3. 56-65 ปี

4. มากกว่า 65 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษา

3. ปริญญาตรี/เทียบเท่า

4. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพหลักของท่าน

1. นักเรียนหรือนักศึกษา

2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างของรัฐ

3. พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน

4. ธุรกิจส่วนตัว

5. เกษตรกร

6. รับจ้างทั่วไป

7. พ่อบ้าน/แม่บ้าน

8. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

5. รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนของท่าน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท

2. 10,001-20,000 บาท

3. 20,001-30,000 บาท

4. มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

6. ท่านเคยมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งนี้หรือไม่

1. เคย จำนวน.....ครั้ง

2. ไม่เคย

7. ท่านเคยเดินทางไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งอื่น หรือไม่

1. เคย จำนวน.....ครั้ง ที่.....

2. ไม่เคย

8. วัตถุประสงค์หลักในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งนี้ของท่าน คือข้อใด

1. พักผ่อน

2. เลือกซื้อสินค้า

3. ทักทาย

4. ชมการแสดงศิลปวัฒนธรรม

5. ชมงานเทศกาลท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58

วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558

วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

9. กิจกรรมท่องเที่ยวประเภทใดที่ท่านเข้าร่วมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. การพักผ่อนหย่อนใจในจุดชมวิว ที่สำหรับพักผ่อน
2. การนั่งรถ/นั่งเรือเที่ยว
3. การพักผ่อนในโฮมสเตย์
4. การแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร
5. การทดลองทำการเกษตร หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือ เก็บผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง
6. การซื้อสินค้าทางการเกษตร ของฝาก ของที่ระลึก
7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งนี้ จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. วารสาร นิตยสารหรือ สิ่งพิมพ์อื่นๆ
2. แผ่นพับ โบปลิ้ว
3. อินเทอร์เน็ต
4. วิทยุ
5. โทรทัศน์
6. การแนะนำจากบุคคลอื่นๆ/การบอกต่อ
7. บัญชีประชาสัมพันธ์/ป้ายข้างทาง
8. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

11. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทางมาเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งนี้

1. รถยนต์ส่วนบุคคล
2. รถจักรยานยนต์
3. รถโดยสารประจำทาง
4. รถนำเที่ยว/ ทัวร์
5. รถไฟ
6. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

12. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแห่งนี้ ณ ช่วงเวลาใด

1. วันหยุด เสาร์-อาทิตย์
2. วันหยุดนักขัตฤกษ์
3. วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)

13. ลักษณะการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนในครั้งนี้

1. คนเดียว
2. กลุ่มเพื่อน
3. ครอบครัว/ญาติ
4. บริษัท/นำเที่ยว
5. กลุ่มทัศนศึกษา
6. การนำเที่ยวของหน่วยงาน
7. ชมรม/มูลนิธิ
8. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

14. การเดินทางท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ในครั้งนี้ ท่านพักค้างคืน หรือไม่ ที่ไหน

1. พักค้างคืน
- 1.1 ที่พักของชุมชน (โฮมสเตย์, ฟาร์มสเตย์)
- 1.2 ที่พักของเอกชนอื่นๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เป็นต้น
- 1.3 ที่พักของญาติ/เพื่อน/คนรู้จัก
2. ไม่พักค้างคืน

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58

วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558

วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

15. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนแห่งนี้ (บาท/คน/ครั้ง) ได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม และค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและของที่ระลึก เป็นต้น

1. น้อยกว่า 500 บาท   2. 501 – 1,000 บาท   3. มากกว่า 1,000 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 3 ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

16. ท่านคิดว่าควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนด้วยสื่อชนิดใด (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. วารสาร นิตยสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ   2. แผ่นพับ ใบปลิว
 3. อินเทอร์เน็ต   4. วิทยุ
 5. โทรทัศน์   6. การแนะนำจากบุคคลอื่นๆ/การบอกต่อ
 7. บัณฑิตประชาสัมพันธ์/ป้ายข้างทาง   8. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

17. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ควรเปิดบริการ ณ ช่วงเวลาใด

1. วันหยุด เสาร์-อาทิตย์   2. วันหยุดนักขัตฤกษ์
 3. วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)

18. ช่วงเวลาที่ท่านต้องการท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1. ช่วงเช้า (6.00-12.00 น.)   2. ช่วงบ่าย (12.00-15.00 น.)
 3. ช่วงเย็น (15.00-18.00 น.)   4. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

19. ความต้องการด้านการศึกษาและพัฒนาความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. มีคูปองคูปองทั่วไป   2. มีคูปองคูปองถิ่น/ปราศรัยชาวบ้าน
 3. เรียนรู้การทำอาชีพเกษตรกรรม   4. ศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเกษตรกร
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

20. เหตุผลที่ท่านเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

1. ความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมและวิถีชีวิตทางการเกษตร
 2. ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 3. ทัศนียภาพและความสวยงามของพื้นที่
 4. สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยว
 5. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
 6. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์และสินค้าแปรรูปทางการเกษตร
 7. การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์/การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้เครื่องมือทางการเกษตร การทำเกษตรกรรมและการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น
 8. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58
 - 4 ส.ค. 2558
 วันที่รับรอง.....
 - 3 ส.ค. 2559
 วันหมดอายุ.....

21. ท่านต้องการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนประเภทใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ทำไร่/ทำนา เช่น นาปี นาปรัง นาขั้นบันได ไร่ข้าวโพด ไร่ถั่ว ไร่ส้ม ไร่ฝรั่ง และ ไร่ยาสูบ เป็นต้น
2. สวนผลไม้ เช่น สวนองุ่น สวนส้ม สวนมะยงชิด สวนลิ้นจี่ สวนทุเรียน สวนเงาะ และสวนสตรอว์เบอร์รี (Strawberry garden) เป็นต้น
3. สวนดอกไม้ เช่น ฟาร์มกล้วยไม้ ไร่นานตะวัน สวนกุหลาบ สวนเบญจมาศ และบึงบัว เป็นต้น
4. สวนสมุนไพร เช่น สมุนไพรประเภทไม้ยืนต้น ได้แก่ อบเชย ยอ และคุณ สมุนไพรประเภทไม้พุ่ม ได้แก่ ทองพันชั่ง ชุมเห็ดเทศและขลุ่ย ประเภทไม้ล้มลุก ได้แก่ วางหางจระเข้ แมงลัก และขมิ้น ประเภทไม้เลื้อย หรือไม้เถา เช่น บอระเพ็ด มะม่วงเครือ และเล็บบี๋นาง เป็นต้น
5. สวนครัว/สวนผัก เช่น สวนกะหล่ำปลี สวนสวนผักไฮโดรโปนิคส์ (Hydroponics vegetable garden) สวนผักคะน้า สวนผักกวางตุ้ง และสวนฟักทอง เป็นต้น
6. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่มีการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อทำการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามหลักการเกษตรผสมผสาน
7. ฟาร์มเลี้ยงสัตว์และประมง เช่น ฟาร์มแกะ ฟาร์มอัลปากา (Alpaca farm) ฟาร์มโคนมู ฟาร์มนกกระจากเทศ ฟาร์มกิ้ง และฟาร์มหอยนางรม เป็นต้น
8. งานเทศกาลท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
9. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

22. กิจกรรมท่องเที่ยวประเภทใดที่ท่านอยากให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. การพักผ่อนหย่อนใจในจุดชมวิว ที่สำหรับพักผ่อน
2. การนั่งรถ/นั่งเรือเที่ยว
3. การพักผ่อนในโฮมสเตย์
4. การแสดง หรือ สาธิต ทางด้านการเกษตร
5. การทดลองทำการเกษตร หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือ เก็บผลผลิตทางการเกษตรด้วยตนเอง
6. การซื้อสินค้าทางการเกษตร ของฝาก ของที่ระลึก
7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

กองส่งเสริมการวิจัย..... 106-1/58
- 4 ส.ค. 2558
วันที่รับรอง.....
- 3 ส.ค. 2559
วันหมดอายุ.....

23. ถ้ามีโอกาสในอนาคตท่านต้องการกลับมาท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน แห่งนี้ อีกหรือไม่

1. ต้องการ เพราะเพราะ (โปรดระบุ).....
2. ไม่แน่ใจ
3. ไม่ต้องการ เพราะ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

โดยที่	4	หมายถึง	ท่านพึงพอใจมากที่สุด	 สาขาที่โครงการวิจัย..... 106.1/58 ปีที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558 วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559
	3	หมายถึง	ท่านพึงพอใจมาก	
	2	หมายถึง	ท่านพึงพอใจน้อย	
	1	หมายถึง	ท่านพึงพอใจน้อยที่สุด	

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
1.1 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว				
1.2 ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น				
1.3 ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
1.4 ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว				
1.5 ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่จอดรถ พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น				
1.6 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรท่องเที่ยว				
1.7 การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร				
1.8 ชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง				
1.9 ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น				
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
2.1 เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย				
2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต				
2.3 ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น				
2.4 มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว				

 เอกชนโครงการวิจัย 106-1/58 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ร่มตออายุ.....	ระดับความพึง			
	4	3	2	1
2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว				
2.6 ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ				
2.7 ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้				
2.8 การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี				
3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
3.1 การต้อนรับอย่างมีไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว				
3.2 มีบุคลากร ผู้นำชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร				
3.3 การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปปลิว ป้ายสื่อความหมาย เป็นต้น				
3.4 การสาธิต และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
3.5 การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร				
3.6 ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น				
3.7 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว				
3.8 การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และรายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น				
3.9 การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ				
4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
4.1 ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว				
4.2 ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว และการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ				
4.3 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น				

เลขที่โครงการวิจัย 106-1/58
 งบอุดหนุน - 4 ส.ค. 2558
 งบอุดหนุน - 3 ส.ค. 2559

ศึกษาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
4.4 การได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ				
4.5 ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร				
4.6 ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว				
4.7 การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร				

ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Agrotourists' behavior, need, and satisfaction questionnaire

Acknowledgement

This questionnaire is developed to gather tourism information for a dissertation of doctoral degree in Sport Science: Management and Administrative Science in Sport and Recreation, Faculty of Sport Science of Chulalongkorn University. The questionnaire objective is to collect the data in term of tourists' behavior, need, and satisfaction to develop a community-based agrotourism management model.

Your information will be useful for academic purposes and the community-based agrotourism management model development. There will not be any commercial solicitation or usage of the response for others.

This questionnaire is consisted of 4 parts;

Part 1 Personal information

Part 2 Agrotourists' behavior

Part 3 Agrotourists' needs to the community-based agrotourism management

Part 4 Agrotourists' satisfaction to the community-based agrotourism management

Thank you for your kind cooperation

Miss Saranya Srithong (Researcher)

Protocol No. 106.1/58
 Date of Approval: 4 AUG 2015
 Approval Expire Date: 3 AUG 2016

Part 1: Personal information

Please mark ✓ into the of the answer you choose.

1. Gender

1. Male 2. Female

2. Age

1. 18-30 years 2. 30-55 years
 3. 56-65 years 4. Over 65 years

3. Education

1. Elementary school 2. High School or equivalent
 3. Bachelor's degree or equivalent 4. Higher than Bachelor's degree

4. Occupation

1. Student 2. Government officer
 3. Employee 4. Business owner
 5. Agriculturist 6. Freelancer
 7. Househusband/Housewife 8. Others (Please specify) .....

5. Net income per month

1. Less than USD 10,000 2. USD 10,001-20,000
 3. USD 20,001-30,000 4. More than USD 30,000

Part 2: Agrotourists' behavior

Please mark ✓ into the of the answer you choose.

6. Is this your first time to visit this community-based agrotourism attraction?

1. Yes 2. No (This is the.....times.)

7. Have you ever been to other community-based agrotourism attractions in Thailand?

1. Yes (For.....times.) Please indicate name of attractions :.....
 2. No

8. Why do you travel to this community-based agrotourism attraction?

1. Relaxation 2. Local products buying
 3. Educational trip 4. Local culture and local art seeing
 5. Agro-festival visit 6. Others (Please specify).....

9. Which are tourism activities do you participated? (You can choose more than one choice.)

- 1. Relaxation at the view point
- 2. Sightseeing by car or boat.
- 3. Staying at homestay or farmstay
- 4. Agricultural shows and demonstrations
- 5. Cultivating practice or harvesting farm products
- 6. Buying farm products and souvenirs
- 7. Others (Please specify) .....

10. How do you get the information of this attraction? (You can choose more than one choice.)

- 1. By magazines and journals
- 2. From brochures
- 3. From Internet
- 4. From radio
- 5. From Television
- 6. From word of mouth
- 7. From posters/destination signs
- 8. Others (Please specify).....

11. How do you come to this community-based agrotourism attraction?

- 1. By car
- 2. By Motorcycle
- 3. By bus
- 4. By coach tour
- 5. By train
- 6. Others (Please specify).....

12. Which day do you travel here?

- 1. Weekend
- 2. Holiday
- 3. Weekday
- 4. Vacation

13. Whom do you go with to this community-based agrotourism attraction?

- 1. Alone
- 2. Friends
- 3. Family
- 4. Tour operation
- 5. Field visit group
- 6. Colleague
- 7. Association
- 8. Others (Please specify).....

14. Do you stay overnight in this trip?

- 1. Yes
  - 1.1 At homestay/farmstay
  - 1.2 At private accommodation such as hotel, resort, and bungalow, etc
  - 1.3 Friend's house or relative's house
- 2. No

Protocol No. 106-1758
 Date of Approval - 4 AUG 2015
 Approval Expire Date - 3 AUG 2016

15. How much money do you spend at this community-based agrotourism attraction? (accommodation cost, food and beverage cost, activity cost and attraction fees, and souvenir cost, etc.)

1. Less than 3,000 Baht   2. 3,001 – 5,000 baht   3. More than 5,000 Baht

Part 3: Agrotourists' needs to the community-based agrotourism management

Please mark ✓ into the of the answer you choose.

16. What do you think is the suitable public relation tools for promoting this attraction? (You can choose more than one choice.)

1. By magazines and journals   2. From brochures
 3. From Internet   4. From radio
 5. From Television   6. From word of mouth
 7. From posters/destination signs   8. Others (Please specify).....

17. What do you think which day this community-based agrotourism attraction should be opened?

1. Weekend   2. Weekday   3. Holiday   4. Vacation

18. When do you want to travel at the community-based agrotourism attraction?

1. In the morning (during 6.00-12.00 a.m.)   2. In the afternoon (12.00-15.00 p.m.)
 3. In the evening (during 15.00-18.00 p.m.)   4. Others (Please specify).....

19. What service do you require at this attraction? (You can choose more than one choice.)

1. General Guide   2. Local Guide
 3. Cultivation practice   4. Local cultural information and local way of life
 5. Others (Please specify).....

20. Why do you travel to this community-based agrotourism attraction? (You can choose more than one choice.)

1. The interesting of agriculture and agriculturist way of life
 2. The convenient travelling to attraction
 3. Beautiful view of the areas
 4. Tourism services and facilities
 5. Variety of tourism activities
 6. Buying of agro product and agro product processing
 7. Educational tourism such as learning agro tools, cultivating or harvesting farm products and agro product processing, etc.
 8. Others (Please specify).....

Protocol No. 106.1/58
 Date of Approval - 4 AUG 2015
 Approval Expire Date - 3 AUG 2016

21. What kind of community-based agrotourism attractions do you want to visit? (You can choose more than one choice.)

1. Rice Cultivation such as in-season rice, off-season rice, rice terrace, corn fields, sugar cane fields, pineapple fields, cassava field, potato field, and tobacco fields, etc.
2. Horticulture such as vineyard, orange grove, marian plum orchard, lychee garden, durian orchard, rambutan garden and strawberry garden, etc.
3. Cutting Flower such as orchid farm, sunflower field, rose garden, chrysanthemum garden, and lotus swamp, etc.
4. Herbs such as perennial herbs (cinnamon, great morinda, golden shower, etc.), bush herbs (dainty spure, candelabra bush, indian marsh fleabane, etc.), annual herbs (aloe vera, sweet basil, turmeric, etc.), climber herbs (heart-leaved-moonseed, brinjal, Rangoon ceeper, etc.)
5. Vegetables such as cabbage field, Hydroponics vegetable garden, Chinese kale garden, Chinese cabbage garden, pumpkin patch, etc.
6. New theory agricultural attraction, outlining an agricultural approach which emphasizes proper land and water management for optimum benefits such as integrated farming.
7. Animal Farming such as sheep farm, alpaca farm, dairy farm, ostrich farm, shrimp farm, and oyster farm, etc.
8. Agro-Festival
9. Others (Please specify).....

22. Which activities would you like to have at community-based agrotourism attraction? (You can choose more than one choice.)

1. Relaxation at the view point
2. Sightseeing by car or boat
3. Staying at homestay or farmstay
4. Agricultural shows and demonstrations
5. Cultivating practice or harvesting farm products
6. Buying farm products and souvenirs
7. Others (Please specify).....

Protocol No. 106-1/58
 Date of Approval. - 4 AUG 2015
 Approval Expire Date. - 3 AUG 2016

23. Would you like to visit this community-based agrotourism attraction again in the future?

1. Yes, I would. Because (Please specify).....
2. I'm not sure.
3. No, I would not. Because (Please specify).....

Part 4: Agrotourists' satisfaction to the community-based agrotourism management

Please mark ✓ into the satisfaction level measurement table of the answer you choose

According to	4	represent	very satisfied
	3	represent	satisfied
	2	represent	not very satisfied
	1	represent	Very dissatisfied

Protocol No..... 106-1/58
 Date of Approval..... - 4 AUG 2015
 Approval Expire Date..... - 3 AUG 2016

Agrotourism Attraction Potential Issue	Satisfaction levels			
	4	3	2	1
1. The management potential of community-based agrotourism attraction				
1.1 Local community has participated in managing tourism or serving for tourists.				
1.2 Local community gives precedence to preserve local custom, the local way of life and local culture.				
1.3 The community provides tourism activities with conservation of natural resources and environmental.				
1.4 The community has policies to provide tourists' safety and security services.				
1.5 The community has managed zoning areas such as service areas, resident areas, and farming areas.				
1.6 There are public utilities and tourism resources maintenance.				
1.7 There are sale promotions, value-added products and agro products.				
1.8 The community has promoted information in different means of public relations and advertising channels.				
1.9 The community gets tourist's opinions and suggestion via questionnaires and forms, etc.				
2. The readiness potential of community-based agrotourism attraction				
2.1 It is easy and safe to access the attraction.				

Protocol No. 106-1/58

Date of Approval. - 4 AUG 2015

Approval Expire Date. - 3 AUG 2016

7

Agrotourism Attraction Potential Issue	Satisfaction levels			
	4	3	2	1
2.2 There are available basic infrastructures such as road, electricity, phone signal, and internet, etc.				
2.3 There is available tourist accommodation such as homestay and farmstay.				
2.4 There are enough restaurants for tourists.				
2.5 Tourist carrying capacity is limited per day.				
2.6 The community has enough service providers to serve tourists.				
2.7 Local people can speak and write English or other foreign languages.				
2.8 Tourists can travel to this attraction all year round.				
3. The service providing potential of community-based agrotourism attraction				
3.1 The local community has warm reception and cordial hospitality.				
3.2 Local guides have agrotourism knowledge and competence.				
3.3 Knowledge and information such as brochures and interpretative signs are provided.				
3.4 The community supports tourist to participate in agrotourism activities.				
3.5 This attraction provides training programs and passes on agricultural knowledge to tourist.				
3.6 Goods and souvenir shops such as farm products and agro product processed are provided.				
3.7 There are various activities at this attraction.				
3.8 There are local transportation services such as farm tractors and bicycles for tourists.				
3.9 There are tourism amenities for elderly people and disabled tourists.				
4. The tourism attraction potential of community-based agrotourism attraction				
4.1 This attraction is outstanding for agricultural technology, knowledge and local wisdom.				
4.2 There are beautiful and harmonious landscape designs.				
4.3 There are connections between this agrotourism site and other sites.				

Agrotourism Attraction Potential Issue	Satisfaction levels			
	4	3	2	1
4.4 This attraction got rewards, honor announcements or commemorative certificates for being an agrotourism site from acceptable organization.				
4.5 There are varieties of agricultural products.				
4.6 The attraction has diversity in tourism resources.				
4.7 There are supporting knowledge, touching of local way of life and participating in activities with agriculturist.				

Protocol No. 106-1/58
 Date of Approval. - 4 AUG 2015
 Approval Expire Date. - 3 AUG 2016

Other opinions and suggestions for community-based agrotourism management

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน
ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาวิทยาการบริหารจัดการกีฬาและนันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผลกระทบ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน องค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนในเบื้องต้น บริบทชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม ผลิตผลทางการเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านให้การสัมภาษณ์ทุกข้อคำถามตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ และมีผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยส่วนรวมและไม่มีผลในเชิงธุรกิจต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับจะไม่ถูกเปิดเผยและเกิดผลเสียต่อท่านแต่ประการใด

ขอขอบคุณในความกรุณาที่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ศรัณญา ศรีทอง

ผู้วิจัย

คำชี้แจง โปรดบันทึกข้อความการให้สัมภาษณ์ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1. ชุมชนของท่านมีทรัพยากรท่องเที่ยว หรือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ชุมชนของท่านมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น การวางแผน การจัดการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ในปัจจุบัน ชุมชนของท่านมีกิจกรรมท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวต่างๆ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. สถานการณ์การท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างไรบ้างในตอนนี

4.1 ด้านวัน/เวลาที่เปิดบริการ.....

.....

.....

4.2 ด้านจำนวนนักท่องเที่ยว.....

.....

.....

4.3 ด้านเศรษฐกิจชุมชน.....

.....

5. ท่านคิดว่าชุมชนจะได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน อย่างไรบ้าง

5.1 ผลกระทบด้านบวกต่อชุมชนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

5.2 ผลกระทบด้านลบต่อชุมชนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

6. ท่านจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

7. ชุมชนของท่านได้รับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร อย่างไร

.....

.....

.....

8. ขอให้ท่านเสนอแนวคิดในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

.....

.....

.....

9. ท่านต้องการที่จะเข้าร่วมในการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและวางแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

1. ต้องการเข้าร่วม เพราะ.....

2. ไม่ต้องการเข้าร่วม เพราะ.....

10. โปรดให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ในการประชุมกลุ่มเพื่อเข้าร่วมเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน (โปรดให้ข้อมูลที่ท่านสะดวกในการมาเข้าร่วมในการประชุมกลุ่ม)

11. โปรดให้ข้อมูลในการติดต่อเพื่อเข้าร่วมการวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ชื่อ - นามสกุล.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ..... Email:.....

LINE:.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์
ต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ลงชื่อ.....ผู้ที่ทำการสัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลาที่ทำการสัมภาษณ์.....ถึง.....น.

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านกรท่องเที่ยวประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาวิทยาการบริหารจัดการกีฬาและนันทนาการ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปและความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อคำถามตามความเป็นจริง เพราะคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการและ มีผลต่อการพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยส่วนรวมและไม่มีผลในเชิงธุรกิจต่อบุคคลใดเป็นการเฉพาะ คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับจะไม่ถูกเปิดเผยและเกิดผลเสียต่อท่านแต่อย่างใด

โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ขอขอบคุณในความกรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี
ศรัญญา ศรีทอง (ผู้วิจัย)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. 18-30 ปี 2. 30-55 ปี
 3. 56-65 ปี 4. มากกว่า 65 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา
 3. ปริญญาตรี/เทียบเท่า 4. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพหลักของท่าน

1. นักเรียนหรือนักศึกษา 2. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ลูกจ้างของรัฐ
 3. พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน 4. ธุรกิจส่วนตัว
 5. เกษตรกร 6. รับจ้างทั่วไป
 7. พ่อบ้านแม่บ้าน 8. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

5. รายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนของท่าน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
 3. 20,001-30,000 บาท 4. มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

- โดยที่ 4 หมายถึง ท่านพึงพอใจมากที่สุด
 3 หมายถึง ท่านพึงพอใจมาก
 2 หมายถึง ท่านพึงพอใจน้อย
 1 หมายถึง ท่านพึงพอใจน้อยที่สุด

หัวข้อการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
1.1 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว หรือให้บริการแก่นักท่องเที่ยว				
1.2 ชุมชนให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรม วิถีชีวิต และประเพณีท้องถิ่น				

เลขที่โครงการวิจัย..... 106.1/58
 วันที่รับรอง..... 7 ก.พ. 2560
 วันหมดอายุ..... 6 ก.พ. 2561

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
1.3 ชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
1.4 ชุมชนมีการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว				
1.5 ชุมชนมีการจัดการพื้นที่บริการนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น พื้นที่จอดรถ พื้นที่จำหน่ายสินค้า และที่พัก เป็นต้น				
1.6 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรท่องเที่ยว				
1.7 การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าของผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร				
1.8 ชุมชนมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายช่องทาง				
1.9 ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ เช่น แบบสอบถาม และแบบแสดงความคิดเห็น เป็นต้น				
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
2.1 เส้นทางการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกและความปลอดภัย				
2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ต				
2.3 ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เช่น โฮมสเตย์ ฟาร์มสเตย์ เป็นต้น				
2.4 มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว				
2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่และศักยภาพในการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว				
2.6 ชุมชนจัดเจ้าหน้าที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยมีจำนวนที่เพียงพอ				
2.7 ชุมชนมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้				
2.8 การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการท่องเที่ยว สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี				
3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
3.1 การต้อนรับอย่างไมตรีจิตและสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว				
3.2 มีบุคลากร ผู้เข้าชม หรือ วิทยากร ภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร				

106-1/58
 วันที่โครงการจัดตั้ง ..... - 7 ก.พ. 2560
 วันที่รับรอง ..... - 6 ก.พ. 2560

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	ระดับความพึงพอใจ			
	4	3	2	1
3.3 การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โบปโลว บ้ายสื่อ ความหมาย เป็นต้น				
3.4 การสำนึก และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
3.5 การให้บริการการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางการเกษตร				
3.6 ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เช่น สินค้าแปรรูปทางการเกษตร เป็นต้น				
3.7 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว				
3.8 การให้บริการยานพาหนะในการเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งแบบรายกลุ่ม และ รายบุคคล เช่น รถพ่วง และรถจักรยาน เป็นต้น				
3.9 การให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ				
4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน				
4.1 ความโดดเด่นของเทคโนโลยีการเกษตร องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของแหล่ง ท่องเที่ยว				
4.2 ความสวยงามตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว และการตกแต่งภูมิทัศน์ที่กลมกลืนกับ ธรรมชาติ				
4.3 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น				
4.4 การได้รับรางวัล หรือประกาศเกียรติคุณของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากหน่วยงานที่เป็นที่ ยอมรับ				
4.5 ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร				
4.6 ความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยว				
4.7 การเรียนรู้ การสัมผัสวิถีชีวิต หรือ การร่วมทำกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร				

ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

106-1/58
 วันที่รับรอง - 7 ก.พ. 2560
 วันระงับอายุ - 6 ก.พ. 2561

กำหนดการเปิดเวทีชาวบ้าน
วันที่ 8 กันยายน 2559
ณ ศาลาประชาคมหมู่ 10 ตำบลบางปลาเกศ
อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

- 09.00 น. - 09.30 น. ลงทะเบียนเข้าร่วมการเปิดเวทีชาวบ้าน
- 09.30 น. - 10.00 น. เปิดเวทีชาวบ้าน โดย กำนันตำบลบางปลาเกศ
- 10.00 น. - 10.30 น. ผู้วิจัยทำการแนะนำตนเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดเวที และการเข้ามาศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ณ ตำบลบางปลาเกศ และนำเสนอภาพรวม ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ความสำคัญ ประโยชน์และผลกระทบของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
- 10.30 น. - 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45 น. - 11.15 น. กิจกรรมแนะนำตนเองของชุมชน
- 11.15 น. - 11.45 น. การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรเกษตรและทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
- 11.45 น. - 12.00 น. สรุปผลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับและเชิญชวนผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

กำหนดการ
การประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ณ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ
ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัยภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม
วันที่ 4-5 พ.ย. 2559

วันที่ 4 พ.ย.59

06.00 น. - 07.00 น.	ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลาเกศ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
07.00 น. - 09.30 น.	เดินทางออกจากจังหวัดนครนายก (รับประทานอาหารเช้าระหว่างเดินทาง)
09.30 น. - 10.30 น.	เยี่ยมชมหมู่บ้านเบญจรงค์ดอนโก่ดี หมู่บ้านที่สืบทอดการผลิตเครื่องเบญจรงค์ มาหลายชั่วอายุคน ผลงานหัตถศิลป์ OTOP ระดับ 5 ดาว ของจังหวัดสมุทรสาคร
10.30 น. - 11.30 น.	เดินทางสู่จังหวัดสมุทรสงคราม
11.30 น. - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน ร้านกบขี้พืด จากนั้นเดินทางสู่ศูนย์การเรียนรู้ฯ
13.30 น. - 14.30 น.	เดินทางถึงศูนย์การเรียนรู้ฯ รับฟังการบรรยายประวัติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยประธานศูนย์ฯ ครูสมทรง แสงตะวัน
14.30 น. - 15.00 น.	สำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน เยี่ยมชม สถานการเรียนรู้ "ผลไม้กลับชาติ" ชมการสาธิตและร่วมทดลองทำผลไม้แช่อิ่ม โดยวิทยากรประจำฐาน ครูจวีวรรณ นัตถกรรม
15.00 น. - 15.30 น.	เยี่ยมชม สถานการเรียนรู้ "คนเอาถ่าน" ศึกษาการทำถ่านผลไม้ น้ำส้มควันไม้และการทำไข่เค็ม โดยวิทยากรประจำฐาน ครูสถาพร ตะวันขึ้น
15.30 น. - 16.00 น.	เยี่ยมชม สถานการเรียนรู้ "การเพาะถั่วงอก" ผักสวนครัวที่ปลูกกันได้สะดวกทุกบ้าน ดูแลง่าย
16.00 น. - 16.30 น.	พักทำธุระส่วนตัว และเตรียมความพร้อมฟังบรรยาย ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ
16.30 น. - 17.00 น.	รับฟังประวัติความเป็นมาในการบริหารดำเนินงานตลาดน้ำอัมพวา จากวิทยากรผู้ริเริ่มฟื้นฟูตลาดน้ำฯ ร้อยโทพิชโรดม อุณสุวรรณ
17.00 น. - 18.30 น.	เดินทางสู่ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดน้ำยามเย็นอันลือชื่อของประเทศไทย สัมผัสบรรยากาศตลาดน้ำอัมพวาตามอัธยาศัย
18.30 น. - 19.00 น.	จากนั้นเดินทางกลับศูนย์การเรียนรู้ฯ และรับประทานอาหารเย็น
20.00 น. - 20.30 น.	สรุปภาพรวมกิจกรรมวันแรกและประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับ
20.30 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย ณ ศูนย์การเรียนรู้ฯ

วันที่ 5 พ.ย.59

- 07.00 น. - 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า
- 08.00 น. - 08.30 น. เยี่ยมชม ฐานการเรียนรู้ "การทำน้ำตาลมะพร้าว" โดยวิทยากรประจำฐาน
ครูสมทรง แสงตะวัน
- 08.30 น. - 09.45 น. เดินทางสู่ตลาดน้ำท่าคา เยี่ยมชมตลาดน้ำสะท้อนวิถีชีวิตท้องถิ่นดั้งเดิม
- 09.45 น. - 10.00 น. เดินทางกลับศูนย์การเรียนรู้ฯ
- 10.00 น. - 11.30 น. วิทยากรท้องถิ่น ครูสมทรง แสงตะวัน บรรยาย เรื่อง "การท่องเที่ยวโดยชุมชน
แนวโน้มการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในอนาคต" จากนั้นแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็น
6 กลุ่ม ระดมความคิดเห็นการนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ใน
ท้องถิ่นของตนเอง
- 11.30 น. - 12.00 น. นำเสนอแนวคิดที่ได้จากแต่ละกลุ่ม
- 12.00 น. - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน จากนั้นออกเดินทางจากศูนย์การเรียนรู้ฯ
- 13.20 น. - 14.00 น. ย้อนรอยประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมวัดบางกุ้ง ชมโบสถ์ปรกโพธิ์และสักการะหลวง
พอนิลมนีซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา
- 14.00 น. - 14.20 น. เดินทางออกจากวัดบางกุ้งสู่สวนวิหารแม่พระบังเกิด
- 14.20 น. - 14.50 น. ถึงสวนวิหารแม่พระบังเกิด เยี่ยมชมโบสถ์ที่สร้างขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2433 ตาม
สถาปัตยกรรมแบบโกธิคของประเทศฝรั่งเศส
- 14.50 น. - 18.30 น. เดินทางกลับจังหวัดนครนายก

หมายเหตุ

- กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
วันที่ 16-17 ธันวาคม 2559
ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลากรด
อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

วันที่ 16 ธ.ค.59

- 08.00 น.- 08.30 น. ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม
- 08.30 น.- 09.00 น. พิธีเปิดการประชุมโดยกำนันทวี ยามเย็น กำนันตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
- 09.00 น.- 09.30 น. กิจกรรมแนะนำตนเอง เพื่อสร้างความคุ้นเคยกันระหว่างสมาชิกในชุมชน และผู้วิจัยที่แจ่งวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้
- 09.30 น.- 09.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 09.45 น. - 12.00 น. ผู้วิจัยให้ความรู้ หลักการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนขององค์กรฯในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้วยกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) โดยแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม ออกเป็น 6 กลุ่ม และให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกัน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของชุมชนองค์กรฯ
- 12.00 น. - 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 น. - 13.45 น. นำเสนอผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนขององค์กรฯในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ขอตัวแทนจากสมาชิกในกลุ่มออกมานำเสนอต่อที่ประชุม)
- 13.45 น. - 15.30 น. กิจกรรมต้นไม้แห่งปัญหา (Problem Tree Technique) โดยผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำต้นไม้แห่งปัญหา และแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม ออกเป็น 3 กลุ่ม และให้สมาชิกภายในกลุ่มร่วมกัน สืบสวนหาสาเหตุ และผลที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่พบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบางปลากรด
- 15.30 น. - 16.15 น. การนำเสนอผลการวิเคราะห์จากการทำต้นไม้แห่งปัญหา ซึ่งทำให้ชุมชนมองเห็น ความสำคัญของปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น (ขอตัวแทนจากสมาชิกในกลุ่มออกมานำเสนอต่อที่ประชุม)
- 16.15 น. - 16.30 น. สรุปกิจกรรมวันแรก และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

วันที่ 17 ธ.ค.59

- 08.00 น.- 08.30 น. ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม
- 08.30 น.- 09.00 น. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงาน

09.00 น.- 10.30 น.	การใช้กระบวนการ 4Ds ในการวางแผนแบบมีส่วนร่วมและการจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยแบ่งกลุ่มปฏิบัติการเป็น 3 กลุ่ม (มีวิทยากรประจำกลุ่ม)
10.30 น.- 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 น.- 11.45 น.	นำเสนอการสะท้อนภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด
11.45 น. - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น. - 14.30 น.	ผู้วิจัยให้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบ การออกแบบโครงการเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากดโดยแบ่งกลุ่มปฏิบัติการเป็น 3 กลุ่ม (มีผู้ช่วยวิจัยอำนวยความสะดวกประจำกลุ่ม)
14.30 น. - 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 น. - 15.45 น.	นำเสนอโครงการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนองค์กร (ขอตัวแทนจากสมาชิกในกลุ่มออกมานำเสนอต่อที่ประชุม)
15.45 น.- 16.30 น.	ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันสรุปโครงการและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากด
16.30 น.	พิธีปิดการประชุม

ภาคผนวก จ กำหนดการจัดการท่องเที่ยวนาร่อง

รายการนำเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางปลากรด

อ.องครักษ์ จ.นครนายก

4-5 มีนาคม 2560

วันเสาร์ที่ 4 มี.ค.60

- 07.30 น. - 10.00 น. เดินทางออกจากคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(รับประทานอาหารเช้าระหว่างเดินทาง)
- 10.00 น. - 10.30 น. ผู้นำชุมชนและชุมชนบางปลากรด กล่าวต้อนรับนักท่องเที่ยว แนะนำตำบล
ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ ตำบลบางปลากรด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
- 10.30 น. - 12.00 น. นำท่านนั่งรถรางนำเที่ยวบรรยายโดยมัคคุเทศก์ชุมชน เยี่ยมชมวัดประสิทธิเวช
วัดเก่าแก่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2223 วัดพัฒนาของตำบลบางปลากรด
สักการะบูชาหลวงพ่อบุญอุดมโชค มงคลลาก
พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อายุสามร้อยกว่าปี
และพระมหาเจดีย์ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ
- 12.00 น. - 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ
- 13.00 น. - 13.45 น. นั่งรถราง แวะชมฐานการเรียนรู้ "ไม้ดอกไม้ประดับ"
รับฟังประวัติความเป็นมา ชมพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ
โดยวิทยากรประจำฐานผู้ใหญ่อธิฐาน
- 13.45 น. - 14.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 14.00 น. - 15.00 น. เยี่ยมชม ฐานการเรียนรู้ "คนพันธุ์เพาะ" ศึกษาวิธีการรอกถุงซีเมนต์
ปักชำ ใส้ไม่ไผ่ เข้ากระโจมพันธุ์ไม้ โดยวิทยากรประจำฐานผู้ช่วยสุปราณี
- 15.00 น. - 15.20 น. เยี่ยมชมวัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง สักการะบูชาหลวงพ่อบุญมงคล
พระใหญ่ประจำชุมชน

15.20 น. - 16.00 น.	เยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ "ตัดแต่งไม้พุ่ม" ชมการสาธิตตัดแต่งไม้ดอกไม้ประดับ โดยวิทยากรประจำฐานผู้ใหญ่เสนอ
16.00 น. - 16.30 น.	นั่งรถรางชมเส้นทางสายดอกไม้
16.30 น. - 17.00 น.	แวะชมเบสท์วันเมล่อนฟาร์ม
17.00 น. - 17.30 น.	สรุปภาพรวมกิจกรรมวันแรกและประสบการณ์ความรู้ที่ได้รับ
17.30 น. - 20.00 น.	รับประทานอาหารเย็น ณ ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ
20.00 น.	เข้าพัก ณ อาคารเอนกประสงค์วัดประสิทธิ์เวช

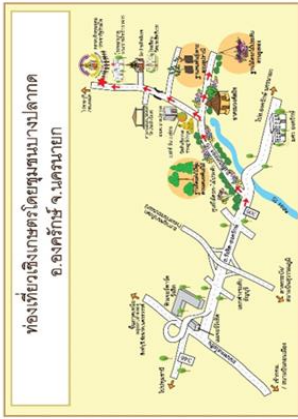
วันอาทิตย์ที่ 5 มี.ค.60

06.00 น. - 06.30 น.	ร่วมกันทำบุญตักบาตรยามเช้า
06.30 น. - 07.30 น.	ทำธุระส่วนตัว พักผ่อนตามอัธยาศัย
07.30 น. - 08.30 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.30 น. - 12.00 น.	เดินทางสู่อาศรมวงศ์สนิท เยี่ยมชมชุมชนของบุคคลที่รักความสงบ เคารพคุณค่าของธรรมชาติ สัมผัสวิถีการอยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นสุข ชมบ้านดิน เกษตรอินทรีย์และทดลองทำผ้ามัดย้อม
12.00 น. - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ อาศรมวงศ์สนิท
13.00 น. - 14.00 น.	แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน
14.00 น.	เดินทางกลับกรุงเทพฯ

หมายเหตุ

- กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

แผนที่ห้องเที่ยวเกษตรในชุมชนบางพลากัด

ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ

ตลาดเจ้าคุณอุดมประชารัฐร่วมใจ เกิดขึ้นจากความต้องการของทูนหมู่บ้าน ต. บางพลากัด 11 กองทูน ในการร่วมกันจัดทำตลาดประชารัฐขึ้นโดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างจากงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่กองทูนหมู่บ้าน 11 หมู่บ้านบนที่ดินที่พระราชสิทธิวิธวารจาจารย์ เจ้าอาวาสวัดประสิทธิวิธเวศได้บริจาคพื้นที่ข้างวัดให้จำนวน 6 ไร่เศษ เพื่อเป็นแหล่ง ทำการค้าขายของคนในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน บางพลากัด

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน บางพลากัดเกิดขึ้นจากความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวบนฐานการใช้ทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ คือ อาชีพและวิถีชีวิตของเกษตรกร ในการเป็นแหล่งไม่คอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยโดยการรวมตัวกันของผู้นำท้องถิ่น เกษตรกร ผู้ประกอบการในพื้นที่ และชาวบ้าน จำนวน 11 หมู่บ้าน ในการพัฒนาเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างเสริมแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยมีส่วนร่วมของ คนในชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

ห้องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางพลากัด
 ต.บางพลากัด อ.องครักษ์ จ.นครนายก
 26120 ติดต่อกับ กำนันทวี ยามเย็น
 โทร. 083-598-1513 (สนใจท่องเที่ยวโปรดติดต่อล่วงหน้า 1 สัปดาห์)

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางพลากัด

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนบางพลากัด

ฐานการเรียนรู้เชิงเกษตร

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เที่ยวไป เรียนรู้ไปกับฐานการเรียนรู้ "ไม้ดอกไม้ประดับ"

ฟังเรื่องราว การเริ่มปลูกไม้ดอกไม้ประดับ
 จนเป็นหมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับที่ใหญ่ที่สุดใน
 ประเทศไทย เส้นทางสายดอกไม้ที่ยาวกว่า 8
 กิโลเมตร ชมพรรณไม้ดอกไม้ประดับงดงามหลากหลาย
 สายพันธุ์ที่สร้างรายได้หลักแก่เกษตรกร

เที่ยวไป ทดลองปลูกไปกับฐานการเรียนรู้

“คนพันธุ์พาะ”

เรียนรู้การขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ประดับจาก
 เกษตรกร เพื่อทำอาชีพ หรือ งานอดิเรกที่ลงทุนต่ำแต่อก
 ดอกออกผลงาม เพื่องานเลี้ยงมีทั้งชำ ครอบถุงชำ ใส่มิ
 ติง เข็มกระโจม และระยะเวลาแตกต่างกันได้ต้นไม
 จำนวนมหาศาล แถมช่วยลดโลกร้อน

เรียนรู้การปลูก

เมล็ดมะลาคาชนิด

รศหวานหอม

พันธุ์เทนซ์ เอลิวัน

กวันแมน

และออเรนจ์แมน

เที่ยวไป ชมไป ให้รู้กับฐานการเรียนรู้

“ตัดแต่งไม้พุ่ม”

ศึกษาเทคนิคการตัดแต่งไม้ดอกไม้ประดับ
 เครื่องมือเกษตรให้ถูกต้องปลอดภัยจากเกษตรกร ตัดแต่ง
 ต้นไม้เป็นรูปทรงต่างๆ เพื่อใช้จัดสวนทั้งทรงกลม หรือ
 ทรงแท่ง เป็นต้น

วัดประสิทธิเวช

วัดเก่าตั้งแต่สมัยอยุธยา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2223
 ชาวบ้านมักเรียกกันติดปากว่า “วัดบางปรกฏ”
 หรือ “วัดเก่า” และเรียกชื่อ “วัดประสิทธิเวช”
 เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้สร้าง ต่อมาอุโบสถหลังเก่า
 ชำรุดทรุดโทรมจึงได้รื้อถอนออกและได้สร้าง
 อุโบสถหลังใหม่ในที่เดิมใน พ.ศ. 2530
 นักท่องเที่ยวนิยมมาสักการบูชาพระบรม
 ศาสรีกรธาตุ หลวงพ่อใหญ่อุดมโชติมงคลลาภ อายุ
 ราว 330 กว่าปี และหลวงพ่อทาเพื่อขอให้กิจการ
 ดำเนินเจริญรุ่งเรือง

วัดสันติธรรมราษฎร์บำรุง

วัดที่ผู้ใหญ่วัยและชาวบ้าน
 คลอง 14 และคลอง 15
 ร่วมกันสร้างใน พ.ศ. 2503
 นมัสการหลวงพ่อยิ้มมงคล
 พระใหญ่ที่เคารพนับถือ
 ของคนในชุมชน

ภาคผนวก ฉ ใบรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

AF 01-12

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์/โทรสาร: 0-2218-3202 E-mail: ccu@chula.ac.th

COA No. 151/2558

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 106.1/58 : การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน
 ผู้วิจัยหลัก : นางสาวศรีัญญา ศรีทอง
 หน่วยงาน : คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พิจารณา โดยใช้หลัก ของ The International Conference on Harmonization – Good Clinical Practice (ICH-GCP) อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว ได้จนถึงการเสนอรูปแบบฯ เท่านั้น หากศึกษาผลของกรใช้รูปแบบฯ โปรดเสนอให้คณะกรรมการฯ พิจารณาด้วย

ลงนาม.....
 (รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปรีดา ทักษิณประดิษฐ)
 ประธาน

ลงนาม.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรี ชัยชนะวงศาโรจน์)
 กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง : 4 สิงหาคม 2558

วันหมดอายุ : 3 สิงหาคม 2559

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

- 1) โครงการวิจัย
- 2) ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

3) ผู้วิจัย ..... เลขที่โครงการวิจัย..... 106.1/58
 4) แบบสอบถาม ..... - 4 ส.ค. 2558
 วันที่รับรอง.....
 วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

เงื่อนไข

1. ข้าพเจ้ารับทราบว่าเป็นการสมัครขอรับใบรับรองโครงการวิจัยก่อนได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการติดตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น
5. หากเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-12) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

AF 01-12

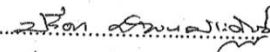

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุตที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์/โทรสาร: 0-2218-3202 E-mail: eccu@chula.ac.th

COA No. 032/2560

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 106.1/58 : การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน
ผู้วิจัยหลัก : นางสาวศรัญญา ศรีทอง
หน่วยงาน : คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุตที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ได้พิจารณา โดยใช้หลัก ของ The International Conference on Harmonization – Good Clinical Practice
(ICH-GCP) อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้

ลงนาม..... ..... ลงนาม..... .....
(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ปรีดา ทิศนประดิษฐ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิ ชัยชนวงศาโรจน์)
ประธาน กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง : 7 กุมภาพันธ์ 2561

วันหมดอายุ : 6 กุมภาพันธ์ 2561

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

- 1) โครงการวิจัย
- 2) ข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
- 3) ผู้วิจัย เลขที่โครงการวิจัย..... 106.1/58
- 4) แบบสอบถาม วันที่รับรอง..... - 7 ก.พ. 2561
วันหมดอายุ..... - 6 ก.พ. 2561

เงื่อนไข

1. ข้าพเจ้ารับทราบว่าเป็นการตัดสินใจที่สมัครใจ หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ
2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 1 เดือน หรือส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลหรือข้อมูลจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยรับรองก่อนดำเนินการ
7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-12) และบทกดย่อยผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

กลุ่ม ผู้นำ

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้เข้าร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วม โครงการวิจัย

ชื่อ โครงการวิจัย ...การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน.....

ชื่อผู้วิจัย ...นางสาวศรีญา ศรีทอง.....

ที่อยู่ติดต่อ 98/161 ม.1 หมู่บ้านคาง่าวัดสระพญณ์-รัตนนิมิตร์ 2 ถ.ราชพฤกษ์ ต.ท่าอิฐ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

โทรศัพท์ .....089-755-5194.....

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่
 จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยงอันตราย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่าน
 รายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้า
 ยินยอม

ตอบแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน โดยใช้
 เวลาสัมภาษณ์ไม่เกิน 2 ชั่วโมง จำนวน 1 ครั้ง

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอน
 ตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติตามข้อตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
 วิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็น
 ภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถ
 ร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2218-3202

E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
 วิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

ผู้วิจัยหลัก

ผู้เข้าร่วมในการวิจัย

เลขที่โครงการวิจัย.....

- 4 ส.ค. 2558

วันที่รับรอง.....

- 3 ส.ค. 2559

วันหมดอายุ.....

1/2

* คำชี้แจง หมายถึง คำอธิบาย ไม่ต้องระบุในเอกสาร

V.2.4/2558

18

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
กลุ่ม ปรากฏุชุมชน

ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ....การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน.....

ชื่อผู้วิจัย ...นางสาวศรัญญา ศรีทอง.....

ที่อยู่ติดต่อ 98/161 ม.1 หมู่บ้านคาชาวัลลีราษฎร์ธานีเขตร 2 ต.ราชพฤกษ์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

โทรศัพท์ .....089-755-5194.....

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่
จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยงอันตราย และประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่าน
รายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้า
ยินยอม

ตอบแบบสลับภาษาเกี่ยวกับการพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน โดยใช้
เวลาสัมภาษณ์ไม่เกิน 2 ชั่วโมง จำนวน 1 ครั้ง

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอน
ตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
วิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็น
ภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถ
ร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ โทรสาร 0-2218-3202

E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
วิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้วิจัยหลัก

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

เลขที่โครงการวิจัย.....

วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558

วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

วันหมดอายุ.....

พยาน

2/2

* ตัวเอียง หมายถึง คำอธิบาย ไม่ต้องระบุในเอกสาร

V.2.4/2558

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

กลุ่ม เกษตรกร

ทำที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อ โครงการวิจัย ....การพัฒนาแบบแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน.....

ชื่อผู้วิจัย ...นางสาวศรีญา ศรีทอง.....

ที่อยู่ติดต่อ 98/161 ม.1 หมู่บ้านคางข้าวไร่ราษฎร์ธานีเบตกร 2 ต.ราชพฤกษ์ อ.ป่าเกร็ด จ.นันทบุรี 11120

โทรศัพท์ .....089-755-5194.....

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยงอันตราย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่านรายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้ายินยอม

ครอบคลุมสภาวะเกี่ยวกับการพัฒนาแบบแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน โดยใช้เวลาสัมฤทธิ์ไม่เกิน 1 ชั่วโมง จำนวน 1 ครั้ง

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากการวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอนตัวออกจากการวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติตามข้อสัญญาที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็นภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสถาบัน ชุมชนที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 อาคารจามจรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2218-3202

E-mail: eccu@chula.ac.th

ข้าพเจ้า ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

ผู้วิจัยหลัก

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1758 (.....)

วันที่รับรอง..... - 4 ส.ค. 2558

วันหมดอายุ..... - 3 ส.ค. 2559

วันหมดอายุ.....

พยาน

R.M.P.

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
 กลุ่มที่ 4 ประชาชน เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ปฏิบัติการ
 ขั้นตอนวิจัยที่ 2 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน
 ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน

ทำที่.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ผลที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้อ่านหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วม โครงการวิจัย
 ชื่อ โครงการวิจัย ....การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน.....
 ชื่อผู้วิจัย ...นางสาวศรียุภา ศรีทอง.....
 ที่อยู่ติดต่อ 98/161 ม.1 หมู่บ้านลาชาสวัสดิราษฎร์นครินทร์ 2 ถ.ราษฎร์ศรัทธา อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
 โทรศัพท์....089-755-5194.....

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่
 จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยงอันตราย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่าน
 รายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว
 ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้า
 ยินยอม

ให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลบางปลาเกศ
 อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอน
 ตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
 วิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็น
 ภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถ
 ร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 254 อาคารจามจรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2218-3202

E-mail: eccu@chula.ac.th

106-1/58
 - 7 ก.พ. 2560
 - 6 ก.พ. 2561

ข้าพเจ้าได้ลงมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารที่แจ้งผู้เข้าร่วมการ
วิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้วิจัยหลัก

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1158

วันที่รับรอง..... - 7 ก.พ. 2560

วันหมดอายุ..... - 6 ก.พ. 2561

ลงชื่อ.....

(.....)

พยาน

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
กลุ่มที่ 4 เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ปฏิบัติการ
ขั้นตอนวิจัยที่ 2 การปฏิบัติการ โดยการเปิดเวทีชาวบ้าน การประชุมเชิงปฏิบัติการ
การประชุมสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทำที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามท้ายหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย ....การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน.....

ชื่อผู้วิจัย ...นางสาวศรัญญา ศรีทอง.....

ที่อยู่ติดต่อ 98/161 ม.1 หมู่บ้านเขาขำวิไลถ้ำวราชพฤกษ์-รัตนนิมิตร์ 2 อ.ราชพฤกษ์ ต.พำอิฐ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

โทรศัพท์ ...089-755-5194.....

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการท้วิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่
จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยงอันตราย และประโยชน์ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่าน
รายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้า
ยินยอม

เข้าร่วมประชุมเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยใช้เวลา
เวลาครึ่งวัน ณ ศาลาประชาคม หมู่ 10 ตำบลบางปลากรด อำเภอบางกรวย จังหวัดนครนายก

เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน โดยใช้เวลา
เวลา 2 วัน ณ ศาลากลางอำเภอดุสิตประจักษ์ร์ร่วมใจ ตำบลบางปลากรด อำเภอบางกรวย จังหวัดนครนายก

เข้าร่วมประชุมการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อพัฒนาแบบการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงเกษตรโดยชุมชน โดยใช้เวลา 2 วัน ณ ชุมชนพอเพียงบ้านบางพลับ ศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายมหาวิทยาลัย
ภูมิปัญญาท้องถิ่นสมุทรสงคราม เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน ตำบลบางพรหม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดย
พักที่โรงแรม โฮมสเตย์

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอน
ตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับสำรรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
วิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำสนอข้อมูลการวิจัยเป็น
ภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตรงตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถ
ร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2218-3200

E-mail: eccu@chula.ac.th

เลขที่โครงการวิจัย 106-1/58
วันที่รับรอง - 7 ก.พ. 2560
วันหมดอายุ - 6 ก.พ. 2561

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ผู้วิจัยหลัก

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ลงชื่อ.....
 (.....)
 พยาน

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58
 วันที่รับรอง..... - 7 ก.พ. 2560
 วันหมดอายุ..... - 6 ก.พ. 2561

หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
 กลุ่มที่ 5 นักท่องเที่ยวมาบรื่อง
 ชั้นตอนวิจัยที่ 3 การวัดผล โดยการศึกษาผลการจัดท่องเที่ยวมาบรื่อง

ทำที่.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เลขที่ ประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....

ข้าพเจ้า ซึ่งได้ลงนามทำหนังสือนี้ ขอแสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
 ชื่อโครงการวิจัย ....การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยชุมชน.....
 ชื่อผู้วิจัย ...นางสาวศรัญญา ศรีทอง.....
 ที่อยู่ติดต่อ 98/161 ม.1 หมู่บ้านศาลาวัลย์ราษฎร์วิทยณ์-รัตนวิบูลย์ 2 ถ.ราษฎร์ ๑.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120
 โทรศัพท์ .....089-755-5194.....

ข้าพเจ้า ได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย รายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่
 จะต้องปฏิบัติหรือได้รับการปฏิบัติ ความเสี่ยงอันตราย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการวิจัยเรื่องนี้ โดยได้อ่าน
 รายละเอียดในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยตลอด และได้รับคำอธิบายจากผู้วิจัย จนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว

ข้าพเจ้าจึงสมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยข้าพเจ้า
 ยินยอม

เข้าร่วมการจัดท่องเที่ยวมาบรื่อง เพื่อทดสอบรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน เป็น
 เวลา 2 วัน 1 คืน ณ ตำบลบางปลาเกะ อําเภอบางกรวย จังหวัดนครนายก โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ข้าพเจ้ามีสิทธิถอนตัวออกจากกรวิจัยเมื่อใดก็ได้ตามความประสงค์ โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ซึ่งการถอน
 ตัวออกจากกรวิจัยนั้น จะไม่มีผลกระทบในทางใดๆ ต่อข้าพเจ้าทั้งสิ้น

ข้าพเจ้าได้รับคำรับรองว่า ผู้วิจัยจะปฏิบัติต่อข้าพเจ้าตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการ
 วิจัย และข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าพเจ้า ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ โดยจะนำเสนอข้อมูลการวิจัยเป็น
 ภาพรวมเท่านั้น ไม่มีข้อมูลใดในการรายงานที่จะนำไปสู่การระบุตัวข้าพเจ้า

หากข้าพเจ้าไม่ได้รับการปฏิบัติตามที่ได้ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย ข้าพเจ้าสามารถ
 ร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน จุดที่ 1 อุทยานรังสรรค์นวัตกรรมอวกาศ
 254 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 2 ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2218-3202

E-mail: eccc@chula.ac.th

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58.....

วันที่รับรอง..... - 7 ก.พ. 2560.....

วันหมดอายุ..... - 6 ก.พ. 2561.....

ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้รับสำเนาเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และสำเนาหนังสือแสดงความยินยอมไว้แล้ว

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ผู้วิจัยหลัก

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ลงชื่อ.....
 (.....)
 พยาน

เลขที่โครงการวิจัย..... 106-1/58
 วันที่รับรอง..... - 7 ก.พ. 2560
 วันหมดอายุ..... - 6 ก.พ. 2561

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวศรัญญา ศรีทอง
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (เกียรตินิยม อันดับ 1) วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ. 2555-2558 อาจารย์ประจำหลักสูตรอนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรี สาขาการท่องเที่ยว คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสบการณ์ด้านการอบรม	การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยรุ่นใหม่ มศว การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: ศาสตร์และศิลป์เพื่อประโยชน์สุขของปวงชน
ประสบการณ์ด้านการเป็นวิทยากร	วิทยากรประจำกลุ่มการอบรมภาษาอังกฤษให้แก่อาสาสมัคร ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง วันที่ 14 พฤษภาคม 57
ผลงานวิชาการ	<p>1) หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอบางค้ำ จังหวัดฉะเชิงเทรา (เงินรายได้คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2556)</p> <p>2) หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดนครนายกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัว (เงินรายได้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2557)</p> <p>3) ผู้ร่วมวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้พหุภาษาวัฒนธรรมชาติ และชุมชนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (เงินรายได้คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2558)</p> <p>ผลงานทางวิชาการที่ตีพิมพ์เผยแพร่</p> <p>1) ศรัญญา ศรีทอง และสุชาติ ทวีพรปฐมกุล. 2554. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำหมู่บ้านปางช้างอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ปีที่ 12 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2554): -.</p> <p>2) ศรัญญา ศรีทอง. 2560. การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอบางค้ำ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน ปีที่ 23 (เมษายน-มิถุนายน 2560): -.</p>